

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HUDEBNÍ VÝCHOVY A KULTURY

DVOŘÁKOVA OPERA JAKOBÍN NA PLZEŇSKÉM JEVIŠTI

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kateřina Pflegerová

Hudba se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Romana Feiferlíková, Ph.D.

Plzeň 2022

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedených pramenů a literatury.

V Plzni, 25. dubna 2022

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Mé díky patří vedoucí bakalářské práce Mgr. et Mgr. Romaně Feiferlíkové, Ph.D. za odborné vedení, a Archivu města Plzně za vstřícný přístup při zpřístupnění archivních materiálů.

Anotace

Antonín Dvořák je právem považován za jednoho z největších českých hudebních skladatelů. Po letmém nahlédnutí do jeho života si práce všímá jeho kontaktů s hudební Plzní, hlavním tématem je ale jeho opera *Jakobín*, a to především ve vztahu k plzeňskému divadlu.

Dvořákův *Jakobín* patří k nejčastěji inscenovaným našim národním operám na českých operních jevištích. Také v Plzni se tato opera dočkala prozatím třinácti nastudování mezi lety 1907 až 2010, kdy proběhla zatím poslední plzeňská premiéra *Jakobína*. Realizaci jednotlivých nastudování na plzeňské scéně se chce věnovat tato práce, která si vytkla za cíl přinést maximální možné množství dochovaných informací, na jejichž základě lze sestavit nejen inscenátorské týmy a obsazení rolí, přinést i informace k výkonům umělců a orchestru, ale dovolí-li to podklady, i k scénickému provedení. Velké množství nalezených materiálů přináší příloha bakalářské práce, včetně objevených scénických a kostýmních návrhů a fotografií z představení.

Klíčová slova

Antonín Dvořák, *Jakobín*, opera, hudba, Divadlo J. K. Tyla v Plzni

Annotation

Antonín Dvořák is rightly considered to be one of the greatest Czech composers. After a glimpse into his life, the work notices his contacts with Pilsen and its musical background. The main theme is his opera called in Czech „*Jakobín*“ especially in relation to the Pilsen theater.

Dvořák's *Jakobín* is one of our most staged national operas on Czech opera stages. In Pilsen as well – as this opera has so far received thirteen productions between the years of 1907 and 2010, its last Pilsen premiere. This bachelor work aims to bring the maximum possible amount of preserved information, on the basis of which it is possible to assemble not only production teams and cast roles, but also to provide information on the performances of artists and orchestra and, if historical documents allow, also for

the stage design. A large amount of found materials is provided in the appendix to this work, including discovered scenic and costume designs and photos from the show.

Key words

Antonín Dvořák, Jakobín, opera, music, J. K. Tyl Theatre in Pilsen

Obsah

Úvod	2
1 Antonín Dvořák – krátce o osobnosti	4
2 Antonín Dvořák a Plzeň	7
3 Opera Jakobín	10
4 Realizace opery na plzeňském jevišti.....	15
4.1 Premiéra 19. ledna 1907 (děníera 24. dubna 1907)	16
4.2 Premiéra 20. prosince 1908 (děníera 22. června 1910)	18
4.3 Premiéra 10. listopadu 1911 (děníera 27. prosince 1911)	21
4.4 Premiéra 7. prosince 1913 (děníera 14. dubna 1914)	23
4.5 Premiéra 30. března 1917 (děníera 2. července 1919)	25
4.6 Premiéra 14. září 1923 (děníera 6. března 1925)	27
4.7 Premiéra 13. června 1925 (děníera 10. července 1941)	30
4.8 Premiéra 15. listopadu 1941	33
4.9 Premiéra 21. června 1952 (děníera 2. března 1958)	37
4.10 Premiéra 16. září 1961 (děníera 9. dubna 1977)	39
4.11 Premiéra 19. dubna 1986 (děníera 31. srpna 1991)	41
4.12 Premiéra 21. října 1995 (děníera 25. prosince 1997)	44
4.13 Premiéra 30. října 2010 (děníera 14. června 2012)	47
Závěr	50
Resumé	53
Seznam pramenů a literatury	55
Příloha:.....	62
01 Divadelní plakáty.....	62
02 Divadelní programy.....	74
03 Návrhy scény	86
04 Návrhy kostýmů.....	88
05 Fotografie z představení.....	102
06 Ohlasy v tisku.....	145
07 Přehled odehraných představení v plzeňském divadle v letech 1907–1943, 1952–2012	178
08 Přílohy ke kapitole 2, 4.2, 4.4	185

Úvod

Opera Antonína Dvořáka *Jakobín* je často inscenována na českých operních jevištích a je divácky velmi oblíbená nejen pro svoji melodiku, ale i pro příběh plný komiky, lásky partnerské i lásky rodičovské a v neposlední řadě i pro svůj vlastenecký náboj.

Vzhledem k tomu, že na plzeňském jevišti zazněla mezi lety 1907 až 2010 v premiéře již třináctkrát, ráda bych se ve své bakalářské práci zabývala okrajově osobností Antonína Dvořáka a jeho vztahem k Plzni, ale především touto jeho operou a jejími plzeňskými nastudováními.

Záměrem je tedy shromáždit maximální možné množství dochovaných pramenů k inscenování této opery na plzeňském jevišti, a to především v Archivu města Plzně, kde je uložena Sběrka divadelních plakátů plzeňských (obsahující ale kromě plakátů také divadelní programy a v některých případech i fotografie), archivní fond Divadla J. K. Tyla v Plzni i osobní fondy některých umělců spjatých s plzeňským divadlem (např. Vendelín Budil, Blanka Vecková, Stanislav Kantor, Josef Beneš, Antonín Špelda). Velmi důležitým zdrojem informací je dobový tisk, který přinášel recenze většinou premiérových představení. Pro realizaci na plzeňském jevišti do roku 1941 je dobrou oporou i pasáž v knize A. Špeldy *Antonín Dvořák a Plzeň*. Své poznatky čerpám ale především z primárních pramenů.

Cílem práce je přinést informace o obsazení rolí a realizačních týmech jednotlivých nastudování (především na základě divadelních cedulí/plakátů či divadelních programů), na základě recenzí (kritiky v dobovém tisku) osvětlit výkony umělců a orchestru, a pokud si toho kritika všimla, dotknout se i režijních a scénických otázek, a to i na základě dochovaných scénických či kostýmních návrhů a fotografií z představení.

Plzeňským *Jakobínem* prošla velká řada umělců. Třináct nastudování s devíti hlavními rolemi a inscenátorským týmem přináší na 150 více či méně známých jmen. Není možné v rozsahu této práce se zmínit blíže o všech. Zaměřila jsem se tedy zejména na několik osobností z prvních nastudování, k nimž jsem zároveň v archivních materiálech našla nějakou další zajímavost. Drobné medailonky těchto umělců jsem zařadila do poznámek pod čarou, abych jejich uváděním nenarušovala text práce. Portrétní fotografie inscenátorů a představitelů všech úloh prvního provedení *Jakobína* (s výjimkou snímku

představitele hraběte Viléma O. Popelky, který se dohledat nepodařilo) jsou součástí přílohy 05 Fotografie z představení. U pozdějších nastudování jsem se blíže zaměřila na několik režisérů či výtvarníků.

S operou *Jakobín* mne pojí i osobní pouto. Jako členka dětského sboru jsem měla v letech 2010–2012 možnost účinkovat v prozatím posledním jejím plzeňském nastudování a tato opera ve mně zanechala nesmazatelnou stopu. Některé informace k této realizaci tedy nejsou podloženy nalezenými materiály, ale opírají se o moji vlastní zkušenost.

1 Antonín Dvořák – krátce o osobnosti

O životních osudech a díle Antonína Dvořáka byla napsána již celá řada odborných monografií i studií.¹ Připomeňme si alespoň některé zásadní okamžiky z jeho života.

Antonín Dvořák se narodil 8. září 1841 v Nelahozevsi jako prvorozený syn Františka a Anny Dvořákových. Otec, vyučený řezník, provozoval hostinec a do rodiny se postupně narodilo dalších osm dětí. Jeho otec byl dobrý citerista², a tak od útlého dětství předával malému Antonínovi lásku k hudbě. Antonínovým prvním učitelem hudby se stal místní učitel v Nelahozevsi, houslista a varhaník Josef Spitz (1809–1866). Antonín tak od mala účinkoval v místní kapele i na kůru kostela.

Od roku 1847 navštěvoval šest let místní jednotřídní triviální školu. V roce 1853 byl poslán do městečka Zlonice u Slaného. Dlouho tradovaná verze, že se tam vyučil řezníkem, aby tak mohl pokračovat v otcově řemesle, však není podložena prameny.³ Ve Zlonicích Dvořák bydlel u svého strýce (bratra matky), který zde byl šafářem. Věnoval se především hudbě díky místním učitelům Josefu Tomanovi (1805–1879) a Antonínu Liehmannovi (1808–1879). Dvořák se přátelil i s Liehmannovou dcerou Terezií, zvanou Terinka⁴. I v pozdějších letech do Zlonic rád zajížděl, aby vypomohl při slavné mši na kůru

---

¹ K nejvýznamnějším dvořákovským badatelům patří Otakar ŠOUREK, který mj. vydal čtyřsvazkový *Život a dílo Antonína Dvořáka a jeho Souborné dílo*, či Jarmil BURGHAUSER (mj. *Antonín Dvořák – Tematický katalog, bibliografie, přehled života a díla*, Praha 1960).

Dvořákův vztah k Plzni osvětlil zejména Antonín ŠPELDA (*Dr. Antonín Dvořák a Plzeň – studie*. Plzeň, Grafické závody Pour a spol., 1941).

² Citera – strunný drnkací hudební nástroj s plochým trupem.

³ S verzí, že se Antonín Dvořák vyučil řezníkem, pracuje všechna starší literatura, mj. i Otakar ŠOUREK ve své publikaci *Antonín Dvořák a jeho "Jakobín"*, s. 3, i *Československý hudební slovník* z roku 1963, s. 276. Tuto teorii vyvrátil Jarmil BURGHAUSER, *K jedné z dvořákovských legend*, in *Časopis Národního muzea*, řada historická, sv. 156, 1987.

⁴ Terezie Liehmannová se narodila 22. 12. 1840 ve Zlonicích (<https://ebadatelna.soapraha.cz/d/9353/222>) a z Liehmannových dětí byla Dvořákovi věkově nejbližší. Byla ostatně jeho spolužačkou ve zlonické škole, společně spolu zpívali na zlonickém kůru či při různých příležitostech, hráli společně pod dohledem kantora Liehmannna na klavír a housle či později čtyřručně na klavír. Dle dochované rodinné kroniky, jejíž starší částí je autorem nejstarší syn Terezie Liehmannové, provdané Čapkové, Karel, vzájemná náklonnost Terezie a Antonína Dvořáka přerostla až v mladou lásku. Dvořák při svých pozdějších návštěvách Zlonic, kam zajížděl i za rodiči, kteří se sem přestěhovali, navštěvoval Liehmannovi a opět společně s Terinkou muzicírovali. Ještě v roce 1860 jí posílá k svátku blahopřání společně s hedvábným šátečkem. Dvořákovy existenční podmínky v té době však byly špatné a rodinu by finančně zajistit nedokázal. A tak se Terinka 12. 1. 1864 ve zlonickém kostele provdala za hospodářského správce velkostatku ve Votrubech Gabriela Čapka (<https://ebadatelna.soapraha.cz/d/9363/3>). Manželství, z něhož se narodilo několik dětí, však nebylo šťastné a rozpadlo se. Terezie Čapková zemřela 17. 3. 1917 ve Spáleném Poříčí u dcery Marie, provdané Seykorové (HORA, Miroslav, *Po stopách Terinky z Jakobína*, Vlastivědný kroužek Zlonicka, 1989). Pobytu Antonína Dvořáka ve Zlonicích je věnována část expozice Památníku Antonína Dvořáka ve Zlonicích, jež uchovává i některé památky rodiny Liehmannovi.

či v Liehmannově taneční kapele. Po kantorově smrti v té době již světoznámý skladatel Dvořák uspořádal ve Zlonicích 26. září 1880 koncert z vlastních děl, při němž sám působil jako klavírista. Z výtěžku tohoto koncertu byl financován pomník na Liehmannově hrobě.⁵ Zlonický pobyt se Dvořákovi vryl nesmazatelně do srdce, o čemž svědčí i jeho první symfonie (*Symfonie č. 1 c moll „Zlonické zvony“*). Stejně tak mu ve vzpomínkách zůstal učitel Liehmann s dcerou Terinkou, a je pravděpodobné, že se ona i její otec stali předlohou postav Terinky a učitele Bendy ve Dvořákově opeře *Jakobín*.

Na podzim roku 1856 Dvořák Zlonice opustil a odjel do České Kamenice, aby se zde ve 3. třídě měšťanské školy zdokonalil v němčině. Na podzim roku 1857 začal Dvořák studovat na varhanické škole v Praze v Konviktské ulici, a to hru na varhany i teoretické hudební předměty. Měšťanskou školu dokončil 4. třídou na měšťanské škole u Panny Marie Sněžné. Jeho studia na varhanické škole trvala dva roky.

Po ukončení školy se stal violistou v kapele Karla Komzáka⁶, která provozovala především zábavnou a taneční hudbu, a s tímto uskupením v roce 1862 přešel do nově otevřeného Prozatímního divadla. Zde působil do roku 1871, od roku 1866 pod taktovkou Bedřicha Smetany. Po odchodu z Prozatímního divadla si vydělával poskytováním hodin klavíru. Zde se seznámil i se svojí budoucí manželkou, která byla původně jeho žačkou.

Dne 17. listopadu 1873 se Dvořák oženil s Annou Čermákovou, z manželství se narodilo devět dětí, z nichž první tři bohužel zemřely v raném dětském věku. V letech 1874 až 1877 působil jako varhaník v kostele sv. Vojtěcha v Praze, v dalším období se živil již výhradně skladatelskou činností.

---

⁵ ŠOUREK, Otakar, *Antonín Dvořák a jeho "Jakobín"*, Praha, Orbis, 1953, s. 7–8.

⁶ Karel Komzák (nar. 11. 1823 Netěchovice, zemř. 19. 3. 1893 tamtéž) – skladatel, kapelník, varhaník a hudební pedagog. Od dětství hrál na housle a varhany, v letech 1839–1840 absolvoval pražskou varhanickou školu a následně pedagogický kurz na akademii sv. Jindřicha v Praze. Stal se podučitelem v Kolodějích, nadále se však věnoval hudbě ve vesnických kapelách i na kůrech v okolních obcích. Od roku 1847 působil v Zemském ústavu pro choromyslné, kde měl na starosti hudební dění a varhanní hru v tamním kostele. Roku 1854 získal oprávnění řídit své vlastní hudební těleso, které hrálo především taneční hudbu. Řídil také Sbor pražských ostrostřelců. Roku 1862 dostal nabídku se svým tělesem k hostování v Prozatímním divadle, roku 1865 se toto těleso stalo stálým orchestrem této scény. Téhož roku přijal místo kapelníka 11. pěšího píseckého pluku. Pluk se často stěhoval, v roce 1877 pobýval i v Plzni. V roce 1888 odešel K. Komzák na odpočinek a věnoval se především komponování. Zemřel v nedožitých sedmdesáti letech ve svém rodišti. (*Československý hudební slovník osob a institucí I*, Praha, 1963; <https://ceskyhudebnislovník.cz/> – Komzák Karel (19. 11. 2021)

V letech 1892–1895 pobýval Dvořák v New Yorku, kde působil jak ředitel americké Národní hudební konzervatoře. Pro problémy s vyplácením honoráře se ale v roce 1895 vrátil do Prahy. Většinu času však trávil ve Vysoké u Příbrami⁷, kde také zkomponoval své opery *Rusalka* a *Armida*. Zároveň působil jako profesor na konzervatoři v Praze.

Zemřel 1. května 1904 v Praze a byl pohřben na Vyšehradském hřbitově.⁸

---

⁷ Novorenesanční zámeček ve Vysoké u Příbrami nechal postavit roku 1878 Dvořákův švagr hrabě Václav Kounic. Jeho romantické okolí, rozsáhlý park a jezírko se staly Dvořákovi zdrojem inspirace především pro jeho operu *Rusalka*. V současné době se zde nachází Památník Antonína Dvořáka s celoročně přístupnou expozicí.

⁸ *Československý hudební slovník osob a institucí*, 1. sv. A-L, Státní hudební vydavatelství Praha, 1963, s. 276–285.

<https://ceskyhudebnislovník.cz/> – Dvořák Antonín (8. 10. 2021).
DÖGE, Klaus, *Antonín Dvořák*, Praha, Vyšehrad, 2013.

2 Antonín Dvořák a Plzeň

Antonína Dvořáka jako hudebního velikána znala uměnímilovná Plzeň velmi dobře. Jeho dílo je velmi rozsáhlé a už mnozí z jeho současníků si zamilovali nejednu jeho skladbu, operu či symfonii.

Antonín Dvořák zkomponoval deset oper, devět symfonií (např. *Symfonie č. 9 e moll „Z Nového světa“*, op. 95), několik symfonických básní, velkých skladeb instrumentálních (k nejznámějším patří *Slovanské tance*, op. 46), vokálních (mj. *Biblické písně*, op. 99) a vokálně-instrumentálních (k nejvýznamnějším patří *Stabat Mater*, op. 58; *Svatá Ludmila*, op. 71; *Requiem b moll*, op. 89; *Te Deum*, op. 103), 5 koncertních ouvertur, množství komorních skladeb, koncertů, písní, sborů (často uváděné jsou např. *Moravské dvojzpěvy*, op. 20, 29, 32, 38) a klavírních skladeb.

Plzeň měla to štěstí, že zde proběhla světová premiéra Dvořákovy kantáty *Svatební košile*, op. 69, prvně zde byla mimo církevní půdu provedena jeho *Mše D dur – Lužanská*, op. 86. Plzeňané se mohli těšit i z několika osobních návštěv světoznámého skladatele ve svém městě.

Časově lze kontakty Dvořáka s Plzní zařadit především do 80. let 19. století, tedy do doby, kdy byl sbormistrem plzeňského Hlaholu Matěj V. Slezák (1842–1915, sbormistrem Hlaholu v letech 1874–1893). O spolupráci těchto dvou osobností vypovídá i jejich vzájemná korespondence, uložená v Archivu města Plzně.⁹

Hlahol byl v té době znám svou vynikající uměleckou úrovní, a tak není divu, že řada autorů svěřovala právě tomuto sboru k provedení svá díla. Mezi nejvýznamnější z nich patří právě Antonín Dvořák. Ten pobýval v Plzni několikrát, aby se zde podílel na provedení svých děl. K prvnímu vzájemnému kontaktu došlo zřejmě v roce 1878, kdy sbormistr Slezák žádal Dvořáka o povolení k provedení jeho *Hymnu*.¹⁰

---

⁹ Archiv města Plzně (dále AmP), fond Slezák Matěj, i. č. LP 2524–2545, sign. LP 28/16–37, z let 1878–1889.

¹⁰ AmP, fond Slezák Matěj, i. č. LP 2524, sign. LP 28/16.

V témže roce 12. prosince zazněla v Plzni v Městském divadle první Dvořákova opera *Šelma sedlák*, která zde byla provedena ve stejném roce, kdy proběhla její pražská premiéra.¹¹

V letech 1882 a 1883 byly Dvořákovy skladby v Plzni interpretovány díky Filharmonickému spolku plzeňskému pod taktovkou Hynka Pally.¹²

V následujícím roce se po šestileté přestávce obnovila spolupráce A. Dvořáka s plzeňským Hlaholem.

Ve dnech 6. a 7. dubna 1884 Hlahol se sólisty B. Schmid-Smetanovou, M. Houdkovou, A. Schmidtem a J. Brejcharem provedl pod taktovkou samotného autora jeho oratorium *Stabat Mater*, op. 58.¹³ Orchesterální složky se ujala vojenská kapela 35. pěšího pluku v Plzni. To byla Dvořákova první osobní návštěva Plzně (6. – 8. dubna 1884). Při svém druhém pobytu (6. – 8. prosince 1884) řídil 4. provedení své *Stabat Mater* v Plzni dne 7. prosince 1884.

Dvořák nešetřil na provedení chválou (sbor poctil i svým zápisem do Památné knihy Hlaholu¹⁴) a požádal Hlahol, aby provedl ve dnech 28. a 29. března 1885 poprvé (před vlastní premiérou v Birminghamu 27. srpna 1885) jeho kantátu *Svatební košile*, op. 69.¹⁵ Dvořák přijel do Plzně již 23. března a během svého třetího plzeňského pobytu přijal nabídnuté ubytování u JUDr. Václava Petáka, pozdějšího purkmistra, s jehož rodinou se seznámil již předchozího roku při provedení jeho *Stabat Mater*. Sám vedl v posledním týdnu před premiérou zkoušky a sám také premiérové provedení dirigoval. Autor byl přítomen i následné repríze a dalšího dne (30. března) Plzeň opustil. Dvořák opět velmi ocenil výkon Hlaholu i orchestru a provedl další zápis do Památné knihy.¹⁶

Na konci roku Hlahol provedl ve prospěch Ústřední matice školské v Měšťanské besedě dne 15. listopadu koncert, na němž byly mj. poprvé předneseny poslední dva z pěti

---

¹¹ 100 let českého divadla v Plzni, 1865–1965, Plzeň, 1965, s. 175, 208.

¹² ŠPELDA, Antonín, *Dr. Antonín Dvořák a Plzeň – studie*. Plzeň, Grafické závody Pour a spol., 1941, s. 19.

¹³ AmP, fond Hlahol, sign. KB 395 (viz Příloha 08, č. 01).

¹⁴ AmP, fond Hlahol, i. č. rkp. 6456, sign. 10d77 (viz Příloha 08, č. 02).

¹⁵ Plakát se nachází v AmP ve fondu Hlahol, sign. KB 395 (viz Příloha 08, č. 03).

¹⁶ AmP, fond Hlahol, i. č. rkp. 6456, sign. 10d77 (viz Příloha 08, č. 04).

smíšených Dvořákových sborů na texty Hálkovy sbírky *V přírodě*, a to *Vyběhla bříza* a *Dnes do skoku a do písničky*.

Dalším Dvořákovým dílem, které Hlahol premiérově nastudoval, byla *Hymna českého rolnictva*. Dvořák skladbu dokončil 13. srpna 1885 a již 14. března 1886 ji Hlahol provedl na svém koncertu.

Počátkem dubna 1886 zazněla na koncertu Filharmonického spolku plzeňského Dvořákova ouvertura *Můj domov*. Poprvé však byla skladba v Plzni provedena již hudbou 35. pěšího pluku na koncertu Hlaholu 30. listopadu 1884.

Poprvé mimo církevní půdu v Plzni byla dne 15. června 1888 v koncertní premiéře provedena Dvořákova *Mše D dur – Lužanská, op. 86*, opět pod taktovkou samotného mistra Dvořáka. Tato čtvrtá návštěva Dvořáka v Plzni proběhla ve dnech 14. – 16. dubna 1888.

Následně (popáté) navštívil Dvořák Plzeň 1. a 2. prosince 1901, kdy byl přítomen koncertu k jeho šedesátinám. Hlahol tentokrát pod taktovkou svého sbormistra Norberta Kubáta provedl Dvořákovo *Te Deum, op. 103 a Žalm č. 149, op. 79*. Sólového partu se ujala Dvořákova dcera Magda.¹⁷

Dvořákova poslední (šestá) návštěva Plzně se uskutečnila 27. a 28. prosince roku 1903 při příležitosti uvedení jeho opery *Čert a Káča*.¹⁸ Krátce na to následovalo 25. března 1904 uvedení jeho opery *Dimitrij*¹⁹ a 30. března 1904 oratoria *Svatá Ludmila*.²⁰ Těchto produkcí se již skladatel nezúčastnil a krátce na to 1. května 1904 zemřel.

---

¹⁷ ŠPELDA, Antonín, *Dr. Antonín Dvořák a Plzeň – studie*. Plzeň, Grafické závody Pour a spol., 1941, s. 1–110.

ŠPELDA, Antonín, *Dr. Antonín Dvořák a plzeňský "Hlahol"*, Český deník, nedělní příloha, 27. 4. a 4. 5. 1941.

BOKŮVKOVÁ, Vlasta, *Antonín Dvořák a Plzeň – vydáno k výstavě "Antonín Dvořák a Plzeň"*, Plzeň, Státní vědecká knihovna, 1991, 6 s.

¹⁸ *100 let českého divadla v Plzni, 1865–1965*, Plzeň, 1965, s. 175, 217.

AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 3, 1903/1904, 27. 12. 1903 (viz Příloha 08, č. 05).

¹⁹ *100 let českého divadla v Plzni, 1865–1965*, Plzeň, 1965, s. 175, 218.

AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 3, 1903/1904, 25. 3. 1904 (viz Příloha 08, č. 06).

²⁰ *100 let českého divadla v Plzni, 1865–1965*, Plzeň, 1965, s. 175, 218.

AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 3, 1903/1904, 30. 3. 1904 (viz Příloha 08, č. 07).

3 Opera Jakobín

První verzi své opery Dvořák dokončil v roce 1888. Toto dílo o třech jednáních vzniklo na libreto Marie Červinkové-Riegrové (9. srpna 1854 – 19. ledna 1895).

Marie Červinková-Riegrová byla dcerou politika Františka Ladislava Riegra a vnučkou českého dějepisce Františka Palackého. Nebyla to její první spolupráce s Dvořákem. Na její text složil Dvořák již v roce 1882 svoji historickou operu *Dimitrij*.

Libreto *Jakobína* okouzilo Dvořáka především tím, že hlavním motivem a hybatelem celého příběhu je hudba. Do příběhu z českého venkova, jež je ovlivněn Velkou francouzskou revolucí, se skladateli promítly zážitky z jeho dětství a dospívání, kdy jej hudbě učili venkovští kantoři, zvláště zlonický učitel Liehmann, s jehož dcerou Terinkou se mladý Dvořák přátelil.²¹ V postavě učitele Bendy tak skladatel vzdal hold českým učitelům, kteří byli rovněž zapálenými hudebníky, a díky jejichž péči vyrostla z prostředí českého venkova řada vynikajících hudebníků.

Při sledování dějových motivů opery vyvstává otázka, nakolik byl námět na operu vlastní invencí Marie Červinkové-Riegrové, a nakolik do něj s vlastními podněty zasahoval sám Dvořák.

Jisté shody lze vyzorovat i s Jiráskovou povídkou *Na dvoře vévodském*. Jiráskův dobrácký učitel a regenschori Podhájský je stejně zapálen pro hudbu jako Červinkové Benda, oba mají hezkou mladou dceru, která dobře zpívá, a do níž je zamilován učitelský (v *Jakobínu* myslivecký) mládenec, který žárlí při pomýšlení, že by její otec dal přednost váženějšímu nápadníkovi – Podhájský u Jiráska domnělému italskému zpěvákovi, Benda v *Jakobínovi* staršímu panskému purkrabímu.

Vlastní zápletka díla je ovšem již čistě dílem libretistky. Původně své dílko nazvala *Matčina píseň* a tento název později Dvořák vepsal jako podtitul do rukopisné partitury. Marie Červinková-Riegrová dokončila libreto již na sklonku roku 1881, ale ač se Dvořákovi velmi líbilo, byl v té době zaměstnán především komponováním děl kantátových (*Svatební košile*), oratorních (*Svatá Ludmila*) i symfonických. Po čase však

---

²¹ Na rozdíl od reálného života, kdy náklonnosti Terinky a Dvořáka nepřála především Dvořákova špatná finanční situace a Terinka se provdala za panského úředníka, v opeře vztah Terinky a Jiřího končí happy endem a vrchnostenský úředník – purkrabí – Terinku nezíská.

Dvořák začal pociťovat vyčerpání z psaní na objednávku a rozhodl se pracovat už jen „pro svou radost a své soukromé potěšení“ právě na opeře *Jakobín*.

První dějství zkomponoval Dvořák od 10. listopadu 1887 do 18. června 1888 (tedy zhruba za sedm měsíců), druhé jednání už pokračovalo rychleji (25. června až 26. září 1888, tj. tři měsíce) a třetí dopsal v rekordním čase několika týdnů (27. září až 28. listopadu 1888, tedy během dvou měsíců).

Premiéra v pražském Národním divadle se uskutečnila zhruba tři měsíce po dokončení partitury, a to 12. února 1889. Úspěch byl obrovský, ale Dvořák ve své kritičnosti se rozhodl, že operu přepracuje. Práci odsunul jeho americký pobyt v letech 1892–1895, a tak s vlastními úpravami započal až roku 1897, tedy dva roky po svém návratu do Čech, ale také po smrti libretistky. Dvořák se rozhodl pro úpravu libreta i hudby.

Verše pro Terinčinu píseň do druhého jednání *Na podzim v ořeší láska již netěší* napsal sám Fr. L. Rieger. Úpravou opera získala na dějové logice a přehlednosti, dostalo se jí i nových vynikajících hudebních čísel.²²

Hlavními postavami jsou:

hrabě Vilém z Harasova, majitel panství a generál ve výslužbě (bas)

Bohuš z Harasova, jeho syn (baryton)

Adolf z Harasova, jeho synovec (baryton)

Julie, žena Bohušova (soprán)

Filip, hraběcí purkrabí (bas)

Jiří, myslivecký mládenec (tenor)

Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel (tenor)

Terinka, jeho dcera (soprán)

Lotinka, zámecká klíčnice (alt)

---

²² Z druhého dějství byla vyjmuta scéna Benda s hrabětem, která původně následovala po zkoušce na serenádu, a byla nahrazena písní Terinky *Na podzim v ořeší*. Z pátého výstupu druhého dějství byl vynechán kvintet před dvojzpěvem *My cizinou jsme bloudili*. Ve třetím jednání byl vypuštěn dlouhý duet Terinky a Benda s částečným opakováním serenády z druhého dějství a alegorická hra se sborem s Terinkou jako Flórou. Jako nový výstup sem byla vložena nepatrně pozměněná scéna Benda s hrabětem, která byla původně v druhém jednání. Následuje upravená scéna Julie s hrabětem (včetně Juliiny ukolébavky), na závěr opery byla přenesena scéna z druhého jednání *Pusté síně obživněte*. Ostatní části třetího jednání byly doplněny nově.

měšťané a měšťanky, mládež, školní děti, hudebníci, mušketýři, venkované, průvod Flory a strážní duchové domácí v alegorické hře.

Připomeňme si alespoň v krátkosti obsah opery:

Děj se odehrává v českém městečku v roce 1793, tedy v době vrcholící (a zároveň končící) Velké francouzské revoluce.

I. dějství

Do městečka se z ciziny vrací Bohuš a Julie. Zpěv v kostele v Bohušovi vyvolává vzpomínky. Jeho otec, hrabě Vilém z Harasova, majitel zdejšího panství, se s ním před lety rozkmotřil pro jeho svobodomyšlné názory i pro volbu manželky. Bohuš byl nucen odejít, jeho matka zemřela a do přízně starého hraběte se vetřel intrikami synovec Adolf.

Mezi vycházejícími lidmi z kostela je i učitel Benda s dcerou Terinkou, následováni jejím milým Jiřím. Terince se ale dvoří i nafoukaný purkrabí, kterému přeje i její otec, a odvádí ji k tanci; Jiří se zlobí, kamarádi se mu smějí. Jiří se pomstí a zazpívá posměšnou písničku o purkrabím. Purkrabí se jej marně snaží zastavit. Jiří s Terinkou si vyznávají lásku, purkrabí je ale přeruší a Jiřímu vyhrožuje válkou. Roztržku přeruší Bohuš s Julií, kteří se ptají po hraběti. Dle slov purkrabího se hrabě uzavřel před světem, zdejší zámek nenavštěvuje a na syna zanevřel, protože je to prý buič a ve Francii se přidal k jakobínům! Tu přijíždí nečekaně na panství hrabě i s Adolfem. Vítá se s lidem, slova učitele Benda, který mylně pokládá Adolfa za jeho syna, jej však rozezlí. Svého syna proklíná a oznamuje, že jako svého nástupce přijel představit svého synovce. Zatímco lid oslavuje nového pána, Bohuš a Julie skryti v davu zoufají.

II. dějství

Ve škole Benda s dospělým a dětským sborem nacvičují kantátu a alegorickou hru k uvítání nového pána. Po zkoušce všichni odejdou až na Terinku, která si stěžuje na svého otce, který ji chce provdat za starého purkrabího. Vrací se Jiří a přesvědčuje ji, aby se otci přiznala s jejich láskou. Když se Benda vrací, oba milenci předstírají, že procvičují svůj duet. Benda je brzy prohlédne, jenže když chce Jiřího vykázat a Terinku přesvědčuje k sňatku s purkrabím, hrozí mu oba, že záměrně pokazí večerní produkci. Ta je ale Bendovi nade vše ostatní, takže prozatím nenaléhá.

Lidé varují Bendu před cizinci, kteří jsou prý jakobíni, a tak, když Bohuš a Julie žádají učitele o nocleh, nechce je nejprve přijmout. Příchozí však vyprávějí, jak v cizině dokázali přežít jen díky české písni, čímž si jej zcela získají.

Když přijde purkrabí dvořit se Terince, dá se do hádky s Jiřím a chce ho dát zatknout. Přichází Adolf a ptá se, zda již purkrabí dle nařízení zadržel ony cizince. Jiří a Terinka se snaží najít u nového pána podporu, ten je však odmítne. Zastane se jich však Bohuš, kterého dá ale Adolf odvést do vězení ve snaze zabránit tomu, aby se hrabě o Bohušově přítomnosti dozvěděl.

III. dějství

Jiří se snaží dostat na zámku k hraběti, aby mu sdělil zprávu o jeho synovi, ale Adolf a purkrabí dají i jej uvrhnout do vězení. Za pomoci klíčnice Lotinky se do hraběcích komnat dostávají Benda s Julií; Julie se zatím skryje do vedlejší místnosti a Benda se pokouší přimět hraběte k odpuštění Bohušovi. Hrabě sice dojatě vzpomíná na své dítě, ale znovu se rozčílí a zavrhuje syna i jeho ženu. Benda odchází s nepořízenou. Julie začne skryta hrát na harfu a zpívat ukolébavku, kterou kdysi jejímu choti zpívala matka. V hraběti vyvolává tato melodie vzpomínky. Vychází Julie a dává se hraběti poznat. Navíc mu dokazuje, že Bohuš nebyl jakobínem: naopak byl spolu s girondisty odsouzen za jakobínské diktatury k smrti. Uprchl sice s Juliinou pomocí, ale nyní byl uvězněn Adolfem na zámku svého otce.

Vcházejí hosté k obřadu nastolení nového pána. Bendovi svěřenci odehrají slibovanou alegorickou hru, zpívají i vesničané. Hrabě se chystá předat vládu Adolfovi, ale podle starého zvyku chce propustit na svobodu vězně. Adolf a purkrabí se zdráhají, nakonec ale musí přiznat, že jeden vězeň je. Hrabě ho káže předvést. Přichází Bohuš a otec se s ním smiřuje. Adolf a purkrabí jsou poraženi, hrabě žehná synovi a snaše i Jiřímu a Terince a za všeobecného zpěvu a tance opera končí.²³

Premiéra druhé verze se uskutečnila v Národním divadle v Praze 19. června 1898. Opera se stala velice oblíbenou a velice často inscenovanou.²⁴

---

²³HOSTOMSKÁ, Anna a kol. *Opera – Průvodce operní tvorbou*. Státní hudební vydavatelství, Praha, 1962, s. 547–549.

²⁴ŠOUREK, Otakar, *Antonín Dvořák a jeho "Jakobín"*, Praha, Orbis, 1953.

Na svoji plzeňskou premiéru si ovšem musela počkat téměř deset dalších let.²⁵

---

²⁵ *100 let českého divadla v Plzni, 1865–1965*, Plzeň, 1965, s. 175, 219.

AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 6, 1906/1907, 19. 1. 1907.

4 Realizace opery na plzeňském jevišti

Opera Antonína Dvořáka *Jakobín* se své premiéry na plzeňském jevišti dočkala až v roce 1907, tedy 19 let po dokončení její první verze a tři roky po smrti autora. Plzeň v té době zejména díky Hlaholu i městskému divadlu znala dobře Dvořákovo dílo, jeho opery zde zněly již od roku 1878, kdy zde jako první byla v témže roce jako v Praze uvedena opera *Šelma sedlák*. Další Dvořákovy opery však na sebe v Plzni nechaly poměrně dlouho čekat, ač pak následovaly v rychlém sledu – 27. prosince 1903 *Čert a Káča*, 25. dubna 1904 *Dimitrij*, 15. září 1904 *Rusalka* a konečně 19. ledna 1907 *Jakobín*. *Tvrdé palice* byly v Plzni uvedeny až v roce 1909, *Král a uhlíř* 1912 a až v roce 1925 zde zazněly opery *Vanda* a *Armida*.²⁶

Od té doby se *Jakobín* stal pravidelnou součástí plzeňského operního repertoáru. Byl nastudován celkem třináctkrát, v letech 1907 až 1943 zazněl z jeviště 123krát, od roku 1952 do současnosti 255krát²⁷ (viz Příloha 07). Zatím poslední plzeňské nastudování proběhlo v roce 2010, naposledy jej diváci mohli zhlédnout 14. června 2012.

---

²⁶ 100 let českého divadla v Plzni, 1865–1965, Plzeň, 1965, s. 174–175.

²⁷ Pro období říjen 1943 až červen 1952 se nepodařilo data repríz dohledat.

4.1 Premiéra 19. ledna 1907 (derniéra 24. dubna 1907)

Odehraná představení: 10²⁸

Realizační tým

Dirigent: Rudolf Pavlata

Režie: Miloš Nový

Osoby a obsazení

Hrabě Vilém z Harasova, majitel panství a generál ve výslužbě: Otokar Popelka

Bohuš z Harasova, jeho syn: František Bartl

Adolf z Harasova, jeho synovec: Karel Benýško

Julie, žena Bohušova: Marie Angrová

Filip, hraběcí purkrabí: Rudolf Langhaus

Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel: Richard Menšík

Terinka, jeho dcera: Ella Noemi (Wolfová-Koppová)

Jiří, myslivecký mládenec: Antonín Harfner

Lotinka, stará klíčnice v zámku: Marie Běhavá

Měšťané, měšťanky, městská mládež, školní děti, hudebníci, mušketýři, venkované.²⁹

Ač návštěva premiéry nebyla příliš velká, dílo bylo přijato diváky i kritikou velmi příznivě.

Kritika hodnotila kladně zejména výkon Elly Noemi (Wolfové-Koppové)³⁰ jako Terinky či

---

²⁸ AmP, fond Beran J., sign. LP 340, *Jakobín*.

²⁹ AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 6, 1906/1907, 19. 1. 1907.

³⁰ Ella Noemi (též Noëmi) Wolfová se narodila 1. 11. 1876 v německém Hamburku. Po vystudování obecné a měšťanské školy na Starém Městě pražském absolvovala dva roky vyšší dívčí školy. V roce 1892 vykonala zkoušky na dívčí učitelský ústav v Praze, ale nebyla přijata. Od roku 1893 se stala žačkou pěvecké školy F. Pivody v Praze, následně studovala u K. Kovařovice. V letech 1899–1902 působila jako sopranistka ve Slovinském národním divadle opery a baletu v Lublani, hostovala i v Národním divadle. V letech 1902–1922 byla v angažmá v plzeňském divadle, kde ztvárnila řadu významných rolí. Dne 9. 2. 1907 se provdala v Plzni za Václava Koppa. Nastudovala 92 rolí v 72 operách, na scéně vystoupila 1266krát. Dne 8. 12. 1907 ztvárnila titulní postavu Chio Chio San v české premiéře opery G. Pucciniho *Madama Butterfly*. Roli Terinky ztvárnila na plzeňském jevišti ve všech prvních pěti nastudováních *Jakobína*, naposledy v této roli vystoupila jako host při slavnostním představení na oslavu 75. narozenin prezidenta Masaryka 6. 3. 1925. Významná byla i její činnost koncertní. V roce 1922 ukončila divadelní kariéru a působila nadále jako profesorka v Městské hudební škole B. Smetany v Plzni (1922–1934). Zemřela dne 25. 3. 1940 v Plzni a je pohřbena na Ústředním hřbitově v Plzni. (*Československý hudební slovník osob a institucí II.*, M-Ž, Praha, Státní hudební vydavatelství, 1965, s. 181–182)

Františka Bartla³¹ v úloze Bohuše. Ocenila i svěže znějící soprán Marie Angrové³² jako Julie, ač vytkla tendenci ve výškách zpívat poněkud pod tónem. Dobře ztvárněná byla role Lotinky v podání Marie Běhavé i Jiří Antonína Harfnera. Richardu Menšímu v úloze Bendy bohužel chyběly některé komické tóny, ač pěvecky zněl velmi dobře. Kladného hodnocení se dočkal i Otokar Popelka jako hrabě Vilém, Rudolf Langhaus jako purkrabí či Karel Benýško (též uváděný jako Beniško či Beníšek) jako Adolf.

Recenzent prorocky soudil, že *Jakobín* si své místo na plzeňském jevišti najde a udrží, což řada následných nastudování potvrdila.³³ Dle poznámky V. Budila v jeho *Historii plzeňského divadla* operu nastudoval R. Pavlata s plíli nevšední a velikým porozuměním. Výborně hodnotil všechny pěvce, zejména vyzdvihl Ellu Noemi jako Terinku.³⁴

O návštěvu jednoho z představení *Jakobína* projevil zájem hudební skladatel Josef Suk (1874–1935), Dvořákův žák a manžel jeho dcery Otilie (zemř. 1905), společně se svojí švagrovou Magdalénou (1881–1952), dcerou Antonína Dvořáka a rovněž koncertní pěvkyní. Ve svém dopise žádal ředitele divadla V. Budila o zajištění dvou lístků na I. balkon. Dopis sice není datován³⁵, ale V. Budil si ve své *Historii* poznamenal, že se jednalo o čtvrté provedení (tedy třetí reprízu) prvního nastudování, které se uskutečnilo 7. února 1907. Oba hosté se o představení vyjádřili pochvalně.³⁶

---

³¹ František Bartl (nar. 24. 4. 1879 Velvary) jako barytonista debutoval v plzeňském divadle 7. 6. 1904 ve Faustovi jako Valentin a působil zde až do roku 1914, kdy musel narukovat. Roli Bohuše zpíval ve všech čtyřech prvních nastudováních *Jakobína* v Plzni, na plzeňském jevišti vystoupil jako host právě v *Jakobínu* dne 17. 6. 1917 (AmP, fond Budil V., kartotéka herců). Po válce se vrátil do Plzně a v plzeňském divadle působil až do roku 1927. Zemřel v Plzni 16. 7. 1944. (AmP, Archiv města Plzeň, pobyťová evidence, domovský arch Bartl František)

³² Marie Angrová se narodila 28. 1. 1879 ve Slaném (ač v přihláškách k pobytu v Archivu města Plzně je uveden rok 1882). V plzeňském divadle působila v letech 1906–1908 (poprvé vystoupila 22. 9. 1906), pak působila dva roky v Národním divadle v Praze a v letech 1910–1914 v brněnském divadle. Byla vynikající představitelkou především ve Smetanových a Dvořákových operách (*Katůška v Čertově stěně*, *Jitka v Daliboru*, *Mařenka v Prodané nevěstě*, *Julie v Jakobínu*). Během svého plzeňského angažmá účinkovala také v operetách, během svého pobytu v Brně vyučovala i soukromě zpěv. Zemřela 21. 3. 1917 ve Slaném. (AmP, fond Budil V., kartotéka herců; AmP, fond Archiv města Plzeň, pobyťová evidence, přihláška k pobytu Angrová Marie; <https://ceskyhudebnislovník.cz/>)

³³ St., *Divadlo*, Plzeňské listy, r. 43, č. 17, 21. 1. 1907, s. 5–6.

³⁴ AmP, fond Budil V., i. č. LP 9126, sign. LP 123, Budil V., *Historie českého divadla v Plzni. Období III.*, s. 324.

³⁵ AmP, fond Budil V., i. č. LP 7870, sign. LP 103/299, viz Příloha O8, č. 08).

³⁶ AmP, fond Budil V., i. č. LP 9126, sign. LP 123, Budil V., *Historie českého divadla v Plzni. Období III.*, s. 327.

4.2 Premiéra 20. prosince 1908 (derniéra 22. června 1910)

Odehraná představení: 7³⁷

Realizační tým

Dirigent: Emanuel Bastl

Režie: Karel Stárka

Osoby a obsazení

Hrabě Vilém z Harasova, majitel panství a generál ve výslužbě: Antonín Balke

Bohuš z Harasova, jeho syn: František Bartl

Adolf z Harasova, jeho synovec: Josef Čermák

Julie, žena Bohušova: Vlasta Nová

Filip, hraběcí purkrabí: Jaroslav Čihák

Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel: František Šašek

Terinka, jeho dcera: Ella Noemi (Wolfová-Koppová)

Jiří, myslivecký mládenec: Antonín Harfner

Lotinka, stará klíčnice v zámku: Marie Běhavá

Měšťané, měšťanky, městská mládež, školní děti, hudebníci, mušketýři, venkované.³⁸

K nové premiéře opery tentokrát došlo po necelých dvou letech – na sklonku roku 1908. Příčinou nového nastudování byla pravděpodobně změna dirigenta opery v plzeňském divadle, kdy Rudolfa Pavlatu nahradil Emanuel Bastl³⁹. Opera byla nově režijně

---

³⁷ AmP, fond Beran J., sign. LP 340, *Jakobín*.

³⁸ AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 8, 1908/1909, 20. 12. 1908.

³⁹ Emanuel Bastl (nar. 19. 5. 1874 Praha – zemř. 1. 1. 1950 Plzeň) v Plzni hudebně nastudoval *Jakobína* dvakrát – pro premiéru v roce 1908 a 1911. Od pěti let se učil hře na housle a již v jedenácti letech byl přijat na pražskou konzervatoř do houslové třídy profesora Antonína Bennewitze, kde byli jeho spolužáky například Karel Hoffmann, Josef Suk či Oskar Nedbal. Bastl vynikal bravurní paganiniovskou technikou a již od podzimu roku 1892 se stal koncertním mistrem plzeňského operního orchestru. V tomto období vystupoval také jako koncertní sólista a v době divadelních prázdnin v letech 1897–1902 působil v lázeňském orchestru v Badenu, kde mimo jiné v případě potřeby zaskakoval s úspěchem i u dirigentského pultu. Stejně tak v případě potřeby zastupoval dirigenta plzeňské opery Antonína Kotta, a když Kott v roce 1904 náhle zemřel, Bastl převzal funkci prvního kapelníka opery v Plzni. Zásluhou E. Bastla se plzeňské divadlo stalo místem české premiéry Pucciniho opery *Madame Butterfly* dne 8. 12. 1907. Sám Bastl byl velkým propagátorem českých a zejména Smetanovských děl, která s velkým úspěchem prováděl na plzeňském jevišti.

Plzeňské angažmá ukončil po dvacetileté činnosti se změnou ve vedení divadla, kdy dosavadní Družstvo českého divadla a ředitele Vendelína Budila v létě roku 1912 nahradila Společnost českého divadla a ředitel Karel Veverka. Bastl odešel do Ostravy, kde od roku 1916 působil jako vedoucí kapelník a od roku 1918 jako šéf opery. V letech 1928–1932 byl šéfem opery v Olomouci. Poté se s manželkou (pěvkyní

nastudována, došlo i ke změně obsazení u větší části rolí. Kritika tentokrát příliš milostivá k provedení nebyla. Nejenže libretu vytýkala nejasnosti a povrchnosti, postavy viděla jako zkreslené, bezvýrazné, jako hlavní motiv ocenila sílu hudby, která obměkčuje srdce a léčí bolest.

Roli hraběte po O. Popelkovi převzal Antonín Balke⁴⁰, u nějž kritika ocenila pěvecký výkon, nikoli však herecký. Kladně hodnotila celistvý výkon Josefa Čermáka jako Adolfa, Jaroslavu Čihákovi jako purkrabímu však vytkla nedostatečné výšky. Pochvalně se zmínila o Františku Šaškovi jako učiteli Bendovi i Vlastě Nové jako Julii. Ocenila ji dokonce nejvíce ze všech účinkujících.⁴¹ Ostatní pěvci již vystupovali v přechozím nastudování a kritika si jich nevšímala. K nastudování opery pronesla několik výtek režijních (např. nesprávné inscenování posměšného popěvku na správce v I. jednání) a odsoudila i baletní číslo ve III. jednání jako nevkusné a do opery se nehodící.⁴²

Lindou Šmídovou, s níž se seznámil během svého plzeňského angažmá) přestěhovali do Prahy a v roce 1933 se vrátili zpět do Plzně, kde žili až do Bastlovy smrti. V Plzni Bastl již jako penzista přijal místo dirigenta amatérské Plzeňské filharmonie (1934–1937), s hudební scénou se rozloučil definitivně 27. 9. 1942, kdy dirigoval jako host slavnostní představení opery *Prodaná nevěsta*, uspořádané k 40. výročí otevření Nového divadla (ŠPELDA, Antonín, *Slavní plzeňské opery*, Plzeň, Západočeské nakladatelství, 1986, s. 55–62; AmP, fond Budil V., kartotéka herců).

⁴⁰ Antonín Balke (nar. 4. 7. 1866 Praha – zemř. 17. 2. 1917 Moravská Ostrava), ač vyučen hodinářem, se zpěvu učil u Františka Hynka, basisty Národního divadla. V sezóně 1901/1902 byl angažován v Národním divadle v operním sboru, zpíval zde i některé většinou menší role. V Plzni hostoval již v sezóně 1902/1903, kdy zpíval kardinála v *Židovce*, Jindřicha Ptáčníka v *Lohengrinovi* či Mefistu ve *Faustovi*. V plzeňském angažmá byl v letech 1907–1911 a 1912–1915 (v sezóně 1911/1912 byl u Východočeské společnosti). Do role hraběte Viléma z Harasova byl v plzeňském divadle obsazen při nastudování v roce 1908 a v roce 1913. V Archivu města Plzně se nacházejí dvě fotografie A. Balkeho, spojené s *Jakobínem*. Snímek v kostýmu hraběte Viléma z Harasova sice není datován, pohlednice s tímto snímkem byla zaslána až po umělcově smrti, na snímku je však uvedeno, že byla pořízena v ateliéru Duras v Plzni, takže je vysoce pravděpodobné, že jde o kostým z plzeňského nastudování opery. Scénický snímek z třetího jednání bohužel žádný další identifikátor nemá. Kostým A. Balkeho se neshoduje s předchozím snímkem, ale vzhledem k tomu, že A. Balke zpíval roli hraběte Viléma ve dvou plzeňských nastudováních, může se jednat o snímek z druhé realizace (viz Příloha 08, č. 09 a, b). Z Plzně odešel do Moravské Ostravy, kde zemřel (AmP, fond Budil V., kartotéka herců).

⁴¹ Vlasta Nová (nar. 2. 7. 1881 Moravská Ostrava), rozená Boubelová, působila v plzeňském divadle v letech 1903–1906, kdy se odhlásila do Prahy. Dne 2. 7. 1908 se provdala za režiséra Miloše Nového a v divadelní sezóně 1908/1909 se vrátila na plzeňské jeviště z Vinohradského divadla. Její první rolí zde byla 19. 11. 1908 *Veselá vdova*. Ve svém dopise z 11. 11. 1908 oznamovala správnímu výboru Družstva českého divadla v Plzni, že se ujme na žádost kapelníka Bastla role Julie v *Jakobínu*, ovšem pod podmínkou, že jí bude na náklady divadla pořízen do této role kostým (AmP, fond Budil V., i. č. LP 8338, sign. LP 104/238, viz Příloha 08, č. 10). V plzeňském divadle zůstala tři sezóny. Pro sezónu 1911/1912 již smlouvu neobnovila. Zemřela 10. 1. 1912 ve věku 30 let na Královských Vinohradech (AmP, fond Budil V., kartotéka herců; AmP, Archiv města Plzeň, pobytová evidence, přihláška k pobytu Boubelová Vlasta, Nová Vlasta).

⁴² A. V. A., *Literatura, divadlo, umění. Jakobín*. Nová doba r. XIII, č. 153–154, 23. 12. 1908, s. 7.

Naproti tomu V. Budil si ve své *Historii* poznamenal mimo jiné, že dílo mělo skvělý zasloužený úspěch. Dosavadní interpreti že se zdokonalili a nově obsazení interpreti role ztvárnili výborně. Zejména skvělá byla V. Nová v úloze Julie. Scénická výprava režiséra Stárky byla daleko účinnější než při prvním nastudování v roce 1907, velký pokrok byl zaznamenán i v hudebním nastudování. Dirigentu E. Bastlovi se podařilo proniknout hlouběji do Dvořákova díla než jeho předchůdci R. Pavlatovi. Bohužel návštěvnost premiéry byla nižší, než se očekávalo.⁴³

---

⁴³ AmP, fond Budil V., i. č. LP 9126, sign. LP 123, Budil V., *Historie českého divadla v Plzni. Období III.*, s. 464–465.

4.3 Premiéra 10. listopadu 1911 (derniéra 27. prosince 1911)

Odehraná představení: 4⁴⁴

Realizační tým

Dirigent: Emanuel Bastl

Režie: Karel Stárka

Osoby a obsazení

Hrabě Vilém z Harasova, majitel panství a generál ve výslužbě: Josef Peršl

Bohuš z Harasova, jeho syn: František Bartl

Adolf z Harasova, jeho synovec: Karel Beníško

Julie, žena Bohušova: Linda Šmídová

Filip, hraběcí purkrabí: Jaroslav Čihák

Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel: Lev Geitler

Terinka, jeho dcera: Ella Noemi (Wolfová-Koppová)

Jiří, myslivecký mládenec: Antonín Harfner

Lotinka, stará klíčnice v zámku: Luiza Provazníková

Měšťané, měšťanky, městská mládež, školní děti, hudebníci, mušketýři, venkované.⁴⁵

O novém nastudování v roce 1911 přinesla kritika jen krátkou noticku v *Nové době*.⁴⁶ Stejný kritik jako při předchozím nastudování tentokrát pěje na dílo samou chválu. Vyzdvihuje krásný a zvučný hlas Elly Noemi jako Terinky, Jaroslava Čiháka jako purkrabího, přednes Antonína Harfnera jako Jiřího, kladně hodnotí i výkony Františka Bartla jako Bohuše a Lindy Šmídové jako Julie, Karla Beníška jako Adolfa i Josefa Peršla jako Viléma či Lva Geitlera v roli Bendy. Ocenila i přístup dirigenta Emanuela Bastla, který použitím rychlejšího tempa dal některým místům větší spád.⁴⁷

---

⁴⁴ AmP, fond Beran J., sign. LP 340, *Jakobín*.

⁴⁵ AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 11, 1911/1912, 10. 11. 1911.

⁴⁶ A. V. A., *Jakobín*. *Nová doba*, r. 16, č. 136, 13. 11. 1911, s. 5.

⁴⁷ V tomto nastudování se *Jakobín* objevil na plzeňské scéně pouze 4x. Jeho třetí reprízu dne 27. 12. 1911 (a zároveň derniéru), odzpíval představitel purkrabího Filipa Jaroslav Čihák v indispozici (silné nachlazení), jak sám píše ve svém dopise ředitele divadla V. Budilovi (AmP, fond Budil V., i. č. LP 9318, sign. LP 139/52, viz Příloha 08, č. 11). Do konce sezóny se již titul na program nedostal, stejně tak v následující divadelní sezóně. Znovu byl uveden až po novém nastudování v roce 1913.

Budil si do své *Historie* poznamenal, že obsazení bylo částečně nové, Julii poprvé zpívala Linda Šmídová, jejíž povaze role dobře odpovídala. Viléma dobře ztvárnil nový představitel J. Peršl, učitele Bendu podal slušně L. Geitler. Lotinku a Adolfa hráli Luiza Provazníková a Karel Beníško (který tuto roli nastudoval již při prvním uvedení *Jakobína* v Plzni v roce 1907), ostatní role zůstaly obsazené shodně s předchozím nastudováním, stejný zůstal i dirigent E. Bastl a režisér K. Stárka.⁴⁸

---

⁴⁸ AmP, fond Budil V., i. č. LP 9126, sign. LP 123, Budil V., *Historie českého divadla v Plzni. Období III.*, s. 673.

4.4 Premiéra 7. prosince 1913 (derniéra 14. dubna 1914)

Odehraná představení: 9⁴⁹

Realizační tým

Dirigent: Jan Janota

Režie: Richard Branald

Osoby a obsazení

Hrabě Vilém z Harasova, majitel panství a generál ve výslužbě: Antonín Balke

Bohuš z Harasova, jeho syn: František Bartl

Adolf z Harasova, jeho synovec: Karel Beníško

Julie, žena Bohušova: Vlasta Kubíková

Filip, hraběcí purkrabí: Jaroslav Čihák

Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel: Adolf Krössing j. h. (člen opery a režisér
Národního divadla v Praze)⁵⁰

Terinka, jeho dcera: Ella Noemi (Wolfová-Koppová)

Jiří, myslivecký mládenec: Adolf Vrba

Lotinka, stará klíčnice v zámku: Marie Kolečká

Měšťané, měšťanky, městská mládež, školní děti, hudebníci, mušketýři, venkované.⁵¹

---

⁴⁹ AmP, fond Beran J., sign. LP 340, *Jakobín*.

⁵⁰ Adolf Krössing (nar. 5. 1. 1848 Praha – zemř. 28. 1. 1933 Praha) po studiu na gymnáziu v Praze studoval práva na Univerzitě Karlově, ale studia nedokončil. Oslovilo ho divadlo, a tak po dvouletém studiu u F. A. Vogela odešel k ochotnickému Švestkovu Divadlu u sv. Mikuláše na Starém Městě. Roku 1871 byl angažován do Prozatímního divadla, odkud přešel v roce 1881 do Národního divadla. Zde působil jako zpěvák a v letech 1886–1914 také jako režisér opery. Nastudoval na 200 operních, operetních a baletních rolí (některé opakovaně), jako režisér se podepsal pod cca 502 oper a operet. V Národním divadle byl Bendou již při prvním uvedení *Jakobína* v roce 1889 i v následném nastudování přepracované opery v roce 1897. Svoji postavu ztvárnil tak přesvědčivě, že se A. Dvořák rozhodl pro dodatečné úpravy v partituře, aby mu roli přizpůsobil. Bendou byl v Praze i v dalších nastudováních *Jakobína* až do roku 1914 (*Národní divadlo a jeho předchůdci*, Praha, Academia, 1988, s. 250–251). V plzeňském *Jakobínu* hostoval Adolf Krössing již 28. 5. 1910. Tehdy psal řediteli V. Budilovi o své účasti na zkoušce a v náčrtku mu zaslal režii II. jednání, jak byl zvyklý z Národního divadla (AmP, fond Budil V., i. č. LP 7290, sign. LP 102/234, viz Příloha 08, č. 12). Budil si ve své *Historii* poznamenal, že Krössing úlohu vytvořil tak znamenitě, že „divák vidí před sebou opravdu typ starého českého muzikanta a kantora v jedné osobě. Každý detail, každá fráze byly na místě. Obecenstvo kvitovalo znamenitý výkon salvami potlesku.“ (AmP, fond Budil V., i. č. LP 9126, sign. LP 123, Budil V., *Historie českého divadla v Plzni. Období III.*, s. 576–577). Díky velkému úspěchu si Krössing roli v Plzni zopakoval při novém nastudování opery v roce 1913.

⁵¹ AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 13, 1913/1914, 7. 12. 1913.

Premiéru tohoto představení hodnotil Jindřich Strnad v Českém deníku i kritik se šifrou A. V. A. v *Nové době*. Nová doba tentokrát nastudování opery odsoudila. Nezamlouvalo se jí ani hudební nastudování Jana Janoty ani režie Richarda Branalda. Recenzent i jim sice připsal nějaká pozitiva, ale celkový výsledek to nezachránilo. Jako nedostatečný hodnotil i výkon sboru. O výkonech pěvců, kteří byli obsazeni již v předchozím nastudování, kritik nepíše. Za neuspokojivý pokládal výkon Adolfa Vrby. Naopak vysoce ocenil výkon Adolfa Krössinga, který vystoupil jako host v úloze učitele Bendy.⁵² Jindřich Strnad v Českém deníku kromě A. Krössinga vysoce ocenil i výkon Elly Noemi (Wolfové) jako Terinky i Vlasty Kubíkové jako Julie. Za velmi dobrý považoval výkon Františka Bartla jako Bohuše, Jaroslava Čiháka jako purkrabího, Antonína Balkeho jako hraběte Viléma i Karla Beníška jako Adolfa. Na rozdíl od kolegy z *Nové doby* považoval J. Strnad výkon Adolfa Vrby, byť jeho těžiště leží v operetě, za dobrý. I on ovšem upozornil na nedostatečný výkon sboru, který by potřeboval další zkoušky. Poznámku si neodpustil ani k výtvarné realizaci, kdy se mísí rokokové kostýmy šlechty a biedermeierovské odění lidu. Tuto nedokonalost však dle něj lze omluvit a vysvětlit konzervativností šlechty.⁵³

---

⁵² A. V. A., *Literatura, divadlo a umění. Dvořákův Jakobín*. *Nová doba*, r. XVIII, č. 150, 15. 12. 1913, s. 6.

⁵³ St., *Divadlo a umění. Z plzeňského divadla, Opera. Antonín Dvořák: Jakobín*, Český deník, r. II, č. 338, 10. 12. 1913, s. 7.

4.5 Premiéra 30. března 1917 (derniéra 2. července 1919)

Odehraná představení: 25⁵⁴

Realizační tým

Dirigent: Jan Janota

Režie: Karel Veverka

Osoby a obsazení

Hrabě Vilém z Harasova, majitel panství a generál ve výslužbě: Josef Wild

Bohuš z Harasova, jeho syn: Čeněk Klaus

Adolf z Harasova, jeho synovec: Felix Piskáček

Julie, žena Bohušova: Vlasta Kubíková

Filip, hraběcí purkrabí: Robert Brož

Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel: Karel Hruška

Terinka, jeho dcera: Ella Noemi – Volfová

Jiří, myslivecký mládenec: Otokar Mácha

Lotinka, stará klíčnice v zámku: Vilma Flajšhansová-Hingstová

Měšťané, měšťanky, městská mládež, školní děti, hudebníci, lid, mušketýři, panští sluhové.⁵⁵

Recenzent Českého deníku Jindřich Strnad kladně hodnotí režii ředitele divadla Karla Veverky⁵⁶ i hudební nastudování dirigenta Jana Janoty. Příznivé divácké přijetí ale zároveň vysvětluje národním nadšením a láskou ke všemu českému. Ze sólistů nejvíce vyzdvihl Čenka Klause jako Bohuše i Vlastu Kubíkovou jako Julii. Již poněkolikáté roli

---

⁵⁴ AmP, fond Beran J., sign. LP 340, *Jakobín*.

⁵⁵ AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 16, 1916/1917, 30. 3. 1917.

⁵⁶ Karel Veverka (nar. 7. 9. 1871 Praha) po studiu gymnázia v Praze se věnoval v letech 1894–1897 studiu zpěvu u J. L. Lukese. V srpnu 1898 pohostinsky vystoupil v Národním divadle a od listopadu byl angažován pro menší basové role. Po odchodu z Národního divadla působil od 1. 11. 1901 jako zpěvák a operní režisér pod manželčíným příjmením Kettner v Německu (1903–1905 Norimberk, 1905–1907 Düsseldorf, 1907–1909 Brémy, 1909–1912 Elberfeld). V letech 1912–1919 a 1926–1931 byl ředitelem a režisérem v Městském divadle v Plzni. V mezidobí působil jako ředitel Lidové zpěvohry, ředitel Jihočeského a Východočeského divadla. V roce 1931 zanechal umělecké činnosti. Zemřel 25. 6. 1945 v Plzni. Jeho manželkou byla operní pěvkyně Anna Kettnerová, členka opery Národního divadla, která v Plzni hostovala již v říjnu 1904 jako Carmen a od roku 1912 zde byla v angažmá do roku 1919 a později v letech 1926–1931. (*Národní divadlo a jeho předchůdci*, Praha, Academia, 1988, s. 555; AmP, fond Budil V., kartotéka herců)

Terinky nastudovala Ella Noemi (Wolfová), která vždy v této úloze upoutala. Velmi kladně ocenil i výkony ostatních sólistů.⁵⁷

Recenzent Nové doby se šifrou --rn podává ve své kritice nejprve rozbor díla, až v závěru se dostává k samotnému hodnocení nového nastudování, které považuje za velice pečlivé a propracované. Nejvýše hodnotí výkon Karla Hrušky jako učitele Bendy i vyzrálý výkon Vlasty Kubíkové jako Julie. Za stabilní považuje výkon Elly Noemi jako Terinky, slibný se mu jeví výkon Otokara Máchy jako Jiřího. Za standardně dobré označil i výkony ostatních sólistů, včetně dětského sboru.⁵⁸

---

⁵⁷ St., *Divadlo a umění. Z plzeňského divadla, Antonín Dvořák: Jakobín*, Český deník, r. VI, č. 89, 1. 4. 1917, s. 8.

⁵⁸ --rn, *Divadlo. – Umění, Jakobín*, Nová doba, r. XXII, č. 78, 2. 4. 1917, s. 3.

4.6 Premiéra 14. září 1923 (derniéra 6. března 1925)

Odehraná představení: 12⁵⁹

Realizační tým

Dirigent: Jaromír Žid

Režie: Vladimír Marek

Výprava: Josef Skupa

Osoby a obsazení

Hrabě Vilém z Harasova, majitel panství a generál ve výslužbě: Josef Wild

Bohuš z Harasova, jeho syn: František Bartl

Adolf z Harasova, jeho synovec: Stanislav Muž

Julie, žena Bohušova: Hana Kramperová

Filip, hraběcí purkrabí: Rudolf Langhaus

Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel: Karel Kosina

Terinka, jeho dcera: Ada Nordenová

Jiří, městský synek: Josef Kejř

Lotinka, stará klíčnice v zámku: Viktuše Janošová

Měšťané, měšťanky, městská mládež, školní děti, hudebníci, lid, mušketýři, panští sluhové.⁶⁰

Po otevření Nového (Velkého) divadla v Plzni v roce 1902 se ze starého divadla v Riegrově ulici dal použít jen malý počet existujících velkých dekorací pro jejich nevyhovující rozměry. Již v roce 1901 proto byla oslovena vídeňská firma bratří Kautských a Rottonara k vytvoření nabídky na nové divadelní dekorace. V roce 1901 byla zadána objednávka na dekorace do prvních pěti her (Smetanovy opery *Libuše*, *Dalibor*, *Tajemství*, *Prodaná nevěsta* a *Hubička*). V listopadu 1901 následovala objednávka výprav pro další hry, mj. řady universálních dekorací. Tím byl v roce 1902 položen základ k dekoračnímu fundusu. Postupně přibývaly dekorace dalších her, od otevření Nového divadla až do konce divadelní sezóny 1918/1919 byly dodávány firmou br. Kautských a Rottonara ve Vídni dle jejich vlastních návrhů. Takovýmto způsobem byla tedy zřejmě

---

⁵⁹ AmP, fond Beran J., sign. LP 340, *Jakobín*.

⁶⁰ AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 22, 1923/1924, 14. 9. 1923.

zajištěna výprava u nastudování *Jakobína* z roku 1907, 1908, 1911, 1913 a 1917. Ve spisech městské registratury je uložena žádost Družstva českého divadla v Plzni z 10. června 1906 městské radě o objednání dekorací u firmy Kautský a Rottonaro pro V. sezónu nového divadla do několika chystaných her, mj. do *Jakobína*. U seznamu objednávaných dekorací není uvedeno, která je míněna pro jakou hru, každopádně lze předpokládat, že pro inscenování *Jakobína* byla objednána dekorace „portál kostela a část kostelní zdi (po obou stranách portálu)“, „jednoduchý barokní pokoj“ či „dva ovocné stromy (hruška a jabloň)“⁶¹. Požár divadelního skladiště dne 17. srpna 1922 však zničil téměř všechny divadelní dekorace a kostýmní fundus, a tak bylo třeba inscenace urychleně znova vypravit. Nový dekorační fundus byl většinou opět objednán u osvědčené firmy Kautský a Rottonaro podle návrhů místních výtvarníků, zčásti byl pořizován v plzeňské divadelní dílně. Mezi výtvarníky se objevují kromě J. Skupy (který byl v té době šéfem výpravy a prvním stálým výtvarníkem divadla) akademičtí malíři Wenig, Jindřich, Květ, Moravec, Štapfer, arch. dr. Neckař, Vl. Hofmann aj.⁶²

Vraťme se k samotné premiéře v roce 1923. Recenzent *Nové doby* (A. J. P.) sice kladně hodnotí režijní záměr Vladimíra Marka o zachycení dějového rytmu a charakterové vykreslení prostředí, za nešťastné považuje vyčlenění árií na pódium před oponou (po vzoru berlínského inscenování Händlovy opery). Takto jsou árie vytrženy z děje, jehož jsou neoddelitelnou součástí. Jako velmi zdařilou hodnotí hudební stránku díla, mezi sólisty nejvíce vyzdvihuje Karla Kosinu jako učitele Bendu a Adu Nordenovou jako Terinku. Výkonu Josefa Kejře jako Jiřího uškodil pokus o naivitu. Projev purkrabího Rudolfa Langhause považoval za přehnaný. Ostatní sólisté předvedli uspokojivé výsledky.⁶³

Český deník hodnotí pozitivně režii Vladimíra Marka (vytýká pouze náhlé změny v osvětlení – což je asi poprvé, co si kritika všimá u *Jakobína* tohoto jevištního prvku) i výpravu Josefa Skupy, ač používání zvláštní opony považuje sice za dekorativní, ale

---

⁶¹ AmP, fond Archiv města Plzeň, Městská registratura, karton 1199.

⁶² AmP, fond Archiv města Plzeň, Městská registratura, zejména kartony 1198–1200, které se převážně týkají divadelních dekorací. Obsahují mj. četné doklady právě o spolupráci plzeňského divadla a vídeňské firmy br. Koutský a Rottonara.

Divadlo města Plzně v letech 1902–1927, Plzeň, 1927, s. 142–146.

100 let českého divadla v Plzni, 1865–1965, Plzeň, 1965, s. 90–94.

⁶³ A. J. P., *Besedy. Jakobín*, *Nová doba*, r. XXIX, č. 258, 20. 10. 1923, s. 1–2.

tlumící zvuk. Z pěvců nejvíce recenzent vyzdvihuje oproti kolegovi z Nové doby výkon Rudolfa Langhause. U Karla Kosiny jako Bendy oceňuje umírněnost a přesvědčivost, jako klad hodnotí, že se vyhnul karikatuře. Za slibný považuje tenor Josefa Kejře, za velmi dobré a přesvědčivé považuje i výkony ostatních sólistů. Jen orchestru vytýká místy přílišné forte.⁶⁴

---

⁶⁴ *cis., Divadlo, literatura a umění. Dr. Antonín Dvořák: Jakobín, Český deník, r. XII, č. 256, 18. 9. 1923, s. 5.*

4.7 Premiéra 13. června 1925 (derniéra 10. července 1941)

Odehraná představení: 46⁶⁵

Realizační tým

Dirigent: Jaromír Žid

Režie: Vladimír Marek

Osoby a obsazení

Hrabě Vilém z Harasova, majitel panství a generál ve výslužbě: Josef Wild

Bohuš z Harasova, jeho syn: Josef Křikava

Adolf z Harasova, jeho synovec: František Bartl

Julie, žena Bohušova: Julie Waldeková, j. h.

Filip, hraběcí purkrabí: Rudolf Langhaus

Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel: Karel Kosina

Terinka, jeho dcera: Ludmila Zitová

Jiří, městský synek: Josef Kejř

Lotinka, stará klíčnice v zámku: Viktuše Janošová

Měšťané, měšťanky, městská mládež, školní děti, hudebníci, lid, mušketýři, panští sluhové.⁶⁶

Nové nastudování *Jakobína* proběhlo v rámci Dvořákova cyklu. Oproti předchozímu nastudování Bohuše zpíval Josef Křikava a Terinku Ludmila Zitová, jejíž pozice po předchozí výborné A. Nordenové byla velmi obtížná, ale zhostila se jí velmi zdařile. Obsazení ostatních rolí se nelišilo od předchozího nastudování. Stejný zůstal i dirigent a režisér, jemuž kritika vytýkala přílišné pološero v prvním jednání.⁶⁷

Stejně pozitivně hodnotil představení i Josef Bartovský v *Nové době*.⁶⁸

---

⁶⁵ AmP, fond Beran J., sign. LP 340, *Jakobín*.

⁶⁶ AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 21, 1923/1926, 13. 6. 1925.

⁶⁷ cis., *Divadlo, umění a literatura. Dvořákův cyklus: Jakobín*, Český deník, r. XIV, č. 166, 17. 6. 1925, s. 4.

⁶⁸ BARTOVSKÝ, Josef, *Divadlo a umění. Cyklus Dvořákových oper: Jakobín*, Nová doba, r. XXXI, č. 168, 19. 6. 1925, s. 4.

Jakobín se objevoval na repertoáru městského divadla de facto nepřetržitě (kromě divadelní sezóny 1931/1932), a tak není divu, že se postupně obměňovalo i obsazení jednotlivých rolí.

Jako Terinka se objevila Zdeňka Jurová a Blanka Vecková, po odchodu Antonína Jeřábka se role Jiřího ujal Jaroslav Jaroš, po odchodu Rudolfa Langhause se purkrabím stal Ferdinand Krčmář. V roli Bohuše nově vystupoval Josef Jiránek, v postavě Julie Babeta Dostalová-Jiránková, později Valerie Kvapilová. V roli Adolfa se objevil František Zavřel a později Bohuš Šimsa. Jako učitel Benda se představil Jaroslav Kouba a postavu Lotinky ztvárnila Růžena Švejnarová. Po Vladimíru Markovi převzal režii Viktor Severin. Po dirigentu Jaromíru Židovi se taktovky ujal kapelník Ferdinand Ledvina, po jeho odchodu z divadla řídil *Jakobína* sám šéf opery Antonín Barták.

V roce 1940 byl *Jakobín* opět zařazen do cyklu Májových her. V přestavení dne 25. května se představilo šest vynikajících sólistů, vesměs členů Národního divadla – dva původem Plzeňané (Ota Horáková a Karel Hruška) a čtyři vynikající hosté (Marie Podvalová, Jaroslav Gleich, Vilém Zítek a Jan Konstantin). Z domácích vystoupili Ferdinand Krčmář, František Zavřel a Anna Kasalová.

Z hostů recenzent nejvíce ocenil výkon O. Horákové jako Terinky. Obdivoval nejen skvělý výkon pěvecký, bezchybnou intonaci a krásnou barvu hlasu, ale také půvab a dívčí koketnost. Jejím partnerem jako Jiří byl J. Gleich. Velmi vydařený byl i výkon M. Podvalové jako Julie, zejména ve druhém jednání (*My cizinou jsme bloudili*) a při *Ukolébavce* v jednání třetím. Jako Bohuš zazářil J. Konstantin se sytým, znělým hlasem a skvělou intonací. Vilém Zítek jako hrabě Vilém potvrdil, že jeho pěvecké kvality jsou stejné jako při jeho návratu z milánské La Scaly. Karel Hruška, známý plzeňskému publiku především jako Vašek ve Smetanově *Prodané nevěstě*, se skvěle převtělil do starého, pro hudbu zaníceného kantora. Pražským hostům byly vyrovnanými partnery i tři plzeňští sólisté – F. Krčmář jako purkrabí, A. Zavřel jako Adolf a A. Kasalová, byť v malé roli klíčnice. Nadprůměrný byl i výkon orchestru pod taktovkou R. Vašaty, ač bylo znát, že pod svým dirigentem V. Talichem jsou hráči zvyklí na mírnější tempa a s hostujícím dirigentem měli možnost se sehrát pouze na jedině zkoušce. Režijně představení vedl V. Severin, který ovšem plzeňské pojetí musel přizpůsobit pražským hostům a jejich pražské režii.

Zcela vyprodané představení národního charakteru bylo v době druhé světové války velkou národní manifestací a publikem bylo přijato s bouřlivým nadšením.⁶⁹

---

⁶⁹ ŠPELDA, Antonín, *Dr. Antonín Dvořák a Plzeň – studie*. Plzeň, Grafické závody Pour a spol., 1941, s. 151–152.
Český deník, r. XXVIII., č. 144, 28. 5. 1940, s. 4.

4.8 Premiéra 15. listopadu 1941

Realizační tým

Dirigent: Antonín Barták

Režie: Ota Zítek

Výtvarník: Zdeněk Tůma

Kostýmy: Zdeněk Tůma

Osoby a obsazení

Hrabě Vilém z Harasova, majitel panství a generál ve výslužbě: František Zavřel

Bohuš z Harasova, jeho syn: Josef Jiránek

Rudolf⁷⁰ z Harasova, jeho synovec: J. Štekl

Julie, žena Bohušova: Jarmila Kristenová

Filip, hraběcí purkrabí: Ferdinand Krčmář

Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel: Jaroslav Kouba

Terinka, jeho dcera: Věra Placherová

Jiří, městský synek: Jaroslav Jaroš

Lotinka, stará klíčnice v zámku: Anna Kasalová

Měšťané, měšťanky, městská mládež, školní děti, hudebníci, lid, mušketýři, panští sluhové.⁷¹

Po dlouhých letech byl konečně *Jakobín* v Plzni nově nastudován v rámci Dvořákova jubilejního cyklu pod režijním vedením Oty Zítka⁷² a dirigentskou taktovkou Antonína

---

⁷⁰ Sic na plakátu i v divadelní recenzi, ač postava je běžně uváděna jako Adolf. Vzhledem k tomu, že toto nastudování je z roku 1941, tedy z období 2. světové války, lze považovat za vysoce pravděpodobné, že realizátoři jméno postavy záměrně upravili, aby neevokovala postavu Adolfa Hitlera.

⁷¹ AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 39, 1941/1942, 15. 11. 1941.

AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, Dokumenty divadla, 1941/1942, sign. KB 6775, plakátek *Jakobín*.

⁷² Otakar (Otto, Ota) Zítek (nar. 5. 11. 1892 Praha – zemř. 28. 4. 1955 Bratislava) působil jako divadelní teoretik, skladatel, dirigent, režisér, ale i choreograf a scénograf a v neposlední řadě divadelní ředitel. Po studiu na Akademickém gymnáziu v Praze pokračoval ve vzdělání na vídeňské akademii, kde studoval hudební teorii a skladbu, v níž se dále zdokonaloval u Vítězslava Nováka. V letech 1921–1931 působil v brněnském divadle (1921–1926 jako operní režisér, 1926–1929 dramaturg, 1929–1931 ředitel). V letech 1931–1939 a 1941–1943 byl ředitelem Městského divadla v Plzni. Jeho plzeňskou činnost přerušilo dvouleté vězení v Buchenwaldu. Po osvobození působil pohostinsky v Komorním divadle a v Opeře 5. května v Praze, v letech 1946–1949 byl znovu ředitelem divadla v Brně. Působil také na hudební fakultě JAMU, kde vedl operní studio, a na hudební fakultě Vysoké školy múzických umění v Bratislavě, kde náhle

Bartáka. Protektorát převzal sám prezident dr. Emil Hácha. Český deník⁷³ přinesl kritiku Antonína Špeldy, který pje na představení samou chválu. Antonín Barták upravil zdárně partituru a pod jeho vedením orchestr hrál plně a vyladěně. Stejně tak vokální složka byla vzorně připravená. Špelda oceňuje Zítkovu do detailu promyšlenou režii vycházející z partitury a využívající i světelných efektů. Stejně tak kladně hodnotí scénu hostujícího Z. Tůmy⁷⁴, byť mu vytýká některé drobnosti (např. ztemnělý kruhový horizont v prvním a druhém obrazu nedovoluje plně vyjádřit radost a jas svátečního dopoledne či kašna se svatojanskou sochou zabírá příliš mnoho plochy z nevelkého jevištního prostoru). Kladně hodnotil F. Krčmáře jako purkrabího, Josefa Jiráka jako Bohuše i Bendu J. Kouby. Roli Julie vedle osvědčené V. Kvapilové nastudovala i nová členka souboru J. Kristenová, o jejímž výkonu se Špelda vyjadřuje velmi pochvalně, stejně tak jako o V. Placherové v úloze Terinky, která roli nastudovala vedle osvědčené B. Veckové. Vzhledem k tomu, že J. Štekl (v kritice mylně uvedeno F. Štekl) nestačil svým barytonem na basovou partii hraběte, byla role na poslední chvíli přeobsazena – hraběte Viléma ztvárnil F. Zavřel a Rudolfa J. Štekl, díky čemuž byly škrtnuty některé výstupy Rudolfa ve II. jednání. Problém vidí recenzent v nedostatečně obsazeném basovém oboru v plzeňské opeře.

Velmi kladně hodnotí představení i Nová doba⁷⁵, kde se recenzent obšírněji rozepisuje i o Tůmově výtvarném řešení. První dějství rozdělil na obraz v šerosvitu chrámového prostředí s tvarovou i světelnou dominantou kostelního okna se světelným pruhem, následuje obraz s barokní kašnou se sv. Janem Nepomuckým jako symbolem doby. Ve třetím jednání je pocit stísněnosti umocněn výškou závěsů v hraběcí komnatě, důmyslně

---

zemřel. (*Československý hudební slovník osob a institucí II.*, M-Ž, Praha, Státní hudební vydavatelství, 1965, s. 996–997).

⁷³ Český deník, r. XXIX, č. 319, 19. 11. 1941, s. 4.

⁷⁴ Hostujícímu Zdeňku Tůmovi se na základě narážek v kritice v A. Špeldy v Českém deníku podařilo přiřadit dosud nedatovaný a nesignovaný návrh scény I. jednání opery, který se nachází v Archivu města Plzně (viz příloha O3). Zdeněk Tůma se narodil 21. 9. 1907 v Praze. V letech 1921–1923 vystudoval Soukromou školu Ferdinanda Engelmüllera v Praze a v letech 1923–1930 Akademii výtvarných umění v Praze pod vedením Vojtěcha Hynaise a Jakuba Obrovského. Stal se členem Jednoty výtvarných umělců, další studia absolvoval soukromě v Paříži. Působil jako malíř krajin, zátiší i figuralista, živil se také kreslením do humoristických časopisů. Svoji první soubornou výstavu měl v březnu 1939 v Topičově salonu v Praze (37 olejů a kreseb), další v prosinci 1942 v galerii J. R. Vilímka (32 olejů a kreseb). Působil rovněž jako scénický a kostýmní výtvarník. Od roku 1939 působil v Divadle na Vinohradech. V sezóně 1941/1942 inscenoval mj. pro Národní divadlo hru G. Forzana *Průvan*. Ve svých dílech rád pracoval s imaginárním světlem. Stal se prvním manželem herečky Adiny Mandlové, půl roku po sňatku (14. 12. 1943) ale spáchal v jejich pražském bytě sebevraždu. (TOMAN, Prokop, *Nový slovník československých výtvarných umělců II.*, L-Ž, Praha, 1950, s. 612; <http://archiv.narodni-divadlo.cz/umelec/3931>)

⁷⁵ Nová doba, r. XLVII, č. 296, 21. 11. 1941, s. 5.

Tůma vyřešil průhled do komnaty zemřelé hraběnky. Díky spolupráci výtvarníka Tůmy, ředitele O. Zítka jako režiséra a dirigenta A. Bartáka vzniklo představení vysoké úrovně.

První svobodné poválečné uvedení *Jakobína* na plzeňské scéně se uskutečnilo již 2. června 1945. V představení, které řídil dirigent A. Barták, se v roli Jiřího představil někdejší plzeňský pěvec Antonín Jeřábek, druhým hostem byl K. Žižka v roli Bendy. Hraběte Viléma ztvárnil J. Celerin. Z domácích umělců se jako Bohuš představil R. Kasl, jako Julie V. Kvapilová, v úloze purkrabího L. Mráz, jako Adolf Fr. Zavřel, jako Terinka B. Vecková. Výtvarník scény a kostýmů Z. Tůma zemřel 14. prosince 1943, jeho scéna však zůstala beze změny. Původní výbornou Zítkovu režii ponechal V. Severin jako plzeňský operní a operetní režisér taktéž téměř beze změny.⁷⁶

Západočeské Právo lidu uvádí jako nové nastudování představení ze 14. září 1946. Dle všeho jde ale o stále stejné nastudování, byť pod tímto je jako režisér podepsán V. Severin (ovšem stejně jako v prvním poválečném provedení) namísto O. Zítka, který v roce 1943 z Plzně odešel. Nově byly zřejmě nastudovány pouze některé role. V roli purkrabího opět vystoupil bývalý člen plzeňské opery L. Mráz, roli Bohuše podal spolehlivě R. Kasl. Jako jeho žena Julie se představila Valerie Kvapilová, roli hraběte Viléma nově nastudoval S. Ulrich. Jako slabší hodnotil kritik výkon J. Jakše jako Adolfa i pěvecký výkon J. Kouby jako učitele Bendy, kteří se zřejmě v roli představili také poprvé. Velmi kladně je hodnocena postava Terinky v podání B. Veckové. Postavu Jiřího (kritikem uváděnou ovšem jako Toník) ztvárnil bývalý člen plzeňské opery A. Jeřábek. Slabinou představení byly nepřesné sbory. Operu úspěšně opět řídil A. Barták a u diváků našla velkou odezvu.⁷⁷

Změn v obsazení se dočkala repríza *Jakobína* 21. 11. 1946. Díky onemocnění R. Kasla úlohu Bohuše převzal Josef Jakš, jehož v roli Adolfa vystřídal mladý Vladimír Bauer. V roli Bendy se poprvé představil Oldřich Černochoch. Ostatní role zůstaly beze změn. Julii ztvárnila V. Kvapilová, Terinku B. Vecková, Jiřího A. Šoun. Purkrabím byl St. Ulrich, starým

---

⁷⁶ AmP, fond Vecková B., i. č. 323/2, sign. LP 595.

⁷⁷ AmP, fond Vecková B., i. č. 323/5, sign. LP 595.

hrabětem B. Šimsa, klíčnicí M. Švejnarová. Po režijní stránce představení vedl opět V. Severin.⁷⁸

---

⁷⁸ AmP, fond Vecková B., i. č. 323/5, sign. LP 595.

4.9 Premiéra 21. června 1952 (derniéra 2. března 1958)

Odehraná představení: 63⁷⁹

Realizační tým

Dirigent: dr. Karel Vašata

Režie: Václav Lohniský

Choreograf: Jiří Němeček

Výtvarník: Vladimír Heller⁸⁰

Kostýmy: Oldřich Oplť

Sbormistr: Jaroslav Soukup

Korepetitor: Alois Jakeš

Inspice: Josef Bláha

Nápověda: Marie Lukešová

Scénické provedení: Jaroslav Císař a Josef Šantora

Kostýmy zhotoveny v dílnách Krajského oblastního divadla za vedení Jaroslava Sýkory
a Milady Červenkové

Vlášeny: Slavoj Urban

Jevištní technika: Jan Trobl

Osvětlení: Václav Bauer

Osoby a obsazení

Hrabě Vilém z Harasova, majitel panství a generál ve výslužbě: Jaroslav Honzík / Zdeněk
Šnaiberg

Bohuš z Harasova, jeho syn: Josef Hořický / Bedřich Kramosil

Adolf z Harasova, jeho synovec: Václav Eremiáš

Julie, žena Bohušova: Blanka Vecková / Věra Vlčková

Filip, hraběcí purkrabí: Karel Berman

---

⁷⁹ Divadlo J. K. Tyla, archiv – karty představení 1952–2010.

⁸⁰ Vladimír Heller (nar. 2. 6. 1922 Bratislava – zemř. 19. 6. 1971 Plzeň) po dvouletém studiu architektury v Bratislavě působil v letech 1945–1950 jako šéf výpravy v divadle v Ústí nad Labem, v Mostě a v Teplicích. Od roku 1950 až do své smrti pracoval pro plzeňské divadlo, kde vytvořil řadu výprav (kromě scény v řadě případů i kostýmy). V období 1956–1970 spolupracoval pohostinsky i s Národním divadlem. (<http://archiv.narodni-divadlo.cz/umelec/1995>). Pro představení z roku 1952 v Plzni vytvořil návrhy scény, při následném nastudování v roce 1961 byl již autorem scénických i kostýmních návrhů. Z této kolekce je v Archivu města Plzně dochován návrh scény pro II. jednání a kostýmy všech postav, vyjma hraběte Viléma.

Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel: Oldřich Černoch

Terinka, jeho dcera: Libuše Bláhová / Hana Böhmová

Jiří, městský synek: Viktor Kočí / Jiří Novotný

Lotinka, stará klíčnice v zámku: Valerie Kvapilová / Libuše Neubarthová

Měšťané, měšťanky, městská mládež, školní děti, hudebníci, mušketýři, venkované.

Operní orchestr KOD (Krajského oblastního divadla), baletní sbor KOD, Dětský pěvecký sbor čs. rozhlasu v Plzni, sbormistr Robert Císař⁸¹

Opera byla nastudována jako šestá operní premiéra jubilejní sezóny 1951/1952 a tímto titulem plzeňské divadlo uzavřelo operní sezónu. Dle noticky v Pravdě se jednalo o velmi dobré nastudování za řízení K. Vašaty⁸² s výbornou režii V. Lohniského, která znamenitě oživila scénu. Na jevišti vynikali zejména O. Černoch jako učitel Benda, B. Kramosil jako Bohuš, B. Vecková a V. Vlčková jako Julie a K. Berman jako purkrabí.⁸³

Opera byla uvedena mj. i v rámci Májového cyklu české hudby 16. května 1954.

---

⁸¹ AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 48, 1951/1952, 21. 6. 1952.

AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, Dokumenty divadla, 1951/1952, sign. KB 6776a, divadelní program *Jakobín*.

⁸² JUDr. Karel Vašata (nar. 26. 9. 1915 Kladno – zemř. 22. 2. 1989 Plzeň) byl synem hudebního skladatele a kapelníka Josefa Vašaty. Po studiu právnické fakulty Karlovy Univerzity vystudoval hru na harfu na konzervatoři u V. Kličky a soukromě dirigování u P. Dědečka. Od 14 let byl baletním korepeditorem a později byl operetním dirigentem v kladenském divadle. Po válce byl dva roky šéfem symfonického orchestru Armádního uměleckého souboru V. Nejedlého, pohostinsky působil jako dirigent na různých scénách. V Plzni byl angažován v letech 1948–1979 jako dirigent, v letech 1967–1978 byl zároveň šéfem opery. (*Československý hudební slovník osob a institucí II.*, M-Ž, Praha, Státní hudební vydavatelství, 1965, s. 851)

⁸³ -ed-, *Z plzeňského hudebního života*, Pravda, r. 27, č. 56, s. 4.

4.10 Premiéra 16. září 1961 (derniéra 9. dubna 1977)

Odehraná představení: 86⁸⁴

Realizační tým

Dirigent: dr. Karel Vašata

Režie: Karel Jernek, režisér opery Národního divadla j. h.

Scéna a kostýmy: Vladimír Heller

Sbormistr: Bedřich Macenauer

Korepetitor: Alois Jakeš, Jaroslav Soukup

Inspice: Josef Bláha

Nápověda: Marie Lukešová

Osoby a obsazení

Hrabě Vilém z Harasova, majitel panství a generál ve výslužbě: Jiří Berdych / Jaroslav Honzík

Bohuš z Harasova, jeho syn: Josef Hořícký / Karel Křemenák

Adolf z Harasova, jeho synovec: Josef Beneš / Jaroslav Kantor

Julie, žena Bohušova: Blanka Vecková / Věra Vlčková

Filip, hraběcí purkrabí: Karel Harvánek / Jaroslav Honzík

Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel: Oldřich Černoch / Jiří Novotný

Terinka, jeho dcera: Libuše Bláhová / Eva Csapková / Miloslava Šeflová

Jiří, městský synek: Miroslav Frydlewicz / Jaroslav Hlubek / Zdeněk Jankovský

Lotinka, stará klíčnice v zámku: Libuše Neubarthová / Anna Stodolová

Měšťané, měšťanky, městská mládež, školní děti, hudebníci, mušketýři, venkované.⁸⁵

Představení bylo nově nastudováno na počest 120. výročí narození A. Dvořáka. Ve fondu DJKT jsou uloženy zprávy z repríz představení v roce 1961, kde jsou uváděny drobné nedostatky během představení (pozdní příchody, nepřipravené rekvizity apod.). Zároveň

---

⁸⁴ Divadlo J. K. Tyla, archiv – karty představení 1952–2010.

⁸⁵ AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, sign. PD 92, 1961/1962, 16. 9. 1961.

AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, Dokumenty divadla, 1961/1962, sign. KB 6778, divadelní program *Jakobín*.

je zde požadavek z představení 17. září 1961, aby divadelní malírna splnila svůj slib a namalovala na tabuli do II. jednání karikaturu purkrabího.⁸⁶

Ve své recenzi v deníku Pravda M. Šmíd vyzvedá především velmi nápaditě a originálně řešenou scénu Vladimíra Hellera i osobitou režii hostujícího Karla Jerneka, která vyzdvihuje především mezilidské vztahy a vlastenecké cítění. Hudební složka v nastudování Karla Vašaty byla dominantní, nastudování pečlivé, orchestr dobře disponovaný, zejména dřevěné dechové nástroje. Velmi pečlivě byl připraven i sbor včetně externího dětského sboru. Ze sólistů nejvíce recenzent vyzdvihl Libuši Bláhovou jako Terinku a Věru Vlčkovou jako Julii. Za velmi zdařilé považoval výkony Karla Harvána jako purkrabího, Oldřicha Černocho jako učitele Bendu, Miroslava Frydlewicze jako hraběte Viléma a Jiřího Berdycha jako Jiřího. Josef Hořícký ztvárnil postavu Bohuše velkolepě, ve druhém a třetím jednání však působil dojmem hlasové indispozice. Nevýraznou zůstala postava Adolfa Josefa Beneše.⁸⁷

---

⁸⁶ AmP, fond DJKT, sign. K 31, zpráva z představení 1961 – *Jakobín*.

⁸⁷ ŠMÍD, Miroslav, *Hold české hudbě. K premiéře Dvořákova Jakobína na scéně Velkého divadla v Plzni*, Pravda, r. 42, č. 225, 20. 9. 1961, s. 3.

4.11 Premiéra 19. dubna 1986 (derniéra 31. srpna 1991)

Odehraná představení: 46⁸⁸

Realizační tým

Dirigent: Jiří Malát

Režie: Inge Švandová-Koutecká

Dirigent repríz: František Drs

Scéna: akad. arch. Vlastimil Koutecký

Kostýmy: Bedřich Barták

Sbormistr: Bedřich Macenauer

Asistent režie: Karel Křemenák ml.

Hudební příprava: Jan Bouchner, Ivana Janečková, Jiří Novotný

Inspicent: František Švejda

Světelná inspicie: Danuta Knížetová

Nápověda: Hana Urbanová

Osoby a obsazení

Hrabě Vilém z Harasova, majitel panství a generál ve výslužbě: Václav Florián / Oldřich Wieser

Bohuš z Harasova, jeho syn: František Havelka / Jiří Kusý / Vilém Míšek

Adolf z Harasova, jeho synovec: Erik Bezdíček / Jiří Kusý

Julie, žena Bohušova: Helena Buldrová / Iva Malinová / Zuzana Pavlová

Filip, hraběcí purkrabí: Zdeněk Harvánek / Aleš Hendrych / Karel Křemenák

Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel: Jiří Novotný / Jiří Pavlíček

Terinka, jeho dcera: Karolina Hromádková / Lenka Kolářová / Lilka Ročáková

Jiří, městský synek: Petr Strnad / Břetislav Vojkůvka

Lotinka, stará klíčnice v zámku: Libuše Neubarthová / Jaroslava Zamrazilová

Sbor a orchestr opery DJKT, Plzeňský dětský sbor – sbormistr Hana Friedrichová⁸⁹

---

⁸⁸ Divadlo J. K. Tyla v Plzni 1965–2015. Plzeň, Divadlo J. K. Tyla, 2015, s. 243.

Divadlo J. K. Tyla, archiv – karty představení 1952–2010.

⁸⁹ AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, Dokumenty divadla, 1985/1986, sign. KB 6785, divadelní program *Jakobín*.

Opera byla třetí premiérou v nově zrekonstruovaném Velkém divadle. Nastudoval ji dirigent Jiří Malát v režii Inge Švandové-Koutecké. Opera byla inscenována ve scéně Vlastimila Kouteckého a v kostýmech Bedřicha Bartáka. Sbor připravil Bedřich Macenauer.⁹⁰

Režie Inge Švandové-Koutecké⁹¹ se vždy vyznačovaly klasickým pojetím, odpovídajícím době a místu, kde se daná opera odehrává. Stejně tak tomu bylo i v tomto nastudování *Jakobína*.

Klasická a dobově odpovídající byla scéna jejího životního partnera Vlastimila Kouteckého a kostýmy Bedřicha Bartáka. Scéna byla tvořena základní kulisou v klasicistním pojetí, jíž dominovala rozměrná nad ní zavěšená veduta v barokizujícím orámování. Ta v prvním a druhém jednání evokovala náměstí městečka a na okraji umístěná kresba hudebních nástrojů připomínala školní scénu ve druhém jednání.

Ve třetím dějství již veduta představovala honosnou zámeckou architekturu. Ostatní změny prostředí se daly pomocí drobných detailů a doplňků. Hudební motivy zdobily i obě kulisy před předními portály.

V tomto představení Divadlo J. K. Tyla poprvé spolupracovalo s Plzeňským dětským sborem, který byl založen v roce 1980 z podnětu sbormistryně Hany Friedrichové a klavíristy Aleny Tupé. Výborně připravené děti, ač bez předchozích jevištních zkušeností, si na jevišti nezdaly s ostřílenými herci. Těžiště jejich výkonu leželo hlavně ve školní scéně ve druhém jednání a v závěrečném třetím jednání při slavnostním uvítání na zámku. Děti z Plzeňského dětského sboru pak divadlo využívalo ve všech

---

⁹⁰ BRABEC, Zbyněk, *Před premiérou Jakobína*, Pravda, r. 67, č. 90, s. 5.

⁹¹ Inge Švandová-Koutecká (nar. 16. 3. 1936 Praha – zemř. 6. 2. 2022 České Budějovice) po studiu na gymnáziu absolvovala Akademii výtvarných umění v Praze, obor divadelní režie pod vedením prof. Ferdinanda Pujmana. Vedle toho studovala i zpěv u Marie Budíkové, což jistě prospělo jejím pozdějším režii, protože dokázala dobře odhadnout potřeby a herecké možnosti pěvců. V letech 1960–1971 byla režisérkou Jihočeského divadla v Českých Budějovicích, následných dvacet let působila v plzeňské opeře. V letech 1991–1995 vedla operu v Opavě, poté se s manželem (výtvarníkem Vlastimilem Kouteckým) odstěhovali do Českého Krumlova. Inge Švandová-Koutecká nadále vyučovala na Konzervatoři v Českých Budějovicích (jako vedoucí operního studia, pěvecká pedagožka, obor operní herectví) i na Uměleckoprůmyslové škole v Českém Krumlově (jevištní kostýmy a dějiny odívání). Jako host působila na mnoha scénách u nás i v zahraničí, je podepsána pod 185 operními, operetními i muzikálovými režii, do některých inscenací navrhla i kostýmy. (<https://www.divadelni-noviny.cz/zemrela-inge-svandova-koutecka>)

představeních, kde bylo zapotřebí dětského sboru až do roku 2014, kdy byl založen dětský sbor při opeře divadla (dnes pracující pod názvem Kajetán).

V osmi reprízách představení vystoupili jako hosté renomovaní umělci, především z Národního divadla:

18. 5. 1986 – Karel Berman, Národní divadlo (purkrabí)

19. 12. 1986 a 13. 6. 1990 – Jan Markvart, Národní divadlo (Jiří)

26. 5. 1990 – Michal Böhm, divadlo Brno (Benda)

9. 6. 1990 – Petr Strnad (Jiří)

9. 12. 1990 – Alfréd Hampel, Národní divadlo (Benda); René Tuček, Národní divadlo (Bohuš); Milan Bürger, divadlo F. X. Šaldy Liberec (hrabě Vilém)

16. 3. 1990 – Jaroslav Souček, Národní divadlo (Bohuš)

1. 6. 1990 – Jiří Zahradníček, Národní divadlo (Benda)⁹²

---

⁹² Divadlo J. K. Tyla, archiv – karty představení *Jakobín* (premiéra 1986).

4.12 Premiéra 21. října 1995 (derniéra 25. prosince 1997)

Odehraná představení: 30 (1965/1996 – 26; 1996/1997 – 2; 1997/1998 – 2) ⁹³

Realizační tým

Dirigent: Josef Chaloupka, František Drs

Režie: Mojmír Weimann

Scéna a kostýmy: Josef Vališ j. h.

Kostýmy: Tomáš Kypta j. h.

Sbormistr: Bedřich Macenauer

Asistent režie: Petr Klotz

Pohybová spolupráce: Jiří Hoščálek

Hudební příprava: Natalija Bulaševičová, Marcela Drofová, Ivana Janečková

Inspicient: František Švejda

Světelná inspicie: Danuta Knížetová

Nápověda: Hana Urbanová

Vedoucí výroby: Jaroslav Möller

Hlavní mistr: Vladimír Kašpar

Jevištní mistr: Ctibor Nejedlý

Mistr zvuku: Josef Schinábek

Světla: František Koubek

Korepetice: Marcela Drofová, Ivana Janečková

Osoby a obsazení

Hrabě Vilém z Harasova, majitel panství a generál ve výslužbě: Milan Bürger / Rafael Kubita

Bohuš z Harasova, jeho syn: Zdeněk Hlávka / Dalibor Tolaš

Adolf z Harasova, jeho synovec: Erik Bezdíček / Zdeněk Hlávka

Julie, žena Bohušova: Iva Malinová / Lilka Ročáková

Filip, hraběcí purkrabí: Filip Bartůněk / Karel Křemenák

Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel: Alfréd Hampel j. h. / Miloš Ježil

---

⁹³ Divadlo J. K. Tyla v Plzni 2065–2015. Plzeň, Divadlo J. K. Tyla, 2015, s. 243.

Divadlo J. K. Tyla 1995–2000, Plzeň, Divadlo J. K. Tyla, 2000, s. 54.

Divadlo J. K. Tyla, archiv – karty představení 1952–2010.

Terinka, jeho dcera: Marcela Hrdinová / Karolina Hromádková / Lenka Martanová

Jiří, měšťský synek: Zbyněk Brabec / Petr Strnad

Lotinka, stará klíčnice v zámku: Eva Klečková / Jaroslava Zamrazilová

Sbor DJKT, orchestr opery DJKT – koncertní mistři Jiří Pánek, Miloslava Krausová,

Plzeňský dětský sbor – sbormistr Hana Friedrichová⁹⁴

Ve fondu DJKT⁹⁵ jsou uloženy provozní smlouvy, inscenační list, obsazení i záznamy z provozní porady u ředitele. Je zde dochován i harmonogram realizace představení:

- dodání hudebních a literárních materiálů a zadání výtvarníkovi – termín 15. 5. 1995
- předání koncepce inscenace u šéfa – termín 7. 6. 1995
- předání v dílnách – termín 12. 6. 1995
- předání inscenace u ředitele – 27. 6. 1995
- zahájení zkoušek – 20. 6. 1995
- technická a osvětlovací zkouška – 2. 10. 1995
- premiéra – 21. 10. 1995.

Zároveň jsou zde rozepsány i finanční náklady (kromě honorářů umělců a technických pracovníků ve stálém angažmá):

- schválené výrobní a materiální náklady: dekorace 80 000,- Kč
kostýmy 30 000,- Kč
- výtvarník scény: honorář 20 000,- Kč
- výtvarník kostýmů: honorář 20 000,- Kč
- sbormistr dětského sboru: honorář za nastudování 1 500,- Kč
- pohybová spolupráce: honorář 1 000,- Kč
- návrh programu: honorář 1 600,- Kč
- Alfréd Hampel: honorář 3 000,- Kč/představení + 3 000,- Kč za 1 generální zkoušku
- Karel Křemenák: honorář 1 200,- Kč/představení

---

⁹⁴ AmP, fond Sbírka divadelních plakátů plzeňských, Dokumenty divadla, 1995/1996, sign. KB 6790, divadelní program *Jakobín*.

⁹⁵ AmP, fond DJKT, sign. KB 6583, provozní smlouva, inscenační list, obsazení, záznam z provozní porady u ředitele – *Jakobín* (premiéra 21. 10. 1995).

- externisté sboru (10x): honorář 300,- Kč/představení
- dětský sbor (16x): honorář 100,- Kč/představení
- pedagogický dozor dětského sboru: honorář 100,- Kč/představení
- statisté (6x): honorář 70,- Kč/představení
- děti (2x): honorář 50,- Kč/představení
- světelná inspicie: honorář 150,- Kč/ představení

Recenzentem tohoto nastudování v Plzeňském deníku byl Jiří Bezděk, který v samotném námětu opery spatřoval mnohé paralely se současným děním – neoprávněné nároky na majetek, provincialismus i postavu bázlivého chudého učitele.

Režie M. Weimanna na scéně hostujícího J. Vališe je tradiční.

Za nejdůležitější považuje postavu učitele Bendy, jemuž M. Ježil dává rozměr nesmělosti a krotkosti, naopak hostující A. Hampel je energičtější. Po stránce pěvecké oba představitelé obstáli se ctí. Postavu Jiřího ztvárnil v první premiéře Z. Brabec, byť v hlasové indispozici, při druhé premiéře P. Strnad předvedl skvělý výkon zejména v druhé polovině opery. Vysoce hodnotil Bohuše Z. Hlávky i D. Tolaše i Julii I. Malinové a L. Ročákové. Stejně tak ocenil svěží výkon L. Martanové či K. Hromádkové jako Terinky. Největší rozdíly alternanti projevili v postavě purkrabího. T. Bartůněk podává postavu spíše jako karikaturu, K. Křemenák je přirozený. Dobře vyzněl hrabě v podání M. Bürgera či R. Kubity i Adolf v alternaci E. Bezdíčka či Z. Hlávky (který je zároveň obsazen v roli Bohuše). Kladně ohodnotil recenzent i výkon dětí z Plzeňského dětského sboru pod vedením sbormistryně H. Friedrichové. Naopak slabinou byl výkon sboru opery, zvláště jeho mužské části. Obě premiéry se uskutečnily pod taktovkou Františka Drse.⁹⁶

---

⁹⁶ BEZDĚK, Jiří, *Jakobín opět přiláká publikum. K novému nastudování slavné a oblíbené opery Antonína Dvořáka v plzeňském Divadle J. K. Tyla*, Plzeňský deník, r. 4, č. 252, 27. 10. 1995, s. 13.

4.13 Premiéra 30. října 2010 (derniéra 14. června 2012)

Odehraná představení: 32 (2010/2011 – 24; 2011/2012 – 8)⁹⁷

Realizační tým

Dirigent: Ivan Pařík

Režie: Magdalena Švecová

Scéna: Zuzana Přidalová

Kostýmy: Zuzana Přidalová

Dramaturgie: Zbyněk Brabec

Sbormistr: Zdeněk Vimr

Pohybová spolupráce: Zbyněk Šporc

II. dirigent: Tomáš Brauner

Asistent režie: Dominik Beneš

Hudební příprava: Hana Zemenová, Jiří Pešek, Martin Marek, Ivana Janečková

Inspicent: Milena Růžičková

Nápověda: Josef Ulrych

Světelná inspicie: Ivana Janečková, Martin Marek

Sbormistryně dětského sboru: Lucie Hofmanová, Alena Tupá

Osoby a obsazení

Hrabě Vilém: Pavel Horáček / Pavel Vančura

Adolf: Martin Matoušek / Dalibor Tolaš

Bohuš: Jiří Hájek / Martin Bárta

Julie: Ivana Šaková / Ivana Veberová

Filip, purkrabí: Aleš Hendrych / Jevhen Šokalo

Benda: Miroslav Kopp / Jan Ježek

Terinka: Barbora Perná / Radka Sehnoutková

Jiří: Juraj Nociar, Miloslav Pelikán / Aleš Voráček

Lotinka: Ivana Klimentová / Valentina Čavdarová

---

⁹⁷ Divadlo J. K. Tyla v Plzni 2010–2015. Plzeň, Divadlo J. K. Tyla, 2015, s. 108.
Divadlo J. K. Tyla v Plzni 1965–2015. Plzeň, Divadlo J. K. Tyla, 2015, s. 244.
Divadlo J. K. Tyla, archiv – karty představení 1952–2010.

dětský sbor, statisté, sbor opery DJKT, orchestr opery DJKT⁹⁸

Opera v režii Magdalény Švecové byla realizována v klasickém pojetí, které odpovídalo duchu Dvořákovy opery i doby, kdy se děj odehrává. V podstatě klasickou byla i scéna a kostýmy Zuzany Přidalové, která s režisérkou spolupracovala již několik let v Národním divadle v Praze i v Národním divadle v Brně.⁹⁹ Netradičním bylo pojetí dětského sboru. V tomto nastudování učitel Benda nemá pouze dceru Terinku, ale kromě ní ještě dalších deset dětí, společným rodinným znakem jsou brýle (které ovšem v použitém tvaru vznikly mnohem později než v době francouzské revoluce...). Na rozdíl od klasických kostýmů všech zúčastněných byl dětský sbor oblečen jednotně do jakési uniformy – košilové halenky, manšestrové sukně/kalhot a kotníčkových šněrovacích bot se silnými ponožkami, takže celek vzbuzoval spíše dojem jakéhosi skauty inspirovaného stejnokroje.

Dětský sbor, který se na opeře podílel, byl co do počtu dětí na jevišti největší za posledních 40 let. Na jevišti vystupovalo vždy 20 dětí ve dvou alternacích. Děti procházely celým dějem opery, a kromě partů pěveckých jim byly určeny i role herecké.¹⁰⁰ Dlužno říci, že se děti pohybovaly na jevišti s naprostou samozřejmostí zkušených herců, byť pro některé z nich to byla jevištní premiéra. Hrály naprosto přirozeně, jejich zpěv byl intonačně i rytmicky přesný.

Na výbornou se rolí zhostili i všichni sólisté, precizní byla i příprava operního sboru sbormistrem Zdeňkem Vimrem a hudební nastudování orchestrem pod taktovkou Ivana Paříka.

Za poněkud netradiční lze považovat samotný počátek opery, kdy na spuštěné bílé revuální oponě jako na filmovém plátně probíhal navracejícímu se Bohušovi před očima černobílý film šťastných chvil jeho dětství s matkou a otcem, který ho učil jezdit na koni (filmová role: hraběnka Karolína Berková, hrabě Jan Kořínek, malý Bohuš Matouš

---

⁹⁸ AmP, fond Sbírka divadelních plakátů plzeňských, Dokumenty divadla, 2010, sign. KB 6803, divadelní program *Jakobín*.

⁹⁹ PD (DVOŘÁK, Petr), *Jakobín je dojmavý i vtipný*, Plzeňský deník, r. 19, č. 253, 1. 11. 2010, s. 8.

¹⁰⁰ ŠPALKOVÁ, Gabriela, *Přichází Jakobín. A přivádí na jeviště nebývale mnoho dětí*. Mladá fronda dnes, r. XXI, č. 243, 19. 10. 2010, s. 4.

Capko).¹⁰¹ Samotná scéna je ve všech jednáních pojata velmi střídavě. V prvním dějství ji tvoří pouze kašna s třemi rozkvetlými třešněmi na točně a dvě lavičky, školu ve druhém jednání tvoří dvě stěny místnosti pokreslené dětskými kresbami, stupně, sloužící jako místo, kde spí četné Bendovy děti i praktikáblý pro zkoušku sboru, skříň a Bendova katedra. Scéna ve třetím jednání je zaplněna nejvíce. Zámecký sál evokují tři ustupující vysoké portály s prázdnými rámy obrazů a velkým středovým obrazem zemřelé matky. I na počátku třetího dějství se vrací projekce, kdy jsou promítány obrazy matky i ve vzpomínkách hraběte probíhající šťastné chvíle se ženou a synem.

Za nápaditý lze považovat režijní záměr, kdy v závěru prvního jednání kyne přijíždějící hrabě lidu z proscéniové lóže na prvním balkoně, a stejně tak na samém počátku III. jednání, kdy se Jiří snaží dostat do zámku ke starému hraběti, představitel Adolfa svůj výstup odzpíval ze stejné lóže, tedy jakoby z balkonu zámku.

Plzeňské divadlo s tímto představením navštívilo počátkem prosince roku 2010 švýcarský Wintherthur, kde dvě představení pod taktovkou šéfdirigenta plzeňské opery Ivana Paříka shlédlo na 1600 diváků. Roli Jiřího zde premiérově s plzeňským souborem zpíval Miloslav Pelikán. Ostatní obsazení bylo následující: Terinka Radka Sehnoutková/Barbora Perná; Bohuš Jiří Hájek; Julie Ivana Veberová/Ivana Šaková; učitel Benda Jan Ježek; purkrabí Jevhen Šokalo, Adolf Dalibor Tolaš; hrabě Vilém Pavel Horáček. Opera zde byla přijata s velkým nadšením.¹⁰²

Velký úspěch sklídilo představení i ve vyprodaném Stavovském divadle v Praze počátkem roku 2011. *Jakobín* zde byl uveden v rámci prestižního festivalu Opera 2011. V roli Bohuše se zde představil Jiří Hájek, jako hrabě Vilém Pavel Horáček, jako Terinka Radka Sehnoutková, jako Julie Ivana Šaková, jako učitel Benda Jan Ježek, Adolfa ztvárnil Dalibor Tolaš, Jiřího Miloslav Pelikán. Skvělý výkon předvedl Jevhen Šokalo jako purkrabí. Dobře byly opět připravené i sbory – dospělý operní i dětský.¹⁰³

Derniérou 14. června 2012 se prozatím plzeňské divadlo s tímto titulem rozloučilo.

---

¹⁰¹ Divadlo J. K. Tyla, archiv – karty představení 1952–2010.

¹⁰² ŠPALKOVÁ, Gabriela, *Plzeňský Jakobín slavil úspěch ve Švýcarsku*, Mladá fronta dnes, r. XXI, č. 285, 9. 12. 2010, s. B5.

¹⁰³ gal, *Jakobín vyprodal Stavovské divadlo a sklídl úspěch*, Mladá fronta dnes, r. XXII, č. 52, 3. 3. 2011, s. B5.

Závěr

Realizace opery *Jakobín* na plzeňském jevišti prošla za uplynulých více jak sto let velkým posunem, který je ovšem v souladu s vývojem inscenátorských trendů v českém divadelnictví. Každopádně na základě dochovaných materiálů lze konstatovat, že kromě drobných pokusů o inovátorský přístup (např. vyčlenění některých árií před oponu v nastudování z roku 1923) byla tato opera inscenována vždy v klasických kulisách, v klasické režii a vyjma oblečení dětského sboru v posledním nastudování v roce 2010 i v dobově více méně odpovídajících kostýmech. V režii Magdalény Švecové se sice objevil pokus o průnik některých inovativnějších režijních prvků (použití filmových projekcí), celek však působil klasicky a scénický minimalismus nezbuzoval pocit neadekvátnosti. Oč klasičtěji působí toto nastudování M. Švecové se scénickými a kostýmními návrhy Zuzany Přidalové oproti nastudování téže opery v roce 2011 na prknech Národního divadla v Praze (režie Jiří Heřman, scéna Pavel Svoboda, kostýmy Alexandra Grusková), kde je scéna doplňovaná projekcemi po většinu představení přeplněna obřími židlemi i některými dalšími nadrozměrnými kulisami, na nichž se pohybují sólisté i balet. Kostýmy zde pokulhávají podobně jako v plzeňské inscenaci zejména u dětského sboru (a v pražské inscenaci i u baletní složky), kdy vytváří také jakousi jednotnou školní uniformu, což ovšem naprosto neodpovídá době děje.

Vraťme se ale k plzeňské inscenaci a dochovaným podkladům.

Nedatovaný scénický návrh v Archivu města Plzně se díky zmínce v dobové recenzi podařilo identifikovat jako práci Z. Tůmy pro premiéru v roce 1941. K premiéře z roku 1961 se vzácně dochovala kolekce Hellerových kostýmních návrhů (vyjma postavy hraběte Viléma) a návrh scény pro II. jednání, ale také fotografie, dokládající skutečnou realizaci výtvarníkovy záměru. Fotografie z představení *Jakobína* byly nalezeny z let 1940–2010 a přinášejí nezanedbatelné informace o scénické a kostýmní výpravě nastudování z tohoto časového rozmezí. Na fotografii z roku 1940 jsou však hostující pražští umělci, takže je možné, že jejich kostým je z pražského nastudování opery. Jako raritu je možné uvést nalezenou fotografii A. Balkeho v kostýmu z *Jakobína* (z roku 1908 či 1913) i ve scéně z III. jednání. Jak ale bylo zmíněno v textu práce, nedá se stoprocentně prokázat, že u fotografie z představení se jedná o plzeňské divadlo. Přesto je snímek cenným dokladem scénického zpracování této Dvořákovy opery na počátku 20. století.

Zajímavé doklady o pořizování divadelního fundusu jsou uloženy ve fondu Archiv města Plzeň, Městská registratura. Je zde dochována korespondence, objednávky i účty pro řadu pořizovaných dekorací (zvláště po požáru divadelního skladiště v roce 1922). O opeře *Jakobín* je zde zmínka ale pouze v jediném případě a objednávané dekorace nejsou přesně konkretizovány. Při otevření Nového (Velkého) divadla v roce 1902 ale byla objednáвана celá řada typových dekorací, které se pak evidentně používaly do různých her. Například zde najdeme různé šlechtické síně (v různých historických slozích) i kulisy s kostelem, selské světnice i měšťanské pokoje, kašny se sochou apod.

Pro úplnost jsem se seznámila s inventáři fondů Družstvo českého městského divadla Plzeň, Společnost českého divadla Plzeň a Archiv města Plzeň, Městský úřad – oddělení 14 divadlo, zde jsem však žádné souvztažné dokumenty k tématu práce neobjevila.

K nastudování z roku 1995 se ve fondu Divadla J. K. Tyla nacházejí některé dokumenty, osvětlující vlastní „výrobní“ proces opery. Jedná se mj. o časový harmonogram realizace představení (od získání notového materiálu až po premiéru) a také o některé finanční aspekty představení.

Výkony umělců i jednotlivé realizace jsou díky rozsahu této práce hodnoceny z pohledu dobových kritiků v textu ve zkrácené podobě. Pro úplnost plné znění recenzí uvádí příloha 06 Ohlasy v tisku.

Práce je doplněna obsáhlou přílohou, která přináší většinu nalezených podkladů. Jde o divadelní cedule/plakáty, programy, návrhy scény a kostýmů, fotografie z představení, dobové ohlasy v tisku a v neposlední řadě i přehled odehraných představení v Plzni v letech 1907–1943 a 1952–2012. Z období od sklonku roku 1943 do premiéry v roce 1952 se bohužel nepodařilo reprízy dohledat. Záznamy o reprízách v Archivu města Plzně končí právě rokem 1943 a karty představení v archivu Divadla J. K. Tyla v Plzni začínají premiérou v roce 1952. Dochovány v městském archivu nejsou asi divadelní plakáty pro toto období, které by mohly chybějící záznamy nahradit.

Závěrem lze shrnout, že Dvořákův *Jakobín* byl na plzeňském jevišti vždy inscenačním týmem respektovaný, pro pěvce byl vždy možností předvést nejen své kvality pěvecké, ale i příležitostí k vykreslení charakterů postav, a diváky oblíbený, o čemž svědčí i na 400 jeho repríz ve Velkém divadle.

Dvořák sám uváděl, že *Jakobína* zkomponoval „ke své radosti a k vlastnímu potěšení“ a svému příteli Aloisi Göblovi napsal, že je přesvědčen o tom, že *Jakobín* bude první mezi jeho operami. Z pohledu dnešních inscenátorů rozhodně patří mezi trojici nejčastěji inscenovaných Dvořákových oper (společně s *Rusalkou* a operou *Čert a Káča*) a zůstává velmi oblíbený i divácky.

Vzhledem k tomu, že od jeho poslední derniéry v Plzni uplynulo již 10 let, dá se očekávat, že se v dohledné době tato opera opět objeví v dramaturgickém plánu Divadla J. K. Tyla. A lze jí jen přát tvůrce, kteří k dílu přistoupí s pochopením, objeví jeho vnitřní kvality, a jejich inscenátorské i režijní snahy budou toto dílo respektovat.

Resumé

The realization of the opera *Jakobín* on the Pilsen stage has undergone a major shift in the last more than a hundred years, which, however, is in line with the development of staging trends within Czech theater arts. In any case and on the basis of preserved materials, it can be stated that apart from small attempts at an innovative approach (for example the separation of some arias before the curtain in the 1923 production), this opera was always staged in the classical setting, in the classical direction and, with the exception of children's choir clothing in the last production in 2010, also in corresponding costumes.

Thanks to notes in a contemporary review, the undated stage design in the Pilsen City Archive was identified as the work of Z. Tůma for the premiere in 1941. For the premiere in 1961, a collection of Heller's costume designs (excluding the figure of Count Vilém) and a stage design for act II, as well as photographs, proving the actual implementation of the artist's intention. Photographs from the performance of *Jakobín* were found from the years 1940–2010 and they provide considerable information about the stage and costume set of studies from such a time period.

Interesting documents on the acquisition of a theater fundus are stored in the Archive of the City of Pilsen, Municipal Registry. Letters, orders and bills for a number of acquired decorations are preserved here (especially after the fire of the theater repository in 1922). The opera *Jakobín* is mentioned here, but only in one case and the ordered decorations are not specified. However, when the New (Great) Theater opened in 1902, a number of standard decorations were ordered, which were then evidently used in different plays. For example, we can find there various aristocratic halls (in various historical styles), a scenery with a church, peasant rooms and burgher rooms, fountains with a statue, etc.

For the production in 1995, J. K. Tyl Theater collection can provide some documents showing the opera's own "production" process. Among other things, it is a time schedule for the realization of the performance (from obtaining the music material to the premiere) and also some financial aspects of the performance.

Due to limited capacity of this work, performances of artists and individual realizations are evaluated from the point of view of contemporary critics in the text in an abbreviated form. For the full text of the review, see Appendix 06 Press Releases.

The work is supplemented by an extensive appendix, which brings most of the found documents. It contains theatrical signs / posters, programs, stage and costume designs, photographs from performances, contemporary reactions in the press and, last but not least, an overview of performances in Pilsen within 1907–1943 and 1952–2012. Unfortunately, it was not possible to trace reprises from the period from the end of 1943 to the premiere in 1952. Records of reprises in the Pilsen City Archive conclude by the year 1943, and performance cards in the archives of the J. K. Tyl Theater in Pilsen begin in 1952. There are probably no theater posters for this period preserved in the city archives that could replace the missing records.

In conclusion, Dvořák's *Jakobín* has always been respected by the production team on Pilsen stages, it has always been an opportunity for the singer to show not only his singing qualities, but also an opportunity to portray the characters, and it has always been popular with the audience, as over 400 of his reprises at the Big Theater can prove it.

Dvořák himself stated that he composed *Jakobín* "to his own joy and to his own pleasure." He wrote to his friend Alois Göbel that he was convinced that *Jakobín* would be the first of his operas. From the point of view of today's directors, it definitely belongs among the three most frequently staged Dvořák operas (together with *Rusalka* and *Čert a Káča*) and it remains very popular with spectators.

Given that 10 years have passed since his last finale in Pilsen, it can be expected that in the foreseeable future this opera will reappear in the dramaturgical plan of the J. K. Tyl Theater. And one can only wish that this opera may get producers who will approach it with understanding and will discover its inner qualities. Hopefully, their new staging and directing efforts will respect this work.

Seznam pramenů a literatury

Archivní prameny:

Archiv města Plzně (AmP), fond Archiv města Plzeň, pobytová evidence

- domovský arch Bartl František
- přihláška k pobytu Angrová Marie
- přihláška k pobytu Bartl František
- přihláška k pobytu Boubelová Vlasta
- přihláška k pobytu Nová Vlasta

AmP, fond Archiv města Plzeň, Městská registratura, kartony 1198–1200

AmP, fond Archiv města Plzeň, Městský úřad – oddělení 14 divadlo

AmP, fond Balke Antonín

- i. č. LP 34003, sign. LP 433/87
- i. č. LP 34004, sign. LP 433/88

AmP, fond Beneš Josef, i. č. 56, O 40268–40280, sign. LP 2854 (fotografie)

AmP, fond Beran Josef, sign. LP 340 (karty představení – *Jakobín*)

AmP, fond Budil Vendelín

- kartotéka her – *Jakobín*
- kartotéka herců
- i. č. LP 7290, sign. LP 102/234, dopis Adolfa Krössinga V. Budilovi
- i. č. LP 7870, sign. LP 103/299, dopis Josefa Suka V. Budilovi
- i. č. LP 8338, sign. LP 104/238, dopis Vlasty Nové správnímu výboru Družstva českého divadla v Plzni, 1908
- i. č. LP 9126, sign. LP 123, Budil V., Historie českého divadla v Plzni. Období III.
- i. č. LP 9318, sign. LP 139/52, dopis Jaroslava Čiháka V. Budilovi, 1911

AmP, fond Divadlo J. K. Tyla (DJKT)

- sign. K 31, zprávy z představení 1961 – *Jakobín*
- sign. KB 6583, provozní smlouva, inscenační list, obsazení, záznam z provozní porady u ředitele – *Jakobín* (premiéra 21. 10. 1995)

AmP, fond DJKT, Divadelní scénografie

- návrh scény a návrhy kostýmů, 1961 i. č. 36, sign. K 19
- návrh scény, s. d., i. č. 37, sign. K 103

AmP, fond Družstvo českého městského divadla Plzeň

AmP, fond Hlahol

- i. č. rkp. 6456, sign. 10d77, Památná kniha Hlaholu 1881–1947
- sign. KB 395, plakát *Stabat Mater*, plakát *Svatební košile*

AmP, fond Kantor Stanislav, i. č. rkp. 36452, sign. 36a100

AmP, fond Rodinný archiv Kreuzmannů, i. č. rkp. 31897, sign. rkp. 8e75

AmP, fond Sbírka divadelních plakátů plzeňských

- sign. Pl 3, 1903/1904, 27. 12. 1903
- sign. Pl 3, 1903/1904, 25. 3. 1904
- sign. Pl 3, 1903/1904, 30. 3. 1904
- sign. Pl 6, 1906/1907, 19. 1. 1907
- sign. Pl 8, 1908/1909, 20. 12. 1908
- sign. Pl 11, 1911/1912, 10. 11. 1911
- sign. Pl 13, 1913/1914, 7. 12. 1913
- sign. Pl 16, 1916/1917, 30. 3. 1917
- sign. Pl 22, 1923/1924, 14. 9. 1923
- sign. Pl 21, 1923/1926, 13. 6. 1925
- sign. Pl 39, 1941/1942, 15. 11. 1941
- sign. Pl 48, 1961/1962, 16. 9. 1961
- sign. PD 92, 1985/1986, 19. 4. 1986
- Dokumenty divadla, 1941/1942, sign. KB 6775, plakátek *Jakobín*
- Dokumenty divadla, 1951/1952, sign. KB 6776a, divadelní program *Jakobín*
- Dokumenty divadla, 1961/1962, sign. KB 6778, divadelní program *Jakobín*
- Dokumenty divadla, 1961/1962, sign. KB 6778, Divadlo J. K. Tyla v Plzni 1961/1962
- Dokumenty divadla, 1985/1986, sign. KB 6785, divadelní program *Jakobín* + fotografie z představení
- Dokumenty divadla, 1995/1996, sign. KB 6790, divadelní program *Jakobín* + fotografie z představení
- Dokumenty divadla, 2010, sign. KB 6803, divadelní program *Jakobín* + fotografie
- Dokumenty divadla, 2010, sign. KB 6803, Divadlo J. K. Tyla, r. 8, 4/2010, Antonín Dvořák – *Jakobín*.

AmP, fond Sbírka fotografií

- i. č. O 1675, sign. LP 269a/56
- i. č. O 1684, sign. LP 269a/65
- i. č. O 1744b, sign. LP 269a/124
- i. č. O 1751, sign. LP 269a/131
- i. č. O 10429, kartotéka
- i. č. O 10458, kartotéka
- i. č. O 10960, kartotéka

AmP, fond Slezák Matěj, i. č. LP 2524–2545, sign. LP 28/16–37, korespondence s A. Dvořákem z let 1878–1889

AmP, fond Společnost českého divadla Plzeň

AmP, fond Špelda Antonín, sign. LP 1211, foto bez i. č.

AmP, fond Vecková Blanka

- i. č. 260, sign. LP 594
- i. č. 323 a 370/5, sign. LP 595
- i. č. 383 a 384, sign. LP 597

Divadlo J. K. Tyla, archiv – karty představení 1952–2010

Archiv autorky, fotografie z opery *Jakobín* (premiéra 30. 10. 2010)

Periodika:

Český deník

- St. (STRNAD, Jindřich), *Divadlo a umění. Z plzeňského divadla, Opera. Antonín Dvořák: Jakobín*, Český deník, r. II, č. 338, 10. 12. 1913, s. 7.
- St. (STRNAD, Jindřich), *Divadlo a umění. Z plzeňského divadla, Antonín Dvořák: Jakobín*, Český deník, r. VI, č. 89, 1. 4. 1917, s. 8.
- cis., *Divadlo, literatura a umění. Dr. Antonín Dvořák: Jakobín*, Český deník, r. XII, č. 256, 18. 9. 1923, s. 5.
- cis., *Divadlo, umění a literatura. Dvořákův cyklus: Jakobín*, Český deník, r. XIV, č. 166, 17. 6. 1925, s. 4.

- Šp. (ŠPELDA, Antonín), *Z kulturní Plzně. Třetí představení májového cyklu v Městském divadle. Ant. Dvořák: „Jakobín“*, Český deník, r. XXVIII., č. 144, 28. 5. 1940, s. 4.
- Šp. (ŠPELDA, Antonín), *Z kulturní Plzně. Poslední hra jubilejního cyklu Dvořákova v Městském divadle. Antonín Dvořák: „Jakobín“*, Český deník, r. XXIX, č. 319, 19. 11. 1941, s. 4.

Mladá fronda dnes

- ŠPALKOVÁ, Gabriela, *Přichází Jakobín. A přivádí na jeviště nebývale mnoho dětí*. Mladá fronda dnes, r. XXI, č. 243, 19. 10. 2010, s. 4.
- ŠPALKOVÁ, Gabriela, *Plzeňský Jakobín slavil úspěch ve Švýcarsku*, Mladá fronta dnes, r. XXI, č. 285, 9. 12. 2010, s. B5.
- gal, *Jakobín vyprodal Stavovské divadlo a sklídl úspěch*, Mladá fronta dnes, r. XXII, č. 52, 3. 3. 2011, s. B5.

Nová doba

- A. V. A., *Literatura, divadlo, umění. Jakobín*, Nová doba r. XIII, č. 153–154, 23. 12. 1908, s. 7.
- A. V. A., *Jakobín*. Nová doba, r. 16, č. 136, 13. 11. 1911, s. 5.
- A. V. A., *Literatura, divadlo a umění. Dvořákův Jakobín*, Nová doba, r. XVIII, č. 150, 15. 12. 1913, s. 6.
- --rn, *Divadlo. – Umění, Jakobín*, Nová doba, r. XXII, č. 78, 2. 4. 1917, s. 3.
- A. J. P., *Besedy. Jakobín*, Nová doba, r. XXIX, č. 258, 20. 10. 1923, s. 1–2.
- BARTOVSKÝ, Josef, *Divadlo a umění. Cyklus Dvořákových oper: Jakobín*, Nová doba, r. XXXI, č. 168, 19. 6. 1925, s. 4.
- M. R., *Divadlo a mění. Jakobín v novém rouše*, Nová doba, r. XLVII, č. 296, 21. 11. 1941, s. 5.

Plzeňské listy

- St. (STRNAD, Jindřich), *Divadlo*, Plzeňské listy, r. 43, č. 17, 21. 1. 1907, s. 5–6.

Plzeňský deník

- BEZDĚK, Jiří, Mgr., *Jakobín opět přiláká publikum. K novému nastudování slavné a oblíbené opery Antonína Dvořáka v plzeňském Divadle J. K. Tyla*, Plzeňský deník, r. 4, č. 252, 27. 10. 1995, s. 13.
- PD (DVOŘÁK, Petr), *Jakobín je dojmavý i vtipný*, Plzeňský deník, r. 19, č. 253, 1. 11. 2010, s. 8.

Pravda

- BRABEC, Zbyněk, *Před premiérou Jakobína*, Pravda, r. 67, č. 90, 17. 4. 1986, s. 5.
- -ed-, *Z plzeňského hudebního života*, Pravda, r. 27, č. 56, s. 4.
- ŠMÍD, Miroslav, *Hold české hudbě. K premiéře Dvořákova Jakobína na scéně Velkého divadla v Plzni*, Pravda, r. 42, č. 225, 20. 9. 1961, s. 3.
- *Z nedávné premiéry Dvořákovy opery Jakobín* (foto Věra Caltová), Pravda, r. 67, č. 101, 30. 4. 1986, s. 5.
- *Záběr z plzeňské inscenace Dvořákovy opera Jakobín* (foto Věra Caltová), Pravda, r. 67, č. 106, 7. 5. 1986, s. 5.

Literatura:

100 let českého divadla v Plzni, 1865–1965, Plzeň, 1965.

Československý hudební slovník osob a institucí I., A-L, Praha, Státní hudební vydavatelství, 1963.

Československý hudební slovník osob a institucí II., M-Ž, Praha, Státní hudební vydavatelství, 1965.

Divadlo města Plzně v letech 1902–1927, Plzeň, 1927.

Divadlo J. K. Tyla v Plzni 1965–1975. Plzeň, Západočeské nakladatelství, 1976.

Divadlo J. K. Tyla v Plzni 1975–1985. Plzeň, Divadlo J. K. Tyla, [1985].

Divadlo J. K. Tyla 1990–1995 – almanach: vychází při příležitosti 130. výročí stálého českého divadla v Plzni, Horní Bříza, Granát, 1995.

Divadlo J. K. Tyla v Plzni 1995–2000. Plzeň, Divadlo J. K. Tyla, [2000].

Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2005–2010: 1865–2010: 145 let českého divadla v Plzni. Plzeň, Divadlo Josefa Kajetána Tyla, 2010.

Divadlo J. K. Tyla v Plzni 2010–2015. Plzeň, Divadlo J. K. Tyla, [2015].

Divadlo J. K. Tyla v Plzni 1965–2015. Plzeň, Divadlo J. K. Tyla, [2015].

Divadlo J. K. Tyla (programový časopis), ročník 8, 4/2010.

BOKŮVKOVÁ, Vlasta, *Antonín Dvořák a Plzeň – vydáno k výstavě "Antonín Dvořák a Plzeň"*, Plzeň, Státní vědecká knihovna, 1991.

DÖGE, Klaus, *Antonín Dvořák*, Praha, Vyšehrad, 2013.

HORA, Miroslav, *Po stopách Terinky z Jakobína*, Vlastivědný kroužek Zlonicka, 1989.

HOSTOMSKÁ, Anna a kol. *Opera – Průvodce operní tvorbou.* Státní hudební vydavatelství, Praha, 1962.

Národní divadlo a jeho předchůdci, Praha, Academia, 1988.

ŠOUREK, Otakar, *Antonín Dvořák a jeho "Jakobín"*, Praha, Orbis, 1953.

ŠPELDA, Antonín, *Dr. Antonín Dvořák a Plzeň – studie.* Plzeň, Grafické závody Pour a spol., 1941.

ŠPELDA, Antonín, *Dr. Antonín Dvořák a plzeňský "Hlahol"*, Český deník, nedělní příloha, 27. 4. a 4. 5. 1941.

ŠPELDA, Antonín, *Slavní plzeňské opery*, Plzeň, Západočeské nakladatelství, 1986.

TOMAN, Prokop, *Nový slovník československých výtvarných umělců II.*, L-Ž, Praha, 1950, s. 612.

Internetové zdroje:

Archiv Národního divadla, osobnost Heller Vladimír, dostupné <http://archiv.narodni-divadlo.cz/umelec/1995> (15. 2. 2022).

Archiv Národního divadla, osobnost Tůma Zdeněk, dostupné <http://archiv.narodni-divadlo.cz/umelec/3931> (15. 2. 2022).

Český hudební slovník, heslo Angrová Marie, dostupné <https://ceskyhudebnislovník.cz/> (19. 11. 2021).

Český hudební slovník, heslo Dvořák Antonín, dostupné <https://ceskyhudebnislovník.cz/> (8. 10. 2021).

Český hudební slovník, heslo Komzák Karel, dostupné <https://ceskyhudebnislovník.cz/> (19. 11. 2021).

Divadlo J. K. Tyla v Plzni, opera *Jakobín*, premiéra 30. 10. 2010, dostupné <https://www.djkt.eu/Jakobin-antonin-Dvorak-2010> (15. 11. 2021).

hul, Zemřela Inge Švandová-Koutecká, Divadelní noviny, 7. 2. 2022, dostupné <https://www.divadelni-noviny.cz/zemrela-inge-svandova-koutecka> (10. 2. 2022).

Státní oblastní archiv v Praze, Sběrka matrik, Zlonice 16, N 1784–1842, dostupné <https://ebadatelna.soapraha.cz/d/9353/222> (11. 1. 2022).

Státní oblastní archiv v Praze, Sběrka matrik, Zlonice 26, O 1864–1892, dostupné <https://ebadatelna.soapraha.cz/d/9363/3> (11. 1. 2022).

Virtuální studovna Divadelního ústavu, dostupné <https://vis.idu.cz> (15. 9. 2021).

Příloha:

01 Divadelní plakáty

Divadlo Král. města Plzně.

V sobotu 19. ledna 1907.

Hra mimo předplacení.

Původní operní novinka! — Poprvé:

BOHŮS

Opera o 3 dějstvích. Slova napsala Marie Červinková-Riegrová. Hudbu složil Ant. Dvořák. Opera nestudoval a řídil kapelník Rudolf Pavlata. Na scéně vystavil operní režisér Miloš Nový.

OSOBY:

Hrabě Vilém z Harasova, majitel panství a generál ve výslužbě	Otokar Popelka.
Bohūs z Harasova, jeho syn	František Bartl.
Adolf z Harasova, jeho synovec	Karel Benyško.
Julie, žena Bohůsova	Marie Angrová.
Jiří, hraběcí purkrabí	Rudolf Lanhaus.
Jiří, myslivecký mládenec	Antonín Hartner.
Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel	Richard Menšik.
Terinka, jeho dcera	Ella Noemi-Volfová.
Lotinka, stará klíčnice ve zámku	Marie Běhava.

Měšťané, měšťanky, městská mládež, školní děti, hudebníci, mušketýři, venkované. Průvod Flory a strážní duchové domáci v allegorické hře. Děj ve venkovském městě v Čechách za doby revoluce francouzské r. 1793.

Ro I. a II. jednání dělá pěstávka.

Obsah opery: První jednání. Děj opery odehrává se za doby revoluce francouzské ve venkovském městě v Čechách. Majitel panství, starý hrabě Vilém, po mnoho let nezavítal do městečka, chtěje se vypočítat žalostným upomínkám na zvrženého syna Bohůsa a na mládež, jež se utrápila jalem nad nešťastným rodušným Bohůsem z Harasova po letech v cizině stravených touha po blízkosti a smru a otcem vrátil se do svého rodného města, dávno stravený domov. V městečku jest právo povstání, a chrám zaznívá zpěv Marianké písní při odpisování požehnaní. Bohūs s pohnutím podává své ujmání, a bratrance Adolfa roznosí rozhořčením. Hledí pokročiti sjištěm, že rozvelká jej s otcem rázností nasmru, když přitluv k novověkým ideám utišného lidu se k samku. Z kostela schází se nepřeveditelně hluk okřívajícího děláta, pak náhlá a mušketýři, na náměstí rozpruší se čtyři žvoty, z hostince zazní taneční hudba, hosti odvádějí dívky k tanci, starí umírají se za nimi radující se z veselí mládeže. Učitel Benda, jenž se spíváky a hudebníky z kostela nešel, s Terinkou i mysliveckým mládenkem Jiřím k hostinci se ubírá, zastaví pan purkrabí. Dvoři se slyší Terince a kromě novou Jiřikovu odvádi jí k tanci. Skladení kamarádů jest více roznosího křivého Jiřího, a když purkrabí vrátil se v panství za Terinkou, jež mu uklonoucí hleděla, podrážděný mládenec v rozhořčení svém skládá a zanotuje poměnou písničku na pana purkrabího, nebuže domliv v prosbu Terinčiných. Mladé s hluchým smíchem opakuje svou písně a roznosího odvádi do hostince. Purkrabí sople hnevem hrůz na hochy a slybuje pomstu nezvedlé chasny, jež smích a zpěv z hostince k němu domívá. Jeho nást proti odvážlivému zpěvákovu jest vězání, když jej slyší vycházejícího s Terinkou a nepozorovan jejich milostný borov vyslechne a pak ptevá. Se skládáním radostí slybuje Jiřimu odměnu za písničku — vojenský sákat, a spor jejich k velké úzkosti Terinčiné se stupňuje, když tu přichází Bohūs a Julie také se po starém hraběti. Purkrabí vysvětluje nepřítomnost hraběte a rozpraví se o nesdružení jeho svru s hraběcí pítomností, spárá si tento tak smysly slův, že chtěl zrušit robotu, a později do svru stěží, si při poběhnutí vzal a nyní ve Francii neslyšné hrůz páse: je zlovn, buřtí, jakobit. Pománek ty vzbuzejí Bohůsův hrdí a smích, kulo purkrabí dozvídá se, že cizinci z Francie přicházejí, počíná je podléhávati jako lidí nešťastné a žádá, aby listinami svru se vykazali. V tom slyší se obyvatele městečka ve velikém zmatku a radostím vzrušen, jel vzbuzuje neocěkánaná vrát, že starý hrabě z nešťastí po dlouhých letech vrátil se do města. Všichni vítají hraběte, Bohūs s pohnutím z povzdálí path na otec touze mu vřínouti se v náruči, ale tečné tužící vzbuzuje v něm, že po boku otcově bráti nepřítel jeho Adolf. Starý učitel projevu dětinou radostí domovuje se, že otec vrátil se se svru svru, a je to krotou nárou pro Bohůsa a Julii, když slyší, jak hrabě odpovídá učitel, že první syn je proklet a sponouat a když přítomným předstávaje svého dědice a nového pana statku, — synovec svého Adolfa. **Druhé jednání.** V sinu u učitele, který je nagen regenschorim ale i hudebním skladatelem svru udávaje oddávným, odvává se zkouška. Ke slavnostem při odvádní statku novému pánu obývá učitel provedení allegorické hry, v ní jsou přiděleny úlohy též Terince a přítomnému Jiřikovi. Učitel zkouší se svru žáky právé skláda svru, slavnostní serenádu, a je nadšen vlastním svru dílem, když tu zkouška je přerušena příchodem starého hraběte Viléma. Pošel na místa, ve kterých dítval se svru svru s dítáky jeho letech, vzbuzuje další zachmuřeného starce, když pomínky, učitel vřívá slův, že Terinka se rozchevřila oči otcovské, ale přece nad měkkými svru svru viděti v dání hrdého hledícího hrdí, vzbuzený vřívápan, mu domůnkou, že svru jeho sástanil se všech krutostí, páchaných ve francouzské revoluci. Meziním, co učitel vězícího hosta k zámku dopraví, vlouzí se k Terince, již námluvy starého vůdce pana purkrabí hrůz a trápi, Jiří, aby v úzkostné tání své upokojil se sjištěm její lásky. Když otec se vrátil, oba rychle se vrátil, jakoby se byli jenové zvířili ve svru dítuži, ale pan učitel problémé jejich list a oznamuje Terince, že přilže za chvíli pan purkrabí k zasnoubení. Terinka stavi se na odpor otcí a oba mlenci přivádějí pana učitele do velikých úzkostí, hrozíce, že spívati nebudou a že mu zkrát slavnou produkci, ve kterou on nadeje své hudební proslavy skláda. Přikvapí sbor dřeváč se zpravou, že v městě skrývá se cizinci z Paříže, kteří tu spiknutí osnují — starší Jakobín. V tom chvíli právě Bohūs s Julii, žádající pana učitele o přístřeží, ale všichni se jich dít a přijímají je s největší nevěrou, jako se jim dít všude v městě. Ale nevěru v dání dobrozmyslného statečka rychle se máti v serénoou přichytnout, když pomíná, že přichází mladá dívka jako on a když slyší o útrapách, jak zakoušeli na své postí očižnou. S největší ochotou slybuje spílati paní Bohůsovu, aby ho ještě před večerem ke starému hraběti uvedl, a vede je dále jako mlé své hosti. Velkých nosení zakončí pan učitel, když se objeví vřívápan pan purkrabí. Purkrabí je pohorlen přítomností Jiřikovu, ale trdívající Jiří nechce se z místa hnouti. Učitel boj se rozlučivá serénoou tenora i neslybí mu, než aby jej opanovním not zaměstnává hledí, meziním kdy purkrabí Terince lásku vyznává a dítou samolibostí starého statečka. Terinka bojuje, aby proti mlencí svru nerozhodila hruv mueredu pána, pomaha si vříváckami, ale nerozvážný Jiří v slepé žárivosti vřívá v nevěrné ženšně listi přenevru a prudkým vřívápan své žárivosti vřívá vřívápan. Purkrabí chce Jiřika okamžitě dát odvést, pan učitel uplněv prosí, aby mu nebral nepříjemného, jenž má spívati v slavnostním předstávaji, a je uveden v zoutlé zedění, když domýšlivý pan, v hubbě uplny igorovat, hláskoditná se mu ku pomoci ve zpěvu nabídná. V tom přichází hrabě Adolf hledje pana purkrabí, s tímž chob promluví o namotě. Ačkoli francouzské vojny přinesly zřetel o smrti Bohůsovu, je Adolf přece v myslí zmítán nepokojem a teskným tužením při vzpomínce na cizince, jež byl, přiváděje do města, z dáky zahledí. Přikazuje purkrabímu, aby cizince v městě se skrývajícího bez odkladu dal zatknouti a předvésti přítup k hraběti mu zabránit, i slybuje, že učíni pana purkrabího na statku svru vřívápan. Jiří oznámí se zatknutí odcházejícího Adolfa a vřívá stek na nespravedlivého učitel, ježá dopouští se purkrabí, ale Adolf vše dává vřívápan tohotu, než slovím mysliveckého mládence; v tom vystupí Bohūs a Jiřito se ujme. Vedomí vřívápan Adolfa zeděním a hrůzou při pohledu na Bohůsa, jež v hřívěm opovězení vřívá mu bílé pále, kterým on olouplí jej o srdece otcovo. Adolf odpovídá záplným vzduzem, a mušketýři: přikvapí Julie, Terinka, Jena; Jiří se slyší. Adolf láže, aby cizince zjati byl jako agent revoluce, Jiří stavi se na odpor a vřívá se z rukou mušketýři spási se útekem před hnevem Adolfovým. Bohūs, jenž byv stuhán upřel z Paříže s listinami na cizí jméno znejícími, žádá, aby byl přiveden starému hraběti, a Adolf, aby dalším vyvěšeni zabránit, na oko porouče a kaže, aby jej vedli k hraběti, potají však přikazuje purkrabímu, aby ho do vězení uvrhl. Velkým zrušením všech přítomných a hrozbou zatčeného Bohůsa končí ak **jednání třetí.** Je večer, klouza předtich zámku ovdělena, slavnost má započítí. Učitel zoutá si, že se noví kam se poděl Jiří, — musí v allegorické hře vřívápani dítu gema s Florou. Když mu purkrabí slybuje, že mu bude jako hudební zef spívati celý den, zhrůzí se a v duchu rozhodne, že si jej Terinka nesmí vzíti, a že musí vyprostiti mlou ubohému Jiřimu, bez něhož slavnostní představa přicházejí měšťané i venkované holdovati novému pánu. Následuje allegorická hra, v pozadí rozhrne se opona našeho jeviště. Je slavnostní představa přicházejí měšťané i venkované křtu skupina strážních duchů domáckých, zjeví se Flora (Terinka) se kvitným svru přívodem, kláseje, že sly klavy se za všeobecného jasu přivádí Flora s družkami svru starému hraběti odznaky moci a slavy rodinné i klče zámku. Vilém chce je odvédati Adolfově, když tu odhodlaně vřívá Jiří a žádá, aby hrabě dříve sám učinil po pravu aspravedlivě uvězněnému cizinci. Adolf odpovídá, že tento byl již souzen; Jiří smle vni jej je lízi a prohlašuje, že cizinci bráni se přístup k hraběti, poněvadž jde o jeho svru. Adolf chape se posídného prostředku spasy, podává Vilémovi listi francouzských novin, kde on mezi Girondiny k smrti odsouzeným tje jméno Bohůsovu. Jak broumoví ránu zachytje ta svát citom okováním. Jest zárovň dítužkou, že Bohūs tak krutě obvinování sám byl obětí revoluce. „Mrtví . . . a já mu křivditi“ volá nešťastný otec, klesá v bezvědomí a je odveden. Jiří je spontán, všichni odcházejí ve zedění. Adolf přisně přikazuje staré klíčnici Lotince, aby nikoho nepustila ke starému hraběti, a dáva purkrabímu rozkaz, aby oba vřívápan z rana odvést v tajné vězení a protáhl vřívápan tal dítužkou, až on ji bude uveden v dítužku statku. Vše z zámku se stáh, je noc. Vřívápan Lotinka vřívá Jiří a vzpomínáje jak Bohūs na rukou chovávala okázaje jej obraz jeho matky a pokoj, ve kterém tato dítvala se stíli, je noc. Vřívápan Lotinka vřívá Jiří a vzpomínáje jak Bohūs na rukou chovávala okázaje jej obraz jeho matky a pokoj, ve kterém tato dítvala se stíli, je noc. Vřívápan Lotinka vřívá Jiří a vzpomínáje jak Bohūs na rukou chovávala okázaje jej obraz jeho matky a pokoj, ve kterém tato dítvala se stíli, je noc. Vřívápan Lotinka vřívá Jiří a vzpomínáje jak Bohūs na rukou chovávala okázaje jej obraz jeho matky a pokoj, ve kterém tato dítvala se stíli, je noc.

Otevření kasy o 7. hodině.   Začátek přesně o půl 8. hodině.   Konec o půl 11. hodině.

Operní ceny míst:

Lože v přízemí v I. pořadí 6 K. Křeslo na I. balkoně I. řada 3 K. Křeslo v přízemí a na I. balkoně II. řada 2 K. Sedadlo na II. balkoně I. řada 1 K 60 h., II., III. řada 2 K 40 hal. Sedadlo v přízemí a na I. balkoně III., IV. a V. řada 80 hal. Mista k stání: Vstup do přizemí 1 K. a IV. řada 1 K 20 h. Sedadlo na galerii I. a II. řada 80 hal. Mista k stání: Vstup do přizemí 1 K. Studentský, vojenský a dělnický lístek 70 hal. Vstup na galerii 40 hal.

V neděli, dne 20. ledna 1907.   Dvě představení: Hry mimo předplacení.   Večer:

Svatba naší Maryšky. — Královnin manžel.

Cena programu 10 hal.   Tiskem J. Ossar v Plzni. — Nakladem vlastním

Divadlo král. města Plzně.

V neděli 20. prosince 1908.

Hra mimo předplacení.

Večerní představení.

Začátek o půl 8. hod.

Začátek o půl 8. hod.

Nově studováno.

JAKOBÍN

Opera o 3 dějstvích.
Slova napsala Marie Červinková-Riegrová. Hudbu složil Antonín Dvořák. Operu nastudoval a řídí kapelník Emanuel Bastl.
Na scéně vystavil operní režisér Karel Stárka.

O S O B Y:

Hrabě Vilém z Harasova, majitel panství a generál ve výslužbě	-	-	Antonín Balke
Bohuš z Harasova, jeho syn	-	-	František Bartl.
Adolf z Harasova, jeho synovec	-	-	Josef Čermák
Julie, žena Bohušova	-	-	Vlasta Nová
Filip, hraběcí purkrabí	-	-	Jaroslav Čihák
Jiří, myslivecký mládenec	-	-	Antonín Hartner.
Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel	-	-	František Šašek
Terinka, jeho dcera	-	-	Ella Noemi
Lotinka, stará klíčnice v zámku	-	-	Marie Běhavá

Měšťané, měštanky, městská mládež, školní děti, hudebníci, mušketýři, věnkované.

Děj ve venkovském městě v Čechách za doby revoluce francouzské roku 1793.

Po prvním a druhém jednání delší přestávka.

Otevření pokladny o 7. hod.

Začátek o půl 8. hod.

Konec o 10. hod.

Operní ceny míst se starobním příplatkem:

Lože v I. pořadí 13 K 32 h. Lože v přízemí 12 K 32 h. Lože v II. pořadí 8 K 24 h. Křeslo na I. balkoně I. řada 3 K 8 h.
Lože v I. pořadí 13 K 32 h. Křeslo na I. balkoně II. řada 2 K 68 h. Sedadlo v přízemí 2 K 46 h. Sedadlo na I. balkoně III. a IV.
Křeslo v přízemí 2 K 88 h. Křeslo na I. balkoně I. řada 2 K 6 h. Sedadlo na II. balkoně II., III. a IV. řada 1 K 26 h. Sedadlo na galerii
řada 2 K 6 h. Sedadlo na II. balkoně I. řada 2 K 6 h. Místa k stání: Vstup do přízemí 1 K 2 h. Studentský, vojenský
I. a II. řada 84 h. Sedadlo na galerii III., IV. a V. řada 64 h. Místa k stání: Vstup do přízemí 1 K 2 h. Studentský, vojenský
a dělnický lístek 72 h. Vstup na galerii 42 h.

V pondělí dne 21. prosince 1908.

Hra mimo předplacení.

V. představení Vzdělavacího sboru pro Plzeň a okolí.

Začátek přesně v 8 hodin.

Při nejnižších cenách.

Pod jabloní.

Cena programu 10 hal.

Tiskem J. R. Porta v Plzni. — Nákł. vlastním.

02 AmP, fond Sbirka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 8, 1908/1909, 20. 12.

1908

ČESKÉ DIVADLO KR. MĚSTA PLZNĚ

V neděli 7. prosince 1913.

Začátek o půl 8. večer.

Mimo předplacení.

ADOLF KRÖSSING,

člen opery a režisér Národního divadla v Praze jako host.

Poprvé!

Nově nastudováno!

Poprvé!

JAKOBÍN

Opera o 3 dejstvích. Slova napsala M. Cervinková-Riegrová.

Hudbu složil Dr. Antonín Dvořák.

Režisér Richard Branald.

Dirigent Jan Janota.

OSOBY:

Bohuš Vilém z Harasova, majitel panské
a generál ve výslužbě . . . . . Antonín Balke.
Bohuš z Harasova, jeho syn . . . . . František Bartl.
Adolf z Harasova, jeho synovec . . . . . Karel Beniško.
Julie, žena Bohušova . . . . . Vlasta Kubíková.
Filip, hraběcí purkrabí . . . . . Jaroslav Čihák.
Jiří, myslivecký mládenec . . . . . Adolf Vrba.
Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel . . . . .
Terinka, jeho dcera . . . . . Ella Noemi.
Lotinka, stará klíčnice v zámku . . . . . Marie Kolečka.

Měšťané, měšťanky, městská mládež, školní děti, hudebníci, mušketýři, venkované.
Děj na venkovském městě v Čechách za doby revoluce francouzské r. 1793.

** BENDA, učitel . . . . . Adolf Krössing j. h.

Po prvním a druhém jednání další přestávka.

Konec po 10. hodině.

Otevření pokladny o půl 7. hodině večer.

Operní ceny míst:

Lože v I. pořadí K 15—, lože v přízemí K 13—, lože v II. pořadí K 9—, Křeslo na I. balkoně 1. řada K 350, křeslo na I. balkoně 2. řada K 3—, křeslo v přízemí 1. řada K 350, křeslo v přízemí ostatní řady K 330. Sedadlo v přízemí K 280, sedadlo na I. balkoně 3.—4. řada K 220, sedadlo na II. balkoně 1. řada K 220, sedadlo na II. balkoně 2.—4. řada K 140, sedadlo na galerii 1. a 2. řada K 1—, sedadlo na galerii 3.—5. řada K —80. Mista k stání: V přízemí K 120, studentský a vojenský lístek K —80, na galerii K —50. Dětské lístky při křeslech K —60, při sedadlech v přízemí, na I. a II. balkoně K —40, při sedadlech na galerii K —20.

Zítř v pondělí 8. prosince 1913.

Odpolední představení
při snížených cenách odpoledních.

Car a tesař.

Komická opera o 4 jedn. od A. Lortzings.

Večerní představení.

Mimo předplacení.

Nově nastudováno!

Zimní románek.

Operetta o 3 jedn. od R. Snagy.

TISKARNA ČESKEHO DENNIKU, V PLZNI.

04 AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 13, 1913/1914, 7. 12.

1913

ČESKÉ DIVADLO **KR. MĚSTĚ PLZEŇ**

v pátek 30. března 1917.

Začátek o půl 8. večer.

Mimo předplacení.

Poprvé!

Poprvé!

JAKOBÍN.

Opera o 3 dějstvích. Libretto napsala Marie Červinková-Riegrová.
Hudbu složil Dr. Antonín Dvořák. Dirigent Jan Janota.

OSOBY:

Hrabě Vilém z Harasova	Josef Wild
Bohus z Harasova, jeho syn	Čeněk Klans
Adolf z Harasova, jeho synovec	Felix Piskáček
Julie, choť Bohusova	Vlasta Kubíková
Hraběcí purkrabí	Robert Broz
Jiří, městský synek	Otokar Mácha
Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel	Karel Hruška
Terínka, jeho dcera	Ella Noemi
Stará klíčnice v zámku	Vilma Flašhansová

Měšťané, měšťanky, městská mládež, školní děti, hudebníci, lid, mušketýři, panští sluhové.
Děj ve venkovském městě v Čechách za doby revoluce francouzské roku 1793.

Konec před půl 11. hodinou.

Operní ceny míst (s příplatkem):

Lože v I. poradí	K 16 40	Sedadlo v přízemí 3.—7. řada	K 3 10	Galerie 1. řada	K 1 44
Lože v přízemí	K 16 40	Křeslo na I. balkoně 1. řada	K 4 30	Galerie 2. řada	K 1 24
Lože v II. poradí	K 12 40	Křeslo na I. balkoně 2. řada	K 3 90	Galerie 3.—5. řada	K 1 04
Křeslo v přízemí I. řada	K 4 30	Sedadlo na I. balkoně 3. řada	K 3 30	Místa k stání v přízemí	K 1 54
Křeslo v přízemí 2. řada	K 3 90	Sedadlo na I. balkoně 4. řada	K 2 90	Studentský a vojenský listek	K — 94
Křeslo v přízemí 3.—5. řada	K 3 70	Sedadlo na II. balkoně 1. řada	K 2 64	K stání na galerii	K — 64
Sedadlo v přízemí 1. řada	K 3 30	Sedadlo na II. balkoně 2. řada	K 2 04	Dětské listky: a) při křeselech	K — 64
Sedadlo v přízemí 2. a 3. řada	K 3 30	Sedadlo na II. balkoně 3.—4. řada	K 1 64	b) při sedadl. v přízemí	K — 44
				a na I. a II. balkoně	K — 24
				c) při sedadl. na galerii	K — 24

Zítřka v sobotu 31. března 1917.

Začátek o půl 8. hodině večerní.

V předplacení druhé třetiny.

Malý vévoda.

Komická operetta o 3 jednáních. Text od Meilhaca a Halévyho. Český překlad od E. Z. Hudba od Ch. Lecoqua. Dirigent Karel Moor. Režisér Karel Hostaš.

TISKARNA - ČESKÝHO DENÍKU - V PLZNI.

05 AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 16, 1916/1917, 30. 3.

1917

V pátek 14. září 1923.
Večerní představení v 7¼ hod.

Premiéra.

Jakobín

Opera o 3 dějstvích. Libretto napsala Marie Červinková-Riegrová. Hudbu složil dr. Antonín Dvořák. Režisér Vladimír Marek. Dirigent Jar. Žid.

OSOBY:

Hrabě Vilém z Harasova	Josef Wild
Bohuš z Harasova, jeho syn	František Bártl
Adolf z Harasova, jeho synovec	Stanislav Muž
Julie, choť Bohušova	Hana Kramperová
Hraběcí purkrabí	Rudolf Lanhaus
Jiří, městský synek	Josef Kejř
Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel	Karel Kosina
Terinka, jeho dcera	Ada Nordenová
Stará klíčnice v zámku	Viktuše Janošová

Měšťané, měšťanky, městská mládež, školní děti, hudebníci, lid, mušketýři, panští sluhové. — Děj ve venkovském městě v Čechách za doby revoluce francouzské roku 1793.

06 AmP, fond Sbirka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 22, 1923/1924, 14. 9.
1923

V sobotu 13. června 1925.

Večerní představení v 7¼ hod.

CYKLUS OPER Dra A. DVOŘÁKA.

Serie **A.** V. hra.

Jakobín

Opera o 3 dějstvích. Libretto napsala Marie Červinková-Riegrová. Hudbu složil dr. Antonín Dvořák.

Režisér Vladimír Marek.

Dirigent Jar. Žid.

OSOBY:

Hrabě Vilém z Harasova	Josef Wild
Bohuš z Harasova, jeho syn	Josef Křikava
Adolf z Harasova, jeho synovec	František Bártl
Julie, choť Bohušova	J. Waldeková j. h.
Hraběcí purkrabí	Rudolf Lanhaus
Jiří, městský synek	Josef Keř
Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel	Karel Kosina
Terinka, jeho dcera	L. Zitová
Stará klíčnice v zámku	Viktuše Janošová

Měšťané, měšťanky, městská mládež, školní děti, hudebníci, lid, mušketýři, panští sluhové. — Děj ve venkovském městě v Čechách za doby revoluce francouzské roku 1793.

07 AmP, fond Sbirka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 21, 1923/1926, 13. 6.

1925

č. inv. 260/1
K 594

SPOLEČENSKÝ DŮM (PEKLO).

Ve čtvrtek 27. března 1941 o 20. hod. večerní.

*MĚSTSKÉ DIVADLO V PLZNI
v rámci cyklu operních, hudebních
a pěveckých produkcí pro čtenáře
časopisů a. s. Melantrich*

JAKOBÍN

Opera o 3 dějstvích.

Libreto napsala M. Červinková-Riegrová.

Hudbu složil A. Dvořák. Režie V. Severin.

Dirigent A. Barták.

Hrabě Vilém z Harasova . . . . . B. Šimsa
Bohuš z Harasova, jeho syn . . . . . J. Jiránek
Rudolf z Harasova, jeho synovec . . . . . Fr. Zavřel
Julie, chof Bohušova . . . . . V. Kvapilová
Hraběcí purkrabí . . . . . F. Krčmář
Jiří, městský synek . . . . . J. Jaroš
Benda, učitel a regenschori, hudební
skladatel . . . . . J. Kouba
Terinka, jeho dcera . . . . . B. Vecková
Stará klíčnice v zámku . . . . . R. Švejnarová

Měšťané, měšťanky, městská mládež, školní děti, hudebníci,
lid, mušketýři, panští sluhové.

Vstupné K 3.— a 4.—.

*Předprodej vstupenek: Ústřední prodejna Jungmannova tř. a administrace
Českého Slova, Třída Karla IV.*

G. P. 1494-41

č. inv. 260/2
K 594

ČESKÉ DIVADLO MĚSTA PLZEŇ.

351. PŘEDSTAVENÍ.

V pondělí 19. května 1941. — Začátek v 7¹/₂ hodin večer.

LIDOVÉ PŘEDSTAVENÍ POŘÁDANÉ PÉČÍ PLZEŇSKÉ OBCE.

JAKOBÍN

Opera o 3 dějstvích.

Libreto napsala M. Červinková-Riegrová. Hudbu složil
A. Dvořák. Režie V. Severin. Dirigent A. Barták.

Hrabě Vilém z Harasova . . . B. Šimsa
Bohuš z Harasova, jeho syn . . . J. Jiránek.
Rudolf z Harasova jeho synovec Fr. Zavřel
Julie, choť Bohušova . . . . . V. Kvapilová
Hraběcí purkrabí . . . . . F. Krčmář
Jiří, městský synek . . . . . J. Jaroš
Benda, učitel a regenschori,
hudební skladatel . . . . . J. Kouba
Terinka, jeho dcera . . . . . Bl. Vecková
Stará klíčnice v zámku . . . . R. Švejnarová

Měšťané, měšťanky, městská mládež, školní děti, hudebníci, lid, mušketýři,
panští sluhové. — Děj ve venkovském městě v Čechách za doby francouzské
revoluce roku 1793.

Otevření pokladny o 6³/₄ hod. več. — Konec o 10. hod. več.

LIDOVÉ CENY MÍST:

Lóže v přízemí č. 2 . . . . . 36.— K	Sedadlo na galerii 1. a 2. » . . . 3:50 K
» ostatní . . . . . 42.— »	» » » 3. » . . . 2:50 »
Křeslo v přízemí 1. až 3. řada . . . 11.— »	Dětské lístky při křesle . . . . . 2.— »
» » 4. a 5. » . . . . . 9.— »	» » při sedadle . . . . . 1.— »
Sedadlo » 1. až 7. » . . . . . 8.— »	» » při galer. sedadle . . . 0:50 »
Lóže v I. pořadí . . . . . 46.— »	Přízemí k stání, pro stud. a vojsko. 3.— »
Křeslo v 1. a 2. řadě . . . . . 11.— »	Galerie k stání . . . . . 2.— »
Sedadlo 3. a 4. » . . . . . 8:50 »	Ceny jednotlivých míst v lóžích:
Sedadlo v II. pořadí 1. a 2. řada čelné 7.— »	Čisl. křeslo: . . . . .
» » 3. a 4. » » 6.— »	Nečisl. sedad.: . . . . .
Sedadlo v III. pořadí 1. a 2. » postr. 6.— »	V přízemí: číslo 2. . . . . 8:50
	v ostatních 9:50
	V I. pořadí: 10:50
	. . . . . 8:50

K ceně vstupenky se připočítává režijní příplatek 50 hal.

Programy, pokud zásoba stačí, zdarma.

**Zbýlé vstupenky prodává sekretariát „Radosti ze života“
proti městskému divadlu.**

Vydáno 14. května 1941.

Pořádá Vladislav Holeček.

V sobotu 15. listopadu 1941.

Večer o půl 8. hodině.

DVOŘÁKŮV JUBILEJNÍ CYKLUS VI.

pod protektorátem pana presidenta Dr. Emila Háchy.

Nově vypraveno a studováno.

JAKOBÍN

Opera o 3 dějstvích. Libreto napsala M. Červinková-Riegrová. Hudbu složil Antonín Dvořák.
Režie O. Zitek. Dirigent A. Barták. Výprava Zd. Tůma.

Hrabě Vilém z Harasova	F. Zavřel	Jiří, městský synek	J. Jaroš
Bohuš z Harasova, jeho syn	J. Jiránek	Benda, učitel a regenschori, hudební skladatel	J. Kouba
Rudolf z Harasova, jeho synovec	J. Štekl	Terinka, jeho dcera	V. Placherová
Julie, choť Bohušova	J. Kristenová	Stará klíčnice v zámku	A. Kasalová
Hraběcí purkrabí	F. Krémář		

Měšťané, měšťanky, městská mládež, školní děti, hudebníci, lid, mušketýři, panští sluhové.

Ceny míst č. IV.

Školní mládeži přístupno.

Konec o 10. hod.

08 AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 39, 1941/1942, 15. 11.
1941

Pátek 15
Skupina A 9/6. hra
Večer v 19 hodin
Konec před 21.30 hod.

BOHUSLAV BŘEZOVSKÝ:
Nebezpečný věk
Komedie o 2 dětech, o rodičích a dětech.
Režie: Oto Ševčík. — Vytvárník: František Skřipek j. h.

Sobota 16
Večer v 19 hodin
Konec ve 22 hod.

ANTONÍN DVORÁK:
JAKOBÍN
Nově nastudováno k 120. výročí narození skladatele
Operu o 3 dějstvích. — Napsala: M. Červinková-Riegrová.
Dirigent: dr. Karel Vašata. — Režie: Karel Jarek j. h. — Scéna a kostýmy: Vladimír Heller. — Asistent dirigenta a sbormistr: Bedřich Macanauer.

PREMIÉRA

Carlo Goldoni:
Poprask na laguně
Nedělní předplatné - skup. B 32
Komedie o 3 dějstvích. — Předkládá: Jaroslav Pokorný. — Hudba: Miloš Pospíšil. — Texty píše: Ivo Hlavil.
Režie: Oto Ševčík. — Scéna: Luboš Hřbáček j. h. — Kostýmy: Jarmila Konečná j. h. — Dirigent: Miloš Pospíšil.

Neděle 17
Večer v 19 hodin
Konec ve 22 hod.

ANTONÍN DVORÁK:
JAKOBÍN
Operu o 3 dějstvích. — Napsala: M. Červinková-Riegrová.
Dirigent: dr. Karel Vašata. — Režie: Karel Jarek j. h. — Scéna a kostýmy: Vladimír Heller. — Asistent dirigenta a sbormistr: Bedřich Macanauer.

Pondělí 18
Skupina B 10/6. hra
Večer v 19 hodin

J. ZEYER - JOSEF SUK:
Radúz a Mahulena
Slovenská pohádka o čtyřech jednáních.
Režie: Václav Ryšánek. — Dirigent: dr. Karel Vašata. — Choreograf: Luboš Hřbáček j. h. — Scéna a kostýmy: prof. arch. František Trnava j. h.
Hudba: Bedřich Macanauer.

Očinkaji: Jarmila Baláková, Jana Hlaváčková, Zora Jirkůvá, František Barša, Václav Neuháj, Alexander Postler.
Činoherní ceny.

Očinkaji: Libuše Bláhová, Eva Časáková, Libuše Neubartlová, Miloslava Seiflová, Blanka Vencová, nositelka významného „Za vynikající práci“, Věra Vítková, Josef Benák, Jiří Šerých, Oldřich Dvořák, nositel významného „Za vynikající práci“, Miroslav Frydlívec, Karel Havlíček, Jaroslav Hlušek, Jaroslav Hůrka, Josef Hřícký, Zdeněk Jančovič, Jaroslav Kauter, Karel Křemenský, Jiří Novotný a operní sbor.
Zpěvoherní ceny.

Očinkaji: Jarmila Baláková, Netta Debořská, Jana Hlaváčková, Zora Jirkůvá, Ludmila Vondrušová, František Barša, Jaroslav Choc, Jan Jánáky, Zdeněk Jirňák, Václav Neuháj, Alois Ostr, Alexander Postler, Ladislav Ryšánek, Karel Vítek.
Činoherní ceny.

Očinkaji: Libuše Bláhová, Eva Časáková, Libuše Neubartlová, Miloslava Seiflová, Blanka Vencová, nositelka významného „Za vynikající práci“, Věra Vítková, Josef Benák, Jiří Šerých, Oldřich Dvořák, nositel významného „Za vynikající práci“, Miroslav Frydlívec, Karel Havlíček, Jaroslav Hlušek, Jaroslav Hůrka, Josef Hřícký, Zdeněk Jančovič, Jaroslav Kauter, Karel Křemenský, Jiří Novotný a operní sbor.
Zpěvoherní ceny.

Očinkaji: Jarmila Baláková, Netta Debořská, Jana Hlaváčková, Zora Jirkůvá, Ludmila Vondrušová, František Barša, Jaroslav Choc, Jan Jánáky, Zdeněk Jirňák, Václav Neuháj, Alois Ostr, Alexander Postler, Ladislav Ryšánek, Karel Vítek.
Zpěvoherní ceny.

09 AMP, fond Sbirka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 48, 1961/1962, 16. 9. 1961

Mimo předplatné
Večer v 19 hodin
Konec v 21.30 hod.

FIDLOVACKA aneb žádný hněv a žádná rvačka
Hudba: František Škroup. — Režie: Jaroslav Hrubý. — Dirigent: Ivo Pavlica. — Choreografie: Josef Hrabec.
Sbormistr: Jaroslav Buřinka. — Asistent režie: Jiří Nepraš. — Scéna a kostýmy: O. Šimáček j. h. — Kostýmy: Bedřich Barša.

Čtvrtek 17
Mimo předplatné
Večer v 19 hodin
Konec v 21.45 hod.

WILLIAM SHAKESPEARE:
FALSTAFF A KRÁLOVÉ
Uspávková hra Richard II., Jindřich IV. a Jindřich V. — Předkládá a upravil: Antonín Přidal. — Režie: Oto Ševčík.
Hudba: prof. arch. Vlastislav Koucký. — Kostýmy: Irina Urdlová j. h. — Hudba: Petr Mašín. — Choreografie: Libuše Králová.
Choreografie: Berna Karel Benák j. h. — Asistent režie: Jiří Chvala.

Pátek 18
Mimo předprodej
Večer v 19 hodin
Konec ve 22 hod.

RUDOLF FRIML:
KRÁL TULÁKŮ
Operu o 4 dějstvích. — Libreto: W. H. Paul a Brian. — Předkládá: Štěpán Školář Langrová. — Dirigent: J. O. Karel a Ivo Pavlica.
Režie a choreografie: Josef Konečný j. h. — Výtvarník opery a kostýmů: Bedřich Barša a Sbormistr: Jaroslav Buřinka.
Asistent režie: Jiří Nepraš. — Asistent choreografie: Josef Hrabec.

Sobota 19
Mimo předprodej
Večer v 19 hodin
Konec ve 22 hod.

ANTONÍN DVORÁK:
JAKOBÍN
Operu o třech dějstvích. — Libreto: Marie Červinková-Riegrová. — Dirigent: Jiří Malík.
Režie: asst. umělecký šéf Štefanová Koucká. — Scéna: asst. arch. Vlastislav Koucký. — Kostýmy: Bedřich Barša.
Sbormistr: Bedřich Macanauer.

ODPOLEDNE SE NEHRAJE

Neděle 20
Mimo předplatné
Večer v 19 hodin
Konec ve 22 hod.

ANTONÍN DVORÁK:
JAKOBÍN
Operu o třech dějstvích. — Libreto: Marie Červinková-Riegrová. — Dirigent: Jiří Malík.
Režie: asst. umělecký šéf Štefanová Koucká. — Scéna: asst. arch. Vlastislav Koucký. — Kostýmy: Bedřich Barša.
Sbormistr: Bedřich Macanauer.

Pondělí 21
NEHRAJE SE

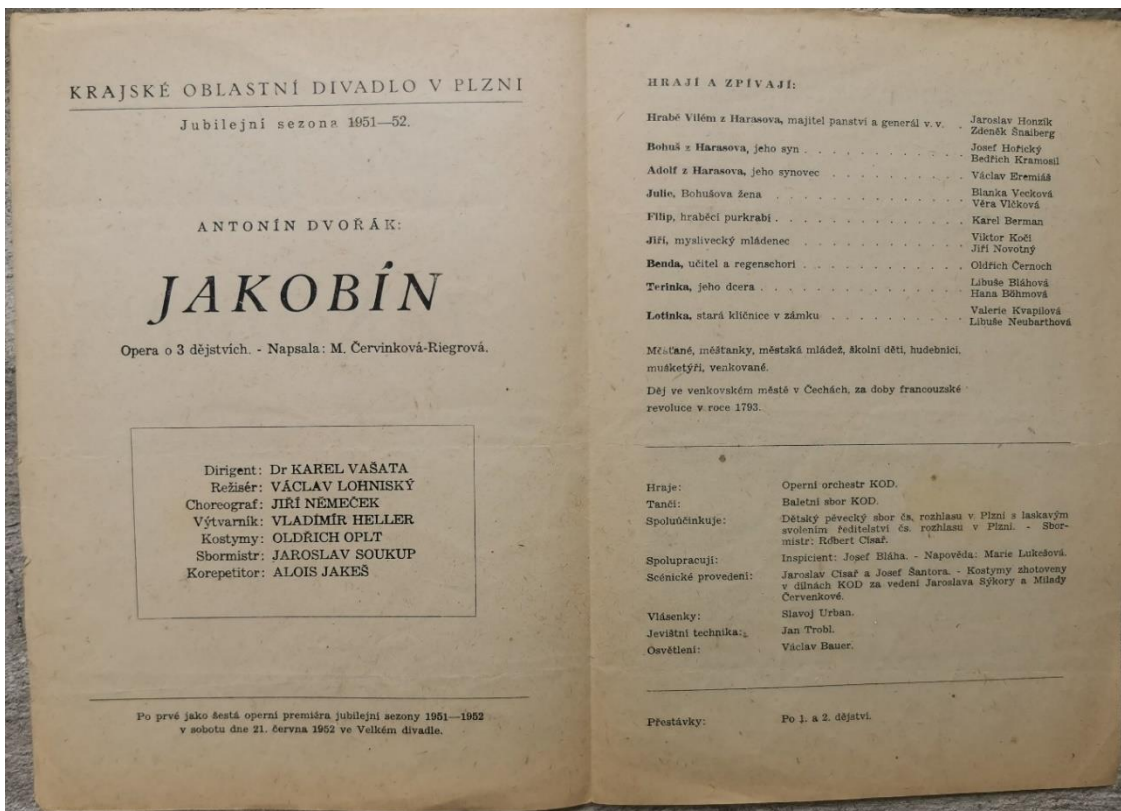
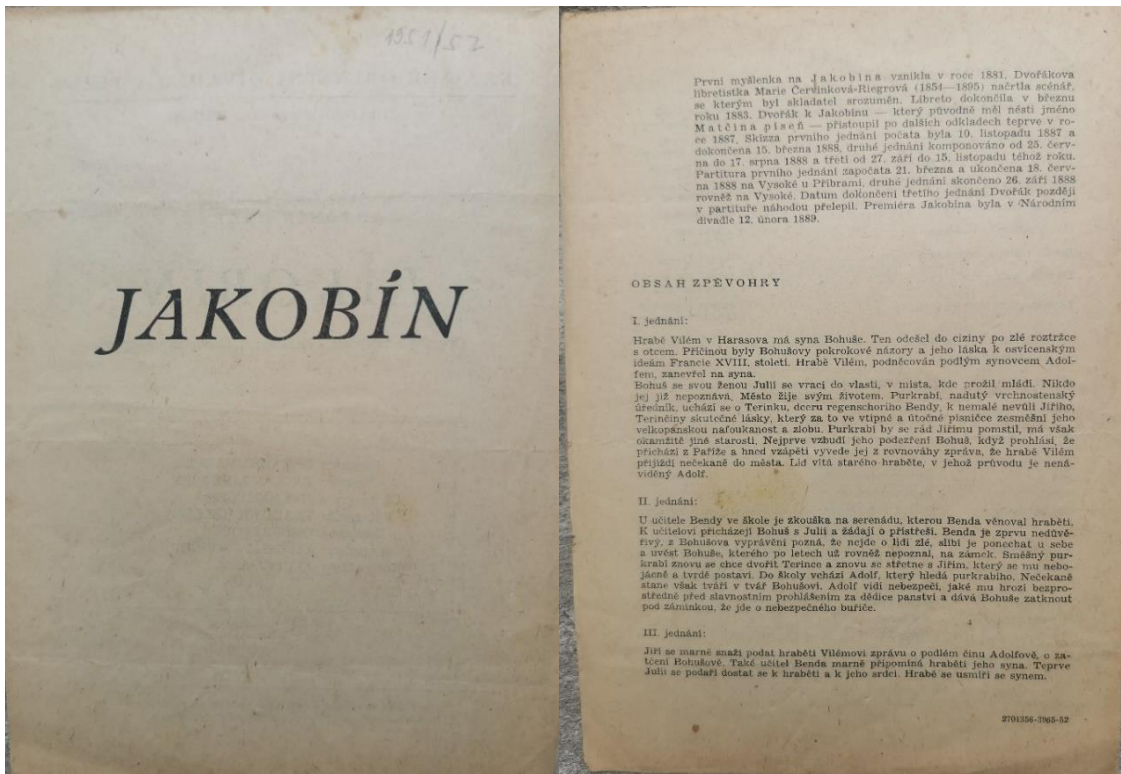
DALŠÍ POŘAD VE VELKÉM DIVADLE:
Úterý 22. 4. 1988 v 11 hod.: COPPELIA (zadáno), v 18.30 hod.: TVRDOHLAVÁ ŽENA (zadáno). — Středa 23. 4. 1988 v 11 hod.: PRODANÁ NEVĚSTA (zadáno). — Čtvrtek 24. 4. 1988 v 11 hod.: HRANIBORI V ČEKÁCH (zadáno). — Pátek 25. 4. 1988 v 19 hod.: TVRDOHLAVÁ ŽENA (zadáno). — Sobota 26. 4. 1988 v 19 hod.: DRAHOMÍRA A JEJÍ SVYNOVÉ (zadáno). — Neděle 27. 4. 1988 v 19 hod.: I. VARHANNÍ KONCERT, v 13 hod.: JAKOBÍN.

Změna pořadí vyhrazena!

POZORNOST! Na večerní představení má přístup mládež do 15 let jen v doprovodu rodičů a na potvrzení školy.
Telefony: Pokladna předprodeje a oddělení předplatného 332 27, pokladna Komorního divadla 349 05, náborové oddělení 339 42.

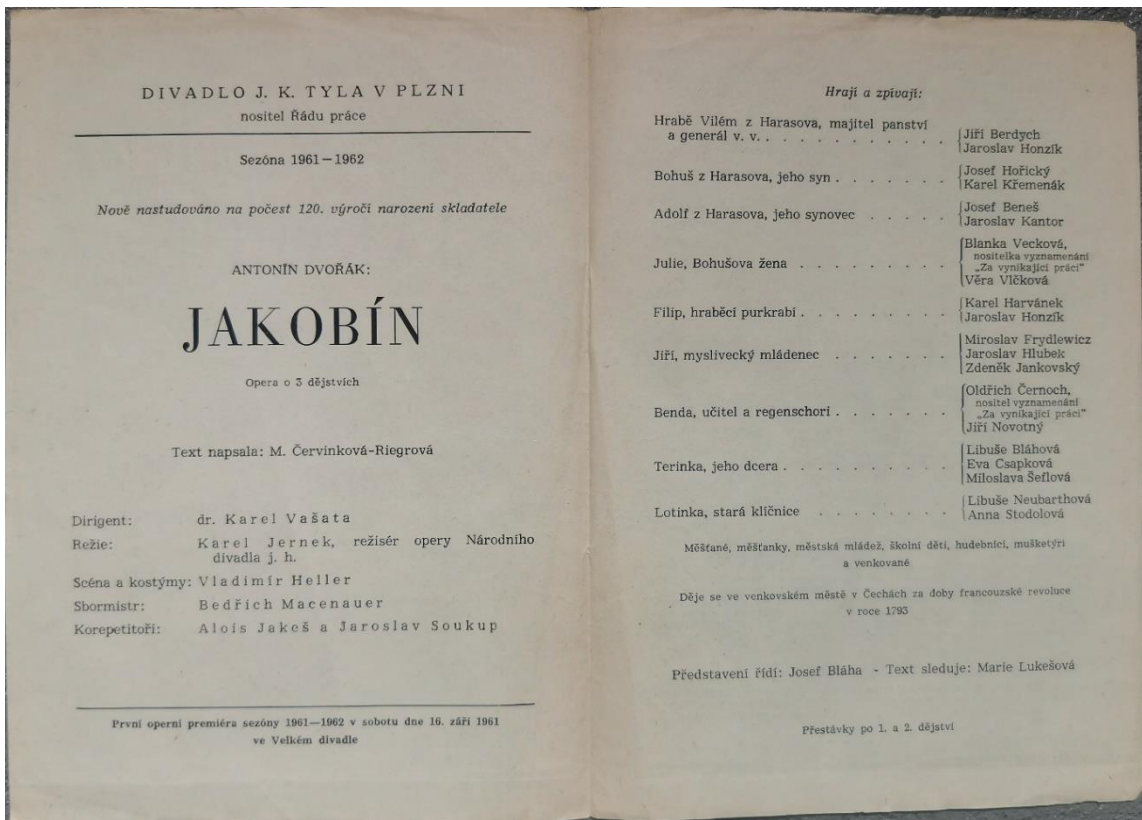
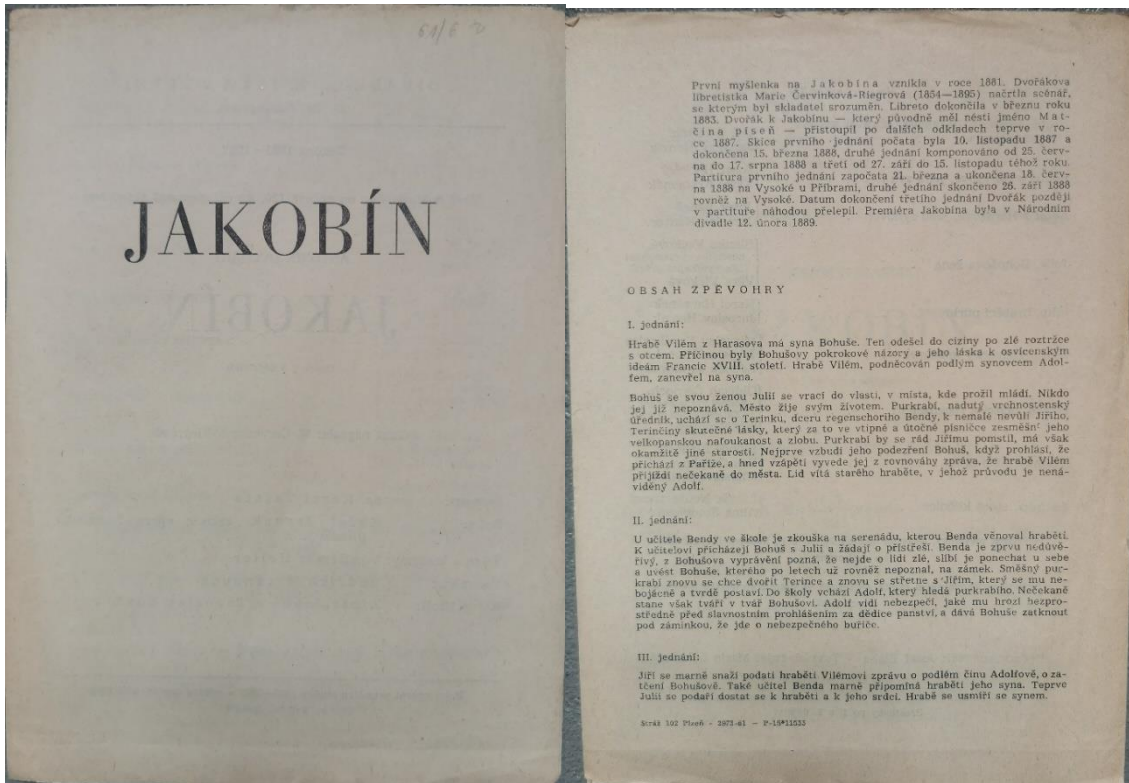
10 AMP, fond Sbirka divadelních plakátů plzeňských, sign. PD 92, 1985/1986, 19. 4. 1986

02 Divadelní programy

AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, KB 6776a, 21. 6. 1952

AmP, fond Sbírka divadelních plakátů plzeňských, KB 6778, 16. 9. 1961

DIVADLO J. K. TYLA V PLZNI,
nositel Řádu práce
a Řádu Vítězného úhora

ANTONÍN DVOŘÁK JAKOBÍN

Opera o třech dějstvích

Libreto /
Marie Cervinková-Riegrová

Dirigent /
Jiří Malát

Režie /
zasl. um. Inge Svandová-Koutecká

Scéna /
akud. arch. Vlastimil Koutecký

Kostýmy /
Bedřich Barták

Štormistr /
Bedřich Macenauer

Asistent režie /
Karel Křemenák ml.

Hudební příprava /
Jan Boucháček

Ivana Janačková

Jiří Novotný

Inspicent /
František Švejda

Světelná inspicie /
Bianka Křižteřová

Návodů /
Hana Urbanová

Hrabě Vilém z Harasova /
Václav Florián
Oldřich Wieser
Bohuš z Harasova /
František Havelka
Jiří Kusý
Vilém Míšek
Adolf z Harasova /
Erik Bezdiček
Jiří Kusý
Julie, Bohušova žena /
Helena Buldřová
Iva Malinová
Zuzana Pavlová
Filip, hraběcí purkrabí /
Zdeněk Harvánek
Aleš Hendrych
zasl. umělec Karel Křemenák
Jiří, myslivecký mládenec /
Petr Strnad
Břetislav Vojtkůva
Benda, učitel a regenschori /
Jiří Novotný
Jiří Pavlíček
Terinka, jeho dcera /
Karinina Hromádková
Lenka Kolářová
Lilka Ročáková
Lolinka, klíčnice na zámku /
Libuše Neubarthová
Jaroslava Zamrazilová

Sbor a orchestr opery DJKT
Plzeňský dětský sbor
Štormistr /
Hana Friedriřichová

Předevky po 1. a II. dějství
Premiéra dne 18. srpna 1885 ve Velkém divadle
Třetí předevka souhrnná opera v sezóně 1885/86

Všechny údaje k provedení této a dalších oper: Doba trvání
První předevka: 10 minut, druhá: 10 minut, souhrnná předevka
ve Velkém divadle: 15 minut, souhrnná předevka v Plzeňském
dětském sboru: 10 minut. Premiéra: 18. srpna 1885. Doba trvání
opera: 180 minut. Premiéra: 18. srpna 1885.

OBSAH OPERY

1. dějství

Děj opery se odehrává v době Velké francouzské buržoazní revoluce. Do malého městečka v Čechách se vrací z ciziny Bohuš se svou ženou Julii. Je to syn držitele zdořského panství hraběte Viléma z Harasova, s nímž se před lety pro své pokrokové názory rozešel a odešel do Francie. Na náměstí setkají ho s děvkou, přichází také učitel Benda se svou dcerou Terinkou, které se dvoří purkrabí Filip. To podnítl zálibnost Terinka milého Jiřího, který závidí purkrabimu posměšnou písničku. Ten pak hrozí Jiřímu „bilým vojenským kabátem“. Spor zasáhne příchodem Bohuše s Julii, kteří se mají po hraběti. Jsou purkrabim hned podezřelí, zvláště když se od nich dozví, že přicházejí z Francie, neboť tam odešel také nezdravý syn hraběte a dal se k spolku buržů — k jakobínům. Želva neohlášen přijíždí sám hrabě Vilém se svým synovcem Adolfem, kterého ustanovil svým dědicem.

2. dějství

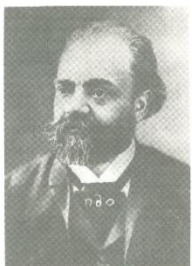
Ve škole zkouší učitel Benda svou srovnávací, kterou složil panstvu na výtvarnou. K Bendorvi přichází Bohuš s Julii a žádají učitele o dušek. Benda nejprve odmítá ubytovat se ve domě jakobínů, ale z jejich vyprávění pozná, že to nejsou špatní lidé a omlouvá se, že mu o něho záleží. Opět přichází za Terinkou dotěrný purkrabí a dostává se do sporu s Jiřího. Do školy přichází také Adolf, s kterým se purkrabí, aby mu dal příkaz k zatčení nezdravého muže, v němž tuší svého bratrance Bohuše, který by mohl ohrozit jeho silné úřadnictví. V tom se sám Bohuš objeví a Adolf jej dává jako nebezpečného buržua odvést do zámečkové vězení.

3. dějství

Jiří se namáhá snažit na zámku dostat k hraběti, aby mu odhalil Adolfově intriky. Přichází Benda s Julii. Největší Benda v rozhovoru s hrabětem vzpomíná na jeho syna, o kterém však hrabě nechtěl ani slyšet. Až Julii se po dři starého hraběte obměkčí. Nejprve ukrytá zaspívá starou ukolébavku Bohušovu matky a potom sama podává hraběti důkazy o Bohušově nevinnosti a prosí hraběte, aby jí sám vyslyšel. Při zámečkové večerní slavnosti se hrabě se svým synem utmáří a radostným zpěvem opera končí.

ANTONÍN DVOŘÁK JAKOBÍN

DVOŘÁKOVA OPERNÍ TVORBA A JEHO JAKOBÍN

Operní tvorba Antonína Dvořáka jako celek je všeobecně označována naší hudební vědou o divadelní estetice, jako nadmaturitická. Není to tak úplně pravda. Jisté je, že Dvořák není tak bytostný dramatik jako Smetana nebo Janáček. Dvořák jako nikdy neměl štěstí na své své libretisty, často zhublel dané libreto jen proto, že měl potřebu psát operu. Nikdy také s libretisty tolik nepodporoval (jako např. Smetana) a spokojil se s daným libretem, ke kterému nějak radikálně výhrady neměl. To ovšem znamená, že by se k napsání opery nikdy nevrátil. První provedení často odhalilo slabiny díla, které se Dvořák později snažil odstranit. Přesto jeho tři vchozí opery (Jakobín, Čert a Kája a Rusalka) patří mezi nejoblíbenější a nejhranější opery českého repertoáru u nás (avšak ani jedna z těchto třech oper se většinou nahraje bez škrtů). Ostatní dvořákovy operní díla dnes odpočívá v prachu archivů, opery jako Šelma sedlák, Dimitrij či Armáda se uvádějí jen ojediněle, je to škoda, protože hudba všech dvořákových oper je znamenitě (vzpomeňme jen, jaký rozchod mezi diskolli vzbudila stará rozpisová nahrávka Vandy, před časem vydaná před Supraphonem) a pokud by se našel vhodný

inscenáční klíč, mohly by se tyto opery (a zejména Dimitrij) vřadit do českého repertoáru našich scén a rozhodným způsobem jej rozšířit. Ostatně díla dlouho prohlubována jako nehranitelná se dnes s úspěchem uvádějí a napok. Vzpomeňme na nedávno vlny zájmu o opery Donizettiho, Rossiniho, Massenetova a v úplně současnosti A. Zemlinského. Ten nové inscenáční pokusy mohou prokázat, zda tyto opery hrát nebo nehrát. Antonín Dvořák by si jistě tuto pozornost zasloužil!

Ale vraťme se k Jakobínovi! Když se Dvořák pustil do jeho komponování, nebyl na operním jevišti žádným nováčkem. Měl napsáno již šest oper: Alfarda, Keři a abyl (foto libreto zhudebněni dokonce dvakrát, protože první zhudebněni bylo neproveditelné), Tvrď palice, Vanda, Šelma sedlák a Dimitrij. Impuls ke kompozici Jakobína dala premiéra Tvrďých palic 2. října 1881, která byla velice úspěšná a Dvořák, který právě dokončoval velkou historickou operu Dimitrij, se ohlížel po dalším vhodném libretu. Požádal o ně své dva nejbližší libretisty — Josefa Slovka (autora textů k Tvrďím palicím) a Marii Cervinkovou-Riegrovou (autorku libreta k Dimitriji). Marie Cervinková s Dvořákem neměla vztah a na spolupráci s ním jí velice záleželo. Hned se pustila do psaní libreta, které dostalo předčasně název Příjezd panšava. Děj opery situuje autorka do malého českého městečka v r. 1758. S libretem byla honová v březnu 1883 a zadala je do součtění, která byla vypsaná k znovuovetření Národního divadla po požáru. Dostala hodně uznání, když získala z cen nebyla udělena. Cenzura libreta je velice složité, Cervinková vytvořila celou řadu pracovních verzí, než dospěla k té definitivní. K stálo dokonalejšímu tvaru libreta jí našel její otec, tehdy významný český politik F. L. Rieger. Dvořák ovšem v době, kdy libreto bylo hotovo, byl zaujat svými cestami do Anglie a řadou velkých kompozic (mj. dvou rozemřných vokálních skladeb Světla Ludmila a Svatoňbůňské). První notový k Jakobínovi našel datum 1887. Dvořákovo libreto Marie Cervinkové nebylo mezuapomněto. Při jeho čtení si jistě vybavoval své dějství, kdy sám chodil hrát na klavír i k muzice v Nelahozovci a jejím okolí, např. do Veltřovic, kde byl učitelem a regenschorim Štěpán Benda, vzpomínal na svého zmloučného učitele Antonína Liebmanna, jemuž se postava učitele z Jakobína příliš podobá. Antonín Liebmanna měl také dceru Terinku, se kterou Dvořák dokonce zpíval dueta na káru. Toto všechno jistě nebyla náhodná shoda. Dvořák jistě

o takové pojmenování osob v operě Cervinkovou nebo Dvořák jistě muselo také za působit vyznání Julie a Bohuše z lasky k hubě a zpěvu z druhého dějství. Víšec prostředím malého českého městečka se svým postavami (vedle učitele Benda a jeho dcery Terinky ještě myslivecký mládenec Jiří, milující Terinku a naučovaný purkrabí Filip) a s poněkud idealizovanou šlechtou, představenou především krásnou postavou hraběte Viléma z Harasova, skýtalo mnoho podnětů k bytostným postavám Dvořákovy byl nejlíbejší bezsporný učitel Benda, o čemž svědčí nejen jeho hudební vytkování, ale i Dvořákova slova, která napsal Ladislavu Dolanskému: „Je tam učitel vesnický, to vám je figura k zbláznění!“ Navíc Benda vlastně dopomáží ke kladešnému rozuzlení děje, když ve druhém dějství se ujme Julie a Bohuše a ve třetím dějství dovede Julii na zámek a s ní v rozhovoru s hrabětem ožví vzpomínky na jeho syna.

Práce na operě postoupala neobyčejně rychle, první znění vzniklo od 10 listopadu 1887 do 18. listopadu roku následujícího.

Premiéra opery se konala pak v Národním divadle v Praze 12. února 1885 pod taktovkou Adolfa Čecha a v režii Josefa Smahy. Opera byla přijata vřelě obdivována a hned se začala hrát v nejrůznějších českých operách. Část kritiky poukazovala na některé slabiny Jakobína, zejména ve staré třetího dějství, rozehrávce se Dvořák operu přepracoval. Světla záměrem ovšem musel odložit, protože v r. 1892 odešel do New Yorku, kde působil jako ředitel Národní konzervatoře hudby. První divky nad úpravami opery probouřili se svou libretistkou o předzhlínkách r. 1894, které trávili v Čechách. Do vlastni práce se pustil až v r. 1897, dva roky poté, co se definitivně vrátil zpět do vlasti. Nejprve začal s přepracováním třetího dějství, potom provedl druhé změny v dějství prvním a zákeřně přepracoval dějství druhé (odtud např. vypustil scénu Benda s hrabětem Vilémem, Terince napsal arii „Na podzim v ořeš“ na text F. L. Riegera, neboť v té době byla již libretistka opery mrtva a nové znění dostal i známý duet Julie a Bohuše „My cizinci jsme bloudili“, ke kterému našel Dvořák po svém dlouhém pobytu v Americe libuši a niternější vztah). Druhou verzí — definitivní — dokončil Dvořák 7. prosince 1897. Ta pak zazněla poprvé 19. června 1898 v Národním divadle.

Dvořákovo Jakobín je opera úsměvná, idylická, s řadou nesnadně písňových scén. Vyznamná místo v operě má píseň, která Dvořák udělá jako jeho ústřední prvku. Tak hned v úvodu prvního dějství slyšíme píseň lidu z kostela, která nám naznačuje atmosféru nešťastného dopoledne na malém městečku, pak zazní posměšná píseň Jiřího se sborem zpívající purkrabim, v druhém dějství zpívá Terinka píseň „Na podzim v ořeš“ a konečně ve třetím dějství zpívá Julie ukolébavku „Synáčku, máj květe“, kterou dojmě starého hraběte tak, že mu potom může odhalit zlé Adolfově intriky. Nebudeme zde operu podobně rozebírat, je v ní mnoho krásných, typicky českých a dvořákovských míst a možná v ní ani humor (např. ve druhém dějství Dvořák při zhudebnění věty purkrabim „Zapřívám tenora“ nechá basistu zastopití doh až k volánímu asi).

Dvořák sám Jakobína komponoval „k své radosti a k vlastním potřebám“ a po jeho dokončení napsal svému příteli Aloisovi Štěpánovi: „Myslím, že tenkrát pochybovali o mém dramatickém nadání budou spokojeni, ne-li překvapeni. Myslím, že Jakobín bude první mezi mymi operami.“

AmP, fond Sbirka divadelních plakátů plzeňských, KB 6785, 19. 4. 1986

My cizinou jsme bloudili

zpívá Bohuš na začátku duetu s Julíí ve 2. dějství Dvořákova *Jakobína* a vzpomíná, jak se svou ženou Julíí se jim v cizině stýskalo po vlasti a jak „jen ve zpěvu svou našli úlevu“. S obojím se Antonín Dvořák mohl ztotožnit, neboť od r. 1892 žil tři roky v Americe, kde působil jako ředitel konzervatoře v New Yorku. O jeho nezměrném stesku po domově svědčí kromě jeho korespondence především skladby, které v Americe zkomponoval, zejména jeho poslední symfonie, smyčcový kvartet „Americký“, Biblické písně, Humoresky a violoncellový koncert s vroucí volnou větou. Pro Dvořáka byla v Americe hudba jeho utěšitelkou.

Opera *Jakobín* měla premiéru v Národním divadle 12. února 1889 pod taktovkou Adolfa Čecha a v režii Josefa Šmahy. Dvořák měl před *Jakobínem* napsáno již šest oper: *Alfréda, Krále a uhlíře* (toho zkomponoval dokonce dvakrát na stejné libreto, protože první verze se zdála být neproveditelná), *Tvrdé palice*, *Vandu*, *Šelmu sedláka* a *Dimitrije*. Impuls ke kompozici *Jakobína* dala premiéra *Tvrдых palic* 2. října 1881, která byla velice úspěšná a Dvořák, který právě dokončoval velkou historickou operu *Dimitrij*, se ohlížel po dalším vhodném libretu. Požádal o ně své dva nejspěšnější libretisty - Josefa Štolbu (autora libreta k *Tvrдых palicím*) a Marii Červinkovou-Riegrovou (autorku libreta k *Dimitriji*). Marie Červinková si Dvořáka nesmírně vážila a na spolupráci s ním jí nesmírně záleželo. Hned se pustila do psaní libreta, které dostalo předběžný název *Příjezd pánstva*. Děj opery autorka situovala do malého českého městečka v r. 1793. S libretem byla hotova v březnu 1883 a zadala je do soutěže, která byla vypsána k zno-

vuotevení Národního divadla po požáru. Dostala čestné uznání, když žádná z cen nebyla udělena. Červinková vytvořila celou řadu pracovních verzí, než dospěla k té definitivní. Dvořák ovšem v době, kdy libreto bylo hotovo, byl zaujat svými cestami do Anglie a řadou velkých kompozic (mj. dvou rozměrných vokálních skladeb *Svatá Ludmila* a *Svatební košile*).

První motivy k *Jakobínu* mají datum 1887. Dvořáka libreto nemohlo nezaujmut. Při jeho čtení si jistě evokoval své dětství, kdy sám chodil hrát na kůr i k muzice v Nelahozevsi a jejím okolí, např. do Veltrus, kde byl učitelem a regenschorim Štěpán Benda, vzpomínal na svého zlonického učitele Antonína Liehmana, jemuž se postava učitele z *Jakobína* příliš podobá. Antonín Liehmann měl také dceru Terinku, s níž Dvořák dokonce zpíval dueta na kůru. Toto všechno jistě nebyla náhodná shoda, Dvořák určitě o takové pojmenování osob v opěře Červinkovou požádal. Na Dvořáka jistě muselo také zapůsobit vyznání Julie a Bohuše z lásky k hudbě a zpěvu z druhého dějství. Vůbec prostředí malého českého městečka se svými postavami (vedle učitele Bendi a jeho dcery Terinky ještě myslivecký mládenec Jiří, milující Terinku a nafoukaný hraběcí purkrabí Filip) a s poněkud idealizovanou šlechtou, představovanou především krásnou postavou hraběte Viléma z Harasova, skýtalo mnoho podnětů skladateli tak bytostně českému, jakým byl právě Dvořák. Ze všech postav Dvořákovi byl nejbližší bezesporu učitel Benda, o čemž svědčí nejen jeho hudební vykreslení, ale i Dvořákova slova, která napsal Ladislavu Dolanskému: „Je tam učitel vesnický, to vám je figura k zbláznění!“ Navíc Benda vlastně dopomůže ke kladnému rozuzlení děje, když ve druhém dějství se ujme Julie a Bohuše a ve třetím dějství dovede Julii na

zámek a sám v rozhovoru s hrabětem ožví vzpomínky na jeho syna.

Práce na opeře postupovala neobyčejně rychle, první znění vzniklo od 10. listopadu 1887 do 18. listopadu roku následujícího.

V úvodu tohoto článku zmíněný duet „My cizinou jsme bloudili“ ovšem při premiéře v r. 1889 nezněl v dnes známé podobě. Je až z přepracovaného znění opery, ke kterému se Dvořák odhodlal na základě některých kritických hlasů, které se ozvaly po premiéře. O přepracování Jakobína Dvořák uvažoval již v r. 1894, do práce se však pustil až dva roky po definitivním návratu do vlasti z Ameriky v r. 1897. Nejprve začal s přepracováním třetího dějství, potom provedl drobné změny v dějství prvním a částečně přepracoval dějství druhé, kde vypustil scénu Bendi a hraběte, Terince připsal árii „Na podzim v ořeš“ (na text F. L. Riegra, otce libretistky, která byla již v té době mrtva) a nové znění dostal i známý duet Julie a Bohuše „My cizinou jsme bloudili“, ke kterému našel Dvořák po svém pobytu v Americe hlubší a niternější vztah. Druhou, definitivní verzi Dvořák dokončil 7. prosince 1897. Ta pak zazněla poprvé 19. června 1898 v Národním divadle.

Dvořákův Jakobín je opera úsměvná, idylická, s řadou nesmírně působivých scén. Významné místo má v opeře píseň, které Dvořák užívá jako dějové hybného prvku. Tak hned v úvodu prvního dějství slyšíme píseň lidu z kostela, která nám navozuje atmosféru nedělního dopoledne na malém městečku, pak zazní posměšná píseň Jiřího se sborem zpívaná purkrabímu, v druhém dějství zpívá Terinka píseň „Na podzim v ořeš“ a konečně ve třetím dějství zpívá Julie ukolébavku „Synáčku, můj květe“, kterou dojde starého hraběte tak, že mu potom může odhalit zlé Adolfovy intriky. Nebudeme zde operu podrobně

rozebírat. Je v ní mnoho krásných, typicky českých a dvořákovských míst a nechybí v ní ani humor (např. ve druhém dějství Dvořák při zhudebnění purkrabího věty „Zapívám tenora“ nechá basistu sestoupit dolů až k velkému as).

Dvořák sám Jakobína komponoval „k své radosti a k vlastnímu potěšení“ a po jeho dokončení napsal svému příteli Aloisu Göbloví: „Myslím, že tentokrát pochybovači o mém dramatickém nadání budou spokojeni, ne-li překvapeni. Myslím, že Jakobín bude první mezi mými operami.“

Skladatel se nemýlil, ovšem o prvenství Jakobína soupeř s Čertem a Káčou a zejména s Rusalkou, která patří k nejoblíbenějším českým operám a s radostí konstatujeme, že v poslední době se Rusalka stále častěji objevuje na repertoáru zahraničních operních scén. Snad probudí větší zájem i o ostatní, neprávem přehlížené Dvořákovy operní tvorby.

Zbyněk Brabec

JAKOBÍN

Děj Dvořákovy opery se odehrává „ve venkovském městě v Čechách za doby revoluce francouzské roku 1793“.

Pravda, samotný děj této nesmírně půvabné Dvořákovy opery se s historickými událostmi, které v první polovině devadesátých let 18. stol. otřásaly Evropou a bořily řád, jenž se zdál být věčný, střetává vlastně jen letmo. Purkrabí v prvním jednání charakterizuje chování zmizelého syna hraběte Viléma slovy: „Vzděl k zoufalství svých rodičů se přidal k spolku buřičů, k té rotě divé, nevázané, co hrůzy páše neslychané, on s nimi, panské krve syn, je zlosyn,

Divadlo J. K. Tyla v Plzni

Antonín Dvořák
JAKOBÍN

Opera o třech dějstvích na libreto Marie Červinkové-Riegrové

Dirigenti / Josef Chaloupka František Drs	Asistent režie / Petr Klotz
Režisér / Mojmír Weimann	Pohybová spolupráce / Jiří Hoščálek
Scéna / Josef Vališ j. h.	Hudební příprava / Natalija Bulaševičová
Kostýmy / Tomáš Kypča j. h.	Marcela Drofová
Sbormistr / Bedřich Macenauer	Ivana Jančíková

Hrabě Vilém z Harasova / Milan Bürger	Rafael Kublík a
Bohuš z Harasova, jeho syn / Zdeněk Hlávka	Daňbor Tolaš
Adolf z Harasova, jeho synovec / Erik Bezdiček	Zdeněk Hlávka
Julie, Bohušova žena / Iva Malinová	Lilka Rožáková
Filip, hraběcí purkrabí / Tomáš Bartůněk	Karel Křeměník
Jiří, myslivecký mládenec / Zbyněk Brabec	Petr Štrnád
Benda, učitel a regenschori / Alfréd Hampel j. h.	Miloš Ježíš
Terinka, jeho dcera / Marcela Hrdinová	Karolina Hromádková
Lotinka, klíčnice na zámku / Eva Klečková	Lenka Martanová
	Jaroslava Zamrazilová

Sbor opery DJKT Orchestr opery DJKT Koncertní máti / Jiří Pánek, Milada Krausová Spoluúčinkuje Plzeňský dětský sbor (sbormistr Hana Friedlrichová) Inspektor / František Švejda Napověda / Hana Urbanová	Světelná inspicie / Danuta Knížetová Vedoucí výroby / Jaroslav Müller Hlavní mistr / Vladimír Kašpar Jevištní mistr / Othor Nejedlý Mistr zvuku / Josef Schindbek Světla / František Koubek
---	--

Premiéra 21. října 1995 ve Velkém divadle   První premiéra souboru opery v sezoně 1995/96

Veškerá práva tohoto díla zastupuje DIT JA Praha
Program připravil dramaturg opery Zbyněk Brabec.
Křeslo zhotovila umělkyně Jaro Štěpánová
Vydavatel NAVA TISK, spol. s r.o., tel: 019/22 32 31

buřič, Jakobín!" Ve třetím dějství Julie, ospravedlňující před hrabětem jednání jeho syna, mu praví: „Vždyť sám byl stíhán těmi zlosyny, zde důkaz. Z Paříže girondini k smrti odsouzeni, jména těch, kdo budou popraveni.“

Nebude na škodu si alespoň letmo připomenout historické pozadí děje opery a pojmy, s nimiž se v díle operuje a dotknout se i skutečného významu slova, jež se stalo titulem opery. V roce 1793 se revoluce, jež začala 14. července 1789 dobytím věznice Bastily (dodnes je tento den slaven jako státní svátek Francie), dostala do jednoho ze svých kulminačních bodů. Na jedné straně byla definitivně svržena monarchie a zvítězila republika, na straně druhé ovšem byla republika obklíčena nepřátelskými armádami, jež ve snaze zabránit šíření revolučních myšlenek úporně bránily starý pořádek. V této situaci došlo k tomu, čemu se populárně říká, že „revoluce požírá své děti“. Dochází k masovým popravám, původní spojení a spolubojovníci se dostávají na opačné strany bariády a velice krvavým způsobem mezi sebou účtují. Vrcholův konflikt mezi dvěma skupinami revolucionářů - mezi jakobíny a girondíny.

Jakobíni byli původně vcelku nevinným diskusním klubem poslanců za Bretaň, jež vznikl v roce 1789 ve Versailles a jmenoval se Société des Amis de la Constitution neboli český Společnost přátel ústavy a poněvadž se scházeli v bývalém dominikánském klášteře sv. Jakuba, začalo se jim říkat Jakobíni. Původně šlo o společnost dosti široce nasměrovaného názorového zaměření, v níž vedle sebe zasedali umírnění liberálové vedle radikálních anarchistů. Postupem času ovšem začali zcela jednoznačně převažovat političtí radikálové v čele s ambiciózním advokátem z Arrasu Maximilianem Robespierrem a jakobínský klub, jehož pobočky za-

čaly vznikat po celé Francii a roku 1793 dosáhly téměř půl milionů členů, se stal reprezentantem těch nejradikálnějších snah, které nakonec vedly k rozpoutání masového teroru v Paříži i ve venkovských městech. Prosluly zejména krvavé řeže v Lyonu a v Nantes, kde docházelo k masovému vraždění obyvatelstva, např. na lodích, kde byly oběti masově házeny do řeky a topeny.

Girondini (jejichž jméno pochází od departementu Gironde v západní Francii) nebo také Brissotini (dle jednoho ze svých vůdců Jacquese-Pierra Brissota), reprezentovali jak v politickém, tak v ekonomickém smyslu slova liberální složku vítězných revolucionářů. V osudném roce 1793 se ovšem díky objektivnímu dějinnému vývoji stále více dostávali pod kola revoluční káry, jež se zběsile řtila kupředu. V procesu proti králi Ludvíku XVI., jež se konal na přelomu let 1792/93 mnozí hlasovali pro králův život, což posléze uspíšilo jejich vlastní smrt. 2. června 1793 byla většina girondinských vůdců zatčena, někteří se zachránili útekem (to se týká i titulního hrdiny naší opery, jemuž libretistka této opery Marie Červinková-Riegrová připravila tento osud). Jednadvaacet girondinských předáků bylo 24. října 1794 odsouzeno revolučním tribunálem k smrti a 31. října téhož roku padly jejich hlavy pod gilotinou.

Lidstvu zanechali jakobíni odkaz jedné z krvavých diktatur, jež na základě těch nejušlechtilějších teorií dospěla k masovému prolévání krve, české hudbě zanechalo toto jméno titul jedné z nejkrásnějších a nejpůvabnějších oper v naší operní tradici. Těšme se z kouzelné Dvořákovy hudby, ale připomeňme si občas, co vlastně slovo JAKOBÍN znamená. Rozhodně to neuškodí.

Mojmír Weimann

OBSAH OPERY

1. dějství

Děj opery se odehrává v době Velké francouzské revoluce. Do malého městečka v Čechách se vrací z ciziny Bohuš se svou ženou Julií. Je to syn držitele zdejšího panství hraběte Viléma z Harasova, s nímž se před lety pro své názory rozešel a odešel do Francie. Na náměstí žertují hoši s děvčaty, přichází také učitel Benda se svou dcerou Terinkou, které se dvoří purkrabí Filip. To podníti zářlivost Terinčina milého Jiřího, který zazpívá purkrabímu posměšnou písničku. Ten pak hrozí Jiřímu „bílým vojenským kabátem“. Spor zážehná přicházející Bohuš s Julií, kteří se ptají po hraběti. Jsou purkrabímu hned podezřelí, zvlášť když se od nich dozví, že přicházejí z Francie, neboť tam odešel také nezdravý syn hraběte a dal se k spolku buřičů - k jakobínům. Zcela neohlášen přijíždí sám hrabě Vilém se svým synovcem Adolfem, kterého ustanovil svým dědicem.

2. dějství

Ve škole zkouší učitel Benda svou serenádu, kterou složil panstvu na uvítanou. K Bendovi přicházejí Bohuš s Julií a žádají učitele o útulek. Benda nejprve odmítá ubytovat u sebe domnělé jakobíny, ale z jejich vyprávění pozná, že to nejsou špatní lidé a slíbí jim, že mohou u něho zůstat. Opět přichází za Terinkou dotěrný purkrabí a dostává se do sporu s Jiřím. Do školy přichází také Adolf, který hledá purkrabího, aby mu dal příkaz k zatčení neznámého muže, v němž poznává svého bratrance Bohuše, který by mohl ohrozit jeho slíbené dědictví. V tom se sám Bohuš objeví a Adolf jej dává jako nebezpečného buřice odvést do zámeckého vězení.

3. dějství

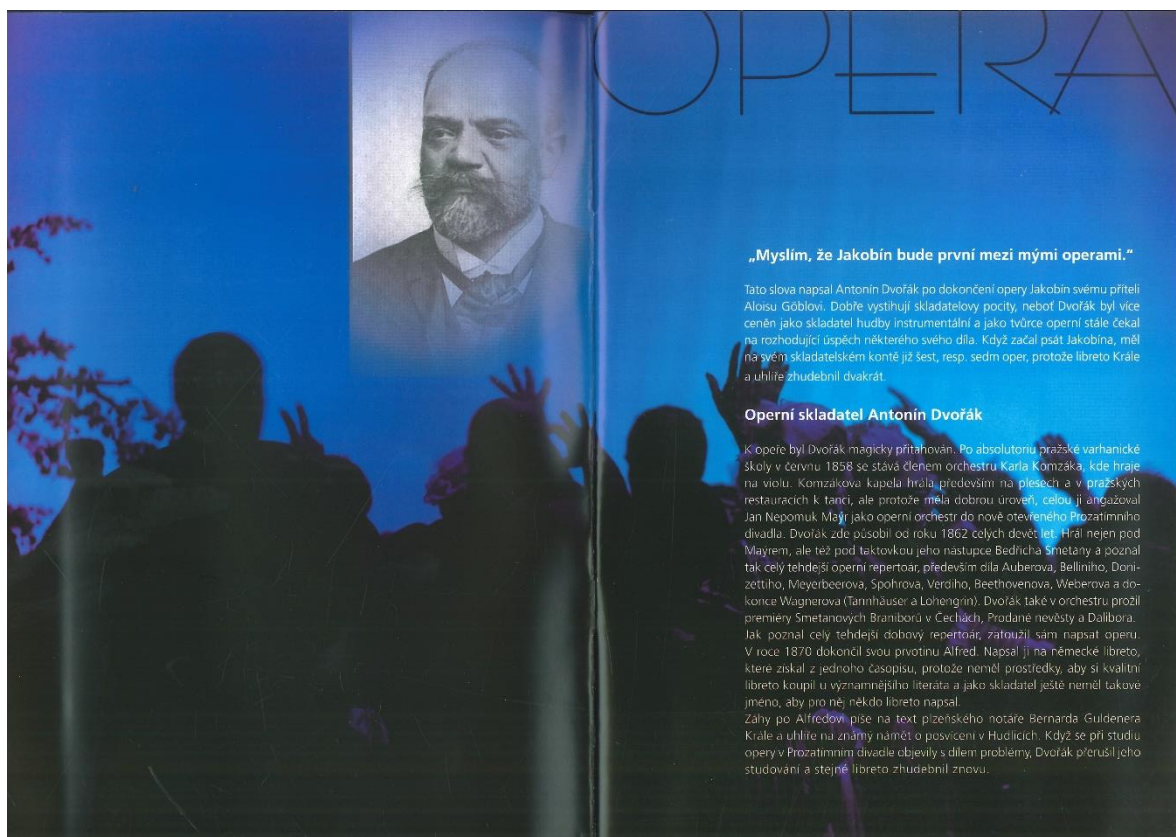
Jiří se marně snaží na zámku dostat k hraběti, aby mu odhalil Adolfovy intriky. Přichází Benda s Julií. Nejdříve Benda v rozhovoru s hrabětem vzpomíná na jeho syna, o kterém však hrabě nechce ani slyšet. Až Julií se podaří starého hraběte obměkčit. Nejdříve ukryta zazpívá starou ukolébavku Bohušovy matky a potom sama podává hraběti důkazy o Bohušově nevině a prosí hraběte, aby jej sám vyslyšel. Při zámecké večerní slavnosti se hrabě se svým synem usmíří a radostným zpěvem opera končí.

NAUČILI JSME ZEMI SPORIT

Česká spořitelna byla prvním českým finančním ústavem, který nabízel možnost spoření nejširším vrstvám. Dnes jako univerzální banka poskytujeme celou škálu moderních bankovních služeb nejen pro obyvatelstvo, ale i pro města a obce, podniky, domácí a zahraniční kapitál. Vždy bylo našim zájmem co nejlépe vyhovět každému z Vás, ale i účinně podpořit zájmy obecné. Máme stejný cíl již 170 let.

170 LET

ČESKÁ SPOŘITELNA a.s.
BANKA PRO ŽIVOT

AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, KB 6803, 30. 10. 2010 a, b

OPERA

Jakobín

Druhá verze měla premiéru v Prozatímním divadle 24. listopadu 1874. Na genezi této opery vidíme Dvořákovu touhu komponovat operu a zároveň malou schopnost posoudit nosnost dramatického textu. Dvořák skutečně nebyl takovým bytostným dramatikem jako např. Smetana, v jehož operách se nemusí (nesmí) skrývat jediná nota, přičemž každá Dvořáková opera se hraje se škrtý nebo dokonce v dramaturgických úpravách.

Po Králi a uhlíři vznikla jednoaktovka Tvrdé palice, problematičká Vanda na námět z polské prehistorie a komická opera Selma sedlák. K otevření Národního divadla Dvořák pře velkou operu z ruských dějin Dimitrij (existuje také v několika verzích, nejčastěji se ale hraje v Kovařovicově redakci). Při práci na této opeře se poprvé setkal s libretistkou Marií Cervinkovou-Riegrovou, která převyšovala úroveň dosavadních Dvořákových libretistů. Dimitrij zazněl poprvé 8. října 1882 v Novém českém divadle v Praze. Druhá verze měla premiéru 7. listopadu 1894 v Národním divadle. Je to nedoceněná opera, velice náročná na provedení. Po Dimitriji dostal Dvořák od své libretistky Cervinkové-Riegrové již libreto k opeře Jakobín, na které pracoval v letech 1887/1888. V té době již najdeme v seznamu jeho děl Stabat Mater, Svatební košile, Svatou Ludmilu, sedm symfonií, houslový i klavírní koncert, slavné Slovanské tance a řadu komorních skladeb včetně písní, z nichž píseň Když mne stará matka z cyklu Cigánské melodie získala nesmírnou popularitu.

Není tedy divu, že si Dvořák od Jakobína hodně sliboval a usiloval napsat jevíštní dílo, které by mělo srovnatelný úspěch s výše jmenovanými skladbami. S Jakobínem se skutečně úspěch dostavil. Spolu s následujícími operními pohádkami Čert a Káča a Rusalka patří k nejhranějším Dvořákovým operám.

Řadu skladatelových oper uzavírá Armida na libreto Jaroslava Vrchlického na námět v opeře již mnohokrát zpracovaný (Gluck, Haydn, Rossini). Tento Dvořákův operní epilog stále čeka na své objevení a patřičné zhodnocení.

Může k tomu pomoci v současné době nebyvalý zájem o Rusalku, kterou v této sezóně připravují operní scény v Nancy, Mnichově, Vídní (Volskoper), Dortmundu, Detmoldu, Drážďanech, Berlíně (Komická opera), Kielu a Bonnu, přičemž se hraje i v Lodži a v Denveru.

Impulsem k napsání Jakobína byla úspěšná premiéra opery Tvrdé palice 2. října 1881 a Dvořák, který právě dokončoval operu na námět z ruských dějin Dimitrij, se začal ohlížet po novém operním libretu. Marie Cervinková-Riegrová, již na spolupráci s významným českým skladatelem nesmírně záleželo, načrtla libreto, které dostalo předběžný název Příjezd pánstva. Děj této opery situovala do malého českého městečka v roce 1793. S libretrem byla hotova v březnu 1883 a zadala je do souložce, která byla vypsaná k znovuvyvěšení Národního divadla po požáru. Byla odměněna čestným uznáním, když žádná z cen nebyla udělena. Vytvořila několik pracovních verzí, než dospěla k té definitivní.

Dvořáka libreto k Jakobínu nemohlo nezaujmout. Při jeho čtení si jistě evokoval své dětství, kdy sám chodil hrát na kůru i k muzice v Nelahozevsi a jejím okolí, např. do Veltrus, kde byl učitelem a regenschorim Štěpán Benda. Jistě vzpomínal na svého zlonického učitele Antonína Liehmanna, jemuž se postava učitele Bendy tolik podobá. Antonín Liehmann měl také dceru Terinku, s níž Dvořák dokonce zpíval dueta na kůru. Toto všechno jistě nebyla náhodná shoda, Dvořák určitě o takové pojmenování osob v opeře Cervinkovou požádal. Vůbec celé prostředí malého českého městečka s jeho rázovitými postavami, což byli vedle učitele Bendy a jeho dcery Terinky ještě myslivecký mládenec Jiří a nařoukaný hraběcí purkrabí Filip, a s poněkud ideálovou slechtou, představovanou zejména postavou hraběte Viléma z Harasova, skýtalo mnoho podnětů skladateli tak bytostně českému, jakým Antonín Dvořák právě byl. Ze všech postav byl Dvořákově bezesporu nejbližší učitel Benda, o čemž svědčí nejen hudební vykreslení této postavy, ale i Dvořáková slova, napsaná Ladislavu Dolanskému: „Je tam učitel vesnický, to vám je figura k zbláznění!“ Navíc Benda dopomůže ke kláděmu rozuzlení děje, když se ve druhém dějství ujme Julie a Bohuše a ve třetím dějství dovede Julie na zámek a sám pak v rozhovoru s hrabětem ožví vzpomínky na jeho syna.

První motivy k Jakobínu mají datum 1887. Práce na opeře postupovala neobyčejně rychle. První znění opery vzniklo od 10. listopadu 1887 do 18. listopadu roku následujícího. Opera měla premiéru v Národním divadle v Praze 12. února 1889 pod taktovkou skvělého dirigenta Adolfa Čecha.

OPERA

Při této premiéře ovšem nezazněl v dnešní podobě např. oblíbený duet Julie a Bohuše z 2. dějství „My cizinou jsme bloudili“, protože ten Dvořák dopsal až do přepracovaného znění opery, ke kterému se odhodlal na základě některých kritických hlasů, které se ozývaly po premiéře. O přepracování Jakobína uvažoval Dvořák již v r. 1894, do práce se však pustil až dva roky po svém definitivním návratu z Ameriky v roce 1897. Nejprve začal s přepracováním dějství třetího, potom provedl drobné změny v dějství prvním a částečně přepracoval dějství druhé, kde vypustil scénu Bendy a hraběte. Terince připsal árii „Na podzim v ořeši“, jejíž text napsal F. L. Rieger, otec libretistky, která již v této době nežila. Definitivní verze Jakobína měla premiéru 19. června 1898 v Národním divadle.

Dvořákův Jakobín je opera usměvlná, odycká, s řadou nesmírně půvabných scén. Významné místo má v opeře píseň, které Dvořák užívá jako dějově hybridního prvku. Tak hned v úvodu prvního dějství slyšíme píseň lidu z kostela „Své hlavy v prachu skláníme“, navozující atmosféru nedělního dopoledne na malém městečku. V prvním dějství zaznívá ještě posměšná písnička Jiřího se sborem zpívající purkrabím „Znáte toho pána, starého sršána“. V druhém dějství zpívá Terinka píseň „Na podzim v ořeši“ a konečně v dějství třetím dojde Julie svou ukolebávku „Synáčku, můj květe“ starého hraběte tak, že mu potom může odhalit zlé Adolfově intriky. V opeře má své místo i hudební humor, např. ve scéně v druhém dějství, kdy Dvořák nechá ve zhudebnění věty „Zazpívám tenora“ klesnout basistu až k hlubokému as.

Dvořák zkomponoval Jakobína, jak se sám vyjádřil, „k své radosti a k vlastním potěšení“. Každé uvedení této opery přináší především radost divákům, kteří Jakobína milují od jeho premiéry. V Plzni byl Jakobín poprvé uveden 19. ledna 1907 a od té doby nikdy na delší dobu nezmišl z operního repertoáru.

Historické pozadí opery

Jakobin se odehrává na malém městě v Čechách za doby Velké francouzské revoluce roku 1793. I když historické události nijak významně do děje opery nezasahují, rekněme si alespoň, kdo to byli jakobini. Velká francouzská revoluce začala 14. července 1789 dobytím věznice Bastilly. Definitivně byla svržena monarchie a zvládla republika, která ovšem byla obklíčena nepřátelskými armádami, které bránily šíření revolučních myšlenek. Docházelo k masovým popravám, původní spojenci a spolubojovníci se dostávají na opačné strany barikády a velice krvavým způsobem mezi sebou bojují. Vrcholí konflikt mezi dvěma skupinami revolucionářů – mezi jakobiny a girondiny.

Jakobini byli původně vcelku nevinným diskuzním klubem poslanců za Bretaň, jenž vznikl v roce 1789 ve Versailles a jmenoval se Société des Amis de la Constitution neboli český Společenství přátel ústavy. Protože se scházeli v bývalém dominikánském klášteře sv. Jakuba, začalo se jim říkat jakobini. V jejich čele později stanul ambiciózní Maximilian Robespierre a jakobinský klub, čítající roku 1793 téměř půl milionu členů, se stal reprezentantem těch nejradikálnějších snah, které vedly k rozpoutání masového teroru v Paříži i ve venkovských městech.

Odpůrci jakobinů se nazývali girondiny, jejichž jméno pochází od departementu Gironde v západní Francii, a představovali liberální složku vítězných revolucionářů. 2. června 1793 byla většina girondinských vůdců zatčena, někteří se zachránili útekem, jako např. hrdina naší opery. 21 girondinských předáků bylo 24. října 1794 odsouzeno revolučním tribunálem k smrti a 31. října téhož roku popraveno.

ZBYNĚK BRABEC

AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, KB 6803, 30. 10. 2010, e, f

JAKOBÍN

ANTONÍN DVORÁK

OPERA O TŘECH DĚJSTVÍCH
NA LIBRETO MARIE CERVINKOVÉ-RIEGRŮVÉ

Hudební nastudování a dirigent	Ivan Pařík
Režie	Magdalena Švecová
Scéna a kostýmy	Zuzana Přidalová
Dramaturgie	Zbyněk Brabec
Sbormistr	Zdeněk Vímř
Pohybová spolupráce	Zbyněk Šporc
Il. dirigent	Tomáš Brauner
Hudební příprava	Ivana Janečková, Martin Marek, Jiří Pešek, Hana Zemenová
Filmové dotázky	Martin Tichovský
Inspicjent	Milena Růžičková
Nápvěda	Josef Ulrych
Světelná inspicje	Ivana Janečková, Martin Marek

Asistent režie: Dominik Beneš

obsazení

Hrabě Vilém	Pavel Horáček, Pavel Vančura
Adolf, jeho synovec	Martin Matoušek, Dalibor Tolaš
Bohuš, jeho syn	Martin Bárta, Jiří Hájek
Julie, Bohušova žena	Ivana Šaková, Ivana Veberová
Filip, hraběcí purkrabí	Aleš Hendrych, Yevhen Shokalo
Benda, učitel a regenschori	Jan Ježek, Miroslav Kopp
Terinka, jeho dcera	Barbora Perná, Radka Sehnoutková
Jiří, myslivecký mládenec	Juraj Nociar, Miloslav Pellkán, Aleš Voráček
Lotinka, klíčnice	Valentina Chavdarova, Ivana Klimentová
Filmové role	
Hraběnka	Karolína Berková
Malý Bohuš	Matouš Capko
Hrabě	Jan Kořínek

Dětský sbor (sbormistryně Lucie Hofmanová a Alena Tupá)
Sbor opery DJKT, statba

Orchestr opery DJKT
Koncertní mistr Martin Kos, Michal Posobíl a Hana Vitková

Premiéra 30. října 2010 ve Velkém divadle
Druhá premiéra souboru opery v sezóně 2010/2011

Přestávka po prvním a druhém dějství

Světla / Jakub Šoup
Zvuk / Petr Šorč
Vedoucí mistr Velkého divadla / Jan Baxa
Vedoucí výroby dekorací / Luděk Hora
Vedoucí výroby kostýmů / Jan Pyjmeš

Technika Velkého divadla pod vedením Karla Devery

PLZEŇ
PLZEŇSKÝ KRAJ
DIVADLO J. K. TYLA / PLZEŇ

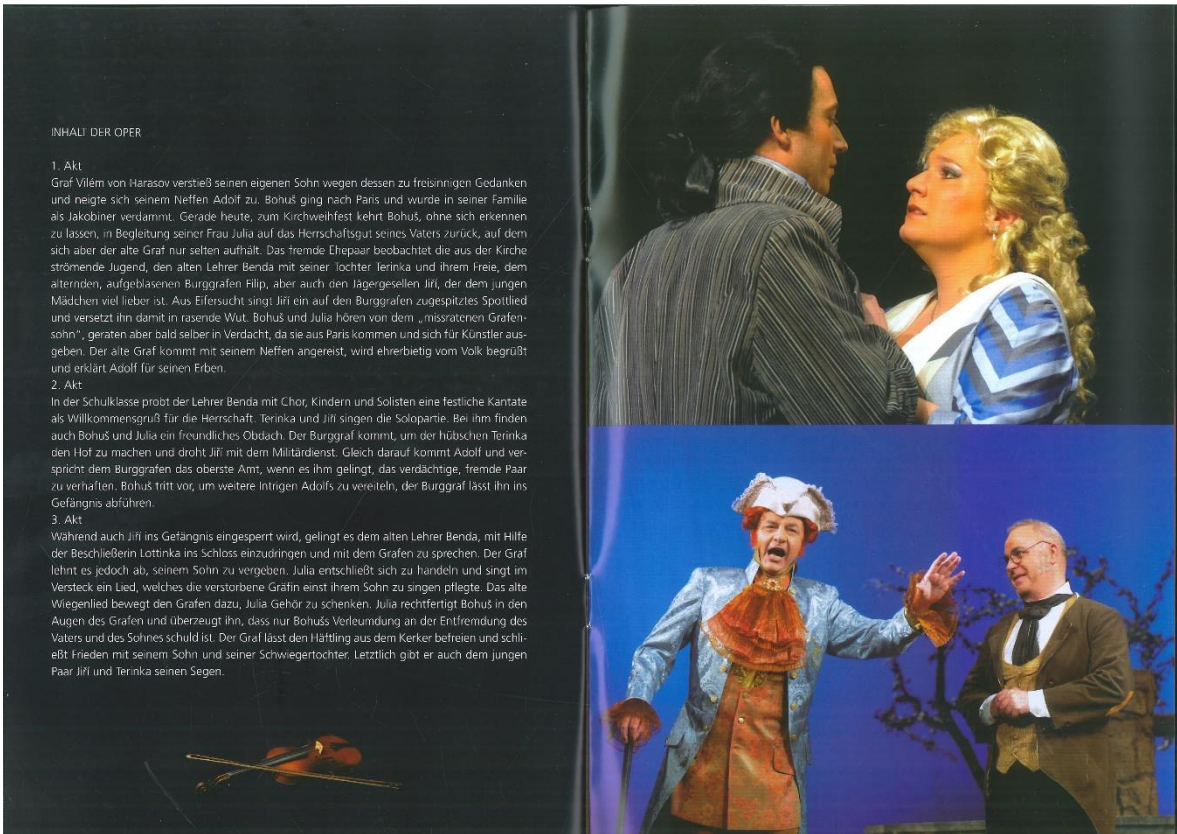
OBSAH OPERY

První dějství
Do malého městečka v Čechách se vrací z ciziny Bohuš se svou ženou Julií a svými dětmi. Je to syn držitele zdejšího panství hraběte Viléma z Harasova, s nímž se před lety pro své názory rozešel a odešel do Francie. Na náměstí žertují hoši s děvčaty, přichází také učitel Benda se svou dcerou Terinkou, které se dvoří purkrabí Filip. To podníti zářlivost Terinčina mileho Jiřího, který zapívá purkrabimu posměšnou písničku. Purkrabí pak hrozí Jiřímu "bílým kabiátem", neboli odvedením na vojnu. Spor zažehná přicházející Bohuš s Julií, kteří se ptají po hraběti. Jsou purkrabimu hned podezřelí, zvláště když se od nich dozví, že přicházejí z Francie, neboť tam odešel také nezdárný hraběcí syn a dal se k spolku buřčků – k jakobínům. Zcela nechlášen přijíždí sám hrabě Vilém se svým synovcem Adolfem, kterého prohlašuje svým dědicem.

Druhé dějství
Ve škole učitel Benda zkouší svou serenádu, napsanou panstevu na uvítanou. K Bendovi přicházejí Bohuš s Julií a žádají učitele o útulek. Benda nejprve odmítá u sebe ubytovat domnělé jakobíny, ale z jejich výpovědí poznává, že to nejsou špatní lidé a slíbí jim, že mohou u něho zůstat. Opět přichází za Terinkou dotěrný purkrabí a dostává se do sporu s Jiřím. Do školy přichází také Adolf, který hledá purkrabího, aby mu dal příkaz k zatčení neznámého muže, v němž poznává svého bratrance Bohuše, který by mohl ohrožit jemu slíbené dědictví. V tom se sám Bohuš objeví a Adolf jej dává jako nebezpečného buřče odvést do záměckého vězení.

Třetí dějství
Jiří se marně snaží dostat na zámek k hraběti, aby mu odhalil Adolfovy intriky. Přichází Benda s Julií. Nejdříve Benda v rozhovoru s hrabětem vzpomíná na jeho syna, o kterém však starý hrabě nechce ani slyšet. Až Julií se podaří hraběte oméklit. Nejprve ukrytá zapívá starou ukolébavku Bohušovy matky a potom sama podává hraběti důkazy o Bohušově nevině a prosí hraběte, aby jej sám vyslyšel. Při záměcké večerní slavnosti se hrabě se svým synem usmíří a radostným zpěvem opera končí.

AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, KB 6803, 30. 10. 2010, g, h

INHALT DER OPER

1. Akt

Graf Vilém von Harasov vertrieb seinen eigenen Sohn wegen dessen zu freisinnigen Gedanken und neigte sich seinem Neffen Adolf zu. Bohuš ging nach Paris und wurde in seiner Familie als Jakobiner verdammt. Gerade heute, zum Kirchweihfest kehrt Bohuš, ohne sich erkennen zu lassen, in Begleitung seiner Frau Julia auf das Herrschaftsgut seines Vaters zurück, auf dem sich aber der alte Graf nur selten aufhält. Das fremde Ehepaar beobachtet die aus der Kirche strömende Jugend, den alten Lehrer Benda mit seiner Tochter Terinka und ihrem treue, dem alternden, aufgeblasenen Burggrafen Filip, aber auch den Jägergesellen Jiří, der dem jungen Mädchen viel lieber ist. Aus Eifersucht singt Jiří ein auf den Burggrafen zugeschnittenes Spottlied und versetzt ihn damit in rasende Wut. Bohuš und Julia hören von dem „missratenen Grafensohn“, geraten aber bald selber in Verdacht, da sie aus Paris kommen und sich für Künstler ausgeben. Der alte Graf kommt mit seinem Neffen angereist, wird ehrerbietig vom Volk begrüßt und erklärt Adolf für seinen Erben.

2. Akt

In der Schulklasse probt der Lehrer Benda mit Chor, Kindern und Solisten eine festliche Kantate als Willkommensgruß für die Herrschaft. Terinka und Jiří singen die Solopartie. Bei ihm finden auch Bohuš und Julia ein freundliches Obdach. Der Burggraf kommt, um der hübschen Terinka den Hof zu machen und droht Jiří mit dem Militärdienst. Gleich darauf kommt Adolf und verspricht dem Burggrafen das oberste Amt, wenn es ihm gelingt, das verdächtige, fremde Paar zu verhaften. Bohuš tritt vor, um weitere Intrigen Adolfs zu vereiteln, der Burggraf lässt ihn ins Gefängnis abführen.

3. Akt

Während auch Jiří ins Gefängnis gesperrt wird, gelingt es dem alten Lehrer Benda, mit Hilfe der Beschleüßten Lottinka ins Schloss einzudringen und mit dem Grafen zu sprechen. Der Graf lehnt es jedoch ab, seinem Sohn zu vergeben. Julia entschließt sich zu handeln und singt im Versteck ein Lied, welches die verstorbene Gräfin einst ihrem Sohn zu singen pflegte. Das alte Wiegenlied bewegt den Grafen dazu, Julia Gehör zu schenken. Julia rechtfertigt Bohuš in den Augen des Grafen und überzeugt ihn, dass nur Bohušs Verleumdung an der Entremdung des Vaters und des Sohnes schuld ist. Der Graf lässt den Häftling aus dem Kerker befreien und schließt Frieden mit seinem Sohn und seiner Schwiegertochter. Letztlich gibt er auch dem jungen Paar Jiří und Terinka seinen Segen.

PŘEČTĚTE SI

Otakar Dvořák:
Můj otec Antonín Dvořák
Knihovna Jana Drdy 2004

Jiří Berkovec:
Život plný hudby
Academia 1996

POSLECHNĚTE SI

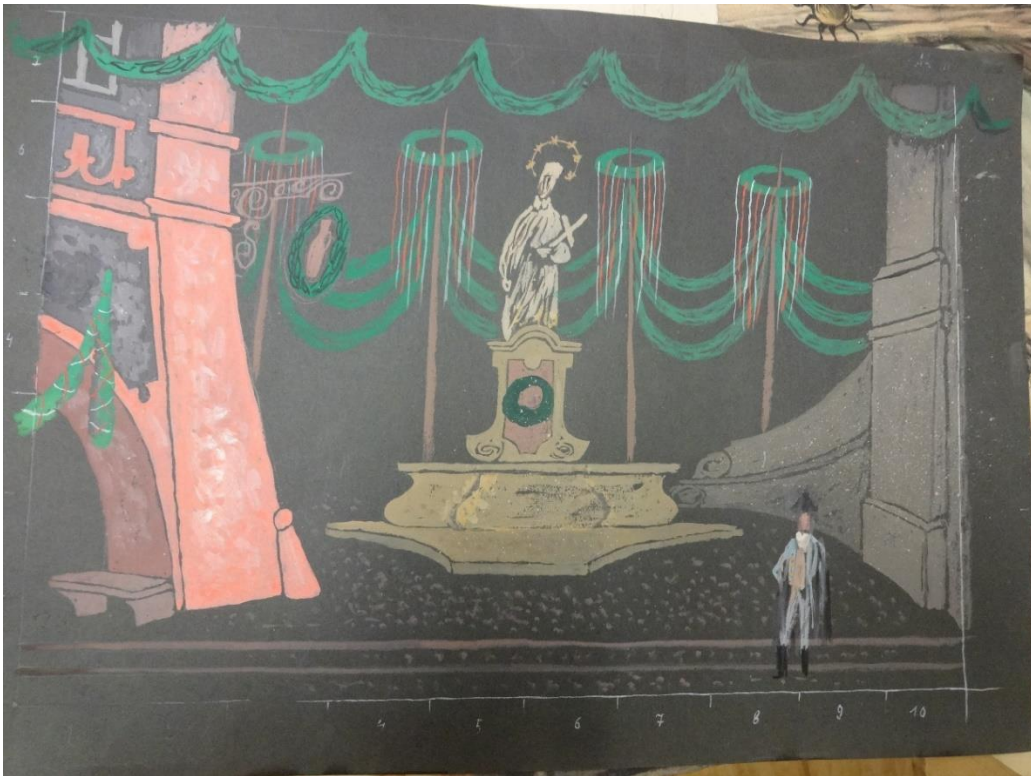
Antonín Dvořák: Jakobín
K. Průša, V. Zitek, R. Tuček, M. Machotková, B. Blachut,
K. Barman, D. Šounová, V. Příbyl
Státní filharmonie Brno – Jiří Pinkas
Supraphon 2 CD 11 2190-2

Antonín Dvořák: Jakobín
Ch. Stephinger, M. Bronikowski, M. Holland, A. Danková,
E. F. Lorenz, P. Mikuláš, L. Aghová, M. Lehotský
Symfonický orchestr západoněmeckého rozhlasu v Kolíně –
Gerd Albrecht
Cifra 3 CD C 641 043 F

Antonín Dvořák: Jakobín (průzez operou v němčině)
S. Nilsson, M. Ahlersmeyer, M. Teschemacher, R. Burg, H. Pflanzl,
L. Fehenberger, K. Wessely, E. Trötschel
Státní orchestr Drážďany – Karl Elmendorff
Profil Hänssler CD UPC 881488703153

AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, KB 6803, 30. 10. 2010, ch, i

03 Návrhy scény

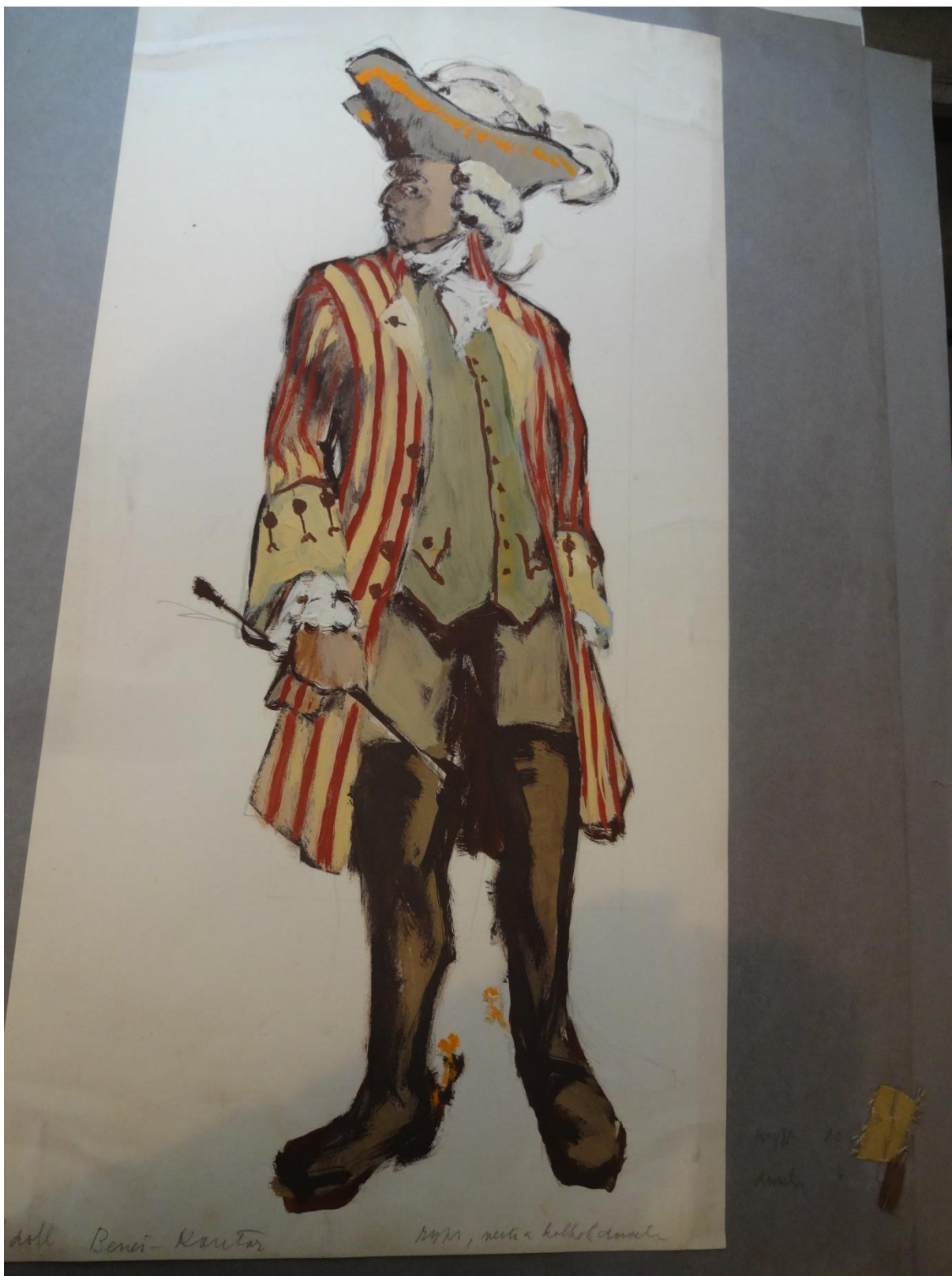

AmP, fond DJKT, Sbírka scénických a kostýmních návrhů, i. č. 37, sign. K 103, návrh scény *Jakobín*, s. d. (pravděpodobně scénický návrh Z. Tůmy pro premiéru v roce 1941)

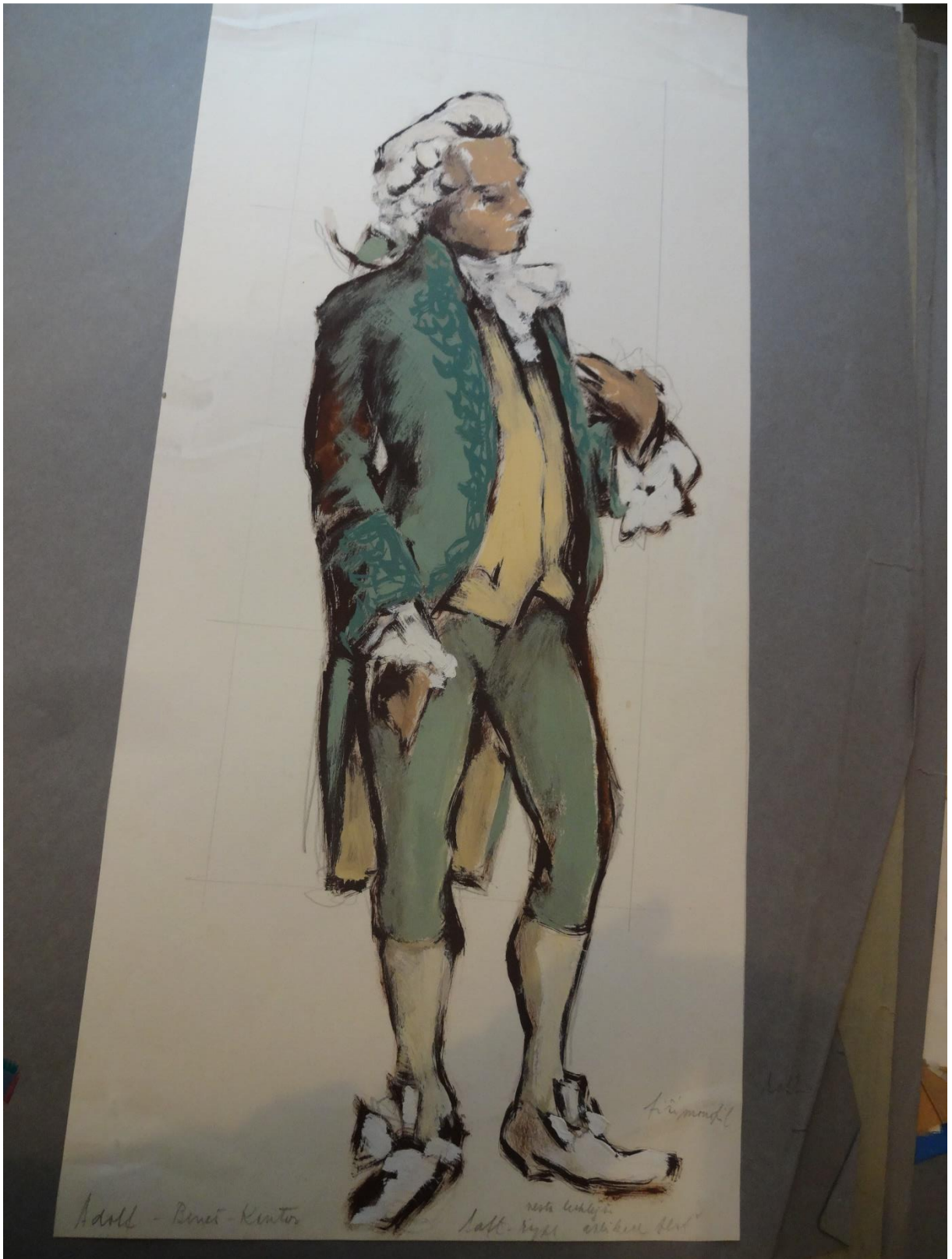

AmP, fond DJKT, Sbírka scénických a kostýmních návrhů, i. č. 36, sign. K 19, návrh scény *Jakobín*, II. jednání, výtvarník V. Heller, 1961

04 Návrhy kostýmů

AmP, fond DJKT, Sběrka scénických a kostýmních návrhů, i. č. 36, sign. K 19, Návrh kostýmů, 1961, Adolf 1

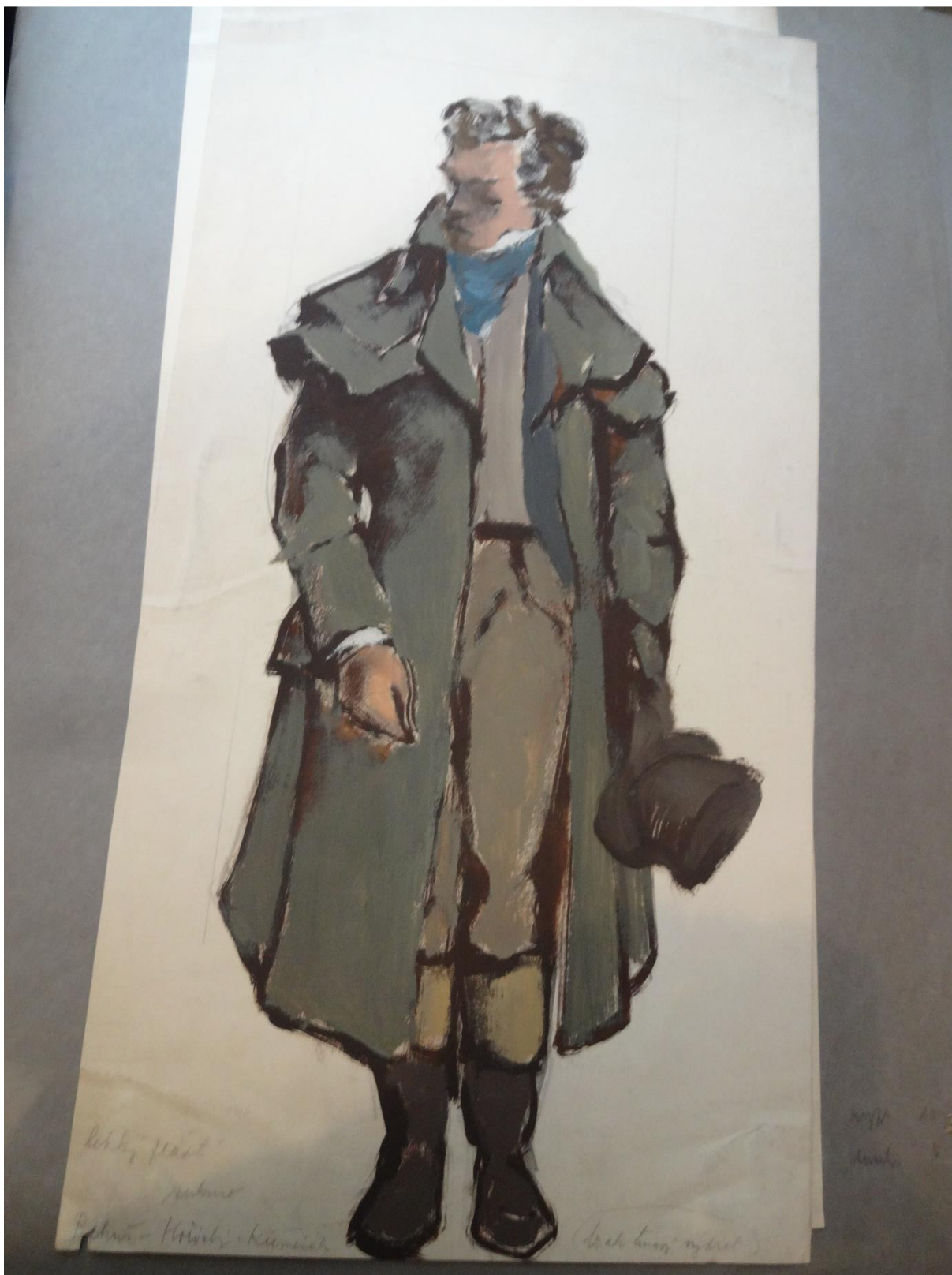

AmP, fond DJKT, Sbírnka scénických a kostýmních návrhů, i. č. 36, sign. K 19, Návrh kostýmů, 1961, Adolf 2

AmP, fond DJKT, Sběrka scénických a kostýmních návrhů, i. č. 36, sign. K 19, Návrh kostýmů, 1961, purkrabí

AmP, fond DJKT, Sběrka scénických a kostýmních návrhů, i. č. 36, sign. K 19, Návrh kostýmů, 1961, Bohuš

AmP, fond DJKT, Sběrka scénických a kostýmních návrhů, i. č. 36, sign. K 19, Návrh kostýmů, 1961, Julie

AmP, fond DJKT, Sběrka scénických a kostýmních návrhů, i. č. 36, sign. K 19, Návrh kostýmů, 1961, Benda

AmP, fond DJKT, Sbírnka scénických a kostýmních návrhů, i. č. 36, sign. K 19, Návrh kostýmů, 1961, Terinka

AmP, fond DJKT, Sběrka scénických a kostýmních návrhů, i. č. 36, sign. K 19, Návrh kostýmů, 1961, Jiří

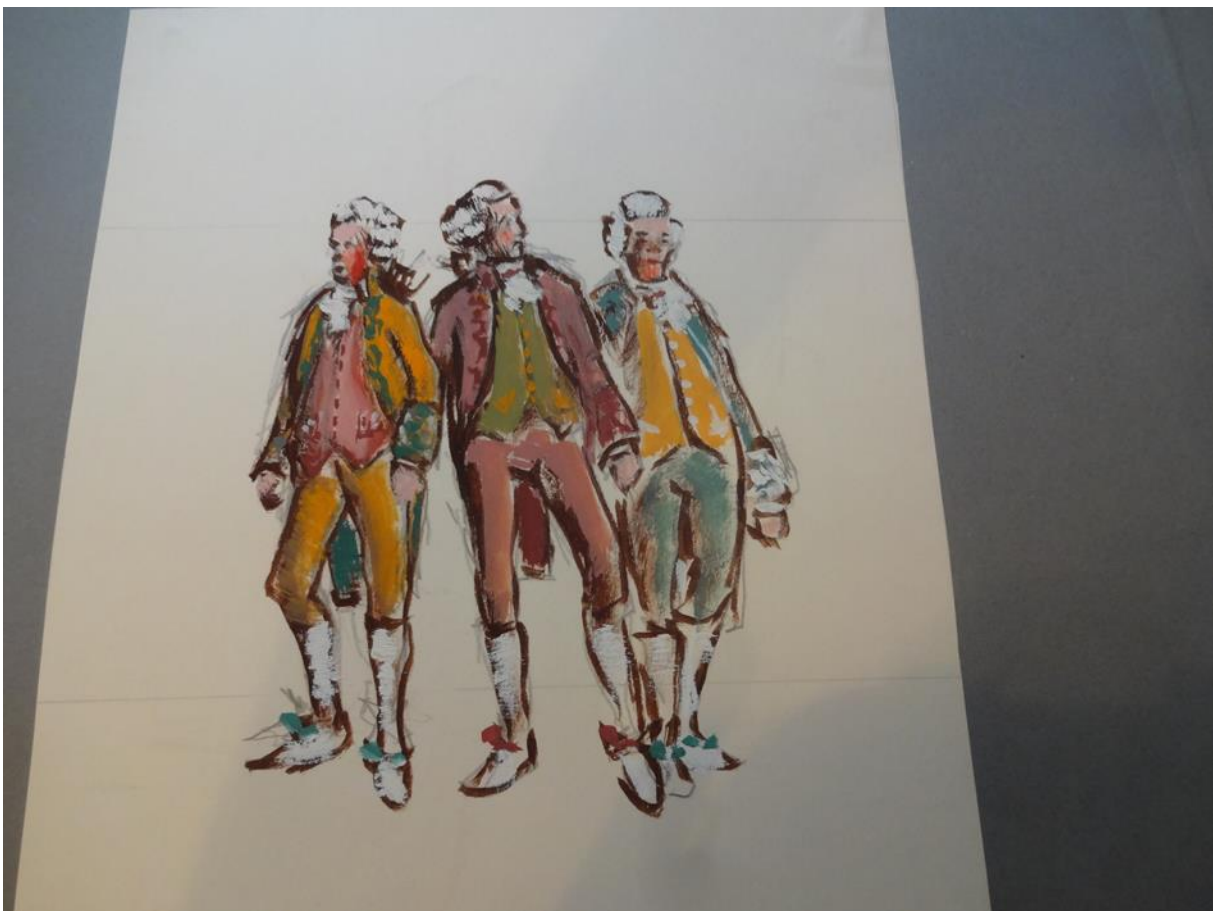
AmP, fond DJKT, Sbírnka scénických a kostýmních návrhů, i. č. 36, sign. K 19, Návrh kostýmů, 1961, Lotinka

AmP, fond DJKT, Sběrka scénických a kostýmních návrhů, i. č. 36, sign. K 19, Návrh kostýmů, 1961, mušketýři

AmP, fond DJKT, Sbírnka scénických a kostýmních návrhů, i. č. 36, sign. K 19, Návrh kostýmů, 1961, sbor – měšťané

AmP, fond DJKT, Sbírnka scénických a kostýmních návrhů, i. č. 36, sign. K 19, Návrh kostýmů, 1961, sbor – šlechtici

AmP, fond DJKT, Sběrka scénických a kostýmních návrhů, i. č. 36, sign. K 19, Návrh kostýmů, 1961, sbor – měšťanky

AmP, fond DJKT, Sběrka scénických a kostýmních návrhů, i. č. 36, sign. K 19, Návrh kostýmů, 1961, sbor – šlechtičny

AmP, fond DJKT, Sběrka scénických a kostýmních návrhů, i. č. 36, sign. K 19, Návrh kostýmů, 1961, sbor – venkované

AmP, fond DJKT, Sběrka scénických a kostýmních návrhů, i. č. 36, sign. K 19, Návrh kostýmů, 1961, sbor – děti

05 Fotografie z představení

Představitelé prvního nastudování v roce 1907

Realizační tým

Dirigent: Rudolf Pavlata

AmP, fond RA Kreuzmannů, i. č. rkp. 31897,
sign. rkp. 8e75

Režie: Miloš Nový

AmP, Sběrka fotografií, i. č. O 1675,
sign. LP 269a/56

Osoby a obsazení

Hrabě Vilém z Harasova: Otokar Popelka

nedohledáno

Adolf z Harasova: Karel Benýško

AmP, Sběrka fotografií, i. č. O 1684,
sign. LP 269a/65

Bohuš z Harasova: František Bartl

AmP, Sbírka fotografií, i. č. O 10429

Julie, žena Bohušova: Marie Angrová

AmP, RA Kreuzmannů, i. č. rkp. 31897,
sign. rkp. 8e75

Filip, purkrabí: Rudolf Langhaus

AmP, Sbírka fotografií, i. č. O 1744 b,
sign. LP 269a/124

Benda, učitel: Richard Menšík

AmP, Sbírka fotografií, i. č. O 10960
(v operetě *Veselá vdova*)

Terinka: Ella Noemi (Wolfová-Kopfová)

AmP, Sběrka fotografií, i. č. O 1751,
sign. LP 269a/131

Jiří: Antonín Harfner

AmP, Sběrka fotografií, i. č. O 10458

Lotinka: Marie Běhavá

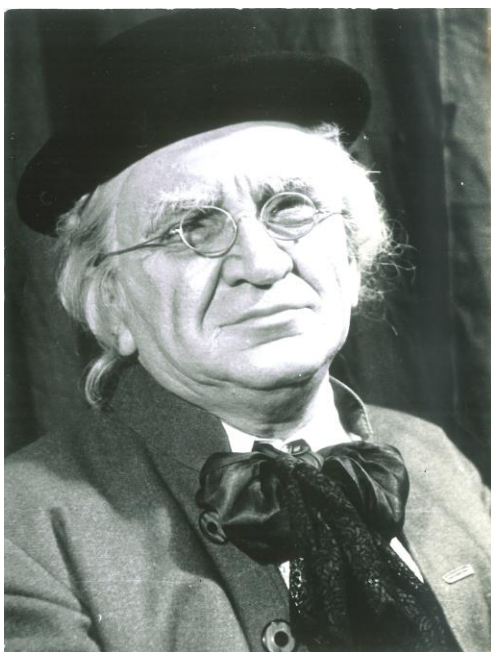

AmP, RA Kreuzmannů, i. č. rkp. 31897,
sign. rkp. 8e75

1940

AmP, fond Špelda A., sign. LP 1211, Ota Horáková jako Terinka a Ferdinand Krčmář
jako purkrabí v *Jakobínu*, 25. 5. 1940

Karel Hruška byl představitelem Bendi již v nastudování z roku 1917.

Tento snímek pravděpodobně pochází z představení 25. 5. 1940

AmP, fond Špelda A., sign. LP 1211

1946

AmP, fond Špelda A., sign. LP 1211, Oldřich Černoch
v kostýmu z nastudování v roce 1946

1952

AmP, fond Vecková B., i. č. 383, sign. LP 597, 1952

AmP, fond Vecková B., i. č. 370/5, sign. LP 595, 1952

AmP, fond Vecková B., i. č. 370/5, sign. LP 595, 1952

AmP, fond Vecková B., i. č. 370/5, sign. LP 595, 1952

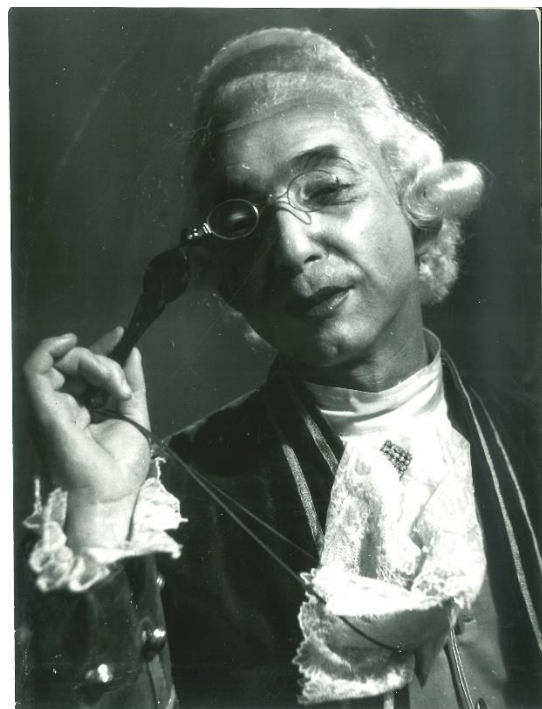
AmP, fond Špelda A., sign. LP 1211, Hana Böhmová – Terinka, Karel Berman – purkrabí, Oldřich Černoš – Benda, Viktor Kočí – Jiří, *Jakobín* 1952

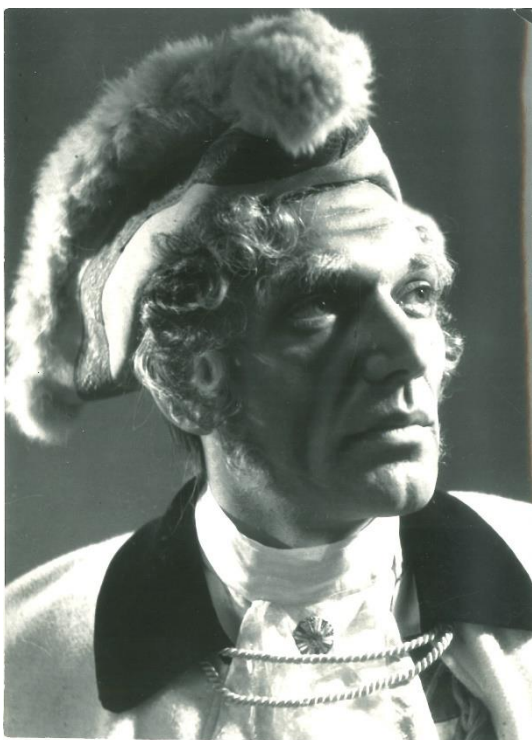
AmP, fond Špelda A., sign. LP 1211, Hana Böhmová – Terinka, *Jakobín* 1952

AmP, fond Špelda A., sign. LP 1211,
Jiří Novotný jako Jiří, *Jakobín* 1952

AmP, fond Špelda A., sign. LP 1211,
Karel Berman jako purkrabí, *Jakobín* 1952

AmP, fond Špelda A., sign. LP 1211,
Zdeněk Šnaiberg – hrabě Vilém, *Jakobín* 1952

1961

AmP, fond Vecková B., i. č. 384/2,
sign. LP 597

AmP, fond Vecková B., i. č. 384/6,
sign. LP 597

AmP, fond Vecková B., i. č. 384/8, sign. LP 597

AmP, fond Vecková B., i. č. 384/9, sign. LP 597

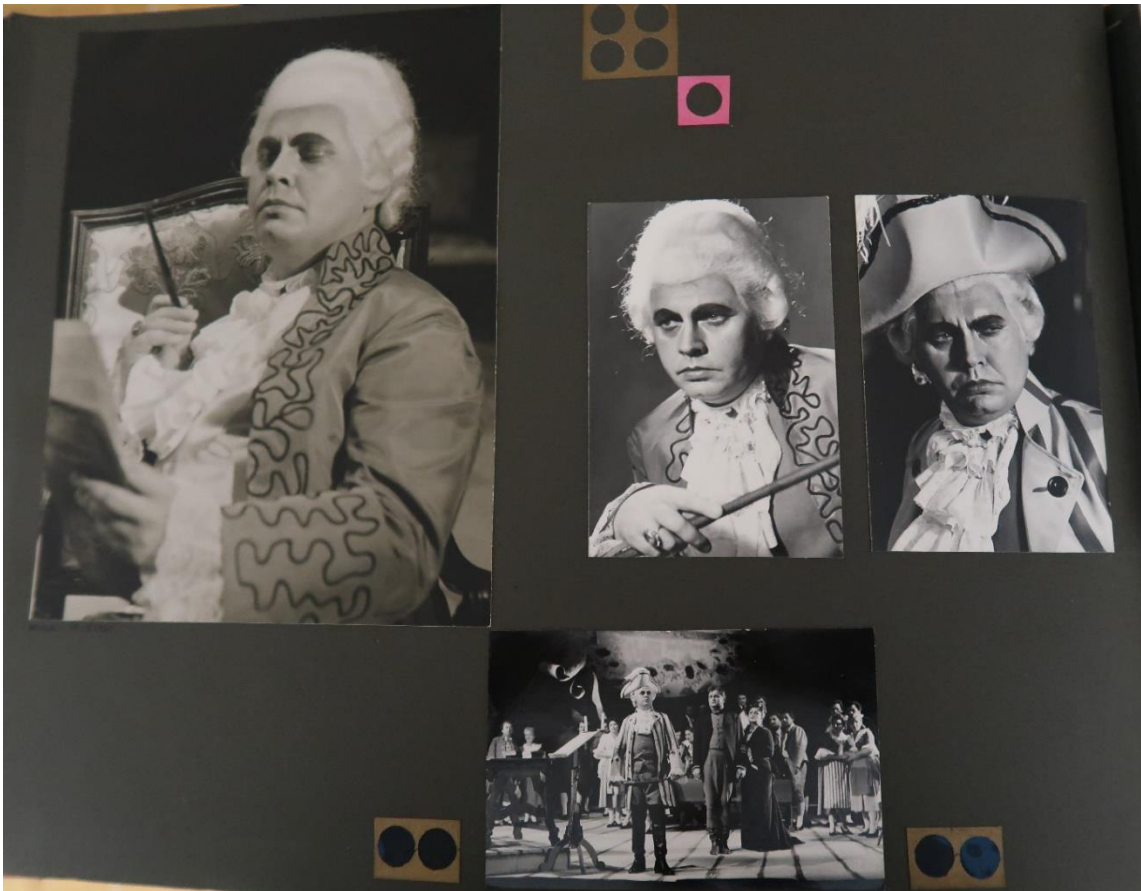

AmP, fond Vecková B., i. č. 384/10, sign. LP 597

AmP, fond Vecková B., i. č. 384/1, sign. LP 597

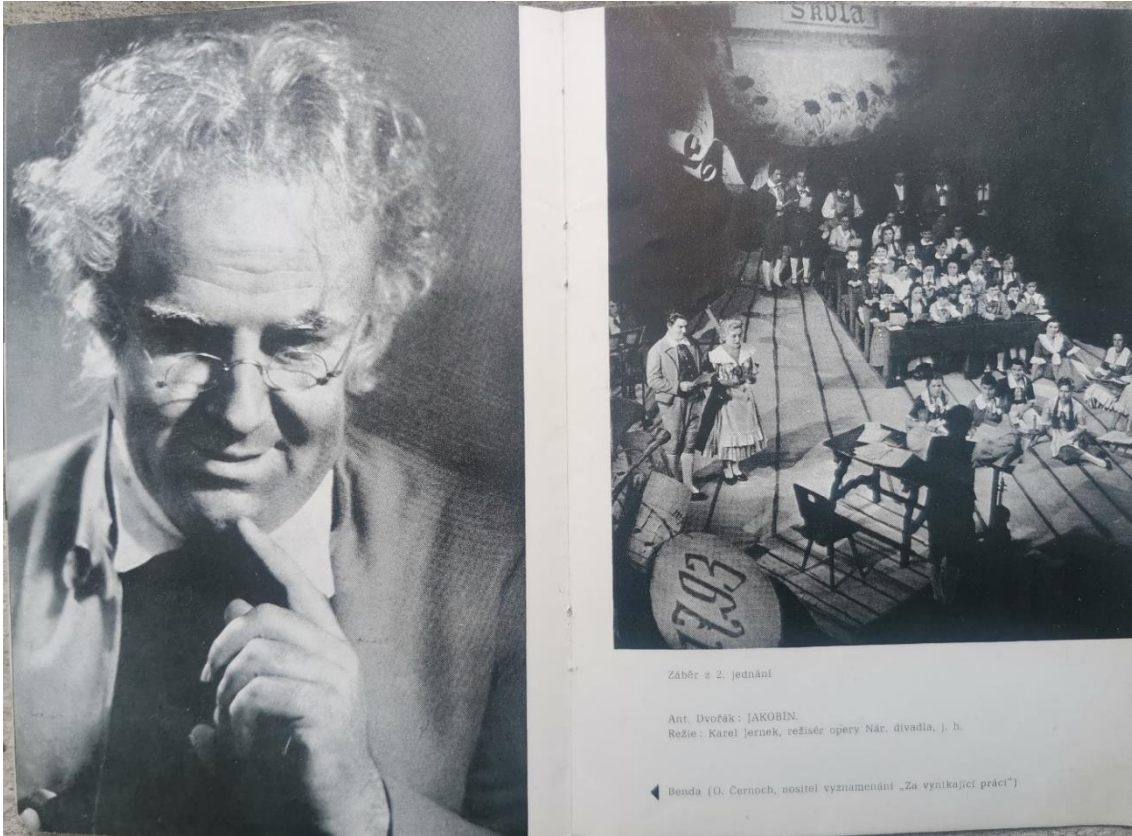
AmP, fond Kantor S., i. č. rkp. 36452, sign. 36a100, *Jakobín* 1961

AmP, fond Beneš J., i. č. 56, O 40268, sign. LP 2854, 1961

AmP, fond Beneš J., i. č. 56, O 40269, sign. LP 2854, 1961

AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, Dokumenty divadla, 1961/1962, sign. KB 6778, Divadlo J. K. Tyla v Plzni (brožura), 1

Purkrabí (J. Honzík)

Benda (O. Černochoch, nositel
vyznamenání „Za vynikající
práci“)
Terinka (L. Bláhová)
Purkrabí (K. Harvánek)
Jiří (M. Frydlewicz)

Julie
(V. Vičková)
Hrabě
Vilém
z Harasova
(J. Berdych)

AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, Dokumenty divadla, 1961/1962, sign.
KB 6778, Divadlo J. K. Tyla v Plzni (brožura), 2

1986

AmP, fond Sbírnka divadelních plakátů plzeňských, KB 6785, 19. 4. 1986

AmP, fond Sbírnka divadelních plakátů plzeňských, KB 6785, 19. 4. 1986

AmP, fond Beneš J., i. č. 56, O 40277, sign. LP 2854, 1986

AmP, fond Beneš J., i. č. 56, O 40278, sign. LP 2854, 1986

AmP, fond Sbíрка divadelních plakátů plzeňských, KB 6785, 19. 4. 1986

AmP, fond Sbíрка divadelních plakátů plzeňských, KB 6785, 19. 4. 1986

AmP, fond Beneš J., i. č. 56, O 40279, sign. LP 2854, 1986

AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, KB 6785, 19. 4. 1986

AmP, fond Sbíрка divadelních plakátů plzeňských, KB 6785, 19. 4. 1986

AmP, fond Sbíрка divadelních plakátů plzeňských, KB 6785, 19. 4. 1986

AmP, fond Beneš J., i. č. 56, O 40274, sign. LP 2854, 1986

1995

AmP, fond Sbíрка divadelních plakátů plzeňských, KB 6790, 21. 10. 1995

AmP, fond Sbíрка divadelních plakátů plzeňských, KB 6790, 21. 10. 1995

AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, KB 6790, 21. 10. 1995

AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, KB 6790, 21. 10. 1995

2010

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

Archiv autora

AmP, fond DJKT, KB 6803, 30. 10. 2010

Archiv autora

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

Archiv autora

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

AmP, fond DJKT, KB 6803, 30. 10. 2010

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonín-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

AmP, fond DJKT, KB 6803, 30. 10. 2010

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

<https://www.djkt.eu/Jakobín-antonin-Dvořák-2010> (15. 11. 2021)

06 Ohlasy v tisku

Hračekna Johanna Zichyová a to jsou moje komorné.« Teprve potom se vysvětlilo, že hračekna vzala své slečinky do divadla a potom šla s nimi na kávu, aby se na cestu navesačily.

Divadlo.

Zpevohra. Od velikého úspěchu Dvořákovy »Dimitrije« uplynulo šest let, když ohlášena byla v roce 1889. premiéra nové opery jeho »Jakobín«. Pověst Dvořákovy měla již tak pevný základ, že zpráva o premiéře vzbudila nejen u nás, ale i v cizině veliký zájem. Prof. dr. E. Hanslick obléšil svůj příjezd a ředitel hamburského divadla, známý B. Pollini vyžádal si obšírnou zprávu o výsledku nového díla Dvořákovy. Již při generální zkoušce před zvanými hosty došla si opera úspěchu úplného a všeobecně vyslovováno, že fantazie skladatelova projevuje se neobyčejnou svěžestí a že celé dílo obestřeno pelem poesie. Předzvěsti nezklamaly. Při premiéře dne 9. února sledáno, že Dvořák splnil nejmilejší naději a že »Jakobín« znamená ve tvůrčí činnosti mistra rozhodný krok ku předu na poli hudebně-dramatického jeho tvoření.

Dvořákovy bylo stále vytýkáno, že na úkor dramatických momentů protežuje absolutního hudebníka. V »Jakobín« však — a zejména v přepracování jeho — ozývá se již hudba k situaci i slovu se vztahující, výrazná a pravdivá. Mistry ovšem nabude ještě vrchu borující hudebník, ale celkový dojem tím netrpí. Kdo pochyboval dosud o Dvořákově dramatickém talentu, toho přesvědčí o jiném hudba »Jakobína« v druhém jednání při setkání Bohuse s Adolffem a veliké finale plné síly a dramatického vzletu téhož aktu, nemluvě ovšem o pozdější operě jeho »Čert a Káča«. Všecko to, co se žádá na moderním skladateli, měl Dvořák v plné míře: bohatou polyfonii, realistický, živý kolorit, skvělou invenci.

Není mnoho komponistů, kterým by orkestr tak opojně a sytě zněl. Dvořák má tak určitý profil skladatelský, že ho poznáte po několika taktích, při čemž vždy slyšíte tóny i zabarvení hudby národní. O vřelosti Dvo-

řákovy lyriky netřeba sítiti slov. Muze být něco poetičtějšího než milestné scény Jirka a Terinky a tklivá píseň Julie? Zdravým humorem oplývá zas postměsný popevek Jiříka a scéna ve škole. Ve formě zůstal Dvořák věren směru kompromisnímu. Tak ve středu mezi novou a starší formou opery. Příznačné motivy užity vhodně a účinkují.

Zdejší premiéra opery dodělala se jak uměleckého tak zevnějšího úspěchu. Ač návštěva nebyla četná — což tím více na váhu pada — uvedly hned první scény střízlivě jinak obecenstvo zdejší v nadšení pro nové pro nás dílo. Skore po každém »čísle« ozval se bouřlivý aplaus.

Provedení opery, až na snadno odpustitelné maličkosti a asi na dvou místech patrnou neznalost textu jak pánů tak dam sboru bylo velmi dobré. Celkem však držel se sbor, který má v této operě velikou úlohu, dobře. Slečna Noemi-Wolfova byla v úloze Terinky jak zpěvně tak herecky výborná. Šťastně dovedla uhoditi na srdečný tón ve scénách s Jiříkem a parodistický v oněch s purkrabím. Pasivní role Julie odpovídala dobře naturelu slečny Angrové. Svěží soprán její zněl velice pěkně. Škoda že ve vysokých tónech jeví se náchylnost k distonaci ve směru sestupném. Maličkou úlohu Lotynky obstarala svědomitě p. Běhová. Pan Harfner v poslední době jakoby byl našel sám sebe. Zpívá s daleko větší lehkostí než v roce minulém, výšky se ozývají plně a volně a tím pěkný jeho lyrický tenor se jak náleží uplatňuje. Jeho Jiřík je bez odporu chválný výkon.

Pan Menšík zpívá starého Bendu dobře, ale škoda, že nevystihl anebo že nebyl režii upozorněn, že v roli této skrývá se též malá dase komiky.

V plně hlasové dispoici a oduševněle zpíval p. Bartl Bohuse a zaujal vroucím přednesem zejména v písni s refrainem »Jen ve zpěvu« a ve scéně, kdy sledá se Bohus s otcem. V úloze hraběte Viléma byl velmi dobrým p. Popelka. Ušlechtilý způsob jeho zpívání, správný přednes a k němu se pojící případná hra dobře působí a přichází k platnosti hlavně ve vdečné scéně třetího jednání. Purkrabí páně Lanhausův je celistvá fi-

Strana 6.

gurka a provedení pěvecké i herecké slouží ke cti snaživému a stále rostoucímu pěvci. Jistota, s jakou se v tak krátkém čase vpravuje a pohybuje ve velikých rolích, skutečně překvapuje. Pan Benýško v nesympalické úloze Adolfa přesvědčil nás, že dobře míněná rada byla pochopena a následkem toho výkonu jeho nelze činiti výtky nejmenší. Příliš sytě instrumentovaná opera ve scénách ensemblových svádí pěvce k forcírování, což ovšem jim za vinu přičísti nemožno. Operu nastudoval a řídil p. kapelník R. Pavlata.

Jsme přesvědčeni, soudě dle sobotního úspěchu, že stane se »Jakobín« dojista repertoární operou zdejšího divadla. St.

Literatura, divadlo, umění.

„Jakobín“. Rád a vděčně kvituji snahu správy, která znovu nastudováním »Jakobína« se projevuje; snahu, aby předváděním Dvořáka obecnost naše hlouběji mohlo vnikati v podstatu jeho děl, aby vešlo v těsnější duševní spojení s prací českého mistra. Jen tímto častějším stykem může jeho velikost v plné síle vyniknouti. — Leč i tato radost má své trny. Nemohu nikdy nelitovati Dvořáka, uvědomím-li si s jakou lehkomyšlnou povrchností je psán slovní podklad k této hudbě. Napsala ho Marie Červinková-Riegrová. Na př.: pořád se zpívá o jakémsi sporu mezi starým a mladým hrabětem, ale ani příčina ani vyrovnání jeho není nijak jasně podáno. Lidé na jevišti se pohybující jsou matné, bezvýrazné, nemožně skreslené postavy, o nichž si stěží konstruuje jakous takous představu. Dvořák sám poněkud libretto přepracoval a svou hudbou vložil v něj ideu novou, ideu o vlivu hudby na lidskou duši. Hudbou srdce měkne, česká píseň lásku probouzí, zpěv léčí duševní bolest. To je po mém nejvlastnější smysl »Jakobína«. — Pan Balke převzal po p. Popelkovi partii starého hraběte. Pěkně ji zpíval, ne už tak pěkně hrál. Pan Čermák po p. Beníškovi zpíval i hrál. Panu Čihákovi působily výšky této partie dost značné obtíže. Přednosti pěvce je jasná výslovnost. Herecky partie žádá víc nadutosti. — Jedna z nejlepších rolí opery, role učitele hudby, Bendy, obsazena p. Šaškem. Jeho lahodný, sytý tenor příjemně zněl, i daklamace se nám zamlouvala, ale herecky to nebyl typ těch pověstných českých kantorů-muzikantů. Partie Julie stala se vlastnictvím pí. Nové. Její hlas není tak zvučný, jako byl sl. Angrové, ale pí. Nová je muzikálnější, je schopna většího dramatického výrazu. Herecky vůbec byla pí. Nová nejlepší ze všech účinkujících. — V I. aktu scéna posměšného popěvku na správce je nesprávně scénována. Tak by si chasníci v době roboty vůči správci nebyli počínali. Nevkusného balletu v III. aktu, který se do hry nijak nehodí, mohl nás p. Stárka ušetřit. Operu znovu nastudoval p. kapelník Bastl a objevil v partituru mnoho nových detailů, propracoval, odstínil mnohou věc dokonaleji než jeho předchůdce. I tempo je leckde jiné, správnější. Poklesky varhan, sboru pánů v I., sboru dam v III. aktu považují za náhodné nedopatření. — Dělnictvu nemohu než doporučiti, aby návštěvou divadla hledělo se seznámiti s touto operou.

A. V. A.

Publikace tiskového výboru naší strany.
Tiskový list pro děti, právě vyšlo

Divadlo a umění. Z pizeňského divadla.

Antonín Dvořák: »JAKOBÍN«.

V pátek 30. března vypravilo městské divadlo v Pízni po delší přestávce znovu Dvořákovu operu »Jakobín«, vedle »Rusalky«, nejoblíbenější jevištní dílo tohoto skladatele. Jestliže kritika vytýkala »Jakobína« (slova napsala Červinková-Riegrová) při jeho premiéře, že psán je ve stylu staré »velké« opery s uzavřenými »čísly«, jakož i nesprávnou deklamací a slabou karakataristiku (Dvořák »Jakobína« v r. 1898 přepracoval), líbila se opera za to tím více obecnstvu pro bohatství svých melodií, třeptnou instrumentaci, svěží scény lidové a poutavý, místy jímavý děj. (Ve třech letech po svém vzniku, dávána byla neméně než dvaadvacátkrát. Po prvé 9. února r. 1389.) Byli jsme často svědky vřelého přijetí tohoto díla, jak na Národním divadle (v původní i později přepracované formě) tak i v divadle zdejší, leč nikdy nekonstatovali jsme tak nadšenou radost publika z něho, jako při představení pátečním na scéně naší. A bylo to především druhé jednání »Jakobína«, které vyvolalo přímo ostentativní bouři potlesku. Tento okázalý projev obecnstva byl ale také plně zasloužen, neboť jak celé arrangement tohoto dějství (režisér ředitel Veverka) tak vypracování hudební jeho části (kapelník Jan Janota), to vše bylo tak zdařilé, že jako celek bylo by sloužilo i každému velkému divadlu ku čti. Nelze ovšem také zamlčeti, že působila tu značnou měrou i nyní tak nápadně se opět objevující láska ke všemu, co je čisté české, co je opravdu naše. Zde je to česká škola, starý poctivý český kantor-muzikant, každému rodáku venkova tak dobře známá a nezapomenutelné vzpomínky vyvolávající zkouška na slavnostní kantátu se všemi jejími charakteristickými osobami a takovými též

Dne 1. dubna 1911. číslo 89.

počináním, dušň zachvívající zpěv Bohuše a Julie — jen člověk bez citu mohl by tu zůstat chladným. — Ale i celé ostatní představení svědčilo, že přes veškeré svízele, s nimiž je nyní pracováno a o nichž se nezasvěcení ani nezdá, vynaloženo vše, aby bylo pokud možno dokonalé. Ze solistů vynikli v prvé řadě p. Klaus, který v Bohušovi postavil na scéně postavu velké působivosti a hlasově i pěvecky znovu neobyčejně účinně si vedl, jakož i sl. Kubíková, jako jeho oddaná choť, zpěvy Julie velice vkusně přednášející, neméně pak i p. Noemi-Wolfová v roli Terinky, již často oceněná. Inteligence i pěveckou ukázněností, s jakou hrál a zpíval hraběte z Harasova, dával zapomenáti p. Wild na krásný pouze hlasový materiál svého předchůdce v této úloze, kdežto nepříznivější postavení měl již p. Brož, v jinak pečlivém výkonu jako purkrabí, v parádní roli Čihákově. Radostně konstatujeme zřejmý pokrok páně Máchův (Jiř) jak po stránce herecké tak i pěvecké; úspěch sympatického pěvce v prvé té větší úloze byl plně zasloužený. To, co pochvalného řekl jsme v letech minulých o p. Hruškově, jako učitel Bendovi, platí tím více dnes, kdy vděčná ta postava je nyní p. Hruškou až do detailu pečlivě prokreslena. Nesympatického Adolfa přílehavě zosobnil p. Piskáček, jemuž i tato úloha dobře leží. Jak bylo již řečeno, představení se velice líbilo a solisté byli i s dirigentem Janotou čtrnáctkrát vyvoláni. St.

Divadlo a umění.

Z plzeňského divadla.

Opera. Antonín Dvořák: »Jakobín.«
Kdyby bylo městské divadlo v Plzni na místě v neděli o dva měsíce později uvedlo znovu »Jakobína« v repertoar, bylo by tím mimoděk oslavilo pětadvacáté výročí jeho premiéry v Praze. Byltě »Jakobín« dáván v Národním divadle poprvé dne 9. února r. 1889. Obecenstvo bylo tehdy novým dílem Dvořákovým nadšeno a kritika svorně a radostně konstatovala, že »Jakobín« znamená ve tvůrčí činnosti mistrově na poli jeho hudebně-dramatické tvorby rozhodný krok ku předu. Ovšem že nebyl to krok hned několikamilový, poněvadž zůstal Dvořák ve formě věren směru kompromisnímu, ale doufáno pevně, že skladatel je »Jakobínem« na nejlepší cestě, splnit i ty nejsmělejší naděje. Neboť přes to, že v »Jakobínu« stále ještě dominoval horující hudebník, ozvala se v něm přece již hudba — zejména v pozdějším přepracování opery — k situaci i slovu těsně se vížící, výrazná a pravdivá, a rovněž i dramatický talent. (Setkání Adolfa s Bohusem v druhém jednání a velké finale, plné síly a dramatického vzletu téhož aktu.) Táž příznačných motivů užito tu nejen vhodně, ale i účinně. Až k plnému úspěchu díla přispěla opět hlavně vřelá Dvořákovská lyrika, jeho neobyčejně svěží fantazie a pak i ta okolnost, že celá opera je obestřena jímavým pelem poesie.

A právě tyto vlastnosti, jež tak mocně na posluchače působí a jej si podmaňují, jsou příčinou, že jak divadlo Národní tak i naše městské sahají znovu a znovu k »Jakobínu« a uvádějí jej v repertoar, vědouce dobře, že opera přiláká vždy nové vědecké návštěvníky. A v tomto přesvědčení nebyla ni tentokráte správa našeho divadla zklamána. Hned první scény »Jakobína« opět »chytily« a plzeňské obecenstvo, jinak značně strážlivé, ochotně pak aplaudovalo po každém jednání a i při otevřené scéně.

Nedělní představení opery nabylo zajímavosti tím, že v roli učitele Bendy hostoval člen Národního divadla pražského p. Adolf Krössing, jehož výkon v této úloze nelze ani dosti oceniti. Každý krok, každé gesto, hra tváře, bezpočetně přiléhavých nuancí, vše to kreslí tak výrazně figuru učitele Bendy a dá z ní vanouti tak roztomilé prostotě, že nelze na ni zapomenouti tomu, kdo ji jen jedenkrát Krössingem představovanou spatřil. To obecenstvo také dobře vycítilo a zahrnovalo proto milého hosta po celý večer bouřlivými a neutuchajícími aplausy.

Z domácího souboru zabavila nás v prvé řadě pí Noemi Wolfová (Terinka) svým krásným hlasem a pěveckým uměním, k níž družila se čestně sle. Kubíková, v každém ohledu sympatická Julie. Z pánů byl to pak p. Bartl oduševněle zpívající a hraující Bohuše, jehož výkon vyvrcholil ve vrocím přednesu písně s refrainem »Jen ve zpěvu« a ve scéně setkání s otcem, a p. Čihák, jehož purkrabí je ucelená figurka a jejíž vybavení jak herecké, tak pěvecké, slouží ke cti oblíbenému tomu pěvci. Neméně zamlouval se p. Beniško jako Adolf, představitelsky dobře vystihující povahu po panství dychtícího synovce hraběte Viléma a i pěvecky správně jej vybavující. Jiříka zpíval p. Vrba, jenž snažil se dáti zapomenouti, že těžiště jeho činnosti spočívá v operetě, zhostiv se svého úkolu čestně. (Rolle hraběte Viléma svědčí dobře p. Balkemu. Operu, která by byla snesla dobře ještě jednu ensemblovou zkoušku, řídil obezřetně a s rozvahou p. kapelník Janota. Režie páně Branaldova vnesla dosti života do děje. Náhodné námítky proti smísení doby biedermajerské a rokokové (lid a šlechta) možno odvodniti konservativností šlechty. (Po nedělním vřelém přijetí opery dá se souditi, že nezmizí tak hned z repertoaru. Ku konci ještě malou poznámku: »Jakobín« říká se, že je to opera sborová. Vedoucí činitel zajiště porozumí.

St.
Dnes 10. prosince 1913. Dnes 10. prosince 1913. Dnes 10. prosince 1913.

Literatura, divadlo a umění.

Dvořákův »Jakobín«, v neděli znovu na scéně plzeňského divadla uvedený, měl všechny znaky špatné přípravy. Nový člověk ujal se hudebního řízení opery, u nás tak známé a oblíbené, novému režiséru svěřeno její scénování, ale co oba pro dílo učinili, dalo se sotva z některého detailu tušit, objevilo se sem tam matně v syrové nápovědi, která snad mohla znamenat zvýšení scénického i hudebního dojmu opery, kdyby oběma vůdčím byla dána časová možnost vypracovati prvotní stav, do definitivně pevných tvarů, kdyby byli mohli vybladiti hrany, spojití vnitřně scénou se scénou do úměrného celku. Taktó, nehotovost, nedostatečné studium, chvatná příprava vydražďovala všechny. Jedni snažili se ji překonatí přehnanou hrou, druzí resignovaně prováděli scény s lhostejností, která ví, že dokonalého celku nelze dosáti a spoléhá na náhodu, která snad přispěje ku pomoci. A poněvadž divadelní organism má jemné složení, přechází rozčilení s jednoho na druhého, podléhájí mu i členové, kteří před lety dávali v »Jakobínu« výkony, jimž nebylo možno učiniti jedině výtky.

Jak představení, taktó vnitřně založené, projaďřovalo se na venek, lze lehko domyslit. Poklesek stíhá poklesek, jednotlivec sem tam přivede scénu k bývalé výši, ale už scéna následující je vypracována chatrněji, konečně vystoupí sbor a vaše rozladění je úplné. Nebudeme vypočítávat podrobnosti. Chceme věřit, že jde o náhodně spěšné studování, že reprisám budou předcházeti další zkoušky, které různé nerovnalosti urovnají.

Jinak dirigentský výkon p. Janoty, třeba někde resignovaně odevzdaný osudu, ukazoval v mnoha místech hodně patrně, že tento kapelník, zavalený po hlavu prací, neuvyká si povrchně odbývat významná díla, že by dovedl dát jim jiskru, oheň, lesk, jen kdyby mu byl poskytnut čas k tomu. Také režisér p. Branařd novým uspořádáním scény snažil se dát opete rychlejší spád, zbavití ji některých zastaralých přívlastků.

Na sborech tentokráte bylo příliš patrnó, že většinu z nich tvoří zpěváci nerepertoirní, kteří bez náležitých zkoušek upadají v hrubé chyby. O jednotlivých výkonech starých pěvců nebudeme referovati. Jsou známý a byly už několikrát zde oceněny. Sem tam mnohý nový dobrý detail ukázal, že neustrnuli na jednu dosaženou formě, že se snaží jí zlepšiti.

Po p. Harfnerovi ujal se role mysliveckého mládence Jirího p. Vrba. Neuspokojil a povíme hned proč. Má sice šťastnou divadelní postavu, velký, třeba místy ostře znějící tenor, dosti pružnosti, ohebnosti, aby svému gestu dodal zdání jisté uhlazenosti. Vědomí všech těchto vlastností zajišťujících snadný úspěch v operettě, zbýčkalo mladého pěvce. Nechce výš, je spokojen s dosaženou úrovní, ač přeče znaky svrchu uvedené jsou jen základní pomůckou, ač teprve jejich kultivováním může být vytvořen umělec. Právě v operě je patrnó, jak mnoho mladému pěvci chybí. Každý pozornější divák vycítí, jak materiál je nesvládnut, jak přednesenému slovu schází vyšší, vnitřní posvěcení, jak jeho gesto ostřeji necharakterisuje, jak je jen rutinérsky vnější, jak nás jim chce obelhatí. A člověku je líto, že zde jaksi na plano žije kdosi s dispozicemi tak krásnými, které kdyby byly šlechtěny, mohly by nám v poměrně krátkém čase dáti pěvce, který by byl naší pýchou.

Vysoce ukázněný, ideálně sladěný výkon podal p. Krösi ng, člen Národního divadla v Praze, v úloze

»NOVÁ DOBA«

učitele Bendy. Pro jeho pohostinskou hru byl asi »Jakobín« studován. Stačí všimnete-li si jak bohaté na herecké detaily je jeho řízení slavnostní kantáty na počátku druhého aktu, abyste si uvědomili, jaký veliký tvůrčí umělec tu stojí před vámi. A. V. A.

„Jakobín“ Dvořákův je dílo tak svěží, že se jím znovu a znovu rádi těšíme. Nestrhuje-li nás dramatickostí, odškodňuje nás za to tím více bohatou melodičností svých písní. Všechny city se tu projevují v písních. Písně dobývají si lidé srdce druhých, písně se konejší staré vášně. — Slyšíme tu píseň dovádívou, výsměšnou, něžnou, taneční, milostnou, kostelní a jedna je krásnější druhé. — Rozumí se, že při provedení nejde pak o dramatické podání jako o krásný přednes, o sytý zvukový hlas. A my takové hlasy máme. Poslouchat paní Noemi když zpívá píseň Terinky v II. aktu, pana Čiháka, jak brojí chlapcům v I. aktu, je rozkoš. Pan Harfner uchvaloval krásným přednesem. I pan Bartl se slečnou Šmídovou, třeba jejich zpěv nebyl tak oduševnělý, vyznamenávali se snahou podati své partie co nejlépe. Celek vhodně doplňovali pp. Beníško, (krásná deklamace) Peršl a Geitler (snaha o případnou charakteristiku). Sbory až na nepatrné poklesky zněly čistě, svěže. Pan kapelník Bastl dal některým místům prudší spád, čímž docílil větší živosti v podání.

A. V. A.

1917-03-30 Český deník, r. VI, č. 89, 1. 4. 1917, s. 8

Divadlo. - Umění.

Jakobín.

(Opera o 3 dějstvích. Na text Marie Červinkové-Riegrové od Antonína Dvořáka. V měst. divadle 30. března. Dirigent Jan Janota.)

Tato opera je pendantem k Dvořákovu »Šelmovi sedlákovu«, s tím rozdílem, že zde, jak zřejmo i z názvu díla, klade se větší důraz na člena stavu panského, kdežto v »Šelmovi sedlákovu« na živel vesnický. Prvnější má v »Jakobínu« svou zcela samostatnou zápletku, jež je v díle hlavní, kdežto v »Šelmovi sedlákovu« vpadá panský stav teprve když hlavní zápleтка dějová je v plném proudu, vnášeje do děje nad to velikou podobnost s »Figarovou svatbou«. Uprostřed mezi stavem panským a vesnickým stojí pak živel městský, zastoupený dějově učitelem Bendou, jeho dcerou Terinkou a jejím hochem Jiřím. Úkol kompoziční, jenž se z tohoto seskupení podával, nebyl snadný. Kontrast živilu panského na jedné straně a venkovského na straně druhé byl jistě za každých okolností lákavý, ale nebezpečí pro skladatele přinášel stav třetí. Rozřešení dopadlo ku podivu dobře. Párek Terinky a Jiřího traktoval jako běžný operní párek milostný, za to Benda založen cele — hudebnicky. Jako pravý venkovský kantor-umělec, na jakých u nás nescházelo, jak samo jméno Benda připomíná. Hlavní scény tohoto kantora — zkouška na kantátu — v původním libretě nebylo. Zdá se, že teprve ony však Dvořáka pohnuly, že rozhodl se k jeho komponování, poklonil se tak oné generaci hudebnické, z níž vyšel? Zřejmě horoucí láska a hluboké umělecké posvěcení, s nimiž tyto scény jsou komponovány, nadsvědčují této myšlence. Že by celý stav městský byl u nás za francouzské revoluce vypadal tak, jako Benda, těžko ovšem lze předpokládati. Je zajímavé, že skvělá režie tohoto nového nastudování »Jakobína«, velmi živě cítila tento problém a aspoň scénicky se snažila jej řešiti, postavivši na scénu městskou skupinku, jež bere aspoň mlčelivou účast na nejdůležitějších scénách, také na hudební zkoušce, u Bendy, čímž harmonicky se k němu přifaduje, jako živel inteligentní, rozhodně aspoň co se hudby tkne.

Jinak je nejdůležitější na »Jakobínu« po stránce formální okolnost, že je blízka staré opeře, zejména svými uzavřenými čísly a velkými ensembly se sbory atp. Charakterisováno je pouze povšechně, příznačných motivů není, pouze reminiscenci, na př. píseň matčina, jež ozývá se od prvního aktu na různých místech, pak pohružka purkrabího (cosi jako »motiv pomsty«) a pod. To však má za následek značnou stylovou rozbitost, z níž nejrazovitěji vyniká vše, co hudebně nějak souvisí s Bendovou kantátou.

Opera by ovšem mohla končiti hned prvním jednáním, kdyby byla libretistka dodala Bohušovi a jeho ženě odvahy, aby se hned při příchodu otcově k němu vrhli a předložili mu svůj »dokument« o nevině Bohušově — jakobínského noviny, kde dán je na index, resp. vydán katu. Že se tak nestalo, legitimuje libreto »Jakobína« jako čistě velkooperní, kde takováto opomenutí proti veškeré umělecké pravdě jsou běžná. Je ostatně zajímavé, že zrovna »Jakobínu« neškodí takováto nesrovnalost (na př. akcentování českého vlastnictví, jež u nás v ústech aristokratických, za revoluce francouzské, nemůže činiti nejmenšího nároku ani na pravděpodobnost), ba naopak, tvoří základ jeho oblíbenosti.

Nastudování je nyní »Jakobína« velmi pečlivé. Zejména položen důraz na vypracování všech důležitých detailů. V první řadě v orchestru, jenž měl však i velkou linii a potřebný elán všude tam, kde toho situace žádá. Také sbory (v prvním jednání dělené) snažily se s úspěchem dostati plně nesnadnému svému úkolu. Ze solistů palmu večera odnesl p. Hruška, jehož Benda oproti dřívějšímu nastudování nabyl obdivuhodné vyrovnanosti a klidu — dalo by se říci až klasickeho. To byl pravý muž odchovaný a žijící klasicke hudbou, jak obrážela se v českém venkovském kantorství! Skutečný filosof! I jistému rysu ješitnosti (při chvále jeho umění), jenž v libretu je, byl jemně ulomen hrot, takže tento Benda stál zde jako výrazná individualita vzácného charakteru. Vedle něho dlužno konstatovati stejnou vztřelost výkonu sl. Kubškové (Julie), u níž však jsme na umělecký vzrůst zvyklí. Herecky byla zejména výrazná hra tváře vítaným prohloubením tohoto výkonu. Terinka pl. Noemi neztratila pěvecky na své svěžesti. Jiří p. Máchův ukazuje další velmi pěkný a silný pěvecký vývoj. Patří mezi původně zakřikované mladé talenty v divadle, o něž správa získává si skutečnou zásluhu, popř. vaje jim příležitost, aby se poctivou uměleckou prací uplatnili. Naporád dobré výkony podali pp. Wild (v každém ohledu solidní, pečlivý pěvec), Klaus, Piskáček (rychle vyspělý) a Brož (starý hrabě, Bohuš, Adolf, purkrabí). Osvědčenou klíčnicí byla pl. Flajšhensová.

Nálada večera byla mimořádně povznesená, krásy Dvořákovy hudby, třebaš leckde málo dramatické a plně reminiscenci, upoutaly docela. Počítal nebylo konce, sbor dětí odměněn na otevřené scéně.

... sínce nřebíčkové.
Divadlo, literatura a umění.

DR. ANTONÍN DVOŘÁK: JAKOBÍN.

(Městské divadlo 14. září 1923.)

Ku komponování »Jakobína« nemohl se Dvořák dlouho odhodlati. Dvořák, tehdy slavený a světem uznáný skladatel děl symfonických, oratorních a komorních, toužil dobýti vavřínu ciziny také na poli operním a k tomu účelu zdálo se mu libreto »Jakobína« látkou, která by cizinu nezajímala. Čtyři léta odkládá Dvořák tuto práci a jest děkovati jen důraznému zakročení libretistky Červinkové-Riegrové, odmítnuvši psáti libreto nové, dokud »Jakobín« nebude zhudebněn. že Dvořák konečně r. 1887 přistupuje ku komposici tohoto díla. Jest s podivem, že přes tuto nechuť k libretu vytvořil Dvořák v »Jakobínu« dílo krásné a ceny trvalé, které lze čítati k nejlepším v české tvorbě operní. Při vši oblibě, které se už dnes dílo toto těší, soudíme, že se právě, dokonale ocenění díla dostaví, až ještě více pronikne do

1923-09-14 Český deník, r. XII, č. 256, 18. 9. 1923, s. 5 a

širokých vrstev obecnosti a až také v provedení dostane se mu v povolaných umělcích kružích oné všestranné péče, jaká vě-ustrnouti, čteme-li v Bartošově knize o Dvořákovi, že opery jeho postrádají dramatickosti a že neměl schopnosti ztělesnit hudbou jed-ající osobu. Vizme ku př. v »Jakobín« postavu učitele Bendy. V ní vytvořil Dvořák typ če-ského kantora 18. století v původnosti a ži-votní pravdivosti, jež zůstane povždy klasic-kým vzorem Dvořákovy charakteristické schop-nosti, již rovné najde se ve světové literatuře operní jistě po skrovnu. Také purkrabí, Jiří a Terinka kreslení jsou hudebně s neodola- telnou přesvědčivostí a humorem. A lidové scény nezadají jistě v ničem oněm z oper Smetanových. Vytýká-li se Dvořákovi, že re- volucionáře Bohuše podává příliš sentimen- tálně nutno si povšimnouti, nakolik nese tu vinu libreto a představitelé této postavy. Že teprve hudba Dvořáková učinila z »Jakobína« dílo opravdu dramatické, to uvědomíme si, představíme-li si libreto bez hudby Dvořákovy.

Dík okolnosti, že naše divadlo má pro vět- šinu představitelů jednajících osob pěvce, jimž úlohy tyto neobyčejně dobře leží, bylo provedení díla u nás velice zdařilé. Na prvním místě sluší jmenovati p. Lanhause, který podal v purkrabím figuru skvostnou; potlesk na otevřené scéně byl zasloužilým. Učitele Bendu traktoval p. Kosina přesvědčivě a s umírněností, vyhýbající se správně karika- tuře, k níž by role tato snadno mohla svěsti. Že nám v p. Kejřovi vyrůstá znamenitý tenor buffo, o tom přesvědčil nás znovu jeho Jiří. Pí. Nordenová (Terinka), jako vždy, zabavovala nás především lahodou svého zpěvného podání; ale i představitelsky byl vý- kon její sympatický a milý. Bohuš nově an- gažovaného barytona, p. Bartla je starý známý. Pan Bartl vyzdvihuje ve svém podání této úlohy především stránku zpěvní, snaže se o působivý přednes jímavých kantilen, ji- miž part je nadán. V celkovém založení a po- jetí této postavy přáli bychom si oprostiti ji přemíry sentimentálnosti a přiblížiti ji více představě revolucionáře-hrdiny. V Julii do- stalo se pí. Kramperové role, která leží mimo obor této dramatické pěvkyně. Adolfovi svědčil svěží a vydatný baryton p. Mužův; v hraběti Vilémovi podal p. Wild výkon uspokojivý.

Režie p. Marka prozrazuje zkušenou ruku (pouze náhlé změny v osvětlování scény ne- sledáváme případnými) a výprava p. Sku- pova vytvořila zejména v I. jednání obrá- zek vkusný. Používání zvláštní opony působí sice dekorativně, s hlediska hudebního nezdá se nám však prospěšným z té příčiny, že tlumí příliš zvuk. Bylo to patrno zejména v I. jed- nání, kdy sbor kostelní nebylo dobře slyšeti. Hudební provedení bylo pod taktovkou p. kap. Žida až na nepatrnosti celkem pečlivé a dobré. (Varhany byly příliš forte, tuba potře- bovala by nástroj jemnějšího zvuku.) Předsta- vení bylo čteně navštívěno a úspěch u obe- cnosti. cis.

rá
»S
zv
Ji
m
o
:
v
s
be
te
V
»B
v p
řá
ne
v p
I
Če
na
so
v
bu
no
až
L
v H
19.
v š
Sch
hod
opa
Šve
valé
žie
So
K
dite
dne
k »
»S
poh
br. S
stela
schů
otáz
dost
nost
Co
Od
kino
»Moj
úloze
probl
Tel.
O
popul
dítě?
Sch
Z
Ta
P

BESEDY.

Jakobín.

(Premiéra 14. září. Dir. J. Žid. Rež. V. Marek.)

Také ke druhé zpěvoherní premiéře vybrán byl Dvořák. Nepochybně rozhodovaly důvody dané lehkou oblíbeností jeho děl, která povahově i svými požadavky tak uspokojivě vyhovují nárokům průměru naší doby. Kromě toho snad okolnost, že spolu se Smetanovým jubileem jest připomínáno dvacáté výročí smrti Dvořákovy, podnítila větší pozornost k jeho zpěvohrám, mezi nimiž »Jakobín« zastupuje nový typ a zdánlivě dokládá všestrannost zájmu skladatelova. V úzkém výběru naší komické opery jest »Jakobín« dobrou ukázkou a úspěšným repertoárním pokusem. Spletitá historie jeho vzniku a dlouhá historie od libreta ke zhudebnění a konečně dodatečné přepracování dokazují náhodnost výběru látky a zvláštnost poměru autora k ní. Spadajíc do období po velkých zahraničních úspěších, představuje se dílo jako výtvar výzráleho umělce, jenž v libretu M. Červinkové-Riegrové dostal vhodný námět pro své nadání.

Idylické zázemí české vesnice z konce 18. století, v níž život probíhá klidně na výsluní panské lásky, uprostřed malých starostí drobných lidíček, bylo vhodným prostředím pro

1923-09-14 Nová doba, r. XXIX, č. 258, 20. 10. 1923, s. 1

<p>11 milionů matek, každý svého přežitého dramatický děl, humorový v kontrastu toho líčebného spokojeného klidu a ohlasu revolučních myšlenek, přinášejících ze západu. Ale Bohuš z Harasova nevrací se se svou ženou z Francie, aby zpřevrzel vše řády, nýbrž v romantické touze pořídit si klidivě srdce zvukem rodné minulosti. Nabažen bloudění touží po klidu, neboť jest pino prostředí, ve kterém žije starý pán, kantor Benda, domplňlivě hartusivý purkrabí a ve kterém roznívá se mladé důvěřivé románě Jiřího a Terinky. Vlastní představa dělová jest plodem vlasteneckého romantismu své doby, jenž mluvil se nalví vinnou v idylu sladkého věku na doby srovněných mechanistů. Co na tom, že jest to omyl. Podářilo se na této osnově zachytit obraz nového nesmělého ražení česko-nového života v Čechách, představena lehká vřava kantory, která se dosud neprojeví vlivem vlastním rázem, nýbrž vyvíjí se cizícky z tvorby cizích stvárů. V názoru libretisty promlouvá doba malého sebevědomí, ve které setkáváme se s talenty, jež rostou z domácké půdy, neuvědomělé a pudové. První hrabě nově víře v sílu a životní závažnost zpěvu jako podstatného charakteru české duše. Nalví se radost z objevu výpomůdní si groteskní situací, jež nastupuje ve chvíli kráse a zachraňuje tenkou osnovu fabule před nebezpečím přehrocení vlasteneckou sentimentalitou, kterého nebezpečí skutečně zde jest.</p>	<p>Rozpaky a váhání skladatelovy nejsou patrný v díle. Vkládá se do námětu s plnou vervou svého temperamentu, iče z přirozených popudů, kterými inspirovala ho prostředí venkovské. Jsou to především figurky zdravé, reálné zachycené, které Dvořák vystihl s nevšedním mistrovstvím. Starosvětský učitel a pasivně oddaný muzikant Benda, hudebně kreslený s živou objektivností, i ostatní figurky lidového prostředí a hlavně dvojice mladých lidí pudově rostou v živelném hudebním zpodobení. Vrcholem jest druhé jednání, v němž dolem zkoušky na slavnostní kantátu výrazně kontrastuje s lyrickým dvojlípem Terinky a Jiřího a veselé rozjasňuje se v jejích překvapených rozpacích.</p> <p>Prostředí panské společnosti nedalo Dvořákovi dosti místa a úměrného popudu, snad proto, že i libreto kreslí Bohuše a všechny z jeho okolí příliš schematicky a málo předpodobně.</p> <p>Třetí jednání probíhá hudebně pod tíhou toho lásku z nezvyklosti. Uplatňuje se v něm až příliš přízračné formální velkoperní styl, zakrývající jen vnějškovou pohotovostí nedostatek vzruchu a skutečného opory pro invenci. Zdá se, jako by hudebně dramatická nit, tak bohatě rozvinutá v druhém jednání, se přefila, není už možností znovu ji navázat. Autora opouští pudová radost a nahrazena byla obratností. Přes to »Jakobín« při všech vřavách</p>	<p>slabších jest dílem neobyčejně široké oblíbenosti a především u zpěváků, neboť poskytuje mnoho vděčných míst přímo koncertních, v nichž se mohou pochlibití dovedností nosností a ohebností svých hlasů.</p> <p>Tato okolnost zapůsobila v určité míře i na režii, v níž p. Marek s úspěchem pokusil se zachytit rytmus skrovného běhového pásma, usiluje o charakterové zdůraznění miniaturnosti prostředí. Zásadním o myšlem byl pokus o koncertantní vyčlenění arif tům, že zpěváci umístění na podium před oponou. Jest to pokus, který učiněn byl berlínskou operou s Händlem, ale podklád byl tu jiného druhu a také zdůvodnění jiné. V našem případě působí takový pokus násilně, neboť ubírá pravděpodobnost, sít, ježto zpěvy, o něž se jedná, třeba arle, jsou vnitřní součástí děje. Jinak režie nešla šťastnou rukou, neboť tentokrát její předností — a to vyzdvikují — byl smysl pro hudební stránku díla. Zvlášť výrazně vystoupilo to v druhém jednání, kde podarilo se úměrně rozvrstvení v rozvrhu scény, slyšev smyslu pro půdorys dává tušit nedostatek revize výtvarníkem.</p> <p>Z rolí zpívaných i hraných s dobrým pochopením pro charakter postav vynikla především lustrní figura kantora Budy, v níž p. Kosina dokázal, kolik bystré here-</p>	<p>cké inteligence, psychologické zkušenosti a umělecké tvárnosti v něm naše divadlo získalo. Postavu starého kantora promítl v plně životnosti opravdového pochopení a někde vůle nepřetěžovala melodického proudění gesta. Také pěvecky zaslouží plného uznání. Pl. Nordenová v Terince poznou potvrdila, že dovede svůj zpěv naplnit chvějnou důležitostí. Zpívá s jasnou, vypěstovanou čistotou zvuku a dovede každému tónu propůjčit přesvědčivou opravdovost. Jiřka pě. Kojřův byl v navrhodě, že se dal svědčí ke zkrusování lidec navivly. Filigranský hartusivý purkrabí v robustní postavě a příliš vyzývavých postojích p. Lanhause ztratil na své úměrnosti, snad také proto, že se i pěvecky příliš solisticky vyřazuje z rámce ostatních. V Bohuši představiteli se p. Bartl, jenž nedostatek hlasové jiarosti vyrovnává jevíštní jistotou a rozvážností. Sklon k dramatickému údravu uchránil zpěvy Juliny (pl. Krampřová) zbytečně sentimentalitu. Ostatní role, hraběte, Adolfa a klíčnice, dobře doplnily solistický soubor tohoto zdařílého večera. — Ovšem sbory zůstávají slabšími, tpi zvukovou neúčinností a navrovnaností, a představitelsky ruší pro nedostatek herecké kážně.</p> <p>P. Žid, setkav se v »Jakobín« s vyhovujícím mu dílem, uspokojivě vypracoval orchestrální part.</p> <p>A. J. P.</p>
---	--	--	---

1923-09-14 Nová doba, r. XXIX, č. 258, 20. 10. 1923, s. 2

Divadlo, umění a literatura.

DVOŘÁKOV CYKLUS: »JAKOBÍN«.

(Městské divadlo v Plzni 13. června 1925.)

Tato vedle »Rusalky« nejoblíbenější z oper Dvořákových, je repertoírním číslem naší scény a bylo o jejím provedení již na tomto místě referováno. Její uvedení v cyklu přineslo oproti dosavadnímu obsazení změnu potud, že Bohuše z Harasova zpíval po prvé p. Křikava a Térinku pí. Zítová. Je nesporno, že přidělením Bohuše p. Křikavovi značně získal výsledný dojem představení: pěvec je hlasově bohatě nadán a umí zpívat. Herecká akce jeho v této nenáročné roli je přiměřená, celek je podporován pěkným divadelním zjevem a proto byl úspěch pěvcův dokonalejší.

Po hlasově skvělé Térince pí. Nordenové měla pí. Zítová posici ne právě snadnou, budiž však konstatováno, že zhostila se úkolu svého s uznávaným zdarem. Její lehký soprán dobře svědčí této úloze a přednesu jejímu (zdařilému zvláště v krásné arii »Na podzim v ořeší«) neschází na srdečné citovosti, je vkusný a intonačně bezvadný.

V ostatním obsazení uplatnil se s obvyklým zdarem p. Kejř (Jiří), v Julii rádi jsme si poslechli pí. Waldekovou, zaslouženě odměněnou (vedle p. Křikavy) potleskem na otevřené scéně za působivý přednes arie z II. dějství. Benda p. Kosinův je dokladem výstižných charakteristických schopností tohoto pěvce, neméně purkrabí p. Lanhausův, tentokrát bohužel in-

1925-06-13 Český deník, r. XIV, č. 166, 17. 6. 1925, s. 4 a

Dne 17. června 1925. Číslo 166.

disponovaný. Zbývající menší role byly obstarány s obvyklou svědomitostí pp.: Wildem, Bartlem a pí. Janošovou. Také orchestr za direkce p. kapelníka Žida, sbory a režie p. Marka (zálibu jeho v pološeru v I. jednání však nesdílíme) přispěly podstatně ku zdatu představení, které přesvědčilo nás na novo, že »Jakobín«, díky znamenitým představitelům hlavních úloh, je jednou z nejlépe dáványch oper městského divadla.

1925-06-13 Český deník, r. XIV, č. 166, 17. 6. 1925, s. 4 b

Divadlo a umění.

Cyklus Dvořákových oper: Jakobín.

(Dne 13. června 1925.)

Druhá z mistrovských oper Dvořákových těší se oblibě obecnosti i svých představitelů bez ohledu na datum sezonní. Letošní uvedení v plzeňském cyklu bylo toho důkazem svým skvělým provedením. O významu Jakobína v řadě oper Dvořákových i v repertoiru českém bylo již na tomto místě psáno u příležitosti letošního prvního uvedení Jakobína, na jehož výši zůstalo celkem i poslední představení cyklu Dvořáкова.

Partie Terinky svěřena byla osvědčenému umění pí. Zitové, a nabyla nejen hodnotnými kvalitami pěveckými, ale i milým zjevem své představitelky zvláštního

1925-06-13 Nová doba, r. XXXI, č. 168, 19. 6. 1925, s. 4

Dne 19. června 1925.

a v řadě plzeňských Terinek svěžích půvabu Rovněž i p. Křikava vytvořil partii Bohuše v nádherné linii pěveckého výrazu, distingovaného v počínání jevištním a spontanním. Ostatní partie, Julie pí. Waldkové, Jiří p. Kejřův, purkrabí p. Landhausův, Adolf p. Bártlův i hrabě p. Wildův zachovaly svoje kladné výrazové přednosti i pro posledního Jakobína. Rovněž skvělým a jemně kresleným byl Benda p. Kosinův. Jakobína řídil za režie p. Markovy p. Žid vkusně i oddaně, dílo Dvořákovu přijato bylo vděčně a radostně.

Josef Bartovský.

* * *
Městského divadla v Plzni
v 3. hodině

1925-06-13 Nová doba, r. XXXI, č. 168, 19. 6. 1925, s. 5

Z kulturní Plzně.

Třetí představení májového cyklu v Městském divadle.

Ant. Dvořák: „JAKOBÍN“.

Opera o 3 dějstvích. — Libreto: M. Červinková-Riegrová. — Dirigent: R. Vašata j. h. Scéna V. Severin (režijní nastudování A. Podhorského, režie plzeňského večera V. Severin.) — V sobotu 25. května 1940.

V poklidném zákoutí na Vysoké u Příbramě pracoval Ant. Dvořák v roce 1888 na partituře nejmladší z trojice zpěvoher, které i v dramatickém oboru zaručily jeho jménu nesmrtelnost — pracoval na komposici »Jakobína«, ke kterému teprve o hodně později přistoupila lidová pohádka »Čert a Káča« a náladová »Rusalka«. Ve své skromnosti a sebekritičnosti se Dvořák nerozpokoval hotové dílo podrobil ostré revisi, jako už dříve před tím naložil — s větší ještě tvrdostí k sobě samému — s operou svých mladších let »Králem a uhlířem«, třebaže první uvedení »Jakobína« na scénu mělo u obecnosti velký úspěch. A tak teprve roku 1897 dostává partitura díla definitivní podobu — aspoň pokud se týká skladatele. Karel Kovařovic později při novém nastudování »Jakobína« na Národním divadle se rozhodl pro řadu škrtů, které, pro jeho soudu, měly prospěti dramatické hybnosti zpěvohry. Nedá se však upříti, že takový zásah má vedle světlých i stinné stránky, a proto rozhodnutí dnešního šéfa opery Národního divadla Václava Talicha, jímž Kovařovicovy škrtky byly uvolněny, má jisté souhlasné »placet« všech, kdo každý zásah do díla skladatelova považují vždy za neodůvodněný a zbytečný. Litujeme pouze, že v plzeňském provedení pro neúplnost notového materiálu byl jen v některých místech proveden návrat k původnímu znění; Talichův názor na věc byl však i tak podepřen nevýhradně.

Představení řídil kapelník Rudolf Vašata, kterému je svěřeno řízení »Jakobína« i na pražské scéně. Když jsme při návštěvě pražských hostů v letošním lednu srdečně přivítali R. Vašatu jako nadmíru schopného a svědomitého muže, který i při svém mládí má zálibu v zkoušení až neúměrně bohatou, vyslovili jsme přání, aby jeho pohostinskému dirigování Smetanových »Dvou vdov« brzy následovalo další. Úcta k jeho dirigentským schopnostem a nepopíratelnému talentu po představení »Jakobína« zaslouženě stoupá. Sledování orchestrální zkoušky za jeho vedení je požitkem a radost sama. Jako Rafael Kubelík před dvěma roky za jedinou zkoušku s Plzeňskou filharmonií udělal malý zázrak, tak i R. Vašata strhující elánem a mladistvou živelností a průbojností extrahuje z orchestru ideálně čistý filtrát jeho technické zručnosti a svým kumštářským posvěcením jej povyšuje na výkon mimořádné síly. Jak Vašata studuje, se musí slyšet a vidět, chceme-li tajemství jeho úspěchu dokonale pochopit. Tajemství přestane pak býti pro nás tajemstvím a pro toho, kdo chce a umí čísti, leží na dně rozbité skóřáčky rozluštění: *nadání, vůle a láska*. Dirigentské gesto Vašatovo je velmi tvárné, jasné a srozumitelné; jeho smysl pro rytmus zdravý a citlivý; ovládnutí nástrojových barev a skupin jedinečné; v celkovém projevu jsou ještě sice znatelné stopy vlivu silného učitele, ale proniká i tygrův spár vlastní osobnosti. Dvořákova hudba v jeho podání udívala kontrastními plochami v dynamice i agogickém stupňování, zažehla srdce poslouchajících ohněm svého rytmu.

Ze sólistů, vesměs členů Národního divadla, přispěly k lesku představení dvě dámy, O. Horáková a M. Podvalová, a čtyři pánové, J. Konstantin, V. Zitek, Jar. Gleich a K. Hruška. U Terinky O. Horákové jsme se obdivovali nejen skvělému výkonu pěveckému, intonační jistotě a krásnému zabarvení sopránů, nýbrž i půvabu a milé divčí koketnosti, již pěvkyně svou hrdinku vyzdobila. Se svým partnerem J. Gleichem vytvořila O. Horáková několik vý-

borných scén, i když tenoristovi, kterého jsme si letos v Plzni se zájmem poslechli již několikrát, úloha Jiřího není tak blízká, jako na př. Rudolf v Bohémě.

O M. Podvalové (Julie) stačí poznamenati, že ani tentokrát nezklamala naše očekávání; v duetu druhého jednání i v zpěvu za scénou v třetím dějství i v ostatních výstupech našla pro pasivní, citovou bytost Julinu a pro velikost její lásky k Bohušovi struny blíže správně a výrazně resonující. Sytý, zdravý baryton Konstantinův (Bohuš z Harasova) svítí stále zvláště v střední a hluboké poloze jasností a pevností intonační a poutá jadrnou silou svého hlasového fondu. Vilém Zitek (hrabě Vilém z Harasova) usměrnil svůj seriosní bas do větší výrazové hloubky; hluboká poloha basová je u něho stále tak oslňující jako v letech slavného jeho návratu z milánské Scaly. Karel Hruška, veselý a skromný jako za dob, kdy tvořil svého Vaška na plzeňské scéně, se dostal v »Jakobín« opět k jedné ze svých nejdražších a nejmilovanějších úloh. Jeho Benda je figurka, jakých se najde v hromadě operních rolí tolik, jako na jetelovém poli čtyřlístků. Hudební zanícenec, staříčkův mistr a učitel, jakoby vystřížený a živou vodou k životu probuzený z dob pojosefinských, má ve tváři tolik dobroty, lásky, umělecké ctižádosti a kantorské poctivosti, že si opravdu nedovedu představití šťastnějšího obsazení této vděčné role.

K řadě hostů se připojili ještě tři sólisté domáci. Největší tíže večera padala rozhodně — pokud jde o pěvce — na basistu F. Krémáře. Otevřené škrtky zpíval na večerním představení bez jediné zkoušky s pražskými hosty, na generálce téhož dne odpovídal do dvou hodin svůj velký part a za celý týden měl oddechu a osvěžení pramálo. Jestliže podal přesto výkon, kterým nejen že obstál v soutěži s Prahou, ale v němž obstál jako rovný s rovným jak po pěvecké, tak po herecké stránce, překonával jistě sama sebe. Jen se obávám, že nadlidské vypětí sil, které v této sezoně mladého plzeňského basistu potkalo, uškodí dříve či později kvalitě jeho hlasu, nepostará-li se divadelní vedení včas o druhého basistu operního, jehož místo není již (od odchodu Ludvíkova) po celý rok řádně obsazeno.

Jako výkon orchestru byl nadprůměrný, stál vysoko nad průměrem i výkon F. Zavřela (synovec hraběte Viléma). Malá úloha klíčnice byla spolehlivě interpretována A. Kasalovou.

Na sborech bylo vidět, jak změny temp (z valné části volí Talich tempa mírnější) jim ještě nevnikly do krve. Za jednu jedinou zkoušku toho ovšem nelze žádati. Upozorňuji však na stále trávající přepínání jednoho tenorového hlasu, které působilo velmi rušivě již při provedení »Lohengrina« a »Dalibora« a nyní se v »Jakobín« několikrát znovu rušivě ozvalo.

Režii večera vedl V. Severin, který ovšem se musel podřizovati zčásti režijnímu pojetí pražskému. Že to nepatří zrovna k příjemnostem režisérským, rádi věříme. Hezky se podařilo vyřešiti zejména scénu v druhém jednání, kde okno s pěkným průhledem značně protěpilo dosavadní chlad a neútlunost učitelova bytu.

Představení bylo zcela vyprodáno a také po umělecké stránce bylo takové výše, že bychom si nepřáli nic, než aby i další představení cyklu (která jdou za sebou letos v intervalech povážlivě širokých) byla stejně zdařilá. Úspěch u obecnosti byl bouřlivý. Šp.

Z kulturní Plzně.

Dvořákův „JAKOBÍN“.

(Společenský dům (Peklo) ve čtvrtek 27. března 1941.)

V rámci lidových hudebních a pěveckých představení uspořádalo pražské nakladatelství »Melantrich« ve Společenském domě druhý večer. Po pražských hostech — Kühnově dětském sboru a orchestru českého rozhlasu — přišlo na řadu Městské divadlo plzeňské, jež ve velkém sále »Pekla« vypravilo Dvořákovu operu »Jakobín«. Ve Dvořákově jubilejním roce nemohlo být voleno představení šťastnější. Zpěvohra, v pravém slova smyslu lidová, která zachycuje české maloměstské prostředí v době kvasu velké francouzské revoluce, dějem i ryze hudebními kvalitami je předurčena k tomu, aby razila cestu k popularisaci Dvořákovy tvorby do nejširších lidových vrstev.

Je samozřejmé, že při instalaci velkého operního ensemblu, orchestru a pomocných zařízení mimo divadelní budovu museli pořadatelé a umělecké vedení plzeňské zpěvohry zmáhat mnoho těžkostí a že se museli leckde smířit s úpravami, jež nemohly mít leč ráz prozatímnosti. Velkým problémem, při jednom představení v neznámém prostředí jen s obtížemi řešitelným, je zvukové vyrovnání jevištních složek s prvkem orchestrálním. Zcela odlišné akustické prostředí se všemi svými překvapeními a záłudnostmi je tu neznámou, jejíž vylousknutí z nedostatečně určené rovnice není věcí nijak jednoduchou. Bylo-li překvapení při všech těchto překážkách velmi pěkné úrovně, znamená to pro naši operu nemalý úspěch.

Představení řídil šéf opery Ant. Barták, který má již pro interpretaci Dvořákových děl ustálený způsob reprodukce, ve kterém zejména lyrická místa, jimiž zpěvohra oplývá, jsou působivě vyzdvížena. Za jeho klidného, bezpečného vedení i na jevišti bylo dosaženo vyrovnaných výkonů. O výkonech sólistických jsem měl možnost se podrobně zmínit již několikrát. Také tentokrát J. Jiránek (Bohuš z Harasova) nádhernou rolí přetlumčil tak, že u početného obecenstva v druhém jednání

si vynutil spontánní, dlouhotrvající potlesk při otevřené scéně; Julii dala V. Kvapilová citovou vlahost a ušlechtilost; novou úpravou účesu a harmonicky zladěným oblekem vytvořila z Julie obrázek ne nepodobný měkkým liniím madon rafaelovských. U F. Krčmáře (purkrabí) si neobyčejně vážím, jak už jsem ostatně několikrát zdůraznil, jeho umírněného hereckého podání role, jež tak často svádí k nadměrnému karikování. Novým prvkem v obsazení je B. Vecková, která převzala úlohu Terinky po pí Z. Jurové. U této mladé pěvkyně jde o značný hlasový fond, který ovšem ještě bude vyžadovat pečlivého formování, zvláště po stránce bezpečného nasazování (dosud se objevuje dosti často slabé přetahování i nedotahování tónu zejména ve vyšší poloze) a po stránce vokalisační, avšak již dnes je výkon mladé umělkyně velmi uspokojivý a může jí být poslou do další tuhé práce. Také partner Terinčin, Jiří, v pěkném podání J. Jaroše měl počet novosti. Zvláštní zmínky zasluhuje též Jar. Kouba, který v úloze regenschorího Bandy vytváří vždy jednu z nejlepších svých rolí, F. Zavřel v intrikánské postavě Rudolfově a B. Šimsa (hrabě Vilém z Harasova), který, ačkoliv tato role nenáleží jeho oboru, vynakládá zde všechno úsilí, aby jí zajistil zdar. Mezi u roli klíčnice obstarala spolehlivě opět R. Švejnarová.

Režisér V. Severin měl s přípravami jistě horkou hlavu. Pokusil se o nové řešení všech tří scén sestavou staršího, po ruce jsoucího materiálu. Pokojík učitelův se ovšem honosil poněkud přepychově upravenými zdmi, v třetím jednání umístění obrazu bylo samozřejmě též jen prozatímní. Zcela správně vypustil režisér sbor hudebníků v druhém dějství a nově zdařile vyřešil krojovou úpravu dámského sboru, který na úspěchu večera svým čistým pěveckým výkonem se podílel značnou měrou.

Sp.

Z kulturní Plzně.

Poslední hra jubilejního cyklu Dvořákova v Městském divadle.

Antonín Dvořák: „Jakobín“.

Dirigent: Ant. Barták. — Režie: O. Zítka. — Scéna: Zd. Tůma. — Premiéra v sobotu dne 15. listopadu večer.

Od roku 1923 nebyl Jakobín v Plzni důkladně přestudován, ačkoli nebylo jediné sezony, kdy by se nebyl objevil na repertoáru. Bylo tedy nejvýše na čas, když se plzeňské divadlo rozhodlo pro radikální hudební, režijní i scénickou přestavbu dosavadní úpravy této Dvořákovy zpěvohry.

V sobotu 15. t. m. nám vyšel nový Jakobín v hudebním zpracování Bartákově, v režijním pojetí Zítkově a v názvích Tůmových v tak krásném podání, že můžeme říci jako Hugo Boettlinger po poslechu Jakobína v pražském Národním roku 1927: »Večer radosti, jaké dnes sledáváme těžce! Blahoslavený Dvořák! Oudarování, nadšení, krásna nad krásu!«

Antonín Barták vypracoval partituru tak, že jsme na mnoha místech »starého, plzeňského« Jakobína ani nepoznávali. Již předehra sama, zdůrazňování dramatických míst ve hře a plastika zvuku výrazně upozorňovaly na ozdravující zásah Bartákových do dosavadní reprodukce. Orchester velmi dobře vyladěný, poddajný a plně znějící. Vokální složka vzorně propracovaná, deklamačně představení vysoké úrovně.

Důvtipná, promyšlená, z partitury vycházející a logicky pevně opřemá režie Zítkova je druhou výraznou a neoddelitelnou částí nového nastudování. Od světelné působivé umístění dvojice Bohuš—Julie v scéně kostelní přes živou sborovou scénu při posměšné písničce Jiřího, přes Terimčinu píseň, do nejmenších podrobností v pohybu i statické vykreslenou, přes skvěle řešený obraz scény a rozestavení postav při proslulém dvojzpěvu Bohušově a Julině až do světelné podmanivých scén v třetím jednání jednotlivá vystavba režijní, podřadující osobu i věci bezvýhradně hudební dikci zpěvohry.

Také výtvarník Zd. Tůma řešil problém architektury vnější i interiéru tak, že jeho práce může být poučným příkladem. I když je možná diskuse o jeho pojetí prvního a zejména druhého obrazu, kdy ztemnělý kruhový horizont v pozadí nedovoluje vyjádřit plně radostnou a jas svátečního dopoledne na venkovském městečku, kde kašna se svatojanskou sochou zabírá příliš mnoho plochy z nevelkého prostoru jevištního — a to z jeho nejdůležitější části —, a kde v pozadí vztýčené máje jsou poněkud v rozporu s dějem, protože návštěva panstva v městě je nečekaná, přece jenom nelze zamířiti, že scéna v druhém dějství, která bývá obvyklým kamenem úrazu pro divadelní výtvarníky, je nová, svá a působivá a vyřešení scény v třetím dějství při ukolébavce Julině mimofárně šťastné.

A to jsme se ještě nezmiňovali o sólistech, kde výkony až na nepatrné procento dosahovaly výše, které se přibližujeme na plzeňské scéně jen o velkých divadelních svátcích. Tak hned F. Krčmář v roli purkrabího, opět herecky nově a překvapující svěžestí i mohutnějším objemem svého sympatického basu, nebo Josef Jiránek, podávající ve svém Bohušovi ideální typ českého šlechtice z doby velké revoluce a modulující svůj měkký baryton do nejjemnějších odstínů lyrické něhy (duet s Julíí) do dramaticky vynikajících záchvěvů hlasových (scéna s bratrance). Stejná slova chvály lze opakovati o Bendovi Jar. Kouby, který menší průzračnost svého tenoru ve vysoké poloze hlasové mnohonásobně vyvažuje hluboce lidskou kresbou charakteru českého kantora. Také Jarmila Kristenová, nová členka plzeňského souboru, se dostala konečně k úloze, jež jejímu hlasovému naturelu i povaze skvěle vyhovuje. S potěšením konstatuji, že tentokrát splnila svůj úkol tak, že bych mohl jen opakovati slova upřímného uznání, jež jsem kdysi adresoval její Tatjaně. Máme tedy nyní v plzeňské opeře vedle paní Kvapilové, která interpretuje tuto roli se známou uměleckou vyzrálostí, novou výbornou Julii, jež s první může alternovati, kdykoliv si toho studijní poměry v opeře budou žádat. Také Věra Placherová vytvořila v úloze Terinky výborný typ prosté maloměstské divny, stejně zdařilý — i když v jednotlivostech se odlišující — jako provedení této role E. Veckovou. Úlohu klíčnice nevtřavým způsobem podala A. Kasalová.

Jediná slabina představení se ukázala ve nedostatečném dešním obsazení basového obo-

ru, kde F. Krčmář nemá rovnocenného soupeře. F. Štekl, jemuž nelze upřiti ani s dostatek dobré vůle ani svědomitosti, nestačil svým neprůbojným barytonem na basovou partii obsaditi bête. Proto bylo rozhodnuto později obsaditi tuto těžkou úlohu Fr. Zavřelem. Provedl ji bezvadně, ačkoli leží mimo obor jeho hlasu vymezený. Tím však nebyla situace zachráněna. Spolehlivou Zavřelovu interpretaci intrínkánského Bohušova bratrance nebylo možno nahradit Šteklovým výkonem, a že bylo nutno role byla studována naspěch a že bylo nutno proto učiniti nemalé škrtky v 7. a 8. výstupu druhého dějství. Zůstává tedy »basová« otázka plzeňské opery i nadále otevřena...

Také sbory měly nemalou účast na celkovém provedení Jakobína a hojnou měrou k jeho zduaru přispěly. Obecensťvo přijalo operu, která tvoří závěr letošního Dvořákova cyklu v Městském divadle, s nadšením a mnohokrát vyvolávalo všechny účinkující, dirigenta i režiséra. Zaslouženi!

V les

Krajský soud tr

uc. — Někdo je nadšeným filatelistou, jiný náruživým fotbalovým fanouškem a třetí konečně třeba vášnivým pytlákem. Tím je také 54letý dělník Em. Průša z Hostomice, člověk veskrze praktický. Vždycky požaduje, aby veskrze jeho konání nepozůstávalo jenom v duševní radosti, ale bylo mimo to vyjádřeno i na pohled každému patrným výsledkem, nejraději takovým, který by se dal sníst. To je jisté na př. zajíc — posedla ho tedy vášeň pytlácká a Průša se stal pytlákem.

Pytláčil v Babě — tak se totiž říká jednomu místu, v hostomických lesích. Naházel tam tolik ok, že nevěděl obvykle pak ke kterému dřevu, a tak na jedno oko jednou zapomněl. Vězel v něm malý srnec, bezpochyby hodně dlouho, poněvadž později, když tam náhodně zabloudil hajný, byl již srnec v rozkladu. Hajný pak chodil do Baby po několik dní na čekání — čekal na pytláka a dopadl ho. Potkal pytláka a Průša si mu stěžoval, že rostou špatné houby. Hajný na tuhle myšlívku ovšem latinu nenaléti: »Ale jděte, vy už to máte možná pod kabátem.« řekl jenom a pod ten kabát se Průšovi podíval. Byl tam provaz a pilka. Provaz ke svázání srnce

— pilka k nařezání toho se srnec zapadne tak z lesa o ša šel do vazby bez zatčení měl u se oko a peněženku. Věci, jako s kráde seji, byly odevzd nímú úřadu.

Průša se k líče nat s r. dr. Duš stavil. Snad se sty nátu tím starostí. Odsoudili ho v nep Pan Průša dostá praktické nazírání 10 měsíců tuhého a vězení nepodmíně

Měl soucit se s

uc. — To, že by s soucit dostal před tého Josefa Mare níka Škodovky z Pl snu nenapadlo, Šel Druztové a našel mládě. Bylo mu sr odnesl jej tedy a ode nomu známému. Ch zachránit a pozdě i jeho majiteli. Clov ní a Pán Bůh to změni — Mareš mu odejet a při příjez již z něho četníci, v podezření z pytlá přišel až před sená vel, jak to všechno by také potvrdil, že s

Zákaz prodeje některých

Vyhlašková ministerstva zemědělství bylo zakázáno vydávati Židům úplatné nebo bezplatné některé druhy zboží. Všem obchodníkům s potravinami se příkazuje, aby umístili na místě s ulice zobrazeném a v prodejní místnosti vývěsky, na kterých jest uvedeno toto zboží a zákaz prodeje.

Obchody, které umístí vývěsku s čitelným nápisem »Židům a pro Židy neprodáváme« nebo »Židy neobsluhujeme«, tyto vývěsky samozřejmě nepotřebují.

K zamezení jakýchkoliv nepřístojnosti v prodeji zboží považuje Hospodářská skupina maloobchod za nutné požadovati od každého obchodníka potravinami závazné prohlášení, kte-

Divadlo a umění

»Jakobína« v novém rouše.

O sobotním provedení Dvořákova „Jakobína“ ukázalo městské divadlo plzeňské zcela neočekávaně hezký kus umělecké práce. Opera „Jakobín“ se před diváky i posluchači objevila v zcela novém rouše. Z příčinění ředitele Oty Zítka, jako režiséra představení, ve spolupráci s kapelníkem Ant. Bartákem, s hostujícím výtvarníkem Zd. Tůmou a zásluhou hudebního, pěveckého i představitelského pochopení všech zúčastněných. Obdivu si zaslouží i pečlivá práce řemeslná i divadelně výtvarná z rukou Císařových, pečlivé splnění jemných nuancí světelných. Zásah Zítkova vyššího uměleckého citění byl vskutku patrný všude: na účinně otevřených škrtech v partituře, na drobné práci hudebně charakteristické (požadavky dynamicky tvárného pěveckého projevu u všech a požadavek vyrovnání složek pěvecké s představitelskou nevyjímaje), na účinné úpravě dueta Bohuše a Julie i na užití neprávem dříve vynechávaného dvojhlasého závěru, na plastice hudební, leč s ohledem na vyostření dějové srozumitelnosti i na dynamickém podtržení významných vět nejen v malých enemblech, ale i v hutných zvukových skupinách (závěr) a v celé řadě podrobností, které s citlivou spoluprací kapelníkovou, jenž představu Zítkovu jistě věrně zvládl a technicky realizoval, všude bylo lze vycítiti radostnou tvořivost i radostné pochopení. Z výtvarné spolupráce Zd. Tůmy vyšla výprava „Jakobína“ na úroveň vyšších požadavků divadelních. V užití materiálu, v jeho tvarovém i barevném zpracování projevilo se Zd. Tůma jako jevištní výtvarník bohaté nápadovostí. Zejména vyřešení a rozdělení prvního dějství na obraz v šerosvitném chrámovém prostředí s tvarovou i světelnou dominantou kostelního okna se světelnou prouhou a přechod do obrazu s barokní (trochu snad velikou) kašnou se sv. Janem Nepomuckým, jako symbolem doby, skosené okno a živé diagonály v naznačené škamně Bendově, zdůraznění pocitu stísnění výškou závěsů v komnatě hraběcí i obratné a účinné vyřešení průhledu do komnaty zemřelé hraběnky (kde však Julie napříště nesmí zapomenouti na vyjádření doprovodu harfy), tohle vše a mnohé jiné, jež nelze pochopitelně shrnouti v několikařádkový posudek, ukázaly v pravém světle uměleckou potenci řed. O. Zítka jako režiséra. V Purkrabím jsme se shledali se široce rozšířenou charakterisační schopností Ferd. Krčmáře, jenž tónem i pohybem a zejména bohatou hrou masťky kreslil tuto postavu alšovských obrysů. J. Jarošův Jiří s dobře předsevzatou účinností pěveckou i hereckou, důstojný a v neseném zpěvu ušlechtilé zpodobení J. Jiránkův Bohuš z Harasova, kultivovaná a hudební i představitelské nuance skvěle vystihnuvší V. Placherová jako Terinka, výtečný Koubův skladatel Bendá, v jemné nasazeném tónu i postavě hraběte citlivě se vyjadřivší F. Zavřel, o splnění požadavků partie Julie věrně se přičinivší J. Kristěnová, poctivě se snaživší J. Stekl v intrikánu Rudolfovi (vzor Zavřelův v této partii mu dobře poslouží), dosedavá tvořivost A. Kasalové v klíčnici, jemná práce ve sborech i skvělý výkon orchestru, sloužili tentokráte (15. XI.) opravdu ke cti umělecké úrovně zdejší scény.

M. R.

Plzeň. Dnes v sále bialého

**Dvořákův Jakobín
v Městském divadle**

(V sobotu 2. června 1945.)

š. inv.
323/2
K 595

Snad žádná česká zpěvohra kromě Prodané nevěsty nevykonala v minulých letech tolik pro posílení českých duší jako Dvořákův Jakobín. Bloudění Bohušovo cizinou, zatím co v jeho domově upevňuje své panství uchvatitelský zrádce Adolf, glorifikace české písně a domácího hudebního umění, zrcadlí se v postavě Bohušově, Julíně a Bendově, exulantské toužení po vlasti — to vše znamenalo pro českého posluchače mnoho krásného a silného, a nebylo moci, která by tyto city mohla vyrvat z českých srdcí. Dvořák se tu ukázal vedle Smetany pravým národním skladatelem, jeho hudba pověděla, co nesmělo být řečeno slovy.

Tak také Jakobína vnímali a cítili všichni, kdo si přišli poslechnout jeho první svobodné provedení v městském divadle. Radost, s jakou se jeviště chápalo svého úkolu, se zrcadlila od prvních taktů opery i v hledišti. Bylo patrné, že jednotlivá kolečka operního souboru se už začínají zaběhávat po několikaměsíčním odmíčení orchestr, sbor i sólisté se snažili pod taktovkou šéfa opery Ant. Bartáka o své nejlepší. Mezi sólisty jsme přivítali v roli Jiřího jako hosta tenoristu Ant. Jeřábka, někdejšího oblíbeného pěvce plzeňské opery. Jeho hlas za tu dobu zesílil a zpevnil, ponechal si však stále charakter jemného lyrického tenoru. Druhým hostem představení byl buffo tenor K. Žižka v úloze Bendy; podal sice svého hrdinu odlišně od klasicky čisté interpretace Hruškovy, i od u nás známé, ušlechtilé kreace Koubovy, našel však řadu okamžiků, kde podal výkon stejně dokonalý, s vrcholem ve scéně se starým hrabětem v 3. dějství. Hrabě Vilém byl výstižně představován sympatickým basistou J. Celerinem, jehož loňského působení na naší scéně je vděčně vzpomínáno. Z domácích umělců upozornila na sebe skvělou pěveckou i hereckou akcí dvojice Kasl-Kvapilová (Bohuš-Julie), vkusně si počínal v úloze purkrabího nový muž plzeňské opery, L. Mráz; Adolf byl v spolehlivých rukou Fr. Zavřela, Terinku zpívala, udivujíc jako vždy krásným materiálem hlasovým, B. Vecková; méně afektace ve hře a více péče o čistou intonaci bylo by si však přát. V době okupace jako nepřímá oběť režimu, znovu nám připomněla, jaké naděje, pochovalo české výtvarné umění Tímovým odchodem. Výbornou Zítkovu režii ponechal V. Severin téměř beze změny. Obecenstvo — naše i společenské — přijímalo Dvořákovo dílo a jeho interpretu nadšeně a s hlubokým dojetím. Sp.

14. IX. 1946.

Bouřlivý potlesk hercům

Žižňo Právo lidu

Dvořákův Jakobín v novém nastudování

V pondělí byla uvedena v plzeňském Velkém divadle Dvořákova opera „Jakobín“ v novém nastudování a z větší části i novém obsazení. V roli hraběcího purkrabího vystoupil jako host bývalý člen plzeňské opery L. Mráz, který byl ve velmi dobré kondici a purkrabího podal velmi přesvědčivě a s jemnou komikou. Roli Bohuše z Harasova může R. Kastl zařadit mezi své úspěšné, jedině trochu více péče by měl věnovat herecké stránce a odvyknouti si stále stejné typické postoje. Valetí Kvapilové v úloze jeho ženy Julie musíme přičísti k dobru dobrou výslovnost. Starého hraběte zpíval S. Ulrich, který disponuje barvitým a zvukným hlasem, rovněž mimika byla uspokojivá. Slabou postavou však byl tentokrát Adolf J.

Jakše.

Rovněž poněkud slabší pěvecký výkon podal J. Kouba v roli učitele Bendy, jinak po herecké stránce byla tato postava opravdu prožita. Jeho dceru Terinku zpívala úspěšně B. Vecková, která je nesporně jednou z našich nejlepších plzeňských operních zpěvaček. A. Jeřábek, který zpíval Toníka, jest ještě v dobré paměti z dřívějšího angažmá v Plzni. Má příjemný tenor, ne příliš silný a roli selského synka podal zdařile. Slabou stránkou byly sbory, které místy nebyly přesné a rozhodně jim nebude škodit lepší propracování. Operu řídil A. Barták s úspěchem.

Obecenstvo bylo představením zřejmě spokojeno a bouřlivý potlesk jen dokázal, že díla našich význačných mistrů jsou stále ve velké oblibě.

1946-09-14 AmP, fond Vecková B., i. č. 323/5, sign. LP 595

SLOUPKY KULTURY

DVOŘÁKŮV JAKOBÍN V NOVÉM NASTUDOVÁNÍ

(Měst. divadlo v Plzni v pondělí 16. září 1946.)

Zpěvohrou Jakobín sáhl Dvořák po námětu, který jeho srdci výborně vyhovoval, třebaže z počátku se ke komposici libreta rozmýšlel, desorientován neuváženým varováním se strany některých svých známých, kteří by byli raději viděli, kdyby byl Dvořák pracoval na nějakém námětu »světovějším«. Po velkých úspěších v Anglii vracel se však skladatel rád a často ke vzpomínkám na své mládí, úzce spojeným se vzpomínkami na české lidové muzikantství a na hudebnictví českých kantorů, a tu mu libreto Jakobína přicházelo velmi vhod jak postavou starého kantora Benda, tak lidově zabarvenými sborovými scénami. Díky proslulému duetu Julinu a Bohušovu (My cizinou jsme bloudili . . .) se stal Jakobín v první . . . druhé světové válce silnou oporou národního citění; Němci to záhy rozpoznali, a když jejich pokus utlumit spontánní reakci obecnstva na tuto scénu zákazem potlesku nepomohl, zakázali na konec uvádění Jakobína vůbec.

Nové nastudování, jehož se opět ujal šéf opery Antonín Barták, přineslo několik podstatných změn v sólistickém obsazení. Partii hraběte Viléma z Harasova, hlasově značně náročnou, zvládl velmi dobře svými tvárnými hlasovými i výrazovými prostředky basista St. Ulrich, v roli Jiřího zavítal na plzeňskou scénu někdejší její tenorista Antonín Jeřábek, uplatňující se živou hrou i pevnými výškami; střední a hluboká poloha hlasová nezněla již ve velkém hledištním prostoru tak příznivě. V úloze Adolfa nastoupil po Fr. Zavřelovi barytonista Jos. Jakš; ačkoliv timbru jeho hlasu role neodpovídá, provedl ji pěvec s obvyklou už u něho

uměleckou vážností a přisností. Z dřívějšího obsazení upoutala Terinka Bl. Veckové, pěvkyně i mimicky svěže řešená, Julie ve vkusném a jemném podání Val. Kvapilové se zvláště zdařilou scénou v závěrečném dějství, Bohuš v přesvědčivé zpěvní dikci a čisté herecké kresbě R. Kasla a R. Švejnarová v drobné úložce klíčnice. Dva výborné typy — purkrabí L. Mrázek j. h. a regenschori Benda Jaroslava Kouby — uzavírají výčet jevištních postav. Byl-li první z pěvců již svým mládím ve výhodě po stránce hlasové proti svému partneru, nedosahoval zase svým místy karikujícím hereckým projevem ušlechtilé výše Koubova hereckého projevu, neboť režisér Kouba svého kantora upřavdě žil. Proto také jeho Benda byl nejživotnější postavou na scéně.

Orchestr a sbory tentokrát neuspokojily. Zejména první dějství bylo v nástupech, v rytmu i intonaci značně kolísavé, dechový soubor nebyl vyrovnaný ani v dřevěch ani v žestích, a také smyčce značně polevily ve srovnání s výkonem v zahajovací Prodané nevěstě. V druhém a třetím jednání se úroveň celku značně zvýšila, přesto pochybuji, že dirigent byl večerem uspokojen. Režii V. Severina jsem upřímně povděčen, že ponechala v zásadě scénickou úpravu akad. malíře Zd. Tůmy a že i ve vlastním režijním oboru si počínala uváženě a stříd- m. Vřele bych se přimlouval, aby Jakobín byl zařazován do všech druhů studentských, žákovských a zaměstnaneckých představení — přístupnost Dvořákovy hudby by popularisací operní tvorby mezi mládeží i mezi dospělými jistě prospěla.

Šp.

ZMĚNY V OBSAZENÍ DVORÁKOVA JAKOBINA

(Městské divadlo v Plzni ve čtvrtek 21. listopadu 1946)

Pro náhlé onemocnění režiséra Rud. Kasla bylo nutno provést změnu v obsazení některých rolí v Dvořákově Jakobinu. Úlohu Bohuše převzal barytonista Josef Jakš, který se po dlouhé době dostal konečně k oboru povaze jeho hlasu vlastnímu. Lyrický charakter jeho barytonu je jako stvořen pro tuto vděčnou a krásnou partii, a nebyť pochopitelně trémy pěvcovy, která zavinila stísnění některých výšek, mohli bychom přirovnat Jakšův výkon k stále vděčně vzpomínaným vystoupením barytonisty Josefa Jiráňka v téže úloze. Zvláště jadrná, vzorná výslovnost a dynamické nuancování zpěvní fráze přispívaly k sympatickému dojmu u posluchačstva. V partii Adolfa vystřídal Josefa Jakše mladý Vladimír Bauer, hrdinný baryton, v němž skládáme velké naděje. Herecká pohotovost, klid a hudební podání role imponují; pozornou péči bude muset pěvec věnovat při dalším studiu dlouze drženým tónům, kde se objevuje přílišné vibrato — při umělcově mladí lze plně věřit, že tato překážka bude odsta-něna. Při představení jsem měl též po prvé při-

ležitost sledovat tenoristu Oldřicha Cernocha v náročné úloze učitele Bendy. I tu byl pěvecký i herecký projev seriosní, třebaže se ještě tu a tam objevovaly rytmické nepřesnosti. Herecky ovšem teprve lety pěvec k této roli doroste; potom se proteplí nejen jeho mimické tvoření postavy a gesto, ale i hlas, který zatím vyznívá poněkud suše v citově zaměřených scénách.

Z ostatních interpretů podrželi všichni své úlohy. Tak V. Kvapilová zpívala svou ušlechtilou, noblesní formou Julii, B. Vecková prostou, milou Terinku, Alf. Šoun pěkně utvářel figurku zamilovaného Jiřího; St. Ulrich místy příliš v kornice nadnesl svého purkrabího. Starého hraběte zpíval B. Šimsa, klíčnici M. Švejnarová. Sbory se držely dobře a také orchestr se přičiňoval pod vedením obezřetného šéfa opery Ant. Bartáka o dobrý průběh večera. Režie V. Severina přinesla kladné novum v doplnění a pozměnění obrazu venkovského městečka a starala se o harmonické souznění pohybu jednotlivců a sborů na jevišti a Dvořákovou hudbou. Šp.

1946-11-21 AmP, fond Vecková B., i. č. 323/4, sign. LP 595

»JSME Z ČECH, A VY SE PTÁTE, ZDA ZNÁME PĚT?«

Slavnostní představení Dvořákova *Jakobína* v městském divadle v Plzni v sobotu 6. září tvořilo jednu z krásných ozdob zářilých západočeských oslav jubilea půlstoletého trvání národně socialistické strany. Už to, že *Jakobín* byl po celou dobu okupace pro nás všechny, kdo jsme žili doma, zdrojem velké mravní posily, že jsme v osudu Bohuše a Julie spatřovali obraz našich, pracujících za hranicemi, že konečný pád zloducha Adolfa jsme si promítli do oblasti politické a že Dvořákovou vpravdě českou melodikou a bohatostí rytmickou jsme ssáli v sebe nezlomnou víru ve vítězství spravedlivé věci, stačilo, aby *Jakobín* byl dán na pořad našich slavností. Potěšení pro posluchače sobotního představení bylo tím větší, že i úroveň reprodukce Dvořákova díla byla mimořádná.

Přední zásluhu o umělecký úspěch třeba přičíst vedle obou hostů — M. Podvalové z pražského a J. Hruše z brněnského Národního divadla — především šéfu opery Antonínu Bartákoví, jenž si dovedl vynutit na členstvu uměleckého souboru nadprůměrný výkon. Barvitá dvořákovská instrumentace tu přišla při dobře disponovaném orchestru plně k slovu, sbory zpívaly s chutí, a také sólisté tvořili své role s pozorným zaujetím. Skvěle si vedl barytonista J. Hruše jako Bohuš — vzorný v deklamacii, v bezvadné artikulaci, nosného, tmavého hlasu a vybraného vkusu v hereckém podání role. K němu se družila M. Podvalová, jejíž Julie poutala zteplostí postavy, okouzlujícím půvabem a spontánní hudebností, jak ukázaly

vrcholné scény *Julíny* v 2. a 3. dějství opery. Z domácích siř byla tu hlasově vždy výborná a mimicky do detailů Blaženčinu postavu vykreslující Bl. Vecková. St. Ulrich j. h. v psychologicky zdůvodněném a oduševnělém pěveckém i hereckém podání postavy starého hraběte Viléma a Oldřich Černoch, jemuž za stále se prohlubující a opravdovým citem prolnutou figurkou starého učitele Bědy i za pěkný pěvecký výkon v 2. jednání rádi odpouštíme trojí faux pas v memorování partie v závěrečném dějství. Také Antonín Jeřábek — až na nebezpečný okamžik v 7. výstupu a menší přeexpozice v komice — si vedl zdatně i obratně. V úloze purkrabího znovu příjemně překvapil basista St. Hejduček, jehož hlasový orgán se neobyčejně slibně rozvíjí; až pěvec v roli zdomácní natolik, že se nebude musit rozrušovat upoutáváním přílišné pozornosti k taktovce a k hereckému projevu, nabude jeho pěkný výkon ještě více na přesvědčivosti. Nesympatickou úlohu intrikánského Adolfa provedl V. Bauer tak, že postavě Bohušova bratrance nezůstal ani pěvecky ani představitelsky nic podstatného dlužen, epizodku klíčnice Lotinky zkušeně vytvořila M. Švejnarová; režii vedl V. Severin.

Zcela vyprodané hlediště bouřilo potleskem po všech jednáních a v závěru mnohokrát vyvolalo oba hosty a členy domácího souboru i s dirigentem.

Šp.

1947 AmP, fond Vecková B., i. č. 323/6, sign. LP 595

Z plzeňského hudebního života

Letošní hudební sezóna byla v Plzni hodně obohacena činností Plzeňského rozhlasového orchestru, který pořádal oblíbené koncerty pro pracující. Neomezil se přitom jen na Plzeň, ale zařídil i do ostatních míst západních Čech (Klatovy, Sokolov, Hrádek u Rokycan), mezi jinými také do západočeských lázní a všude šířil dobrou hudbu ve znamenitém provedení. Přes to, že byl tento orchestr hodně zaměstnán svými rozhlasovými úkoly i veřejnou činností, že vlastně nahrazoval oblastní orchestr, zúčastňovali se jeho členové ještě kulturních brigád. Úroveň orchestru chutí do práce, snaha o její kvalitativní lepší organizaci zkoušek a prohloubením studia, uvá-

dění nejkrásnějších skladeb, hlavně českých, ruských, sovětských i jiných skladatelů — to vše je přínos, kterým si orchestr plzeňského rozhlasu získal velkou oblibu pracujících a který slibuje, že se v budoucnu stane kulturním činitelem ještě významnějším.

Krajské oblastní divadlo v Plzni uzavřelo letošní operní sezónu velmi dobrým nastudováním Dvořákova *Jakobína* za řízení dr. K. Vašaty. Na scéně vynikali O. Černoch, B. Kramosil, B. Vecková, V. Vlčeková a K. Berman. Výborná byla režie V. Lohniského, znamenitě oživující scénu. Není pochyb, že úspěch premiéry bude provázet *Jakobína* i v příští sezóně.

Významnou událostí, kterou vrcholily v Plzni Beethovenovy oslavy, bylo dobré provedení jeho IX. symfonie, jejíž prorocství o svobodném lidstvu se v dnešní době za vedení velkého Sovětského svazu naplňuje. Symfonii provedlo Plzeňské orchestrální sdružení, které řídil Ant. Barták.

Velmi radostným večerem byl koncert pěveckého sboru pedagogického gymnasia v Plzni, který řídil J. Kloubek. Radostný byl tento večer nejen co do výběru programu (hlavně lidových a budovatelských písní), ale i zjištěním, že našemu učitelskému dorostu je na plzeňském pedagogickém gymnasiu věnována po stránce hudební výchovy největší péče.

1952-06-21 Pravda, r. 27, č. 56, 11. 7. 1952, s. 4

Hold české hudbě

K premiéře Dvořákova „Jakobína“ na scéně Velkého divadla v Plzni

K nemnoha operám, které od dob svého prvního uvedení se stále a s velkou oblibou udržují na našich operních jevištích, patří bezesporu „Jakobín“. Antonín Dvořák, tento genius české komorní a symfonické hudby, psal své šesté hudebně dramatické dílo ještě před zájezdem do Ameriky, tedy v období, které leprve krystalizovalo nevšední umělcův tvůrčí talent.

Je zřejmé, že na rozdíl od Smetany Dvořákovi mnohé dějinné události jeho věku unikaly. Hudba, to byl jeho celý život. Ji věnoval veškeré své snažení. Konečně jí také složil hold ve svém „Jakobínu“, byť tento hold byl skládán ve smyslu idejí vyhovujících těm zápornějším složkám naší buržoazie v 2. polovině 19. století. Bylo by ovšem velkou křivdou na Dvořákově, kdybychom dnes tyto jeho omyly vyzdvihovali a neviděli ony obrovské klady, které české hudbě i v „Jakobínovi“ přinesl. Je to nejen oslava české hudby, ale je to i oslava prostého českého lidu, který i za těch nejtěžších podmínek se snažil, byť jen velmi liberálně (v „Jakobínu“), ale přece jen postavil se proti bezpráví, proti útlaku.

Plzeňská inscenace Dvořákova „Jakobína“ vycházela především z podtržení těch kladných tvůrčích i myšlenkových elementů Dvořákova díla. Již ve výtvarné slozce (velmi nápaditě a originálně řešené Vladimírem Hellerem) zdůraznila jako základní motiv oslavu české hudby. Také osobitá režie hostujícího Karla Jerneka nevynechala jediné příležitosti k podtržení lidských vztahů, vlasteneckého citění i (pokud je to v „Jakobínu“ jen trochu možné) určité neohroženosti a pevnosti prostého českého člověka v boji za právo a pravdu.

Rozhodující úlohu zde nako- nec hraje hudební složka, a ta se ukázala být v nastudování dr. Karla Vašaty opravdu dominující. Pečlivé hudební nastudování mělo tentokrát svou největší oporu ve skvěle disponovaném orchestru, kde zvláště dřevěné nástroje dosahovaly takřka absolutní dokonalosti.

Velmi dobře byl připraven i sborový ansámbl, včetně externího dětského sboru. Zde je třeba pochválit sbormistra Bedřicha Macenauera za svědomité nastudování dosti složité sborové části opery. Pokud jde o představitele jednotlivých rolí, pak myslím, že jednu ze svých nejlepších operních postav zde vytvořila Líbuše Bláhová v Terince a Věra Vlčková v hudebně i herecky působivém ztvárnění Julie. Zajímavou i umělecky čistou figurku hraběcího purkrabího vytvořil Karel Harvánek. Učitel Benda Oldřicha Černocho plně vyhovuje našim představám o starých venkovských kantorech-muzikantech. Je to velmi citlivý a realisticky podaný umělecký výkon. Miroslav Frydlewicz i Jiří Berdych se svých rolí zhostili s velkým zdarem. Pokud jde o jednu z rozhodujících a hlavních postav opery, Bohuše v podání Josefa Hoříckého, pak zpíval i hrál ve velkolepém stylu v prvním jednání. V 2. i 3. jednání na mne působil dojmem částečné hlasové indispozice. Málo vyhraněná se zdá být postava Adolfa v podání Josefa Beneše.

Uvedením Dvořákova „Jakobína“ vstoupil operní kolektiv plzeňského divadla do nové sezóny. Již toto představení naznačilo, že i v této sezóně bude plzeňský operní ansámbl patřit jistě k těm nejlepším v naší republice.

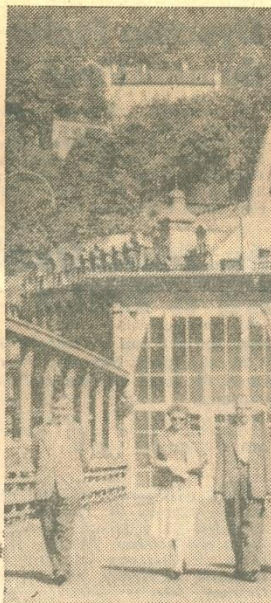
MIROSLAV ŠMÍD

V nově nastudované Dvořákově opeře „Jakobín“ vytvořili postavy Terinky, Jiřího a učitele Benda Líbuše Bláhová, Miroslav Frydlewicz a Oldřich Černocho, nositel vyznamenání „Za vynikající práci“.

Foto V. Caltová

Kromě toho byl každý zaměstnanec Protože byla část zaměstnanců pole, aby zaručili maximální

Hlavní prověřková komise zpracovala všechny připomínky, z nichž některé mají cha-

Návštěva britský

Ve dnech 17. a 18. září navštívil britské Labour Party, vedená Earnshawem. V největších čs. lští hosté zajímali o léčivé mír platně léčí všichni čs. občané žaduje.

Sovětští přátelé předávají zkušenosti

Sovětští turisté se při svých zuzij jen na obdivování přírodn Rádi se scházejí také s našimi votních a pracovních problémů Nedávno se taková přátelská

Soudruh Drozdov kromě jiného píše: Asi před sto léty začal zahradník

Před premiérou Jakobína

Opera Divadla J. K. Tyla v Plzni uvádí v zrekonstruovaném Velkém divadle 19. dubna již svou třetí premiéru (vedle řady přenesených inscenací) — operu Antonína Dvořáka Jakobín. Po řadě let provizorního provozu v Komorním divadle se na naši scénu vrací velký český klasik, kterého z technických důvodů nebylo možno hrát v Komorním divadle.

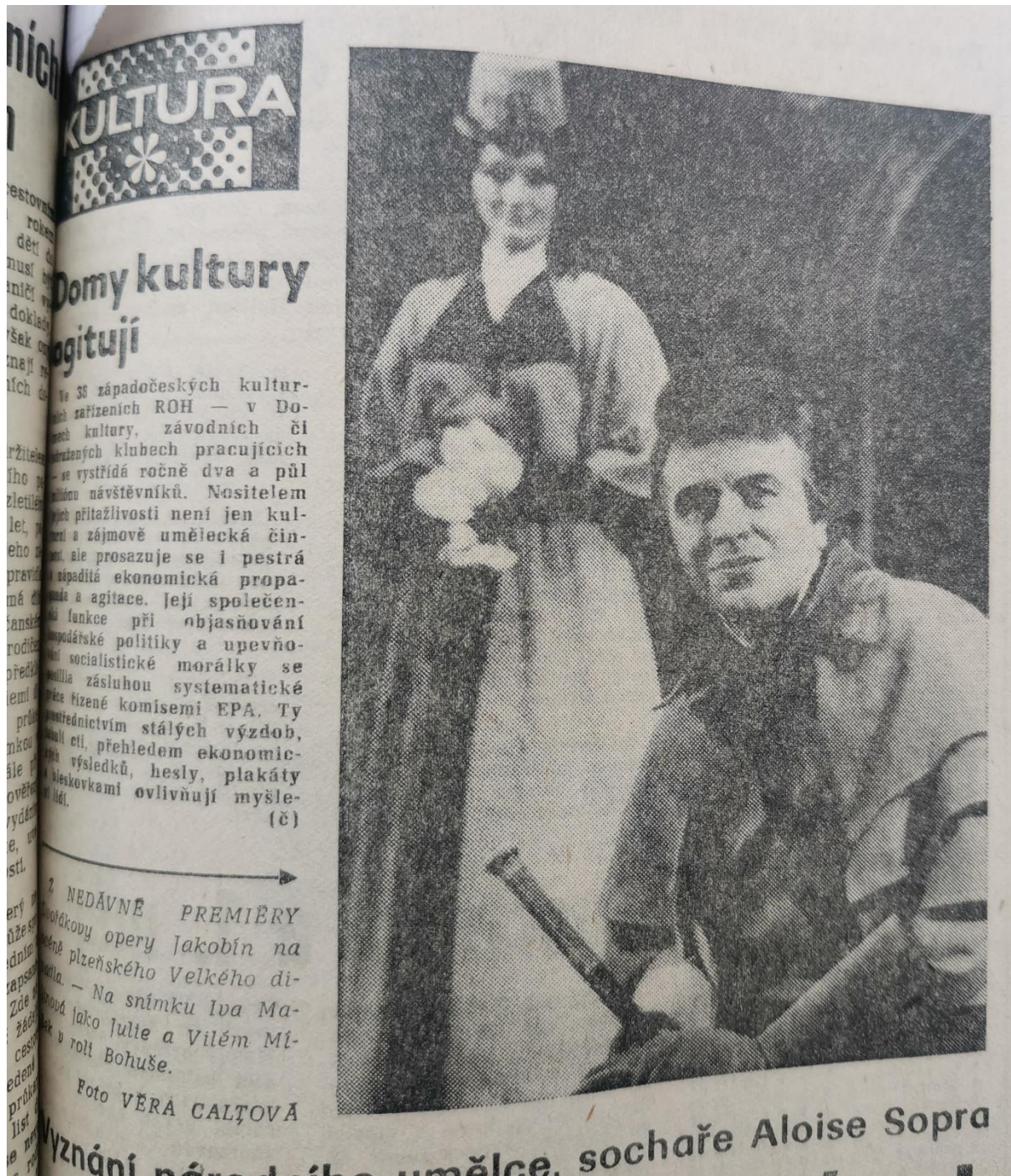
Opera Jakobín patří k nejúsměvnějším českým operám. Skladatel ji vytvořil na libreto Marie Červínkové-Riegrové. Děj je zasazen do malého českého městečka na konci 18. století; postavou, která nejvíce přirostla k srdci Antonína Dvořáka, je vesnický učitel Benda. V něm skladatel vlastně oslavuje svého prvního učitele Antonína Liehmanna a celou galerii

českých kantorů—skladatelů 18. století.

Operu nastudoval dirigent Jiří Malát, režii má zasloužila umělkyně Inge Švandová-Koutecká, sbormistrem je Bedřich Macenauer, hraje se na scéně akad. architekta Vlastimila Kouteckého a v kostýmech Bedřicha Bartáka. Jednotlivé postavy ztělesňují přední sólisté opery.

ZBYNĚK BRABEC,
Plzeň

1986-04-19 Pravda, r. 67, č. 90, 17. 4. 1986, s. 5

KULTURA

**Domy kultury
agitují**

Ve 38 západočeských kultur-
ních zařízeních ROH — v Do-
mích kultury, závodních či
pracovních klubech pracujících
— se vystřídá ročně dva a půl
miliónu návštěvníků. Nositelem
přitažlivosti není jen kul-
turní a zájmově umělecká čin-
ovní, ale prosazuje se i pestrá
sociálně ekonomická propa-
ganda a agitace. Její společen-
ská funkce při objasňování
ekonomické politiky a upevňo-
vání socialistické morálky se
projeví zaslouhou systematické
práce řízené komisemi EPA. Ty
organizují stálých výzdob,
výstav, přehledem economic-
kých výsledků, hesly, plakáty
a letáky ovlivňují myšle-
ní lidí.
(č)

NEDÁVNĚ PREMIÉRY
Opery *Jakobín na
plzeňského Velkého di-
kora*. — Na snímku Iva Ma-
tyášová jako Julie a Vilém Mí-
chaš v roli Bohuše.

Foto VĚRA CALTOVÁ

Vyznání národního umělce, sochaře Aloise Sopra

ZÁBĚR z plzeňské inscenace Dvořákovy opery *Jakobín* —
K. Hromádková jako Terinka a P. Strnad v roli Jiřího.
Foto VĚRA CALTOVÁ

1986-04-19 Pravda, r. 67, č. 106, 7. 5. 1986, s. 5

K novému nastudování slavné a oblíbené opery Antonína Dvořáka v plzeňském Divadle J. K. Tyla

Jakobín opět přiláká publikum

Divadlo J. K. Tyla v Plzni přivítalo publikum předpolední říjnový víkend k operní premiéře - představilo se novým nastudováním Dvořákovy Jakobína. Je až s podivem, jak tato opera, odrážející pohledy v českém městečku zájmu 18. století, komunikuje s dnešním. Mnohé totiž přezívá - podlé neoprávněné nároky na majetek, provincialismus a nakonec i postavka bezvládného chudáckého učitele. Zvláštností syžetu je, že velká část jednajících postav může být prezentována v poměrně širokém věkovém rejstříku. To samozřejmě usnadňuje rozhodování dramaturgického týmu o obsazení rolí. Na druhou stranu pak při různých obsazeních může opera působit vždy jinými, avšak pořád smysluplnými výrazovými odlišnostmi.

Sama Dvořáková partitura představuje bravurní kompoziční výkon, hemžící se množstvím strhujících nápadů a tematicky sepnutými vysoce promyšlenou prací s příznačnými motivy. Interpretací stránka díla pak nepřináší nároky jen z oblasti standardních operních provozovacích sestav, ale i z oblasti komorní opery (např. valná část 3. dějství, vyžadující hluboce psychologicky

propracované výkony hrstky stěžejních sólistů).

Možná nejdůležitější postavou inscenace je již zmíněný učitel a regenschori Benda. Nové plzeňské představení zvolilo obě obsazení velmi šťastně. M. Ježil podtrhuje spíše kontury nesmělosti a krotkosti. Hostující A. Hampel dává postavě zemitější a pružnější ráz. Po stránce pěvecké oba protagonisté zasluhují pochvalu za plasticitu a intonační spolehlivost. Jiřího zpíval o první premiéře Z. Brabec a byl před zahájením druhého dějství omluven pro hlasovou indispozici. Bereme-li v úvahu tedy jen výrazové a herecké složky jeho výkonu, můžeme být poměrně spokojeni. I zde je patrná Brabcova snaha po lyrčnosti a emocionalitě pojetí. Druhý protagonistista role P. Strnad se rozezpíval k výrazově pregnantnímu a znělému výkonu zejména v druhé polovině opery. Velmi vysoko lze ohodnotit Z. Hlávků i D. Tolaše v roli Bohuše. Part obou je naplněn niterným lyrismem. Světlejší tóny pak akcentuje spíše D. Tolaš. Stejně pozitivně vynívá i podání Julie I. Malinovou a L. Ročákovou. Průraznější akcentace a větší zatěžkanost silných dynamických míst vzdaluje I. Malinovou od lyrismu pojetí

L. Ročákové. Dívčí kontury Terinky pak zdůrazňuje jak L. Martanová, tak K. Hromádková. Největší rozdíly vykazují v pochopení úlohy vykrabiho T. Bartůnek a K. Křemenák. Bartůnkovo pojetí je karikující, skoro odosobněné (pěvecky však přesvědčivé). K. Křemenák je přirozený, hlasem směřuje svoji postavu spíše do kecalovských končin. Do celkové souhry jednajících postav zapadá však Křemenákov výkon velmi ústrojně. Rysy vznešenosti jak v herectví, tak ve zpěvu podpořili v roli hraběte M. Bürger a R. Kubita. Dobře vynívá též Adolf v podání E. Bezděčka či (již zmíněného) Z. Hlávků.

Okouzující okamžiky přinesly spoluúčinkující děti z Plzeňského dětského sboru Hany Friedrichové. Mezi problematické složky patří zatím sbor. Zejména jeho mužská část musí více sledovat dirigetova gesta. V obou premiérách došlo v této složce k mnoha nepříjemným kazům v oblasti souhry s orchestrem. Ani intonace sboristů však není ještě zcela zvládnuta. (O něco lepší je situace v ženské části sboru.)

Dílo režijně ztvárnil M. Weimann na scéně hostujícího J. Valíše. Vizualní složka akceptuje spíše tradiční pojetí.

DALIBOR TOLAŠ v roli Bohuše a LILKA ROČÁKOVÁ jako Julie v nové plzeňské inscenaci Jakobína
Foto MARTA KOLAFOVÁ

Za zkoušku by možná stálo vést pěvce s méně průraznými hlasy ještě blíže k divákovi. Ocenili bychom pak více z jejich umu. Po oba večery dirigoval F. Drs a orchestr předvedl, že se umí dobře sjednotit v souhře (předehra k 1. děj-

ství) i že má ve svém středu schopné sólisty (pěkná klarinetová i houslová sóla!). Nové nastudování Jakobína určitě přiláká obecenstvo. Je dobrým obohacením repertoáru plzeňského operního souboru. **Mgr. JIŘÍ BEZDĚK**

Se Zdeňkem Trmotou o kresbách Jiřího Suchého a minulosti i so

Přichází Jakobín. A přivádí na jeviště nebyvale mnoho dětí

Na plzeňské scéně uvidíte **největší dětský sbor** za posledních 40 let. Kouzelná Dvořákova opera má premiéru 30. října ve Velkém divadle.

PLZEN Nebyvale množství dětí školního věku přivede na scénu Velkého divadla v Plzni nová inscenace kouzelné Dvořákovy opery Jakobín, která bude mít premiéru 30. října. V obou obsazeních se totiž na jevišti objeví celkem čtyři desítky dětí ve věku zhruba od šesti do čtrnácti let, některé z nich již s jevištní zkušeností z jiných inscenací. Mnohé si ovšem v Jakobínovi odбудou na prknech, jež znamenají svět, svůj herecký a pěvecký křest.

„V Jakobínovi budeme mít největší dětský sbor, který v našich inscenacích figuroval za posledních čtyřicet let,“ říká šéf opery Jiří Pánek. Vsaak také se děti prolínají celým dějem opery, a tak na ně čekaly role pěvecké i herecké. A patří jim i jedna z divácky nejděčnějších a také hudebně neoriginálnějších scén celé operní literatury - nacvičování oslavné kantáty ve škole s učitelem Bendou.

Diváci uslyší a uvidí na jevišti vesměs členy a členky Plzeňského dět-

ského sboru a jeho přípravných sborů Javoříček a Notiček. „Hned na první zkoušce byly děti výborně připravené a je radost s nimi pracovat,“ chválí šéfdirigent plzeňské opery Ivan Pařík, který vede hudební nastudování díla.

A jak vypadá příprava dětského sboru pro profesionální divadelní inscenaci? Vedle práce ve „svých sborech“ současně děti studovaly ještě sbory v Jakobínovi pod vedením Aleny Tupé a Lucie Hofmanové.

„Intenzivní příprava trvala zhruba půl roku,“ říká Lucie Hofmanová. „Při výběru dětí musíme mít na paměti, aby zvládaly náročný zpěvní part. Musí mít potřebný rozsah, zvládnout výšky. A protože v Jakobínovi je i trojhlasý part, je u dětí nezbytná hudební vyspělost,“ vysvětluje Lucie Hoffmanová. „Děti musí mít nejen muzikální citění, ale i dobrou pohybovou přípravu a musí být schopné se při veškerém dění na jevišti maximálně koncentrovat na osobu dirigenta,“ dodává Lucie Hofmanová.

„Líbí se mi zpívat v divadle, protože můžu zpívat s velkými herci. A zpívám ráda, je to můj neoblíbenější koníček,“ říká Markétka Steiniglová, která má za sebou účinkování v Carmen a v současné době zpívá i v Bohémě.

Zkouška „Zpívat s orchestrem a sólisty, být na jevišti - to je pro nás velký zážitek,“ říká jedna z účinkujících dívek. Některé děti si s uvedením opery prožijí svoji vlastní pěveckou premiéru. Foto: J. Pech, MF DNES

„Zpívat s orchestrem a výbornými sólisty, být na jevišti - to je pro nás opravdu velký zážitek. A přelákat se do divadelních kostýmů, být tak někým jiným - to mě na tom asi baví nejvic,“ říká také Tereza Faistová, „ostrilená“ už z celé řady jiných operních inscenací. V Notičkách zpívá Štěpánka Šipová již několik let, v divadelní inscenaci účinkuje ovšem poprvé. „Mám moc ráda náš sbor Notičky. A hrozně ráda chodím do divadla. Mám velkou radost, že můžu teď stát taky na jevišti a kamarádit se s velkými zpěváky,“ říká Štěpánka. Poprvé stoupl na jevišti i Greti Kalčeva: „Jsem ráda, že v Jakobínovi hraju. Ráda zpívám a zajímá mě opera,“ říká Greti. „Jsme rádi, že Plzeňský dětský sbor existuje,“ konstatuje Jiří Pánek. „Děti jsou prací nadšený, divadelní prostředí je baví. Obdivují jejich velikou pracovní i kázeňskou disciplínu. Velké pochopení musí mít i jejich rodiče, kteří je sem vodí a vyzvedávají si je. To všechno za cenu omezení volného času rodiny. Velice si toho cením,“ uzavírá Jiří Pánek.

S Jakobínem čeká děti i několik prestižních inscenací. Dvě v zahraničí - ve švýcarském Winterthuru bude Divadlo J. K. Tyla v Plzni uvádět Jakobína první prosincový víkend. Gabriela Špaňková

Plzeňský Jakobín slavil úspěch ve Švýcarsku

„Jakobín patří na světová jeviště,“ řekl recenzent Herbert Büttiker poté, co Dvořákova opera **doslova zahřála** nadšené diváky ve švýcarském Winterthuru.

PLZEŇ Téměř šestnáct set diváků ve švýcarském Winterthuru vidělo o právě uplynulém víkendu inscenaci Dvořákovy opery Jakobín v podání Divadla J. K. Tyla v Plzni. Sólisté, sbory i orchestr pod taktovkou šéfdirigenta plzeňské opery Ivana Paříka si vysloužily u obecnostva velký aplaus a volání bravo a pochvalami nešetřila ani odborná kritika.

Diváky sobotního představení nijak neodradil ani výpadek topení ve winterthurském divadle, **do hlediště si vzali kabáty a soubor plzeňské opery zahrnul ovocemí.** „Byla to jedna z největších inscenací, které jsme tam dosud přivezli,“ konstatuje šéf opery Jiří Pánek. Ve winterthurském divadle se hrála představení dvě - sobotní večerní a nedělní odpolední. „Obě představení měla opravdu vysokou úroveň, nedělní se výborně podařilo,“ říká Ivan Pařík. „A velký aplaus si vysloužily u publika i děti,“ připomíná dirigent s úsměvem. Švýcarská kritika hodnotila v superlativech výkony celého souboru, dirigentem Ivanem Paříkem a jeho hudebním nastudováním

Jakobín Julie a Bohuš v podání Ivany Veberové a Jiřího Hájka Foto: DJKT

počínaje, přes orchestr a sólisty až ke sborům. Vyzdvihuje již zmiňovaný dětský sbor, u něhož oceňuje skutečnost, že děti nejsou v inscenaci pouhou dekorací, ale výrazně se v celém ději uplatňují. **„Jakobín není regionální opera, ale titul, který patří na světová jeviště,“** konstatoval švýcarský recenzent Herbert Büttiker.

„Při představení byla úžasná atmosféra, jako na premiéře,“ pochvaluje publikum sólistka plzeňské opery a představitelka Terinky, sopránistka Radka Sehnoutková. „Diváci byli velice srdeční, reagovali nejen na situační komiku, ale bylo vidět, že mnozí v publiku jsou Čechošvýcaři, takže rozuměli i zpívanému textu a reagovali i na něj.

Máme radost, že se nám představení podařilo a všechno pěkně vyšlo,“ usmívá se Radka Sehnoutková. Některé role byly ve Švýcarsku alternovány, jiné v obou představeních odzpíval jeden sólista. Radka Sehnoutková se o Terinku vystřídala s Barborou Pernou. Jiří Hájek s velkým úspěchem zpíval v obou představeních Bohuše, partnerkami mu byly v rolích Julie Ivana Veberová a Ivana Šaková. Výborný Jan Ježek zpíval učitele Bendu v obou představeních, stejně jako Jevhen Šokalo roli purkrabího Filipa. A i ten zaznamenal u publika veliký ohlas, diváci se zjevně těšili na komiku při každém jeho výstupu. Svou premiéru v roli Jiřího si na výbornou odbyl ve Švýcarsku M. Pelikán, který dosud v plzeňské inscenaci Jakobína nevystoupil. Teď do ní ovšem skvěle zapadl. „Výborně jsme se na jevišti shodli,“ potvrzuje Radka Sehnoutková. Adolfem byl D. Tolaš, starým hrabětem P. Horáček.

Jak připomíná Ivan Pařík, před samotným představením absolovali diváci ve Winterthuru setkání s inscenátory, v případě Jakobína s režisérkou Magdalenou Švecovou. **„Letos také vůbec poprvé byl připsán kompletní překlad textu do němčiny,“** podotýká dirigent. „Takový zájezd je pro všechny samozřejmě náročný. Když se nám pak všechno povede, máme radost a dobrý pocit. A takový jsme si odváželi i letos,“ říká Ivan Pařík.

Gabriela Špalková

Jakobín vyprodal Stavovské divadlo a sklídl úspěch

PRAHA (gal) Veliký úspěch ve zcela vyprodaném Stavovském divadle měla v úterý plzeňská inscenace slavné opery Antonína Dvořáka Jakobín. Divadlo J. K. Tyla ji zde uvedlo v rámci prestižního festivalu Opera 2011. Publikum zahrnuje sólisty i dirigenta velkými ovacemi, četnými spontánními potlesky na otevřené scéně a dlouhým závěrečným aplausem.

Představení se souboru plzeňské opery opravdu vydařilo, volání bravo si vysloužili jak Jiří Hájek v roli Bohuše, Pavel Horáček jako hrabě či Radka Sehnoutková v roli Terinky, Jan Ježek jako učitel Benda, výborná byla Ivana Šaková jako Julie či Dalibor Tolaš v roli zrádného Bohušova protivníka Adolfa nebo Miloslav Pelikán jako Jiří. A ve vděčné komické roli purkrabího nezklamal publikum skvělý Jevhen Šokalo.

Dobře si vedly i sbory - jak dospělí, tak děti. Sólisté podali výborné výkony pěvecké, výtečně hráli, dobře artikulovali a souznění festivalového publika s jevištěm bylo zcela bezprostřední. Lidé se dobře bavili při komických scénách, zřejmě

bylo i napětí při dramatických momentech, lidé ale nezastírali ani dojetí při slavném duetu Bohuše a Julie či scéně starého hraběte a učitele Benda ve třetím dějství. Jakobín, jemuž výtečné a precizní hudební nastudování Ivana Paříka vtisklo neobyčejný švih, gradaci, ale i jímavou vroucnost, nenechal publikum chladným. Na chodbách bylo slyšet jen pochvalné reakce a řada diváků ocenila ve festivalové hodnotící anketě Jakobína maximálním počtem bodů.

Divadlo J. K. Tyla si vedlo dobře i na předchozím ročníku v roce 2009, kdy uvedlo Janáčkovu Její pastorkyňu rovněž v hudebním nastudování Ivana Paříka a režii Jana Buriana. Pastorkyňu označili tehdy diváci jako třetí nejlepší inscenaci ze všech uvedených. Festival není soutěžní přehlídkou, ale i letos budou výjimečné festivalové výkony oceňovány čestnými cenami festivalu - tzv. Libuškami a své si prostřednictvím výše zmiňovaného hodnocení mohou říci k jednotlivým inscenacím i samotní diváci. Letošní ročník festivalu končí 15. března.

JAKOBÍN JE DOJÍMAVÝ I VTIPNÝ

Malebnost, jímavost, rázovitost, ale i dramatičnost a humor dala nové plzeňské inscenaci opery Jakobín od Antonína Dvořáka hostující režisérka Magdalena Švecová. Její práci už publikum Divadla J. K. Tyla v Plzni poznalo z nastudování Donizettiho opery Don Pasquale či z Mozartovy Figarovy svatby. S výtvarnicí Zuzanou Přidalovou, která k novému Jakobínovi navrhla scénu i kostýmy, spolupracuje už několik let včetně hostování v Národním divadle v Praze a v Národním divadle v Brně. Především však režie nastudovala jednu z neznámějších a nejkrásnějších českých oper spolu s dirigentem Ivanem Paříkem, jenž v Plzni proslul zvláště svou přesnou a výraznou interpretací světového repertoáru, ale se sólisty, dospělým i dětským sborem a orchestrem vykreslil v muzice půvabně také někdejší svět českého maloměsta. Jednotlivé role, z nichž ani jedna není málo významná, vytvořili na scéně plzeňského Velkého divadla v sobotní premiéře Martin Bárta (Bohuš), Ivana Šaková (Julie), Jevhen Šokalo (purkrabí Filip), Pavel Vančura (hrabě Vilém), Jan Ježek (učitel Benda), Dalibor Tolaš (Adolf), Radka Sehnoutková (Terinka), Juraj Nociar (Jiří) a Ivana Klimentová (Lotinka). Na snímku představitelé hlavní dvojice Ivana Šaková s Martinem Bártou. (pd) Foto: Marta Kolafová

2010-10-30 Plzeňský deník, r. 19, č. 253, 1. 11. 2010, s. 8

JAKOBÍN

NOVÉ NA REPERTOÁRU

Antonín Dvořák

Premiéra 30. října 2010 ve Velikém divadle

Opera o třech jednáních na libreto Marie Červinkové-Riegrové • Hudební nastudování a dirigent Ivan Pavla • Tělo Magdalena Ševců • Scéna a kostýmy Zuzana Přidalová • Dramaturg Zbyněk Běhoušek • Scenář Zdeněk Vlna • Stormitýnný dětský sbor Lucie Holmanová, Alena Tupa

JAKOBÍN V PLZNI SI POTLESK ZASLŮŽÍ

Hudební nastudování Ivana Pavla je pozoruhodné. Volněd tempo děje Dvořákovu dílu neopouští dynamizmus a neoklaný energií silně. Ivan Pavla přitom důkladně vyzkoušel i vracenost a křehkost, až nikterou jímavost v hudebních postáech. Scéna také neobrátila tvůrčího úsilí. Úzavřelý výkon podal Martin Barta jako Jakobín, propadavý dělník postavy jasně jící z moudrý zmatané hravosti zpět do Čech a ženou Julii a ovšem dvěma dělníci. Ne krasomluvná zvláštnost hbitu vřítu vaje u Mářina šváby i přetvářčivé hezketi. Na jevité je přirozenou doznání osobnosti, vřítání rozvahou i tvůrčí gnesu hu nad ovými protimily. Je takovým malým otcem i synem. Juli, nevírou přičina rolí je nesporně vřítá bvaň Saková, která dokázala dát postavě pečlivou jímavost i preciznost. S vřívou se sebezpým a zcela přirozeně hrajícími dělníci vytvořil na jevité podmanivý obna povně semkavé rodiny, vřítající se působivé celým objem. Slavná scéna a duetem „My cítnou jme. Moudří“ tak ovláči vřítavou a casualu postáku zava bezpřístředně.

Skvělí byli i další sólisté, jako Avádí, v jehož osáech se bicháková modra ocitá vřítavě při vřítavém dalbor Tolak, jeho komplikem – hraběm postarším – pul, by jvřívem Saková a ově, vřítavě gneskem. Vřítavě zpívá a vřítavě na jevité vřítavě koráckou, přirozenou liguru svéhošeho Adálovu modulu. Poválek, s bítavem jasným a vřítavým ve všech postáech, byla Radka Scherzová jako jevítka. Představení scéna hbitu Pavla Vancura dokázal dát postavě pečlivou zvláštnost i jbitu zvláštnost, vřítavou dojetem a odspálením. A vřítavě roli vřítavého učitelé. Bědu si ově vřítavě vřítavě k nepozorné pozornosti jevítka. Hbitavě vřítavým ve všech postáech, přirozeně hravě, dokázal dát postavě zvláštní „Jovito vřítavou“ a vřítavě bichákovu postavu českého kantora

Galérie Společnosti MFF 2010, 11. 2010

Jan Hlavák, Divadlo J. K. Tyla

Alena Tupa, Divadlo J. K. Tyla

M. Barta, Martin Barta, Martin Barta, Martin Barta

Božena, Magdalena Ševců, Jitka, Jitka, Jitka, Jitka

Jan Hlavák, Divadlo J. K. Tyla

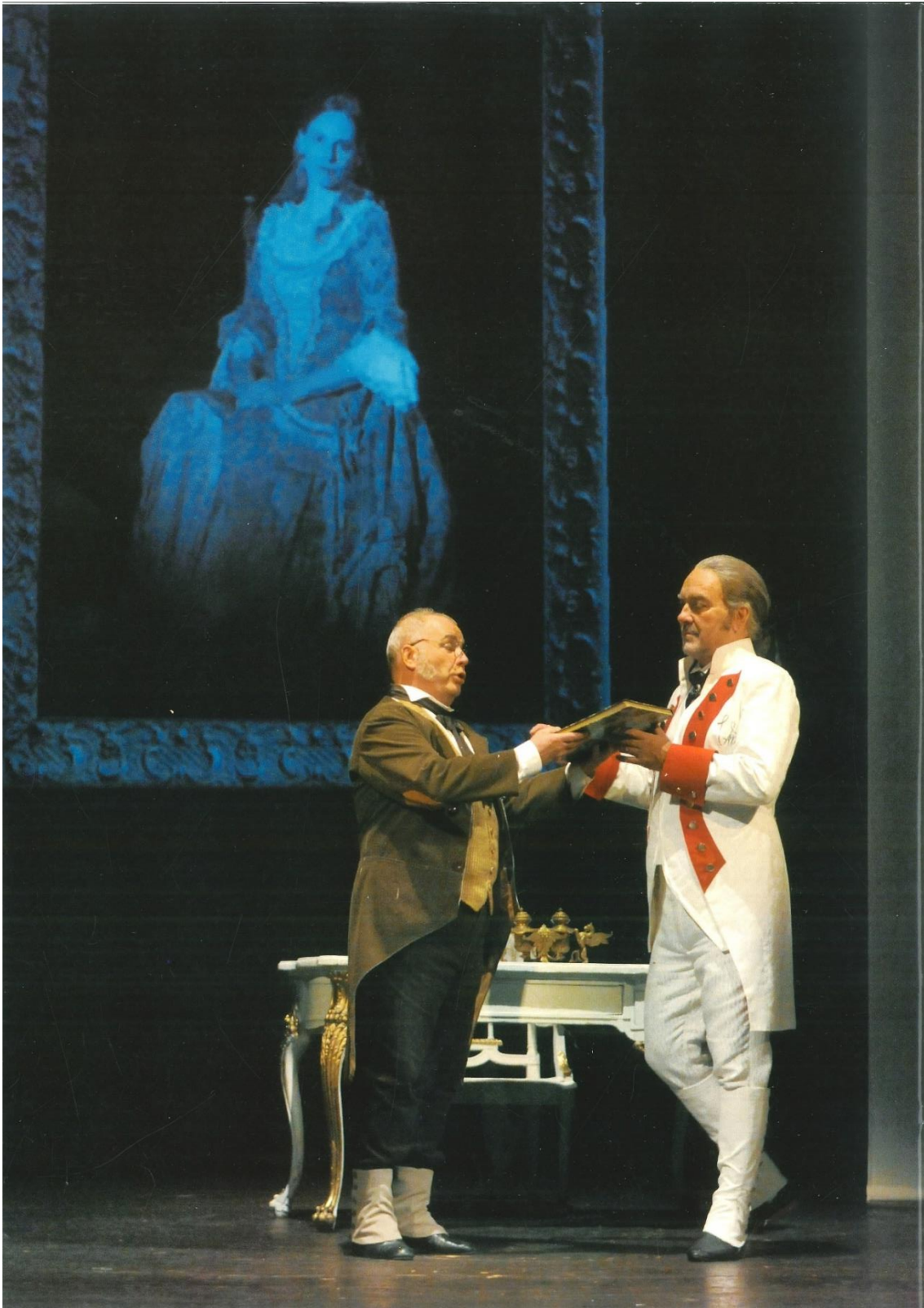

Jitka, Jitka, Jitka, Jitka, Jitka, Jitka

Galérie Společnosti MFF 2010, 11. 2010

Divadlo J. K. Tyla, ročník 8, 4/2010, a

Divadlo J. K. Tyla, ročník 8, 4/2010, b

07 Přehled odehraných představení
v plzeňském divadle
v letech
1907–1943, 1952–2012

TABULKY POČTŮ REPRÍZ

OPERA

TITUL /den premiéry	95/96	96/97	97/98	98/99	99/00	Σ
<i>Tosca</i> /22.2.92	3	2	1	5		11
<i>Prodaná nevěsta</i> /26.9.92	5	3	6	6	6	26
<i>La Traviata</i> /28.11.92	3					3
<i>Její pastorkyňa</i> /5.6.93	1					1
<i>Rigoletto</i> /22.10.94	5	1	4	2	2	14
<i>Piková dáma</i> /21.1.95	2					2
<i>Rusalka</i> /25.2.95	6	7	2			15
<i>Řecké pašije</i> /1.4.95	15					15
<i>Don Giovanni</i> /17.6.95	21	5	1	3	5	35
Jakobín /21.10.95	26	2	2			30
<i>Fidelio</i> /10.2.96	18	6				24
<i>Don Carlos</i> /13.4.96	13	11				24
<i>Postilion z Lonjumeau</i> /15.6.96	3	16				19
<i>Attila</i> /19.10.96		26	7			33
<i>Catilina</i> /15.2.97		14	7			21
<i>V studni</i> (KONCERTNĚ) /3.3.97		1				1
<i>Čertova stěna</i> /12.4.97		8	19			27
<i>Harlekýn</i> /25.6.97		2	13			15
<i>Sedlák kavalír</i> /25.6.97		2	17			19
<i>Lucia di Lammermoor</i> /18.10.97			23	3		26
<i>Káťa Kabanová</i> /17.1.98			16	2		18
<i>Undina</i> /11.4.98			13	10		23
<i>Dido a Aeneas</i> /13.6.1998			2	20	2	24
<i>Rusalka</i> (NOVÉ NASTUD.) /10.10.1998				29	4	33
<i>Mefistofeles</i> /23.1.99				18	4	22
<i>La Traviata</i> (OBNOVENÁ PREM.) /7.3.99				4	6	10
<i>Aida</i> /12.6.99				4	19	23
<i>Veta za vetu</i> /9.10.99					19	19
<i>Šárka</i> /29.1.2000					18	18
<i>Jolanta</i> (KONCERTNĚ) /8.4.2000					5	5
<i>Carmen</i> /17.6.2000					4	4
	95/96	96/97	97/98	98/99	99/00	Σ

Divadlo J. K. Tyla 1995–2000, Plzeň, *Divadlo J. K. Tyla, 2000*, s. 54

REPRÍZY 2010/2015

	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	CELKEM	PREMIÉRA	DERNÍERA
Adriana Lecouvreur	6					6	24.10.09	16.02.10
Aida					19	19	18.10.14	
Bastien a Bastienka	19	9				28	06.03.11	19.04.12
Bohéma	3	5				8	20.06.09	26.05.12
Bolero / Carmina burana			4	15		19	08.06.13	24.05.14
Čardášová princezna					11	11	07.03.15	
Don Giovanni		14 *	8			22	28.01.12	15.06.13
Faust a Markétka			13	4		17	19.01.13	11.01.14
Hoffmannovy povídky				8	11	19	05.04.14	14.06.15
Jakobín	24	8				32	30.10.10	14.06.12
Kníže Igor		16	1			17	29. 10 2011	11.12.12
Kouzelná flétna	20	4	5			29	03.04.10	09.04.13
La Gioconda		4	18	2		24	02.06.12	08.12.13
La Traviata				20	3	23	19.10.13	09.12.14
Libuše					6	6	09.05.15	
Lidský hlas			5			5	16.03.13	05.06.13
Mozart a smrt					3	3	20.06.15	
Nabucco	2	1				3	23.06.07	05.11.11
Nápoj lásky		11	11			22	24.03.12	02.06.13

108 | 109

Divadlo J. K. Tyla v Plzni 2010–2015, Plzeň, Divadlo J. K. Tyla, 2015, s. 108

Přehled odehraných představení v letech 1907–1943 a 1952–2012¹⁰⁴

Premiéra	19.01.1907										
1906/1907	19.01.1907	28.01.	30.01.	07.02.	20.02.	05.03.	24.03.	31.03.	08.04.	24.04.	
	20.12.1908										
1908/1909	20.12.1908	30.12.	21.01.1909	25.01.							
1909/1910	28.05.1910	16.06.	22.06.								
Premiéra	10.11.1911										
1911/1912	10.11.1911	17.11.	08.12.	27.12.							
Premiéra	07.12.1913										
1913/1914	07.12.1913	28.12.	09.01.1914	19.01.	24.01.	09.02.	06.03.	13.03.	14.04.		
Premiéra	30.03.1917										
1916/1917	30.03.1917	01.04.	08.04.	12.04.	17.04.	03.05.	21.05.	01.06.	17.06.	02.07.	
1917/1918	12.01.1918	04.01.	09.01.	27.01.	01.04.	15.04.	20.05.	12.07.			
1918/1919	10.12.1918	08.01.	18.02.	20.02.	14.03.	02.04.	02.07.				
Premiéra	14.09.1923										
1923/1924	14.09.1923	22.09.	29.09.	22.10.	18.11.	27.11.	04.12.	08.12.	18.12.	30.04.1924	24.05.
1924/1925	06.03.1925										
Premiéra	13.06.1925										
1924/1925	13.06.1925	25.06.									
1925/1926	21.12.1925	19.06.1926									
1926/1927	06.03.1927	07.04.	14.05.								
1927/1928	10.06.1928										
1928/1929	06.03.1929	27.06.									
1929/1930	27.08.1929	04.07.1930									
1930/1931	06.09.1930	05.11.1930	16.05.1931								
1932/1933	12.11.1932	06.02.1933	18.02.	20.03.							
1933/1935	21.06.1934										
1934/1935	22.08.1934	08.09.	12.09.	24.09.	17.06.1935						
1935/1936	27.05.1936	06.06.									
1937/1937	26.09.1936	06.03.1937	28.05.	24.06.							
1937/1938	22.02.1938	05.03.	21.03.	11.07.							
1938/1939	07.06.1939										
1939/1940	03.11.1939	25.05.1940	21.06.	14.07.							
1940/1941	07.09.1940	09.09.	28.04.1941	19.05.	08.06.	10.07.					
Premiéra	15.11.1941										
1941/1942	15.11.1941	18.11.	22.11.	27.11.	15.12.	17.12.	02.01.1942	06.04.	20.07.		
1942/1943	28.09.1942										
Premiéra	21.06.1952										
1951/1952	21.06.1952	22.06.	03.07.	05.07.	06.07.						
1952/1953	25.08.1952	29.08.	13.09.	21.09.	30.09.	11.10.	18.10.	21.10.	31.10.	05.11.	06.11.
	15.11.1952	19.11.	6.12.	09.12.	12.12.	25.12.	02.01.1953	05.01.	12.01.	29.01.	05.02.
	09.02.1953	17.02.	17.04.	17.05.	30.05.	14.06.					
1953/1954	09.09.1953	26.09.	18.10.	10.01.1954	27.02.	16.05.					
1954/1955	16.10.1954	01.11.	23.11.	27.11.	11.12.	22.01.1955	11.04.	29.05.			
1955/1956	12.12.1955	29.12.	01.01.1956	15.01.	11.03.	01.04.	27.05.				
1956/1957	06.01.1957	10.02.	28.03.	30.03.							
1957/1958	10.09.1957	15.09.	23.11.	26.12.	02.03.1958						
Premiéra	16.09.1961										
1961/1962	16.09.1961	17.09.	19.09.	21.09.	23.09.	05.10.	11.10.	13.10.	24.10.	07.11.	10.11.
	17.11.1961	03.12.	08.12.	20.12.	25.10.	31.12.	09.01.1962	12.01.	03.02.	18.02.	19.02.
	23.02.1962	04.03.	15.03.	19.03.	25.03.	01.04.	05.04.	11.04.	18.04.	20.05.	27.05.
	30.05.1962	31.05.	02.06.	03.06.	13.06.	01.07.					
1962/1963	29.08.1962	04.09.	15.10.	04.11.	10.12.	19.04.1963					
1963/1964	07.09.1963	13.09.	15.10.	08.03.1964	31.03.						
1964/1965	17.09.1964	27.09.	27.12.	11.07.1965	16.07.						
1965/1966	11.10.1965	11.10.	22.12.	08.02.1966	23.06.						

¹⁰⁴ AmP, fond Beran J., sign. LP 340
Divadlo J. K. Tyla, archiv – karty představení 1952–2010

1966/1967	23.04.1967	12.05.																		
1967/1968	08.12.1967	07.04.1968	14.04.																	
1968/1969	12.10.1968	17.10.	22.11.	26.01.1969	03.05.	29.05.														
1969/1970	28.10.1969	16.12.	25.12.																	
1970/1971	19.09.1970	26.12.	20.06.1971																	
1971/1972	27.11.1971	14.01.1972																		
1972/1973	09.04.1973																			
1973/1974	27.04.1974	25.05.																		
1974/1975	07.12.1974																			
1976/1977	10.10.1976	09.01.1977	09.04.																	
Premiéra	19.04.1986																			
1985/1986	19.04.1986	20.04.	27.04.	13.05.	18.05.	12.06.														
1986/1987	02.09.1986	07.09.	09.09.	12.09.	21.09.	23.09.	03.10.	02.10.	09.10.	12.10.	15.10.									
	19.10.1986	07.11.	13.11.	23.11.	26.11.	03.12.	09.12.	12.12.	19.12.	28.01.1987	29.01.									
	08.02.1987	29.04.	07.05.																	
1987/1988	27.12.	09.01.1988	07.02.	09.04.																
1989/1990	13.04.1990	26.05.	09.05.	13.06.	15.06.															
1990/1991	02.09.1990	09.12.	17.02.1991	16.03.	01.06.	31.08.1991														
Premiéra	21.10.1995																			
1995/1996	21.10.1995	22.10.	28.10.	07.11.	18.11.	06.12.	08.12.	27.12.	28.12.	04.01.1996	07.01.									
	21.01.	24.01.1996	25.01.	30.01.	13.02.	15.02.	23.02.	19.03.	22.03.	02.04.	18.04.									
	10.05.	22.05.	01.06.	19.06.																
1996/1997	13.11.1996	17.11.	07.11.	25.12.																
Premiéra	30.10.2010																			
2010/2011	30.10.2010	13.11.	21.11.	04.12.	05.12.	25.12.	07.01.	12.01.2011	18.01.	19.01.	26.01.									
	03.02.	08.02.2011	10.02.	17.02.	01.03.	03.03.	05.03.	16.03.	25.03.	08.04.	24.04.									
	24.05.	05.06.																		
2011/2012	23.10.2011	22.11.	26.11.	08.01.2012	07.04.	11.05.	13.05.	14.06.												

08 Přílohy ke kapitole 2, 4.2, 4.4

MĚSTSKÉ DIVADLO V PLZNI.

Zpěvácký spolek Hlahol v Plzni

provede v neděli a v pondělí dne 6. a 7. dubna 1884

spoluúčinkováním úplné vojenské hudební kapely c. k. 35. řadového pluku svob. pána z Philippovičů, paní B. Schmid-Smetanové, paní M. Houdkové a četných vynikajících hudebních ochotníků, jakož i studujících c. k. státního reálného gymnasia

STABAT MATER

pro soli, sbor a orchestr od Antonína Dvořáka.

Soli:

Paní **B. Schmid-Smetanová** . . . . . sopran.
Paní **M. Houdková** . . . . . alt.
Pan **Alois Schmidt**, starosta Hlaholu . . . . . tenor.
Pan **Josef Brejchal**, člen Hlaholu . . . . . bas.

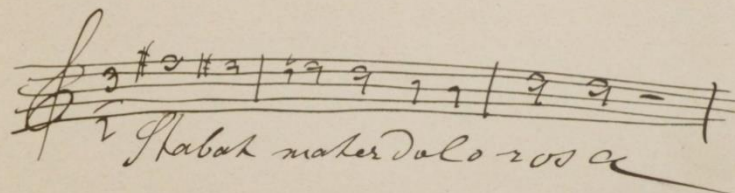
➡ **Dirigent: Slovný skladatel Antonín Dvořák.** ➡

Skladba tato provedena bude **300** výkonnými silami.

Slova jakož i vstupenky dostati lze u pana Aloise Schmidta, starosty Hlaholu, v říšské ulici, pak v den koncertu večer u kasy.

Ceny míst: Velká lože 10 zl., malá lože 6 zl., ložové sedadlo 2 zl., sedadlo v přízemí bez rozdílu 1 zl. 50 kr., sedadlo na galerii 50 kr., vstup do přízemí 50 kr., studentský a garnisonní lístek 25 kr., vstup na galerii 20 kr.

Začátek v 7 hodin.

Antonín Dvořák

v Praze 18 $\frac{7}{4}$ 84.

Waldkův sál.

HLAHOĽ V PLZNI

provede

v sobotu a v neděli dne 28. a 29. března 1885

poprvé nejnovější skladbu

„Svatební košile“

pro sola, sbor a orchestr od Antonína Dvořáka. (Báseň Kar. Jar. Erbena.)

Účinkovatí bude

úplná vojenská kapela c. k. 35. pěšího pluku svob. pána z Philippovičů, paní B. Schmid-Smetanová, pp. H. Krůčka, koncertní pěvec a K. Jirmus, virtuos na harfu z Prahy, četní vynikající hudební ochotníci, jakož i studující zdejšího c. k. stát. českého vyš. real. gymnasia.

SOLA:

Paní B. Schmid-Smetanová . . . . . sopran.
Pan Alois Schmidt, starosta Hlaholu . . . . . tenor.
Pan Hugo Krůčka . . . . . bas.

Dirigent: Slovatný skladatel Antonín Dvořák.

Ceny míst: Lože 7 zl., křeslo 2 zl., sedadlo 1 zl. 30 kr., místo k stání 60 kr., studentský a garnisonní lístek 30 kr.

Vstupenky a slova po 10 kr. dostati lze u pana V. Švendy na náměstí, pak v den koncertu večer u kasy.

Pro sobotní koncert mají platnost zelené, pro nedělní červené vstupenky.

Začátek o půl 8, konec po 9. hodině večer.

Polovice čistého výtičku věnována bude spolku ku podporování chudých studujících c. k. stát. českého vyš. real. gymnasia v Plzni.

Svatební kosa.

Allargo moderato

V Pezmi 18 $\frac{29}{3}$ 85. Antonín Dvořák

04 AmP, fond Hlahol, i. č. rkp. 6456, sign. 10d77, Památná kniha Hlaholu 1881–1947

Divadlo král. města Plzně.

V neděli 27. prosince 1903.

Hra mimo předplacení.

Večerní představení.

Poprvé! Premiéra původní opery: Novinka!

Čert a Káča.

Komická opera o 3 jednáních. Text dle národní báchorky napsal Adolf Wenig. Hudbu složil Dr. Ant. Dvořák. Operu nastudoval a řídí I. kapelník Ant. Kott. Na scénu vystavil operní režisér Adolf Ránek. Tance uspořádala baletní mistryně Jeana Freisingrová.

OSOBY:

Ovčák Jirka	—	—	—	—	—	Ant. Harfner.
Káča	—	—	—	—	—	Vilma Hingstová.
Její máma	—	—	—	—	—	Luisa Chvapilová.
Čert Marbuel	—	—	—	—	—	Jiřík Huml.
Lucifer	—	—	—	—	—	Ed. Aschenbrenner.
Čert — vrátný	—	—	—	—	—	Jan Ouředník.
Čert — strážce	—	—	—	—	—	Frant. Venda.
Kněžna	—	—	—	—	—	J. Rudolfova-Kurzová.
Maršálek	—	—	—	—	—	Rudolf Lanhaus.
Komorná	—	—	—	—	—	Ella Noemi.

Sedláci, selky, chasníci a děvčata. Muzikanti. Čerti. Dvořané a dvorní dámy. Sluhové. Lid.

Pekelný rej tančí Štef. Herzegová a 16 dam sboru baletního. Serpetinový tanec tančí Mila Gallová.

Po prvním jednání delší přestávka.

Otevření kasy o půl 7. hod.   Začátek přesně o 7¹/₄ hod.   Konec před 10. hod.

Svrchní šat musí se odložit v šatnách.

V pondělí 28. prosince 1903.

60. hra v předplacení.

IV. čtvrtka. — Předplatní listek červený:

Forman Henčl.

 Cena programu 10 hal.

Tiskem J. R. Porta v Plzni. — Nákladem vlastním.

05 AmP, fond Sběrka divadelních plakátů plzeňských, sign. Pl 3, 1903/1904, 27. 12.

1903

Divadlo král. města Plzně.

V pátek 25. března 1904.

Hra mimo předplacení.

Večerní představení.

Poprvé:

DIMITRIJ.

Velká opera ve 4 jednáních. Slova napsala Marie Červinková-Riegrová. Hudbu složil Dr. Antonín Dvořák. Operu nastudoval a diriguje chef opery a I. kapelník Antonín Kott. Na scénu vystavil Adolf Ránek. Nové dekorace »Byzantský sál« a »Pohled na Kreml« od malíře dvorních divadel Josefa Kautzký-ho. Nové kostymy zhotoveny Hynkem Frýdou a v dílnách nového městského divadla. Strojní část řídí vrchní strojmistr Bedřich Pausar. Světelné efekty J. Papež.

OSOBY:

Dimitrij Ivanovič, domnělý syn Ivana Hrozného	-	-	-	Josef Konrát.
Marta Ivanovna, cařice, vdova po Ivanu Hrozném	-	-	-	J. Rudolfová-Kurzová.
Marina, dcera Jiřího Mniška, vojvody Sandomírského, choť Dimitrijova	-	-	-	Albina Eisenhutová.
Ksenie Borisovna, dcera po caru Borisi Godunovu	-	-	-	Ella Noěmi.
Petr Fedorovič Basmanov, vůdce vojsk carských	-	-	-	Jiřík Huml.
Kníže Vasilij Ivanovič Šnjský	-	-	-	Jan Ouředník.
Ivo, patriarcha moskevský	-	-	-	Ed. Aschenbrenner.
Něborský, z družiny polské	-	-	-	Adolf Ránek.
Lipský,	-	-	-	Rudolf Lanhaus.

Lid moskevský, bojarové a bojarky, knězi, družina polská, tanečníci, vojsko.

Po druhém jednání delší přestávka.

Otevření kasy o půl 7. hod.

Začátek přesně o 7¹/₄ hod.

Konec po 10. hod.

Svrchní šat musí se odložit v šatnách.

V sobotu 26. března 1904.

Ceny činoherní.

Hra mimo předplacení.

Po prvé:

Pašijová představení.

Cena programu 10 hal.

Tiskem J. Čisáře v Plzni. — Nákladem vlastním.

Divadlo král. města Plzně.

Ve středu 30. března 1904.

Hra mimo předplacení.

Poprvé:

Svatá Ludmila.

Velké oratorium ve 3 odděleních pro soli, smíšený sbor a orchestr. Na slova Jaroslava Vrchlického komponoval Dr. Antonín Dvořák.

Dirigent: Norbert Kubát, ředitel „Hlaholu“.

OSOBY:

Svatá Ludmila	-	-	-	-	-	Noemi-Volfová.
Svatava	-	-	-	-	-	Vilma Hingstová.
Bořivoj	-	-	-	-	-	Josef Konrát.
Ivan	-	-	-	-	-	Jan Ouředník.
Rolník	-	-	-	-	-	Antonín Vilim j. h.

Sbory přednese zpěvácký spolek „Hlahol“ v Plzni.

Otevření kasy o půl 7. hod.

Začátek přesně o 7¹/₄ hod.

Konec po 10. hod.

☛ Svrchní šat musí se odložit v šatnách. ☚

☛ Ve čtvrtek 31. března, v pátek 1. dubna a v sobotu 2. dubna 1904 ☚
☛ zůstane městské divadlo za příčinou noremních dnů uzavřeno. ☚

V neděli 3. dubna 1904.

Hry mimo předplacení.

Dvě dobročinná představení.

Odpoledne: _____

Večer: _____

THEODORA. — DIMITRIJ.

☛ Cena programu 10 hal. ☚

Tiskem J. Císáře v Plzni. — Nákladem vlastním.

7870

103
299

Vysoce vážený pane řediteli!

Připel jsem se vozi iintrovou
Magdon podivati se u
Jakobína a prouím o
2 sedadla, je li možná
na balkon, - to by udu
bylo nejvíce; - tedy
ne vozi.

Přím je vskázání kam
se mám přikládati,

Jáček viteron

Josef Luf

(Hotel Waldsch)

se žádostí uvedenou se nejedná,
znamenám se v ústě

Častakova

V Praze, 11. XI. 1907.

Slavný správní výbor!

Vzhledem k vyhlášení právní f. křes-
tíka Baskla volá ke jsem se přičet
dramatickou partii Julie a Jakobína.

Slavnému výboru důvěrně je po-
řadeno, že uzavře se smlouvu
pro obor koloratury a souboru
a podrobněji-li se koná - mím

svou povinnost - mohl by moci
nit jedine a přifadu, že bude mi
přiděláný koutek do této polle
přivázení na útraty šardle, což
si ovšem nejvíe předem pro kardin
norm roli vymáhající se stonem
na mě jsem smlouven gaxi
honorování.

Žádám, aby byl s výsledky

Čiňák 9318

Věležený pane řediteli!

Ole rady lékařské měl
jsem vlastní dušou předstare,
ni odříci, poněvadž jsem otužil
nachlazen, nemil mi je
tak z budou přesto více v
předstareni zprobita zpráta.

Rádi mne proto při
dušou odpolední zkoušel
mil ze zmluvna, mnu
v domu léčit, abych svojí

indispozici do věre ales,
posu ještě více zmužil.

Jmamam
sýrojem pokonalé

užij!

Zelinka

Plzeň 27. prosince 1911.

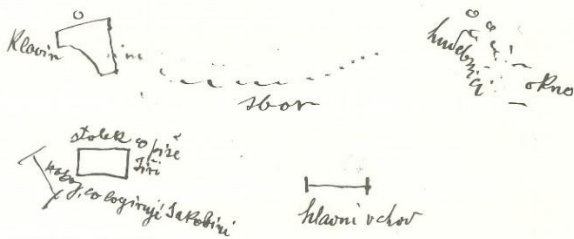
Krossing

7.90
MUSEUM
PLZ
102
234

Mily! Vemělně a
rediteli!

Neloni, ti děleť vyčítky
K vůli tvému poslednímu psaní
Rde mě vyčleš isinavost až
potuho dostaneš auspuť,
musim vyřidit státní záležitosti.
Tak já přijedu vsobotu vlekou
o 10 ho 17 min a pak si udělám
u nás plnivim Snijun grobe, na dloho
ně, nemám to rád, jako ty, nymim
bez toho je to asi nicke tak jako
u nás. Proti a třeťi akk, to je mě

jeď no, jen duhy akk, klyby
byl lakhle: II AKK.

Tak prouim te unizeli, tak to
me mbelej. Na shledanou
lovij starij?
Krossing